

Uniwersytet Jagielloński
Wydział Prawa i Administracji

Praca Magisterska

**Zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej w
Chinach w formie bezpośredniej inwestycji zagranicznej
przez polskich przedsiębiorców w kontekście nowej
chińskiej Ustawy o inwestycjach zagranicznych**

Praca wykonana w Katedrze Prawa Gospodarczego i Handlowego pod
kierownictwem naukowym dr hab. Grzegorza Sulińskiego

Patryk Ścibak

Kraków, 2022 r.

1. Zagadnienia ogólne	12
1.1. Pojęcie bezpośredniej inwestycji zagranicznej (BIZ)(FDI)	12
1.2. Współczesna obecność polskiego przedsiębiorcy w formie BIZ w Chinach	18
1.3. Podstawowe informacje dotyczące chińskiego systemu prawnego	23
1.4. Źródła prawa w chińskim systemie prawnym oraz ich hierarchia	28
1.4.1. Normatywne źródła prawa	28
1.4.2. Inne źródła prawa.....	32
1.4.3. Hierarchia źródeł prawa	34
2. Kształt regulacji prawnej bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Chinach po 1 stycznia 2020 r.....	36
2.1. Streszczenie historii rozwoju chińskiej regulacji prawnej dotyczącej zagranicznych inwestycji do momentu uchwalenia Ustawy o inwestycjach zagranicznych (FIL).....	36
2.2. Źródła prawa obecnie regulujące zakładanie oraz prowadzenie działalności gospodarczej przez inwestorów zagranicznych w Chinach.....	41
2.2.1. Regulacje prawne dotyczące dostępu do rynku	41
2.2.2. Regulacje prawne dotyczące weryfikacji wpływu bezpośredniej inwestycji zagranicznej na bezpieczeństwo narodowe.....	45
2.2.3. Regulacje prawne dotyczące obowiązków i uprawnień inwestora w trakcie rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej.....	46
2.2.4. Regulacje prawne dotyczące praw własności intelektualnej	49
2.2.5. Regulacje prawne dotyczące formy prawno-organizacyjnej przedsiębiorstwa finansowanego z zagranicy	50
2.2.6. Regulacje prawne dotyczące obowiązków podatkowych przedsiębiorstwa inwestującego w formie FDI.....	51
3. Elementy składające się na model zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej w formie bezpośredniej inwestycji zagranicznej ukształtowany przez FIL.....	53
3.1. Wprowadzenie do nowego chińskiego reżimu prawnego bezpośrednich inwestycji zagranicznych	53
3.1.1. Chińskie rozumienie bezpośredniej inwestycji zagranicznej w kontekście definicji <i>National Bureau of Statistics of China</i> oraz współczesnych regulacji prawnych	53
3.1.2. Sposoby rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej w Chinach w ramach BIZ	62
3.2. Formy prawno-organizacyjne dostępne dla zagranicznego przedsiębiorcy działającego na chińskim rynku	68
3.2.1. Spółki kapitałowe	68
3.2.1.1. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Limited Liability Company) ...	68
3.2.1.2. Spółka akcyjna z ograniczoną odpowiedzialnością (Joint Stock Limited Company)	84

3.2.2. Spółki osobowe	94
3.2.2.1. Spółka jawna (General Partnership Enterprise).....	94
3.2.2.2. Spółka jawna szczególna (Special General Partnership Enterprise)	99
3.2.2.3. Spółka komandytowa (Limited Partnership Enterprise)	103
3.2.3. Oddział zagranicznego przedsiębiorstwa, Oddział spółki oraz Spółka zależna	106
3.3. Pozostałe elementy reżimu prawa inwestycji zagranicznych na podstawie Ustawy o inwestycjach zagranicznych	109
3.3.1. System tzw. list negatywnych dla inwestycji zagranicznych (<i>Negative List for Foreign Investment</i>) oraz tzw. krajowego traktowania inwestorów zagranicznych na etapie pre-rejestracyjnym (<i>Pre-Establishment National treatment</i>)	109
3.3.2. System branż „promowanych” do prowadzenia w nich inwestycji zagranicznych (<i>Industries Encouraged For Foreign Investment</i>)	113
3.3.3. Kontrola inwestycji zagranicznej pod kątem jej wpływu na bezpieczeństwo narodowe (<i>National Security Review</i>) oraz pod kątem jej wpływu na konkurencję na rynku (<i>Anti-Monopoly Review</i>).....	114
3.3.4. System składania skarg przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą oraz ich obsługi.....	117
3.3.5. Raportowanie informacji dotyczących inwestycji zagranicznych	119
3.3.6. Ochrona praw własności intelektualnej i zwalczanie procederu wymuszania przekazywania technologii (<i>Forced Transfer of Technology</i>).....	120

SKRÓTY AKTÓW NORMATYWNYCH

中华人民共和国外商投资法	Foreign Investment Law of the PRC	Ustawa o inwestycjach zagranicznych (Wydanie 2 Biuletynu SK OZPL z 2019 r., dekret Prezydenta nr 26)	FIL
不可靠实体清单规定	Provisions on the Unreliable Entity List	Postanowienia dotyczące listy podmiotów „niegodnych zaufania” (Wydanie 33 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., Dekret MOFCOM nr 4 z 2020 r.)	p. l. n. z.
中华人民共和国反外国制裁法	Anti-Foreign Sanctions Law of the PRC	Ustawa antysankcyjna ChRL (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2021 r., dekret Prezydenta nr 90)	u. a. s.
中华人民共和国宪法	Constitution of the PRC	Konstytucja Chińskiej Republiki Ludowej (Specjalne wydanie Biuletynu SK OZPL ChRL z 2018 r., zawiadomienie OZPL nr 1)	Konstytucja ChRL
中华人民共和国立法法	Legislation Law of the PRC	Ustawa o stanowieniu prawa ChRL (Wydanie 2 Biuletynu SK OZPL z 2015 r., dekret Prezydenta nr 20)	LL
行政法规制定程序条例	Regulations on the Formulation Procedure of Administrative Regulations	Reguły procedury sporządzania przepisów administracyjnych (Wydanie 3 Biuletynu Rady Państwa z 2018 r., dekret Rady Państwa nr 694)	r. sp. p. a.
规章制定程序条例	Regulations on Procedures for the Formulation of Rules	Reguły procedury sporządzania zarządzeń (Wydanie 3 Biuletynu Rady Państwa z 2018 r., dekret Rady Państwa nr 695)	r. sp. z.
中华人民共和国中外合资经营企业法	Law on Sino-Foreign Equity Joint Ventures of the PRC	Prawo o spółkach joint venture z kapitałem chińsko – zagranicznym ChRL (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2016 r., dekret Prezydenta nr 51)	Ustawa o EJV
中华人民共和国外资企业法	Law on Wholly Foreign-Owned Enterprises of the PRC	Prawo o przedsiębiorstwach z całościowym kapitałem zagranicznym ChRL (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2016 r., dekret Prezydenta nr 51)	Ustawa o WFOE
中华人民共和国中外合作经营企业法	Law on Sino-Foreign Contractual Joint Ventures of the PRC też Law on Sino-Foreign Joint Cooperative Ventures of the PRC	Prawo o spółkach joint venture opartych na umowie stron chińskiej i zagranicznej ChRL (Wydanie 6 Biuletynu SK OZPL z 2017 r., dekret Prezydenta nr 81)	Ustawa o CJV
中华人民共和国中外合资经营企业法实施条例	Implementing Regulations of the Law on Sino-Foreign Equity Joint Ventures of the PRC	Reguły wykonawcze dla Prawa o spółkach joint venture z kapitałem chińsko – zagranicznym ChRL (Wydanie 9 Biuletynu Rady Państwa z 2019 r., dekret Rady Państwa nr 709)	Reguły wykonawcze Ustawy o EJV
中华人民共和国外资企业法实施细则	Implementing Regulation/ Detailed Rules for implementation of the Law	Szczegółowe zasady wykonawcze dla Prawa o przedsiębiorstwach z	Szczegółowe zasady wykonawcze Ustawy o WFOE

	on Wholly Foreign-Owned Enterprises of the PRC	całościowym kapitałem zagranicznym ChRL (Wydanie 7 Biuletynu Rady Państwa z 2014 r., dekret Rady Państwa nr 648)	Szczegółowe zasady wykonawcze Ustawy o CJV
中华人民共和国中外合作经营企业法实施细则	Implementing Regulations/Detailed Rules for implementation of the Law on Sino-Foreign Contractual Joint Ventures of the PRC	Szczegółowe zasady wykonawcze dla Prawa o spółkach joint venture opartych na umowie stron chińskiej i zagranicznej ChRL (Wydanie 35 Biuletynu Rady Państwa z 2017 r., dekret Rady Państwa nr 690)	
中华人民共和国公司法	Company Law of the PRC	Prawo spółek kapitałowych ChRL (Wydanie 6 Biuletynu SK OZPL z 2018 r., dekret Prezydenta nr 15)	ch. p. sp. k.
中华人民共和国合伙企业法	Partnership Enterprise Law of the PRC	Prawo spółek osobowych ChRL (Wydanie 29 Biuletynu SK OZPL z 2006 r., Dekret Prezydenta nr 55)	ch. p. sp. o.
关于外国投资者并购境内企业的规定	Provisions on Mergers and Acquisitions of Domestic Enterprises by Foreign Investors	Postanowienia dotyczące łączenia się i przejęć przedsiębiorstw krajowych przez inwestorów zagranicznych (Wydanie 25 Biuletynu Rady Państwa z 2009 r., Dekret MOFCOM nr 6)	p. f. p.
中华人民共和国企业所得税法	Enterprise Income Tax Law of the PRC	Ustawa o podatku dochodowym od przedsiębiorstw ChRL (Wydanie 1 Biuletynu SK OZPL z 2019 r., dekret Prezydenta nr 23)	ch. ustawa o CIT
中华人民共和国城镇国有土地使用权出让和转让暂行条例	Interim Regulations of the People's Republic of China on the Assignment and Transfer of the Right to Use Urban State-owned Land	Tymczasowe postanowieniami ChRL o nabywaniu i zbywaniu praw użytkowania gruntu posiadanego przez państwo (Wydanie 10 Biuletynu Rady Państwa z 1990 r., dekret Rady Państwa nr 55)	Tymczasowe postanowienia dot. Land Use Rights
中华人民共和国反垄断法	Anti-monopoly Law of the PRC	Prawo antymonopolowe ChRL (Wydanie 4 Biuletynu SK OZPL z 2022 r., dekret Prezydenta nr 116)	AML
国务院关于经营者集中申报标准的规定	Provisions of the State Council on the Threshold for Declaration of Concentration of Business Operators	Postanowienia Rady Państwa dotyczące progów uprzedniego zgłoszenia koncentracji przedsiębiorstw (Wydanie 29 Biuletynu Rady Państwa z 2019 r., dekret Rady Państwa nr 703)	Postanowienia dot. progów
外商投资准入特别管理措施 (负面清单)	Special Administrative Measure for Foreign Investment Access (Negative List)	Specjalny środek administracyjny dotyczący dostępu inwestycji zagranicznych do rynku – Lista negatywna (Wydanie 8 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., Dekret nr 47 NDRC i MOFCOM z 2021 r.)	Ogólnokrajowa lista negatywna dla inwestycji zagranicznych

自由贸易试验区外商投资准入特别管理措施（负面清单）	Special Administrative Measure for Foreign Investment Access in the Pilot Free Trade Zones (Negative List)	Specjalny środek administracyjny dotyczący dostępu inwestycji zagranicznych do rynku w Pilotażowych Strefach Wolnego Handlu – Lista negatywna (Wydanie 8 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., Dekret NDRC i MOFCOM nr 48 z 2021 r.)	Lista negatywna dla inwestycji zagranicznych w PFTZ
外商投资安全审查办法	Measures for National Security Review of Foreign Investment	Środki związane z kontrolą zagranicznej inwestycji pod kątem wpływu na bezpieczeństwo krajowe (Wydanie 3 Biuletynu Rady Państwa z 2021 r., Dekret NDRC i MOFCOM nr 37 z 2020 r.)	ś. k. bezp.
自由贸易试验区外商投资国家安全审查试行办法	Trial Measures for National Security Review of Foreign Investment in the PFTZs	Środki tymczasowe związane z kontrolą zagranicznej inwestycji w Pilotażowych Strefach Wolnego Handlu pod kątem wpływu na bezpieczeństwo krajowe (Guo Ban Fa z 2015 r., nr 24 z 2015 r.)	ś. k. bezp. w PFTZ
外商投资企业投诉工作办法	Measures for working out complaints of the Foreign-Invested Enterprises	Środki obsługi skarg przedsiębiorstw finansowanych z zagranicy (Wydanie 30 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret MOFCOM nr 3) ogłoszone 25 sierpnia 2020	Środki obsługi skarg
首次公开发行股票并上市管理办法	Measures for Administration of Initial Public Offering and Listing	Środki dotyczące zarządzania pierwszą ofertą publiczną i notowaniami giełdowymi (Wydanie 17 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., dekret CSRC nr 196)	IPO Measures
上市公司证券发行管理办法	Measures for the Administration of Securities Issuance of Listed Companies	Środki dotyczące zarządzania emisją papierów wartościowych spółek publicznych (Wydanie 13 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret CSRC nr 163)	Securities Issuance Measures
合格境外机构投资者和人民币合格境外机构投资者境内证券期货投资管理办法	Measures for the Administration of Domestic Securities and Futures Investment in China by QFIIs and RMB QFIIs	Środki dotyczące zarządzania inwestycjami Kwalifikowanych Zagranicznych Inwestorów Instytucjonalnych oraz Kwalifikowanych Zagranicznych Inwestorów Instytucjonalnych inwestujących za pomocą RMB w krajowe papiery wartościowe i kontrakty terminowe futures (Wydanie 33 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., Dekret CSRC, PBC i SAFE nr 176 z 2020 r.)	Środki dotyczące inwestycji QFIP
外国投资者对上市公司战略投资管理办法	Measures for the Administration of Strategic	Środki dotyczące zarządzania strategiczną	Środki dotyczące inwestycji strategicznej

	Investment in Listed Companies by Foreign Investors	inwestycją inwestora zagranicznego w spółki publiczne (Wydanie 2 Biuletynu Rady Państwa z 2016 r., Dekret MOFCOM nr 2 z 2015 r., uchw. p. MOFCOM)	
内地与香港股票市场交易互联互通机制若干规定	Several Provisions on the Interconnection Mechanism in Mainland China and Hong Kong Stock Markets	Kilka regulacji dotyczących mechanizmu połączeń wzajemnych dla transakcji na giełdach w Chinach Kontynentalnych i w Hongkongu (Wydanie 23 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., Dekret CSRC nr 200 z 2022 r, uchw. p. CSRC)	Regulacje dotyczące Stock-connect
优先股试点管理办法	Measures for the Administration of Pilot Program of Preferred Shares	Środki dotyczące zarządzania Pilotażowym Programem Udziałów (Akcji) Uprzywilejowanych (Wydanie 24 Biuletynu Rady Państwa z 2021 r., dekret CSRC nr 184)	Środki dot. akcji uprzywilejowanych
非上市公众公司监督管理办法	Measures for the Supervision and Administration of Unlisted Public Companies	Środki dotyczące zarządzania i nadzoru nad nienotowanymi spółkami publicznymi (Wydanie 2 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., dekret CSRC nr 190)	Środki dot. nienotowanych spółek publicznych
国务院关于开展优先股试点的指导意见	Guiding Opinions of the State Council on Launching the Pilot Program of Preference Shares	Opinia Przewodnia Rady Państwa dotycząca programu pilotażowego dla udziałów (akcji) uprzywilejowanych (Guo Fa z 2013 r., nr 46.)	Guiding Opinions ws. akcji uprzywilejowanych
市场准入负面清单	Negative List for Market Access	Lista negatywna dostępu do rynku (Fa Gai Ti Gai Gui z 2022 r., nr 397)	Uniwersalna Lista Negatywna
鼓励外商投资产业目录 (2020 年版)	Catalogue of Industries Encouraging Foreign Investment (2020 Edition)	Katalog branż promowanych do prowadzenia w nich inwestycji zagranicznych (Edycja 2020) (Wydanie 5 Biuletynu Rady Państwa z 2021 r., dekret NDRC i MOFCOM nr 38 z 2020 r.)	Katalog branż promowanych
外商投资信息报告办法	Measures for Reporting of Foreign Investment Information	Środki dotyczące raportowania informacji związanych z inwestycją zagraniczną (Wydanie 9 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret SAMR i MOFCOM nr 2)	ś. dot. raport.
市场监管总局登记注册局负责人就《关于贯彻落实〈外商投资法〉做好外商投资企业登记注册工作的通知》进行解读	Notice of the State Administration for Market Regulation on implementing the "Foreign Investment Law" and doing a good job in the registration of foreign-invested enterprises	Okólnik SAMR dotyczący wdrażania Ustawy o inwestycjach zagranicznych i rejestracji przedsiębiorstw finansowanych z zagranicy (Guo Shi Jian Zhu z 2019 r., nr 247)	Okólnik dot. wdrażania FIL
企业信息公示暂行条例	Interim Regulations on Enterprise Information Disclosure	Tymczasowe reguły dotyczące jawności informacji dotyczących przedsiębiorstw (Wydanie	t. r. dot. inf. przeds.

中华人民共和国市场主体 登记管理条例	Regulations on the Administration of Registration of Market Entities of the PRC	25 Biuletynu Rady Państwa z 2014 r. dekret Rady Państwa nr 654) Reguły dotyczące zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych ChRL (Wydanie 25 Biuletynu Rady Państwa z 2021 r., dekret Rady Państwa nr 746)	r. z. rej.
中华人民共和国市场主体 登记管理条例实施细则	Implementing Regulations/Detailed Rules for implementation of the Regulations of the People's Republic of China on the Administration of Registration of Market Entities	Szczegółowe zasady wykonawcze Reguł dotyczących zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych ChRL (Wydanie 13 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., dekret SAMR nr 52)	sz. z. z. rej.
中华人民共和国外商投资 法实施条例	Implementing Regulations for the Foreign Investment Law of the People's Republic of China	Reguły wykonawcze do Ustawy o inwestycjach zagranicznych (Wydanie 2 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret Rady Państwa nr 732)	r. w. do FIL
企业信息公示暂行条例	Interim Rules on Enterprise Information Publicity	Tymczasowe reguły dotyczące jawności informacji dotyczących przedsiębiorstw (Wydanie 25 Biuletynu Rady Państwa z 2014 r., Dekret Rady Państwa nr 654)	r. t. dot. inf. przeds.

INNE SKRÓTY, TŁUMACZENIA NAZW ORGANÓW I PEŁNE ICH NAZWY

PRC	People's Republic of China 中华人民共和国	Chińska Republika Ludowa
Rada Państwa	State Council of the People's Republic of China 中华人民共和国国务院	Rada Państwa Chińskiej Republiki Ludowej
OZPL	National People's Congress 中华人民共和国全国人民 代表大会	Ogólnochińskie Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych
SK OZPL	Standing Committee of National People's Congress 中华人民共和国全国人民 代表大会常务委员会	Stały Komitet Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych
NDRC	National Development and Reform Commission 中华人民共和国国家发展 和改革委员会	Krajowa Komisja Rozwoju i Reform
MOFCOM	Ministry of Commerce 中华人民共和国商务部	Ministerstwo Handlu
Centrala Rady Państwa	General Office of the State Council 国务院办公厅	-

Ministerstwo Zasobów Ludzkich i Ubezpieczeń Społecznych ChRL	Ministry of Human Resources and Social Security of the People's Republic of China 中华人民共和国人力资源和社会保障部	Ministerstwo Zasobów Ludzkich i Ubezpieczeń Społecznych Chińskiej Republiki Ludowej
Ministerstwo Przemysłu i Technologii Informatycznych ChRL	Ministry of Industry and Information Technology of the People's Republic of China 中华人民共和国工业和信息化部	Ministerstwo Przemysłu i Technologii Informatycznych Chińskiej Republiki Ludowej
Ministerstwo Finansów ChRL	Ministry of Finance of the People's Republic of China 中华人民共和国财政部	Ministerstwo Finansów Chińskiej Republiki Ludowej
CSRC	China Securities Regulatory Commission 中国证券监督管理委员会	Chińska Komisja Regulacji Papierów Wartościowych
STA	State Taxation Administration 国家税务总局	Państwowa Administracja Podatkowa
SAFE	State Administration of Foreign Exchange 国家外汇管理局	Państwowa Administracja Walutowa
PBC	People's Bank of China 中国人民银行	Bank Ludowy Chin
SAMR	State Administration for Market Regulation 国家市场监督管理总局	Państwowa Administracja Regulacji Rynku
Państwowa Administracja Audytu	State Audit Administration 国审计署	-
PAIH	Polish Investment & Trade Agency	Polska Agencja Inwestycji i Handlu

NAZWY PUBLIKATORÓW ORGANÓW W RANDZE MINISTERSTWA

Fa Gai Ti Gai Gui	发改体改规
Guo Ban Fa	国办发
Guo Fa	国发
Guo Shi Jian Zhu Fa	国市监注发
Hui Fa	汇发
Lao Bu Fa	劳部发
Guo Jing Mao Wai Jing	国经贸外经
Fa Gai Wai Zi	发改外资

WSTĘP

Chińska Republika Ludowa to państwo od lat przyciągające wielu inwestorów zagranicznych. Wynika to z olbrzymiego potencjału rynku wewnętrznego kształtowanego przede wszystkim przez – sięgającą miliarda czterystu milionów – liczbę ludności. Rynek ten jest przedmiotem rosnącego zainteresowania również przedsiębiorców polskich. Uczestnictwo w nim – co oczywiste – wymaga znajomości jego przepisów prawnych stanowiącej naturalną barierę podejmowania i wykonywania działalności na terytorium Chin. Odrębności kulturowe mogą rodzić obawy o należyte rozumienie instytucji prawa chińskiego.

Przedmiotem opracowania jest prezentacja zasad rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej w Chinach przez polskich przedsiębiorców w formie bezpośredniej inwestycji zagranicznej. Inspiracją dla podjęcia tego zagadnienia stały się prace studyjne podjęte przez autora w trakcie programu Chinese Law Taught in English na China University of Political Science and Law. Bezpośrednim impulsem wyboru tematu pracy było zaś wskazanie osoby pochodzącej z Hong Kongu autorowi pracy na zmiany jakie miały nastąpić w regulacji chińskiego prawa inwestycji zagranicznych w związku z wejściem w życie Ustawy o inwestycjach zagranicznych w niedalekiej przyszłości.

Celem opracowania jest analiza ustawodawstwa chińskiego umiejscowiona w szerszym kontekście procesu stanowienia prawa chińskiego. Teza pracy wyraża się w twierdzeniu, że aspekty prawno-organizacyjne prowadzenia bezpośredniej inwestycji zagranicznej Chinach zbliżone są – wbrew powszechnemu przekonaniu – do warunków europejskich opartych na systemie prawa kontynentalnego. Konstatacja ta wydaje się istotna w kontekście procesu podejmowania przez przedsiębiorców decyzji o zaangażowaniu w rynek chiński. Podobieństwo regulacji chińskich dotyczących rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej do regulacji europejskich niewątpliwie obniża bowiem poziom ryzyka wiążącego się z planowaną inwestycją. Podjęta problematyka jest istotna zarówno z teoretycznego jak i praktycznego z punktu widzenia. Chińskie regulacje dotyczące omawianych w pracy wątków nie były bowiem do tej pory w polskiej literaturze przedmiotem tak szerokiego opracowania, co niewątpliwie rodzi potrzebę ich przybliżenia. W praktycznym zaś wymiarze zagadnienia należy podkreślić rosnącą liczbę podmiotów pochodzenia polskiego podejmujących działalność gospodarczą na terytorium Chin. Z punktu widzenia tych podmiotów istotna jest znajomość norm prawnych dotyczących tej tematyki.

Badając prawdziwość postawionej tezy autor w pierwszym rozdziale przedstawi zagadnienia ogólne stanowiące tło dla chińskiego prawa inwestycji zagranicznych. W szczególności dotyczyć one będą zagadnień terminologicznych, wśród których na pierwszy plan wysuwa się pojęcie bezpośredniej inwestycji zagranicznej (BIZ). W ramach rozważań ogólnych znajdują się także uwagi dotyczące chińskiego systemu prawnego, a zwłaszcza jego źródeł prawa. Następnie – w rozdziale drugim – zaprezentowany zostanie kształt regulacji prawnej dotyczącej BIZ także w ujęciu jego historycznego rozwoju. Rozdział trzeci poświęcony zostanie prezentacji modelu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej w formie dostępnej dla formuły BIZ. Uwagi dotyczyć będą chińskiego rozumienia pojęcia BIZ, form prawno-organizacyjnych prowadzenia działalności oraz pozostałych elementów składających się na reżim prawny inwestycji zagranicznych. Wszystko to pozwoli na wprowadzenie wniosków ujętych w zakończeniu.

1. Zagadnienia ogólne

1.1. Pojęcie bezpośredniej inwestycji zagranicznej (BIZ)(FDI)

Zgodnie z tematem pracy przedmiotem jej analizy będzie prowadzenie działalności gospodarczej w Chinach w formie tzw. bezpośredniej inwestycji zagranicznej (w skrócie BIZ, z angielskiego *foreign direct investment*, w skrócie *FDI*). Przedstawienie owego pojęcia, mające na celu określenie zakresu pracy musi jednak poprzedzić wyjaśnienie decyzji autora odnośnie do skupienia się w niej na opisie wyłącznie tego sposobu prowadzenia działalności gospodarczej.

Celem chińskiego ustawodawcy przyświecającym mu podczas opracowywania od roku 2015 Ustawy o inwestycjach zagranicznych¹ (cyt. dalej jako FIL od *Foreign Investment Law* lub jako „Ustawa”) było uchwalenie aktu prawnego stanowiącego swego rodzaju trzon gałęzi prawnej jaką jest prawo inwestycji zagranicznych, mającego być holistyczną regulacją tej dziedziny². Zgodnie z art. 2 pierwotnego projektu³ akt normatywny miał stanowić podstawę prawną dla prowadzenia inwestycji przez inwestorów zagranicznych (każdego rodzaju), czyli w praktyce stanowić podstawę prawną dla całego reżimu prawnego jaki owym inwestycjom miałyby towarzyszyć. Inwestycję zagraniczną art. 15 projektu definiował jako „działalność inwestycyjną” prowadzoną przez inwestora zagranicznego w sposób „bezpośredni” lub „pośredni” na zasadach określonych przez przepis. Tego rodzaju ujęcie kwestii sposobów prowadzenia inwestycji zagranicznych miało za zadanie objąć swoim zakresem wszystkie dostępne drogi „wejścia na rynek” przez zagranicznego inwestora. Sposobem, za pomocą którego owa całościowa regulacja miała być możliwa, było zawarcie w art. 15 zamkniętego katalogu czynności uznawanych jako prowadzenie inwestycji zagranicznej, podającego konkretne sposoby prowadzenia działalności gospodarczej, które można było zakwalifikować jako inwestowanie w sposób bezpośredni lub, co ważne, pośredni. Pierwszy projekt wprowadzał również w art. 11 bardzo istotne z punktu widzenia prowadzenia inwestycji w sposób pośredni doprecyzowanie, że przedsiębiorstwa krajowe znajdujące się pod kontrolą podmiotów wymienionych w katalogu inwestorów zagranicznych, w kontekście reżimu

¹ 外商投资法 Ustawa o inwestycjach zagranicznych (Wydanie 2 Biuletynu SK OZPL, dekret Prezydenta nr 26) ogłoszona 15 marca 2019 r.

² <https://www.chinalawinsight.com/2019/03/articles/investment-management/china-vies-alive-and-well/> (ostatni dostęp 29.11.2022)

³ Pierwotny tekst Ustawy o zagranicznych inwestycjach zob.

https://www.uschina.org/sites/default/files/2015%20Draft%20Foreign%20Investment%20Law%20of%20the%20People%27s%20Republic%20of%20China_JonesDay_0.pdf (ostatni dostęp 29.11.2022)

wprowadzanego przez Ustawę i prowadzenia przez nie działalności gospodarczej, mają być traktowane tak jak były inwestorami zagranicznymi.

Brzmienie art. 2 FIL, czyli przepisu odpowiadającego treścią pierwszej wersji art. 15, znacząco różni się względem pierwotnego szkicu w kontekście prowadzenia inwestycji w sposób pośredni. W przepisie znajdującym się w uchwalonej wersji aktu prawnego prawodawca powtórzył myśl znajdującą się w projekcie stanowiącą o tym, iż akt prawny jako dotyczący inwestycji zagranicznych, ma regulować zarówno bezpośrednie jak i pośrednie sposoby prowadzenia działalności inwestycyjnej, jednak sposoby jej prowadzenia zawarte w katalogu znajdującym się w przepisie określił jako przykładowe, rezygnując zatem z holistycznej natury regulacji. Spośród sposobów obecnie wymienionych w owym katalogu jako dopuszczalne wyszczególnić, nazwać i opisać na jego podstawie można tylko te kwalifikowalne jako bezpośrednie sposoby prowadzenia inwestycji. W stosunku do sposobów jej prowadzenia w sposób pośredni katalog ogranicza się w pkt 4 ustępu drugiego art. 2 do odsyłającego sformułowania „inwestowania w inny sposób (inny niż opisany w pkt 1-3 artykułu, sposób bezpośredni) przewidziany przez ustawę, akt prawny w randze przepisów administracyjnych lub akt prawny wydany przez Radę Państwa”. Ponadto, przepis ten wymieniając podmioty zaliczające się do katalogu inwestorów zagranicznych pomija kwestię przedsiębiorstw krajowych kontrolowanych przez podmioty zagraniczne, kluczową dla kwestii prowadzenia inwestycji w sposób pośredni w takiej formule jaką jest VIE (Variable Interest Entity).

Wobec tak ukształtowanej przez przepisy Ustawy regulacji prawnej prowadzenia inwestycji w sposób pośredni pojawiają się pytania w kontekście zastosowania reżimu prawnego wprowadzanego przez Ustawę i akty prawne ją implementujące do tego sposobu inwestowania, wśród których najważniejszym jest pytanie o celowe pozostawienie luki prawnej w postaci nieobjęcia zakresem reżimu (oraz obowiązków i ograniczeń przez niego wprowadzanych) wszystkich dostępnych sposobów prowadzenia działalności gospodarczej w Chinach znanych praktyce. Rozwiązanie takie pozwala bowiem na kontynuowanie pewnym podmiotom prowadzenia działalności z pominięciem realizacji ustawowych obowiązków lub wręcz ominięciem zakazów. Faktem jest, iż największe chińskie przedsiębiorstwa działające w branży e-commerce i cloud-computing takie jak Baidu, Sina i Alibaba działają nie jako przedsiębiorstwa krajowe, a na zasadzie struktury VIE opartej o finansowanie zagraniczne podmiotów inwestujących w sposób pośredni, w branżach, w której działalność przedsiębiorstw finansowanych z zagranicy jest nielegalna, co jednak spotyka się z cichym

przyzwoleniem Komunistycznej Partii Chin⁴. Sformułowanie „inwestowanie w inny sposób przewidziany przez ustawę, akt prawny w randze przepisów administracyjnych lub akt prawny wydany przez Radę Państwa”, jako odnoszące się do inwestowania w sposób pośredni, w praktyce oznacza, że jedynie te sposoby prowadzenia inwestycji zagranicznej w sposób pośredni, które zostały przewidziane przez wspomniane akty prawne są objęte zakresem reżimu wprowadzanego przez nową Ustawę, te zaś, które przewidziane przez owe akty prawne nie są – nie. Obecnie w Chinach regulacja „inwestowania w inny (pośredni) sposób” jest niepełna, tj. nie posiadająca wyraźnych unormowań odnośnie wszystkich sposobów prowadzenia inwestycji, które wypracowała praktyka (*vide* struktura VIE). Ujęcie regulacji inwestowania w sposób pośredni za pomocą odesłania do postanowień aktów prawnych o randze wymienionej w przepisie w rzeczywistości prowadzi do wyłączenia zastosowania reżimu Ustawy do części⁵ podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w sposób pośredni, ponieważ obecnie obowiązujące akty prawne wskazanej rangi, dotyczące tej tematyki⁶, nie regulują wszystkich dostępnych sposobów prowadzenia inwestycji w sposób pośredni. Stąd, jak również ze względu na fakt, iż regulacja sposobów prowadzenia inwestycji zagranicznej w sposób pośredni pozostaje niejasna, zaś samo prowadzenie działalności gospodarczej w tej formule bywa uznawane za ryzykowne⁷, bo zależne od arbitralnych decyzji sądów dotyczących udzielania ochrony umowom uznawanym za próby obejścia prawa⁸, autor pracy zdecydował, że nie zostaną w niej omówione pośrednie sposoby prowadzenia inwestycji zagranicznych takie jak inwestowanie w przedsiębiorstwa finansowane z zagranicy (cyt. dalej jako FIE od *foreign invested enterprises*) przez tego samego typu przedsiębiorstwa, inwestowanie w nowe FIE przez FIE utworzone w opisany przed chwilą sposób, inwestowanie przez oddziały FIE⁹, czy inwestowanie w ramach VIE (Variable Interest Entity)¹⁰, zaś omówione zostaną te sposoby,

⁴ <https://harrisbricken.com/chinalawblog/chinas-new-foreign-investment-law-does-not-resuscitate-vies/> (ostatni dostęp 29.11.2022)

⁵ Wśród sposobów prowadzenia inwestycji zagranicznej w sposób pośredni co do których reżim omawianej Ustawy znajdzie zastosowanie będzie tzw. inwestowanie krajowe przez przedsiębiorstwa finansowane z zagranicy (FIEs) zgodnie z przepisami Reguł tymczasowych Ministerstwa Handlu i Administracji Państwowej ds. Przemysłu i Handlu w sprawie inwestycji krajowych przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego (商务部、国家工商行政管理局关于外商投资企业境内投资的暂行规定), do których nawiązuje przepis art. 47 reguł wykonawczych FIL

⁶ Głównym aktem prawnym regulującym inwestowanie przez zagranicznych inwestorów w sposób pośredni jest akt prawny, który przewiduje jedynie regulację prowadzenia „inwestycji krajowej” przez przedsiębiorstwa finansowane z zagranicy. Tym aktem prawnym są wspomniane w poprzednim przypisie Reguły tymczasowe Ministerstwa Handlu oraz Państwowej Administracji Przemysłu i Handlu dot. krajowej inwestycji przez przedsiębiorstwa finansowane z zagranicy.

⁷ <https://harrisbricken.com/chinalawblog/chinas-new-foreign-investment-law-does-not-resuscitate-vies/> (ostatni dostęp 29.11.2022)

⁸ <https://harrisbricken.com/chinalawblog/china-vies-what-me-worry/> (ostatni dostęp 29.11.2022)

⁹ <https://www.chinalawinsight.com/2019/03/articles/foreign-investment/into-a-new-era-changes-and-challenges-in-the-foreign-investment-legal-regime-of-china/> (ostatni dostęp 29.11.2022)

¹⁰ Dla poznania podstawowych informacji odnośnie do obecnej sytuacji w Chinach struktury jaką jest VIE zob. <https://www.chinalawinsight.com/2019/03/articles/investment-management/china-vies-alive-and-well/> (ostatni dostęp 29.11.2022)

które są uznawane za bezpieczne, czyli sposoby prowadzenia działalności gospodarczej w formule bezpośredniej inwestycji zagranicznej. Powodem, dla którego praca skupi się na prowadzeniu działalności gospodarczej w ten sposób jest również fakt, iż polscy przedsiębiorcy obecnie działający w Chinach wybierali właśnie ten model inwestowania, który nie został jednak jeszcze szerzej opisany w polskiej literaturze.

Rozumienie pojęcia bezpośredniej inwestycji zagranicznej różni się w zależności od przyjętej definicji. Obecnie przyjmuje się, że podstawowym wyznacznikiem tego, czym jest bezpośrednia inwestycja zagraniczna oraz tego w jaki sposób jest ona mierzalna, jest definicja tego terminu opracowana przez Organizację Współpracy Gospodarczej oraz Rozwoju, występującą pod globalnie znanym skrótem OECD (*Organization for Economic Cooperation and Development*). Zgodnie z aktualną definicją, zaprezentowaną przez tą organizację w swojej najnowszej publikacji z 2008 roku dotyczącej tego tematu, za bezpośrednią inwestycję zagraniczną uznaje się rodzaj transgranicznej inwestycji dokonywanej przez rezydenta jednej gospodarki zwanego „Inwestorem Bezpośrednim” w przedsiębiorstwo, zwane „Przedsiębiorstwem Bezpośredniej Inwestycji”, będące rezydentem gospodarki innej niż inwestora bezpośredniego, celem uzyskiwania trwałej korzyści z kapitału zainwestowanego w to przedsiębiorstwo, dzięki posiadanemu w owym przedsiębiorstwie „trwałemu udziałowi”¹¹¹². Jako element mający towarzyszyć celowi uzyskiwania trwałej korzyści z kapitału zainwestowanego wskazuje się chęć zapewnienia sobie przez inwestora bezpośredniego znacznego stopnia wpływu na zarządzanie przedsiębiorstwem bezpośredniej inwestycji (cyt. dalej jako PBI), co ma odróżniać ten sposób inwestowania od inwestowania pośredniego (w ramach tzw. inwestycji portfelowych), gdzie kwestia faktycznego wpływu na podejmowane przez finansowane przedsiębiorstwo decyzje jest drugorzędna względem kwestii uzyskiwania korzyści finansowej¹³. Zgodnie z definicją za posiadanie „trwałego udziału” w przedsiębiorstwie uznaje się posiadanie w nim co najmniej 10%-ego udziału lub prawa, dającego wpływ na 1/10 możliwych do oddania (w organie decyzyjnym przedsiębiorstwa) głosów, którego posiadanie uznano (operując na pewnym poziomie abstrakcji) za umożliwiające inwestorowi skuteczne wpływanie na proces podejmowania decyzji przez jednostkę¹⁴¹⁵. W nawiązaniu do definicji opracowanej przez OECD warto również wspomnieć

¹¹ OECD *Benchmark definition of foreign direct investment*, wyd. 4, Paryż, 2008 r., s. 17, cyt. dalej jako OECD

¹² E. Kacperska & J. Kraciuk & K. Gomółka & M. Wojtaszek *Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne. Świat – Europa – Kaukaz – Polska*. Warszawa, 2020 r., Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, s. 16

¹³ OECD op. cit. s. 17

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ OECD op. cit. s. 50

o tej przedstawionej przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (*International Monetary Fund*, w skrócie *IMF*), której treść w głównej mierze pokrywa się z tą przedstawioną przez Organizację, z pominięciem jednak obowiązku uzyskania kontroli (bądź wpływu) nad PBI, dla uznania danego sposobu prowadzenia działalności jak bezpośrednią inwestycję zagraniczną¹⁶.

Na potrzeby tej pracy konieczne jest również zwrócenie uwagi na rozumienie pojęcia BIZ przez stronę chińską, a konkretnie organ odpowiedzialny za sporządzanie statystyk dających pogląd odnośnie do obecnego krajobrazu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Chinach, czyli Krajowe Biuro Statystyk Chińskiej Republiki Ludowej (cyt. dalej jako NBS od *National Bureau of Statistics*). Definicja bezpośredniej inwestycji zagranicznej przyjmowana przez NBS w pewnym stopniu pokrywa się z definicją prezentowaną przez OECD, stanowiąc swego rodzaju jej okrojona i zmodyfikowaną wersję. Wśród „Wyjaśnień dotyczących Głównych Wskaźników Statystycznych” (cyt. dalej jako „Wyjaśnienie”) (z ang. *Explanatory Notes on Main Statistical Indicators*) dotyczących jedenastego rozdziału Chińskiego Rocznika Statystycznego z 2021 roku¹⁷ (cyt. dalej jako Rocznik), przedstawiającego dane dotyczące handlu międzynarodowego i współpracy ekonomicznej, w odniesieniu do pojęcia bezpośredniej inwestycji zagranicznej wskazano, że jako takową rozumie się inwestycję dokonywaną przez inwestorów zagranicznych, inwestorów pochodzących z Hong Kongu, Makau¹⁸ oraz Tajwanu¹⁹ w spółkę nie będącą przedmiotem notowań giełdowych lub inwestycję w spółkę będącą przedmiotem owych notowań polegającą na posiadaniu przez zagranicznego inwestora co najmniej 10% udziałów takiej spółki²⁰. Na potrzeby spójności możliwym jest przyjęcie, że drugi sposób prowadzenia inwestycji również odnosi się do inwestowania przez podmioty takie jak inwestorzy zagraniczni, z Hong Kongu, Makau oraz Tajwanu wskazane w kontekście spółki nie będącej przedmiotem notowań giełdowych. Zgodnie z również podaną wśród Wyjaśnień definicją „inwestycji zagranicznej” może ona być dokonywana (w sposób bezpośredni lub pośredni) za pomocą gotówki, dóbr materialnych, niematerialnych, wierzytelności i w inny sposób²¹. Wspominany wcześniej w kontekście sposobów prowadzenia

¹⁶ N. K. Patterson & M. Montanjes & J. Motala & C. Cardillo *Foreign direct investment: Trends, data availability, concepts, and recording practices*. Waszyngton D.C, 2004 r., International Monetary Fund, s.3

¹⁷ Chiński Rocznik Statystyczny 2021, dla wersji angielskiej zob. <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2021/indexeh.htm>, dla wersji chińskiej zob. <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2021/indexch.htm> (ostatni dostęp 29.11.2022)

¹⁸ Hong Kong oraz Makau jako była kolonia odpowiednio brytyjska i portugalska posiadają w Chinach status Specjalnej Strefy Administracyjnej (z angielskiego Special Administrative Region, w skrócie SAR), dzięki czemu pomimo formalnego statusu integralnej części Chin zachowują wysoki stopień autonomii, odznaczający się częstokroć odmiennym traktowaniem osób zamieszkujących te tereny jak i jednostek organizacyjnych stamtąd pochodzących.

¹⁹ Kwestia Tajwanu jako tzw. zbuntowanej prowincji Chin pozostaje sporna, przez co częstym zjawiskiem są odrębne uregulowania prawne w stosunku do osób zamieszkujących Tajwan jak i jednostek organizacyjnych stamtąd pochodzących.

²⁰ <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2021/indexeh.htm> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

²¹ Chiński Rocznik Statystyczny 2021, ibidem.

inwestycji zagranicznych art. 2 FIL (stanowiący obok art. 4 swego rodzaju słowniczek Ustawy) nie wprowadza legalnej definicji bezpośredniej inwestycji zagranicznej, ograniczając się jedynie do pojęcia „zagranicznej inwestycji”, którą rozumie jako działalność inwestycyjną prowadzoną w sposób bezpośredni lub pośredni przez zagraniczne osoby fizyczne oraz prawne, przedsiębiorstwa i inne organizacje w m. in. taki sposób, który został przewidziany przez pkt 1-4 owego artykułu. Definicja NBS oraz regulacja sposobów prowadzenia działalności inwestycyjnej (wspominanej przez art. 2 u.2 FIL jako immanentnego elementu inwestycji zagranicznej), będącej *de facto* na gruncie działalnością gospodarczą, zostanie poddana szerszej analizie w podrozdziale zawartym w kolejnym rozdziale pracy.

Dla szerszego kontekstu interpretacji pojęcia bezpośredniej inwestycji zagranicznej, obok definicji OECD i organu chińskiego, warto jest również przywołać rozumienia tego terminu opracowane przez teoretyków przedmiotu. Według Włodzimierza Karaszewskiego BIZy są swego rodzaju lokatami kapitału dokonywanymi poza granicami kraju inwestora celem podjęcia tam działalności gospodarczej od podstaw (tzw. inwestycje typu *greenfield*) lub na drodze nabycia praw własności istniejącego przedsiębiorstwa (tzw. inwestycje typu *brownfield*) w takiej skali, która umożliwia bezpośredni udział w zarządzaniu nim²². Ponownie zatem, w nawiązaniu do definicji OECD, w kontekście pojmowania bezpośredniej inwestycji zagranicznej, pojawia się wątek uzyskiwania pewnego stopnia wpływu na decyzje podejmowane przez przedsiębiorstwo zaangażowane w działalność inwestycyjną inwestora. Stanowisko podobne do Karaszewskiego prezentuje Jerzy Różański wskazując wśród istotnych cech BIZ trwały wpływ na działalność przedsiębiorstwa dzięki posiadanemu „pakietowi kontrolnemu”²³, zwracając jednak uwagę, iż 10% udział, stanowiący swego rodzaju próg kwalifikacyjny (prezentowany przez OECD i IMF) BIZ, nie gwarantuje zawsze takiego stopnia wpływu, który umożliwiłby kontrolę nad decyzjami przedsiębiorstwa, zaś posiadanie znacznej części jej majątku – tak²⁴. Co ciekawe, analiza rozumienia tego elementu definicyjnego w kontekście chińskim wykaże, iż nie jest to element występujący w każdym rozumieniu tego pojęcia jako obligatoryjny.

²² W. Karaszewski *Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 1990-1999*. Toruń, 2001 r., Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, s. 18.

²³ J. Różański *Przedsiębiorstwa zagraniczne w Polsce. Rozwój, finansowanie, ocena*. Warszawa, 2010 r., PWE, s. 29.

²⁴ *Ibidem*.

1.2. Współczesna obecność polskiego przedsiębiorcy w formie BIZ w Chinach

Według nieoficjalnych danych obecnie na terenie Polski działają 3334 podmioty, w których co najmniej jednym współnikiem jest spółka chińska albo osoba fizyczna posiadająca chińskie obywatelstwo²⁵. Ustalenie dokładnej liczby tych podmiotów nie jest możliwe w związku z nieprowadzeniem odpowiednich oficjalnych statystyk. Podobnie nie jest obecnie również możliwe dokładne podanie liczby podmiotów polskich działających w Chinach, z uwagi na brak prowadzenia statystyk przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu (cyt. dalej jako PAIH) oraz jej zagranicznego biura handlowe²⁶. Według oficjalnych danych dotyczących liczebności polskich podmiotów w Chinach w roku 2010 na terenie Chin działało 40 podmiotów z kapitałem polskim²⁷. Są to dane z pewnością nieaktualne, bowiem nie uwzględniają zmian, które nastąpiły w strukturze polsko-chińskiego bilansu handlowego po wymianie wizyt prezydentów Polski i Chin, która nastąpiła w latach 2015-2016. Nowsze oficjalne dane nie zostały jednak do tej pory opublikowane, co dyktuje obowiązek posłużenia się danymi nieoficjalnymi dla oddania tendencji wzrostowej, która nastąpiła. Zgodnie z najnowszymi nieoficjalnymi danymi, pochodzącymi z roku 2013 (a więc również roku sprzed wymiany wizyt), zebranych przez Jarosława Linkę²⁸, w roku 2013 na terenie Chin działało około 80-90 podmiotów z polskim kapitałem, wśród których 31% zdecydowało się na utworzenie w Chinach zarejestrowanej spółki (ok. 31-36 podmiotów) (28% wszystkich podmiotów działało w ramach kooperacji z chińskim współnikiem (21-25), 13% zaś samodzielnie (10-11))²⁹. Wśród przedsiębiorstw prowadzących obecnie działalność gospodarczą w Chinach za pomocą utworzonego tam podmiotu wyróżnić można PKN Orlen S.A. (sprzedaż produktów smarnych)³⁰, KGHM Polska Miedź S.A. (sprzedaż surowców, głównie miedzi rafinowanej)³¹, Selena S.A. (produkcja chemii budowlanej), Aiut sp. z o.o. (produkcja części samochodowych), Sanok Rubber Company S.A. (produkcja uszczelnień dla karoserii samochodowych), Fasing (produkcja łańcuchów ogniowych dla górnictwa kamiennego), Rafako S.A. (produkcja maszyn dźwigowych i energetycznych), Famur S.A. (serwis maszyn górniczych prowadzanych

²⁵ https://www.coig.com.pl/wykaz_lista_firm-z-chińskim-kapitałem_w_polsce.php (ostatni dostęp: 29.11.2022)

²⁶ Informacja uzyskana na podstawie korespondencji autora pracy z Andrzejem Juchniewiczem pełniącym funkcję kierownika Zagranicznego Biura Handlowego PAIH S.A. w Szanghaju

²⁷ https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5502/27/11/1/dzialalnosc_przedsiębiorstw_posiadajacych_jednostki_zagraniczne_w_2020_roku.pdf, (ostatni dostęp: 29.11.2022), s. 6

²⁸ J. Linka *Aktywność inwestycyjna polskich firm na rozwijającym się rynku chińskim* [w:] *Poland-China Business Magazine* nr 1, Warszawa, 2014 r., Polsko-Chińska Rada Biznesu, http://pchr.pl/wp-content/uploads/2016/07/PC_1_www.pdf, (ostatni dostęp: 29.11.2022), s. 11

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ https://aiqicha.baidu.com/company_detail_35050676646812 (ostatni dostęp: 29.11.2022)

³¹ https://aiqicha.baidu.com/company_detail_39017223834959 (ostatni dostęp: 29.11.2022)

z Polski)³², Kopex S.A. (produkcja i dostarczanie maszyn i urządzeń dla górnictwa)³³ oraz Cersanit S.A. (produkcja ceramiki sanitarnej)³⁴. Do grona podmiotów działających w Chinach przy pomocy utworzonego tam wehikułu prawnego do niedawna można było również zaliczyć CD Projekt Red S.A., którego spółka zależna uległa jednak rozwiązaniu w czerwcu 2022 r. w związku z wystąpieniem przesłanki jej rozwiązania wymienionej w statucie spółki³⁵. Do spółek działających we współpracy z chińskim partnerem zaliczyć należy również Chipolbrok S.A., będącą, co ciekawe, pierwszą spółką chińsko-zagraniczną założoną w historii Chińskiej Republiki Ludowej³⁶. Spółka ta (będąca polsko-chińskim armatorem) cechuje się jednak swego rodzaju wyjątkowym statusem – utworzona ona została bowiem w 1951 r. na łamach umowy międzynarodowej zawartej między polskim i chińskim rządem³⁷. Obecność polskich przedsiębiorców na rynku chińskim należy zatem ocenić na dość niewielką, szczególnie jeśli zostanie ona porównana ze skalą obecności w Chinach przedsiębiorców zza polskiej zachodniej granicy (ponad 8200 niemieckich spółek w Chinach w 2017 r.³⁸), co jednak jest siłą rzeczy zrozumiałe uwzględniając kwestię nieporównywalnie większej skali na jaką niemieccy przedsiębiorcy prowadzą swoją działalność za granicą. Powodów takiej sytuacji, jak wskazuje analiza przeprowadzona przez Polski Instytut Spraw Międzynarodowych oraz spółkę KPMG (cyt. dalej jako Raport PISM-KPMG)³⁹, jest kilka. Podstawowym powodem ujawnionym w badaniach odnośnie do niepodejmowania decyzji o wchodzeniu na chiński rynek jest przyjęta przez polskich przedsiębiorców strategia biznesowa, która nie uwzględnia takiego rozwoju przedsiębiorstwa⁴⁰. Podstawowym powodem niewchodzenia na chiński rynek przedsiębiorców, którzy są zainteresowani ekspansją w kierunku dalekowschodnim, są zaś koszty związane z odległością między Polską a Chinami⁴¹, które nie są dla nich tak łatwe do zaakceptowania jak np. dla przedsiębiorców niemieckich. Jako problem zidentyfikowano również kwestię nieznamomości chińskiej kultury biznesowej czy trudności w znalezieniu odpowiednich chińskich partnerów, którzy byliby zainteresowani podjęciem współpracy biznesowej⁴².

³² E. Radomska *Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne w relacjach gospodarczych Polski i Chin – uwarunkowania, bariery i wyzwania* [w:] *Prawne i gospodarcze aspekty współpracy z Chińską Republiką Ludową* pod red. Emilie Sz wajnoch i Macieja Zuziaka, Katowice, 2020 r., Wydawnictwo Ius Publicum, s. 22

³³ https://aiqicha.baidu.com/company_detail_76192240992487 (ostatni dostęp: 29.11.2022)

³⁴ https://aiqicha.baidu.com/company_detail_23043186657663 (ostatni dostęp: 29.11.2022)

³⁵ https://aiqicha.baidu.com/company_detail_27131252162120 (ostatni dostęp: 29.11.2022)

³⁶ <https://www.gospodarkamorska.pl/chipolbrok-chinsko-polskie-towarzystwo-okretowe-s-a-c475> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ <https://www.china-briefing.com/news/china-germany-relations-opportunities-emerge-investment-ties-grow/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

³⁹ Raport PISM-KPMG: Polska – Chiny. Ocena współpracy gospodarczej polskich przedsiębiorstw z Chinami, zob. <https://pism.pl/upload/images/artykuly/legacy/files/14594.pdf>

⁴⁰ *Ibidem*, s. 12

⁴¹ *Ibidem*, s. 36

⁴² *Ibidem*, s. 36

Problemem powiązanim z brakiem znajomości chińskiej kultury biznesowej jest również identyfikowana przez polskich przedsiębiorców trudność w zdobywaniu informacji i wiedzy o chińskim rynku⁴³. Respondenci badania wskazywali, iż byłiby zainteresowani w tej materii na większą pomocą ze strony administracji państwowej⁴⁴. Faktem jest bowiem, iż pomimo tego, że podmioty powiązane z władzą państwową oferują różnego rodzaju platformy internetowe, za pośrednictwem których możliwe jest uzyskanie pewnych informacji na temat rynku chińskiego, to praktycznie nie funkcjonują one w powszechnej świadomości inwestorów⁴⁵. Wśród oficjalnych źródeł poświęconych rynkowi chińskiemu aktualnie dostępnych w Internecie odnaleźć można niestety niewiele publikacji – w gronie takich źródeł wymienić można te opracowane przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu⁴⁶, redakcję portalu gov.pl/web/chiny oraz Ministerstwo Rozwoju i Technologii. Zaczynając od publikacji PAIH należy stwierdzić, iż nie są to publikacje spełniające swoją funkcję – jest ich zaledwie 3, spośród publikacja dotycząca charakterystyki rynku chińskiego zawiera zaledwie 4 strony, w ramach których dwie to tytułowa i końcowa, zaś pozostałe prezentują informacje na infografikach. Raporty pozostałe (dotyczące systemu podatkowego⁴⁷ oraz oceniania wiarygodności kontrahenta⁴⁸) zawierają odpowiednio 6 oraz 1 stronę merytoryczną dotyczącą Chin. Więcej informacji na temat realiów chińskiego rynku odnaleźć można w Notatce Krajowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii z 2021 r.⁴⁹ oraz w dość obszernym Informatorze Ekonomicznym dotyczący Chińskiej Republiki Ludowej, opublikowanym jako jednym z odnośników rządowej strony gov.pl/web/chiny⁵⁰. Na podstawie treści zawartych na łamach liczącej 12 stron tekstu Notatki Krajowej uzyskać można informacje na temat wartości polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Chinach (182,5 miliona dolarów w 2019 r., uwzględniając Hong Kong oraz Makau), katalogu większych polskich przedsiębiorców tam działających, potencjalnych barier w dostępie do chińskiego rynku, działań podjętych przez władze państwowe na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej oraz, co ważne, potencjalnych dziedzin współpracy oraz danych kontaktowych polskich placówek dyplomatycznych i handlowych⁵¹. Informacje na temat danych branż gospodarki chińskiej, bez jednak odniesień do potencjalnych szans dla polskiego biznesu, odnaleźć można również w

⁴³ *Ibidem*. s. 36

⁴⁴ *Ibidem*. s. 46

⁴⁵ *Ibidem*. s. 42

⁴⁶ https://www.paih.gov.pl/rynki_zagraniczne/Chiny (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁴⁷ https://publikacje.paih.gov.pl/rynki_zagraniczne/CHINY_podatki/ (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁴⁸ https://publikacje.paih.gov.pl/Wiarygodnosc_Kontrahenta/ (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁴⁹ Notatka krajowa Ministerstwa Rozwoju i Technologii z 2021 r., zob. <https://www.gov.pl/attachment/5fb7def8-1550-41cb-9a71-c006ea3067dc>

⁵⁰ <https://www.gov.pl/web/chiny/informator-ekonomiczny> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁵¹ Notatka krajowa MRiT z 2021 r.

Informatorze. Na jego podstawie dowiedzieć się można również jakiego rodzaju towary stanowią największy udział w polskim eksporcie do Chin – są to m. in. miedź rafinowana i stopy miedzy, silniki turbodrzutowe, turbośmigłowe oraz turbiny gazowe oraz drewno surowe⁵². W związku z obecnym wyłączeniem lub posiadaniem nieaktualnych informacji przez platformy internetowe podane w raporcie PISM takie jak gochina.gov.pl, exporter.pl czy trade.gov.pl, powyżej wskazane źródła są obecnie jedynymi oficjalnymi źródłami informacji dostępnymi polskim przedsiębiorcom. Lukę spowodowaną brakiem szerszego zaangażowania przedstawicieli władz państwa w opracowywanie analiz gospodarki (i nie tylko) Chin starają się wypełnić takie instytucje jak Polsko-Chińska Rada Biznesu⁵³, Centrum Stosunków Międzynarodowych⁵⁴, Ośrodek Studiów Wschodnich⁵⁵ czy wspomniany wcześniej Polski Instytut Spraw Międzynarodowych⁵⁶. Obecnie dostępnymi formułami współpracy polskich podmiotów działających w Chinach są polskie oraz unijne Izby Handlowe takie jak Polsko-Chińska Izba Gospodarcza⁵⁷, Polsko-Chińska Izba Przemysłowo Handlowa⁵⁸, Chińsko-Polska Izba Gospodarcza⁵⁹ oraz Izba Handlowa Unii Europejskiej w Chinach⁶⁰. Jak jednak wskazuje analiza PISM, większa część polskich przedsiębiorców, w procesie poszukiwania informacji odnośnie do chińskiego rynku, zwraca się do innych przedsiębiorców (63%), nie zaś do dedykowanych w tym celu podmiotów (mniej niż 10%)⁶¹. Stanowi to zatem wyraźny sygnał, iż obecnie działające „ustrukturyzowane” mechanizmy nie zdają egzaminu. Niektórzy analitycy idą w swych osądach tak daleko, że twierdzą, iż władze polskie zupełnie nie posiadają długoterminowej strategii odnośnie do przyszłości relacji polsko-chińskich⁶². Mając w pamięci względnie nikłą oficjalną bazę danych dotyczącą prowadzenia działalności gospodarczej w Chinach oraz kwestię tego, iż najnowsze oficjalne statystyki na temat obecności polskich przedsiębiorców w Państwie Środka pochodzą z 2010 r., zaś wszelkiego rodzaju analizy branżowe muszą dostarczać niepowiązani z władzą państwową badacze, można się z taką tezą zgodzić. W istocie starania polskich władz o zapewnienie swoim przedsiębiorcom dogodnych warunków na prowadzenie działalności gospodarczej w Chinach należy ocenić jako

⁵² <https://www.gov.pl/web/chiny/informator-ekonomiczny> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁵³ <http://pchr.pl/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁵⁴ <https://csm.org.pl/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁵⁵ <https://www.osw.waw.pl/pl> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁵⁶ <https://pism.pl/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁵⁷ <https://pchig.pl/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁵⁸ <http://www.pchiph.org/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁵⁹ <https://cigpl.org/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁶⁰ <https://www.eurochamber.com.cn/en/home> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁶¹ Raport PISM-KPMG, s. 12

⁶² B. Surdel *Chińskie inwestycje w Polsce. Współpraca bez ekspansji na horyzoncie*, Centrum Stosunków Międzynarodowych, <https://csm.org.pl/chinskie-inwestycje-w-polsce-wspolpraca-bez-ekspansji-na-horyzoncie/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

niezadawalające i nieumożliwiające wykorzystania pełni potencjału, który „drzemie” w polskich pomysłach. Analitycy PISM wskazują, iż władze państwowe powinny rozważyć zaangażowanie większej liczby osób do pracy w placówkach dyplomatycznych na stanowiskach odpowiedzialnych za zajmowanie się sprawami gospodarczymi⁶³. Jak wskazuje Damian Jaśkowiak cytowany w analizie dokonanej przez Zbigniewa Niesiobędzkiego problemem jest również aktualny brak dostatecznej liczby ekspertów specjalizujących się w chińskich analizach branżowych, którzy mogliby dostarczyć polskim przedsiębiorcom potrzebnych im informacji, np. na temat chińskiej branży gier wideo, która jest wskazywana jako niewykorzystywana we właściwym stopniu przez polskich przedsiębiorców w stosunku do potencjału, który oferuje⁶⁴. Mimo wszystko należy docenić te inicjatywy wsparcia, które są obecnie przez polskie władze podejmowane. Na początku owej analizy wspomniany został wątek wymiany wizyt Prezydentów Polski i Chin w latach 2015-2016 r. Tego rodzaju wizyty są uważane dla potencjalnego rozwoju polsko-chińskiej wymiany gospodarczej za szczególnie ważne, z uwagi na przykładanie przez chińskie władze uwagi do tego rodzaju gestów. Świadomość znaczenia tego rodzaju życzliwości jest dostrzegana przez polskie władze, co mogło zostać zaobserwowane dzięki udziałowi Prezydenta RP ceremonii otwarcia zimowych Igrzysk Olimpijskich w Pekinie w roku 2022, pomimo tego, że wielu zagranicznych przywódców odmówiło wzięcia w niej udziału⁶⁵. W celu dbania o rozwój polskich przedsiębiorców w Chinach swoje aktywności powiązane z próbami dotarcia do osób decyzyjnych w chińskiej administracji państwowej podejmują również pracownicy wspomnianej Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu, próbując w ten sposób zrekomensować brak ugruntowanej „marki polskiej” jako reprezentującej jakościowe produkty w świadomości chińskich konsumentów⁶⁶. W kontekście wsparcia politycznego dla polskich inwestycji w Chinach warto jest wspomnieć o, tym, iż kwestia potrzeby zwiększenia się udziału polskiego kapitału w rynku chińskim jest kwestią jawnie poruszaną podczas polsko-chińskich rozmów „na szczycie” – tak np. podczas ostatniej rozmowy głów państw 29 lipca 2022 roku⁶⁷. Pozostaje zatem liczyć, iż ów udział w istocie będzie w perspektywie czasu wzrastał, szczególnie w kontekście coraz szerszego otwierania się chińskiego rynku na inwestorów zagranicznych, w

⁶³ Raport PISM-KPMG, s. 50

⁶⁴ Z. Niesiobędzki *Obecność polskich spółek gamingowych na rynku chińskim. Czy wykorzystujemy szansę, jaką daje rynek gier w Chinach?* Warszawa, 2021 r., Polsko-Chińska Rada Biznesu

⁶⁵ <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/biuro-polityki-miedzynarodowej/aktualnosci/prezydent-rp-uda-sie-do-pekinu-na-otwarcie-igrzysk-olimpijskich.48227> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁶⁶ Ł. Sarek *Polsko-chińskie stosunki gospodarcze w 2017 r. w ujęciu porównawczym*, Warszawa, 2018 r., Ośrodek Badań Azji Centrum Badań nad Bezpieczeństwem Akademii Sztuki Wojennej, s. 132

⁶⁷ <https://www.gov.pl/web/chiny/rozmowa-telefoniczna-andrzeja-dudy-z-xi-jinpingiem> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

związku z deklaracji płynącymi z brzmienia przepisów Ustawy o inwestycjach zagranicznych, o których będzie mowa w dalszej części pracy.

1.3. Podstawowe informacje dotyczące chińskiego systemu prawnego

Ze względu na występujące różnice między polskim a chińskim systemem prawnym jak również ze względu na jeszcze dość nikłą literaturę przedmiotu prawa chińskiego w Polsce, analiza chińskiego reżimu prawnego inwestycji zagranicznych zostanie poprzedzona przedstawieniem podstawowych informacji dotyczących obecnego kształtu systemu prawa chińskiego oraz przedstawieniem źródeł prawa chińskiego wraz z ich hierarchią. Tego rodzaju model wywodu (najpierw wprowadzający do chińskiego porządku prawnego a następnie przechodzący do merytorycznej analizy pozostałych zagadnień), został również przyjęty przez Jiangyu Wang⁶⁸, w ramach jego opracowania dotyczącego chińskiego prawa spółek.

System prawa chińskiego jest systemem prawa kontynentalnego, a więc prawa opartego na normach wywodzonych z brzmienia przepisów aktów normatywnych oraz posiłkowo z treści ich wykładni dokonywanych przez sądy oraz właściwe organy. Pomimo tego, iż Chiny są państwem, w którego Konstytucji odnaleźć można przepisy nieegzekwowalne w praktyce, mówiące m. in. o „demokratycznej dyktaturze ludu”, „socjalizmie o chińskiej specyfice jako podstawie systemu” czy „wiodącej roli Komunistycznej Partii Chin”⁶⁹, jest to państwo, w którym istnieje dość rozwinięty system *rule of law*, w którym organy państwowe nie są skore do działania bez wyraźniej podstawy prawnej⁷⁰. Cechą charakterystyczną chińskiego porządku prawnego jest absolutna mnogość rodzajów aktów prawnych, które mogą być uchwalane przez organy stanowiące prawo wynikająca z otwartych katalogów form stanowienia prawa przewidzianych przez regulacje. Dla prawnika praktykującego w zamkniętym systemie źródeł prawa, owa inność czyni badanie chińskiego prawa z początku zadaniem wyjątkowo trudnym, szczególnie w kontekście ich hierarchii i przewidywalności, który z aktów prawnych, w przypadku ich rozbieżności, zostanie zastosowany przez sąd. Właściwego odczytania hierarchii źródeł prawa nie ułatwia również fakt, iż niektóre akty prawne, pomimo bycia „produktem legislacji” organów stanowiących przepisy o różnym miejscu w hierarchii, nazywają się tak samo, co oznacza, że swego rodzaju „funkcja informacyjna” nazw aktów prawnych, nie jest w

⁶⁸ J. Wang, *Company law in China: regulation of business organizations in a socialist market economy*. Cheltenham, 2014 r., Edward Elgar

⁶⁹ art. 1 中华人民共和国宪法 Konstytucji Chińskiej Republiki Ludowej (Specjalne wydanie Biuletynu SK OZPL z 2018 r., zawiadomienie OZPL nr 1) ogłoszonej 20 września 1954 r., 10 zm. z 11 marca 2018 r., cyt. dalej jako Konstytucja ChRL

⁷⁰ J. Wang, op. cit., s. 246

pewnych miejscach realizowana. Jako takiej „przewidywalności prawa” nie umożliwia również zróżnicowanie regulacyjne, wynikające z możliwości stanowienia prawa przez lokalnych prawodawców, które w praktyce wymusza odczytywanie analizy chińskiego stanu prawnego (również i tej dokonanej w dalszej części tej pracy), iż dotyczy ona tylko regulacji ogólnokrajowych, które w dopuszczalnym zakresie mogą zostać w pewnym stopniu zmodyfikowane przez prawo miejscowe.

Wśród pozostałych elementów charakterystycznych dla chińskiego porządku prawnego wskazać można również kwestię promulgacji prawa, która jest w pewien sposób odmienna od polskiej. Co ciekawe, jest ona również powiązana z materią hierarchii aktów prawnych. Chińskie akty prawne, w odróżnieniu od polskich, nie muszą znaleźć się w publikatorze prawa, aby nabyły swojej mocy obowiązującej – często nawet się zdarza, iż zanim w istocie w nim się znajdują, już obowiązują. Wynika to z tego, iż podstawą funkcję promulgacji prawa realizują nie publikatory, a swego rodzaju „płaszcz”, w które dany ogłaszany akt prawny jest „ubierany”, tak jak różnego rodzaju dokumenty przesyłane polskim organom administracyjnym „ubierane są” w formę podania. Funkcję owych „płaszcz”, w ramach, których dany chiński akt prawny jest ogłaszany, pełnią najczęściej „dekrety” (*ling*⁷¹) oraz „okólniki” (*tongzhi*⁷²), które nie są same w sobie aktami prawa, a swego rodzaju instrumentami, w ramach których akty prawne są ogłaszane. „Płaszcz” aktów prawnych zawsze znajdują się przed treścią samego aktu prawnego (w ich oficjalnych wersjach), i informują o tego typu kwestiach jak data ogłoszenia aktu prawnego, organ który ogłoszenia aktu prawnego dokonuje (oraz który dokonuje jego ewentualnego „zaaprobowania”) oraz data uzyskania przez akt prawny mocy obowiązującej. Posiadanie przez dany akt normatywny „płaszcz”, jest w kontekście jest mocy obowiązującej o tyle istotne, iż bez niego (w związku z brakiem ogłoszenia) nie jest możliwe uznanie go za akt prawny powszechnie obowiązujący. Co jest ważne w kontekście owych „płaszcz”, to fakt, iż w związku z zawieraniem informacji odnośnie do tego kto ogłoszenia danego aktu prawnego dokonuje, dają one pewną wskazówkę odnośnie do pozycji danego aktu prawnego w hierarchii wszystkich aktów prawnych, co jest szczególnie istotne w kontekście tych aktów, które nazywają się tak samo, ale należą do dwóch różnych kategorii legislacyjnych. Tak jak zostało wspomniane powyżej, „płaszcz” informują również czasem o tym, który organ dokonał „zaaprobowania” danego aktu prawnego. Kwestia „aprobowania” aktu prawnego jest w pewnym stopniu ekwiwalentna względem kwestii jego ogłaszania, jeśli chodzi o zagadnienie

⁷¹ 令

⁷² 通知

pozycji danego aktu prawnego w hierarchii aktów prawnych. Bywa bowiem, że akt prawny jest przygotowywany i ogłaszany przez organ lub jednostkę wewnętrzną organu, który nie posiada kompetencji do samodzielnego ogłoszenia aktu prawnego powszechnie obowiązującego – w takiej sytuacji, dla uzyskania przez niego takiej mocy, konieczne jest nie tylko jego ogłoszenie, ale i „zaaprobowanie” przez organ, który taką kompetencję do stanowienia powszechnie obowiązujących aktów prawnych posiada. W zależności od tego, który organ dany akt prawny ogłosił lub zaaprobował, akt prawny posiada wyższą lub niższą pozycję w hierarchii aktów prawnych. To, który organ może dany akt prawny ogłosić lub zaaprobować nie jest oczywiście kwestią dowolną – danego rodzaju kategorie aktów prawnych mogą być ogłaszane lub aprobowane tylko przez ściśle wyznaczony organ (np. ustawy przez Prezydenta⁷³, akty prawne w randzie tzw. przepisów administracyjnych przez Radę Państwa⁷⁴, regulacje ministerialne przez szefa organu w randze ministerstwa⁷⁵). Mogą być one jednak w niektórych sytuacjach ogłaszane wspólnie – najczęściej taka sytuacja występuje w przypadku wspólnego opracowywania aktu prawnego przez organy w randzie ministerstwa. Wśród organów, które mają kompetencję do ogłaszania aktów prawnych, niewymagającego dalszej aprobaty jak i kompetencję do aprobowania aktów prawnych wyróżnić można Prezydenta ChRL Radę Państwa (*Guowuyuan*⁷⁶), pełniącą funkcję chińskiego rządu oraz podległe jej departamenty, zwane również ministerstwami (np. Ministerstwo Handlu, z ang. *Ministry of Commerce*, w skrócie MOFCOM). Do owego katalogu zalicza się również te organy, które choć ministerstwami nie są, zostały z nimi pod tym kątem zrównane (tak np. Krajowa Komisja Rozwoju i Reform, z ang. *National Development and Reform Commission*, zwana również skrótowo NDRC, Państwowa Administracja Regulacji Rynku, z ang. *State Administration for Market Regulation* czy Chińska Komisja Regulacji Papierów Wartościowych, z ang. *Chinese Securities Regulatory Commission*, w skrócie CSRC). „Płaszcze” opatrzone są numeracją, która po opublikowaniu „płaszcza” wraz jego aktem prawnym (lub aktami, jeśli jednocześnie ogłaszanych jest ich kilka) umożliwia odnalezienie danego aktu prawnego w publikatorze. Co ciekawe, numeracja „płaszczy” nie jest uzależniona od kolejności opublikowania danego aktu prawnego w wydaniu publikatora⁷⁷, a od kolejności ich ogłaszania przez dany organ w danej kadencji OZPL. Taka sytuacja powoduje, iż wraz z każdym kolejnym rozpoczęciem nowej kadencji tego organu konstytucyjnego (co 5 lat) każdy organ rozpoczyna numerację

⁷³ Art. 58 u.1 LL

⁷⁴ Art. 71 u.1 LL

⁷⁵ Art. 85 u.1 LL

⁷⁶ 国务院

⁷⁷ Przykładowo w polskim Dzienniku Ustaw pierwszy akt prawny opublikowany w danym roku będzie opatrzone w odpowiadającym mu rocznikowo Dzienniku Ustaw „pozycją pierwszą”.

ogłaszanych przez siebie „płaszcz” znów od jedyńki, co implikuje, iż dokładne zacytowanie danych aktów prawnych może być utrudnione. Problemu w dokładnym przedstawieniu, tego o który przepis, którego aktu prawnego badaczowi chodzi, nastroczyć może również fakt, iż nowelizacje aktów prawnych ogłaszane przez organy do tego uprawnione, nie są oparte na znanym w Polsce systemie pozostawiania stałej numeracji i zastępowania usuniętych przepisów zwrotem „uchylone”, a systemie usuwania uchylanych regulacji i „nie pozostawiania po nich żadnego śladu”, co powoduje, iż dzięki nowelizacjom dokonującym uchyleń lub dodań całych artykułów, ich numery ulegają zmianie. Czasem również bywa, iż ogłoszeniom odnoszącym się do zmiany przepisów towarzyszy jedynie wymienienie zmian dokonywanych w regulacji, nie towarzyszy zaś publikacja tekstu jednolitego, co wymusza na badaczu samodzielne, „chałupnicze”, opracowanie tekstu jednolitego aktu prawnego na podstawie jego wcześniej obowiązujących, w pełni opublikowanych wersji. Na potrzeby tej pracy oraz dalszej polskiej literatury przedmiotu autor zdecydował się na opracowanie własnego systemu cytowania aktów prawnych (z uwagi na brak jakiegokolwiek usystematyzowanego systemu w dotychczasowej polskiej literaturze przedmiotu), który spełnia potrzeby dokładnego przekazania, o którą regulację autorowi tekstu badawczego chodzi. Stąd, dla zacytowania danego aktu prawnego autor pracy proponuje nie tylko podanie jego pełnej nazwy w języku chińskim i polskim, ale również podanie dokładnego numeru wydania publikatora, w którym został on opublikowany wraz z numerem „płaszcz”, umożliwiającym jego odnalezienie. Cytowaniu winno również towarzyszyć podanie daty pierwszego opublikowania tekstu normatywnego oraz daty ostatniej zmiany dokonanej w tekście – przyjęcie takiego systemu pozwala bowiem na odnalezienie wszystkich kolejno następujących zmian w tekście normatywnym oraz na wskazanie o którą wersję aktu prawnego autorowi chodzi, co w praktyce umożliwi szybkie odnalezienie danej regulacji również w przypadku zmiany stanu prawnego już po opublikowaniu tekstu naukowego. W kontekście wspomnianego powyżej „wydania publikatora”, doprecyzować należy, iż podobnie jak w Polsce publikatory dzielą się na części, które jednak nie są publikowane tak często, a co 10 dni (tak Biuletyn Rady Państwa) lub miesiąc lub 2 miesiące (tak Biuletyn Stałego Komitetu Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych, cyt. dalej jako SK OZPL). W pierwszym, wraz z ich „płaszczami”, publikowane są akty prawne, którym nadano dzięki odpowiedniemu ogłoszeniu rangi tzw. przepisów administracyjnych, w drugim zaś publikowane są ustawy, które zawsze ogłaszane są dekretem Prezydenta, niezależnie od tego czy zostały one uchwalone przez OZPL czy przez jego Stały Komitet (będący tzw. kieszonkowym legislatozem). Podobnie jak w Polsce, publikatory chińskie są dedykowane aktom prawnym jednej kategorii, co nie oznacza jednak,

że tej samej nazwy, bowiem, co zostanie ukazane w dalszej części pracy, wiele aktów prawnych o różnych nazwach, w praktyce są aktami tej samej rangi. Biuletyn Rady Państwa oraz SK OZPL nie są jednak jedynymi publikatorami prawa – bywa, że akty prawne publikowane są również w publikatorach organu (np. w publikatorze NDRC). Owe publikatory, często o niewiele mówiących – z punktu widzenia europejskiego czytelnika – nazwach, również jednak są publikacjami umożliwiającymi odnalezienie właściwego tekstu normatywnego, dlatego, tam, gdzie zostały podane w ramach „płaszczka” aktu, również powinny zostać zacytowane. W nawiązaniu do kwestii cytowania „płaszczków” przy przywoływaniu tekstu normatywnego należy jeszcze wspomnieć o tym, iż obowiązkiem ich numerowania objęte zostały jedynie dekrety. Okólniki zaś najczęściej publikowane są publikatorach organów w randze ministerstw.

W kontekście przywoływania danej regulacji w tekście naukowym należy również wspomnieć o przyjętych w Chinach zasadach techniki prawodawczej. Zasady te określone zostały w trzech aktach prawnych: Ustawie o stanowieniu prawa⁷⁸, Regułach procedury ustanawiania przepisów administracyjnych⁷⁹ oraz Regułach procedury ustanawiania zarządzeń⁸⁰, w których określono podział na jednostki systematyzacyjne oraz redakcyjne dla aktów normatywnych o wskazanej w tytule aktu prawnego rangi. Zgodnie z zasadami ustalonymi dla aktów prawnych w randze ustaw⁸¹ tekst normatywny może dzielić się na takie jednostki systematyzujące jak księgi (*bian*⁸²), działy (*zhang*⁸³) oraz rozdziały (*jie*⁸⁴) zaś jednostki redakcyjne na takie jednostki jak artykuły (*tiao*⁸⁵), ustępy (*kuan*⁸⁶), punkty (*xiang*⁸⁷) oraz cyfry (*mu*⁸⁸)⁸⁹. Tekst normatywny aktów prawnych w randze przepisów administracyjnych⁹⁰ może dzielić się na te same jednostki jak te przewidziane dla ustaw (z wyjątkiem ksiąg) zaś w randze zarządzeń⁹¹ w razie potrzeby dzielić na działy oraz rozdziały. Dla określenia kolejności ksiąg, działów, rozdziałów oraz

⁷⁸ LL, op. cit.

⁷⁹ r. sp. p. a., op. cit.

⁸⁰ 规章制度程序条例 Reguły procedury sporządzania zarządzeń ChRL (Wydanie 3 Biuletynu Rady Państwa z 2018 r., dekret Rady Państwa nr 695), ogłoszone 16 listopada 2001 r., 1sza zm. 22 grudnia 2017 r., cyt. dalej jako r. sp. z.

⁸¹ art. 61 u.1 LL

⁸² 遍

⁸³ 章

⁸⁴ 节

⁸⁵ 条

⁸⁶ 款

⁸⁷ 项

⁸⁸ 目

⁸⁹ Celem ułatwienia rozpoznania jednostek systematyzacyjnych grupujących mniejsze jednostki systematyzacyjne chińskie oraz rozpoznania jednostek redakcyjnych ich odpowiedniki zostały przetłumaczone przez autora pracy w taki sposób, aby odpowiadały jednostkom polskim, ustalonym na podstawie §54-56 oraz 60 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”.

⁹⁰ Art. 6 u.2 r. sp. p. a.

⁹¹ Art. 8 u.3 r. sp. z.

artykułów prawodawca stosuje znaczki chińskie odpowiadające cyfrom, ustępy nie są zaś numerowane, lecz wyróżnianie za pomocą nowego akapitu⁹².

1.4. Źródła prawa w chińskim systemie prawnym oraz ich hierarchia

1.4.1. Normatywne źródła prawa

Poszczególne systemy prawne wypracowały własne modele, na podstawie których wyinterpretowuje się źródła prawa obowiązującego w państwie. Rozwiązaniem charakterystycznym dla systemu prawa kontynentalnego jest oparcie źródeł prawa w prawie stanowionym. W ramach owego systemu funkcjonuje wiele państw, których regulacje same wskazują jakie akty prawotwórcze są źródłami norm prawnych. Jednym z modeli autonomicznego wskazywania przez przepisy źródeł prawa powszechnie obowiązującego jest ten polegający na ich wymienieniu „z nazwy” w akcie prawnym będącym najwyższej rangi w danym systemie, przyjęty m. in. przez Konstytucję RP i Konstytucję Królestwa Niderlandów⁹³. Model przyjęty przez Chińską Republikę Ludową jest nieco odmienny. Podobnie jak polska Ustawa Zasadnicza, Konstytucja ChRL w swoich przepisach posługuje się pojęciami odnoszącymi się do nazw aktów prawnych, jednak pojęcia te nie zostały jak w Konstytucji polskiej wymienione w jednym katalogu (art. 87) i kilku innych przepisach (91 u.3, 234, 59 u.2, 112 i 124), lecz zostały podane w odniesieniu do katalogów kompetencyjnych organów konstytucyjnych⁹⁴. W przeciwieństwie do modelu przyjętego przez polskiego ustawodawcę, katalog źródeł prawa znajdujący się w chińskiej Konstytucji nie jest katalogiem zamkniętym, co wynika ze szczególnej regulacji takich kategorii źródeł prawa jak „akty prawne w randze przepisów administracyjnych” oraz „akty prawne w randze zarządzeń”. Wśród form stanowienia prawa wymienionych w Konstytucji wyróżnić można samą Konstytucję (*xianfa*⁹⁵), umowy i porozumienia międzynarodowe (*tong waiguo tiaoyue*⁹⁶ oraz *xieding*⁹⁷) zawierane przez Radę Państwa⁹⁸, ustawy podstawowe (*jiben falu*⁹⁹) i ustawy (*falu*¹⁰⁰) uchwalane odpowiednio przez OZPL oraz SK OZPL, decyzje (*jueding*¹⁰¹) wydawane przez OZPL, Stały

⁹² art. 61 u.2 LL

⁹³ Tytuł piąty Konstytucji Królestwa Niderlandów *Ustawodawstwo i administracja* http://biblioteka.sejm.gov.pl/wp-content/uploads/2015/10/Holandia_pol_010711.pdf (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁹⁴ art. 62, 67, 89, 90 Konstytucji ChRL

⁹⁵ 宪法

⁹⁶ 同外国条约

⁹⁷ 协定

⁹⁸ art. 89 pkt 9 Konstytucji ChRL

⁹⁹ 基本法律

¹⁰⁰ 法律

¹⁰¹ 决定

Komitet OZPL oraz Radę Państwa jak również instrukcje (*zhishi*¹⁰²) wydawane przez ministerstwa¹⁰³. W praktyce jednak rzadko spotyka się akty prawne wydawane w formie decyzji oraz instrukcji. Rozróżnienie między ustawami „podstawowymi” a „zwykłymi”, tak jak zostało to wspomniane oparte jest na kwestii organu dokonującego jej uchwalenia – pierwsze uchwałać może jedynie OZPL na swoich sesjach odbywających się raz roku (zwykle w marcu), drugie zaś stanowią określenie ustaw uchwalanych przez Stały Komitet OZPL zbierający się co 2 miesiące, kiedy OZPL nie obraduje. Katalog spraw wymagających uchwalenia w formie „ustaw podstawowych” zgodnie z art. 62 pkt 2 Konstytucji ChRL jest otwarty, wskazując na kwestie związane z przestępstwami, sprawami cywilnymi, organami państwa i „innymi sprawami”, co oznacza, że w praktyce o formie danej ustawy decydują kwestie polityczne, takie jak chęć nadania aktowi prawnemu symbolicznej wagi¹⁰⁴. W kontekście ustaw warto również wspomnieć o określeniu „ustawa organiczna” (*zuzhi fa*¹⁰⁵) które to nie jest terminem legalnym, pojawiającym się jednak w nazwach aktów prawnych regulujących organizację i funkcjonowanie konstytucyjnych organów¹⁰⁶. W praktyce przepisy ustaw „podstawowych”, „organicznych” oraz „zwykłych” mają równą moc obowiązującą. Konstytucja w art. 89 i 90 wprowadza wspomniane powyżej pojęcia „przepisów administracyjnych” (*xingzheng fagui*¹⁰⁷) oraz „zarządzeń” (*guizhang*¹⁰⁸), które nie stanowią nazw formy stanowienia prawa. Pojęcie przepisów administracyjnych zostało użyte dla określenia kategorii aktów prawnych ogłaszanych lub aprobowanych przez Radę Państwa. Katalog dopuszczalnych określeń aktów prawnych stanowiących przepisy administracyjne jest określony we wspomnianym wcześniej akcie prawnym o nazwie „Reguły procedury sporządzania przepisów administracyjnych”¹⁰⁹. który sam jest aktem o randze przepisu administracyjnego, co z pewnością rodzi pytania na temat „pewności” porządku prawnego, wobec sytuacji, w której nazwy aktów prawnych są

¹⁰² 指示

¹⁰³ Terminologia po części użyta przez Jana Rowińskiego i Wojciecha Jakóbca w J. Rowiński & W. Jakóbiec *System konstytucyjny Chińskiej Republiki Ludowej*, Warszawa, 2006 r., Wydawnictwo Sejmowe. Nazwy form aktów prawnych innych niż Konstytucja, ustawa, ustawa podstawowa, decyzja, przepisy administracyjne, reguły, metody, zarządzenia, przepisy prawa miejscowego, wykładnie przepisów oraz opinie Najwyższego Sądu Ludowego zostały przetłumaczone przez autora z uwagi na brak tłumaczenia polskiego tych pojęć w dotychczasowej literaturze przedmiotu.

¹⁰⁴ Tak było np. w przypadku uchwalenia Ustawy o inwestycjach zagranicznych przez OZPL jako ustawy regulującej całą gałąź prawną. Nie każda ustawa „gałęziowa” jest jednak uchwała przez OZPL – ustawa Prawo pracy była za to uchwalona przez SK OZPL.

¹⁰⁵ 组织法

¹⁰⁶ np. Ustawa organiczna o OZPL ChRL (中华人民共和国全国人民代表大会组织法), Ustawa organiczna o Radzie Państwa ChRL (中华人民共和国国务院组织法) oraz Ustawa organiczna o Sądach Ludowych ChRL (中华人民共和国人民法院组织法)

¹⁰⁷ 行政法规

¹⁰⁸ 规章

¹⁰⁹ 行政法规制定程序条例 Reguły procedury sporządzania przepisów administracyjnych (Wydanie 3 Biuletynu Rady Państwa z 2018 r., dekret Rady Państwa nr 694) ogłoszone 16 listopada 2001 r., 1sza zm. 22 grudnia 2017 r., cyt. dalej jako r. sp. p. a

regulowane przez akt ten samej rangi. W art. 5 u.1 r. sp. p. a. odnaleźć można katalog aktów prawnych o randze przepisów administracyjnych, którego brzmienie przesądza o jego otwartości. Wśród wspomnianych nazw aktów prawnych na podstawie wspomnianego artykułu wyróżnić można ich 2 kategorie – „zwykłe” oraz te które mogą wydane przez Radę Państwa ChRL jedynie na podstawie zgody i decyzji OZPL i jego Stałego Komitetu. Do kategorii pierwszej zalicza się „reguły” (*tiaoli*¹¹⁰) „postanowienia” (*guiding*¹¹¹), „środki” (*banfa*¹¹²) oraz „inne” (*deng*¹¹³). Obecne brzmienie Reguły procedury sporządzania przepisów administracyjnych nie udziela odpowiedzi czym owe rodzaje „zwykłych” przepisów administracyjnych się różnią. Odnaleźć ją można jednak na podstawie treści aktu prawnego dotyczącego zasad stanowienia przepisów administracyjnych z roku 1987¹¹⁴, w których to w art. 3 wskazano, że „regułami” powinno się określać akty prawne o największym poziomie złożoności i systematyzującego ujęcia zagadnień, częściowe regulacje danych zagadnień miały być zawarte w aktach o formie „postanowień”, zaś bardziej szczegółowe kwestie związane z materią danego zagadnienia prawnego miały być ujmowane w „metodach”. Odnośnie „innych” nazw aktów prawnych, które pojawiały się w przeszłości jako akty ogłaszane przez Radę Państwa odnaleźć można „reguły wykonawcze” (*shishi tiaoli*¹¹⁵), „środki wykonawcze” (*shishi banfa*¹¹⁶) i środki tymczasowe (*shixing/zanxing banfa*¹¹⁷) – ich wydawanie bowiem nie posiada innej podstawy prawnej. Do kategorii przepisów administracyjnych wydawanych przez Radę Państwa dopiero za uprzednią zgodą OZPL i jego Stałego Komitetu zalicza się akty prawne zwane wymiennie „tymczasowymi regułami” (*zanxing tiaoli*¹¹⁸) lub „tymczasowymi postanowieniami” (*zanxing guiding*¹¹⁹). W tym jednak przypadku nie sposób odnaleźć oficjalnych przyczyn nadawania nazwy jednej lub drugiej danemu aktowi, dlatego w przekonaniu autora pracy pozostaje pogląd o aktualności wykładni zaprezentowanej w akcie prawnym z 1987 roku, co oznaczałoby, że tymczasowe reguły regulują kwestie kompleksowo zaś tymczasowe postanowienia częściowo, co znalazłoby częściowe pokrycie w fakcie, że to właśnie w formie tymczasowych reguł został wydany wspomniany akt prawny z 1987 roku.

¹¹⁰ 条例

¹¹¹ 规定

¹¹² 办法

¹¹³ 等

¹¹⁴ 行政法规制定程序暂行条例 Tymczasowe reguły dotyczące sporządzania przepisów administracyjnych (niepubl), ogłoszone przez Centralę Radę Państwa 21 kwietnia 1987 r., zaaprobowane przez Radę Państwa

¹¹⁵ 实施条例

¹¹⁶ 实施办法

¹¹⁷ 实行/暂行办法

¹¹⁸ 暂行条例

¹¹⁹ 暂行规定

Pojęcie zarządzeń jako terminu zbiorczego dla kategorii źródeł prawa odnosi się do aktów prawnych wydawanych przez „ministerstwa i komisje” innych niż instrukcje. Wśród aktów prawnych stanowiących desygnaty „zarządzeń” zgodnie z art. 7 Reguł procedury sporządzania zarządzeń¹²⁰ wyróżnia się przede wszystkim „postanowienia” (*guiding*¹²¹) oraz „środki” (*banfa*¹²²), jednak z treści przepisu wynika, że zarządzenia przyjmują te nazwy „zazwyczaj”, co oznacza, że w tym przypadku również, podobnie jak w przypadku przepisów administracyjnych, przesądzono o otwartym katalogu zarządzeń. Przykładami takich „innych” zarządzeń są akty prawne określane mianem „szczegółowych zasad wykonawczych” (*shishi xize*¹²³) oraz „kilku regulacji” (*ruogan guiding*¹²⁴). Art. 91 Konstytucji ChRL przyznaje upoważnienie do wydawania zarządzeń jedynie ministerstwom (*bumen*¹²⁵) i komisjom (*weiyuanhui*¹²⁶). Owa regulacja została również powtórzona przez art. 21 Reguł dotyczących procesu sporządzania zarządzeń. Zgodnie z art. 8 Ustawy organicznej o Radzie Państwa ChRL o ustanowieniu, rozwiązaniu lub połączeniu się ministerstw i komisji pod Radą Państwa decyduje OZPL lub gdy nie obraduje jego Stały Komitet. Pomimo tego odrębne przepisy przyznają prawo do wydawania zarządzeń również Ludowemu Bankowi Chin oraz Państwowej Administracji Audytu¹²⁷. Co jednak warte odnotowania w najnowszej historii odnaleźć można rozszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do wydawania zarządzeń poprzez „zaliczenie” organu znajdującego się *de facto* pod Radą Państwa do katalogu ministerstw, nie czyniąc jednocześnie go ministerstwem, omijając w ten sposób zapisy Konstytucji ChRL za pomocą aktu prawnego nie będącego nawet zarządzeniami a wewnętrznym dokumentem organu podległemu Radzie Państwa¹²⁸. Obecnie wśród podmiotów uprawnionych do wydawania zarządzeń wyróżnia się 21 ministerstw, 3 komisje, 2 wspomniane wcześniej podmioty oraz inne

¹²⁰ 规章制度程序条例 Reguły procedury sporządzania zarządzeń ChRL (Wydanie 3 Biuletynu Rady Państwa z 2018 r., dekret Rady Państwa nr 695) ogłoszone 16 listopada 2001 r., 1sza zm. 22 grudnia 2017 r., cyt. dalej jako r. sp. z.

¹²¹ 规定

¹²² 办法

¹²³ 实施细则

¹²⁴ 若干规定

¹²⁵ 部门

¹²⁶ 委员会

¹²⁷ <https://blogs.loc.gov/law/2014/04/a-guide-to-chinese-legal-research-administrative-regulations-and-departmental-rules/?loclr=bloglaw> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

¹²⁸ zob. art. 2 国家市场监督管理总局职能配置、内设机构和人员编制规定 Zarządzenia dotyczące konfiguracji funkcjonalnej, organizacji wewnętrznej i obsady personelu administracji państwowej ds. regulacji rynku (niepubl.). Zarządzenia te zostały uchwalone 30 lipca 2017 przez Centralę Rady Państwa, nie będącą ministerstwem, komisją ani organem, któremu wyjątkowo przyznano uprawnienia do wydania zarządzeń takim jak Bank Ludowy Chin lub Krajowe Biuro Audytu oraz nie zostały później aprobowane. Nie powinny mieć zatem mocy zarządzeń ani tym bardziej poszerzać katalogu podmiotów uprawnionych do wydawania zarządzeń. Praktyka przyjmuje jednak inaczej, co tylko świadczy o niespójnym charakterze chińskiego systemu źródeł prawa.

podmioty którym to prawo przyznano na podstawie innych aktów prawnych¹²⁹. Celem ustalenia, który akt prawny jest źródłem prawa powszechnie obowiązującego (ustawą, aktem randze przepisów administracyjnych lub zarządzeń administracyjnych) należy tak jak było wspomniane wcześniej w pracy ustalić, czy został on oficjalnie ogłoszony przy pomocy „płaszczka” i podpisany przez jednostkę organizacyjnie nadrzędną (Prezydenta, Premiera, ministra lub kierownika podmiotu równorzędnego ministerstwu) – informację o tym odnaleźć można na początku aktu prawnego¹³⁰. Wśród źródeł prawa chińskiego wyróżnić można również przepisy prawa miejscowego (*difangxing fagui*)¹³¹, wydawane przez miejscowe Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych oraz lokalne Rządy Ludowe formułowane w różnych formach w zależności od administracyjnej kwalifikacji danego terytorium (np. jako prowincji lub autonomicznego regionu) oraz szczebla administracji¹³². Do szczególnych dla chińskiego porządku prawnego normatywnych źródeł prawa zaliczyć można również tzw. wykładnie przepisów (*jieshi*)¹³³. Wykładnie dokonywane są przez różne organy w zależności od rangi danego aktu prawnego – przez Stały Komitet OZPL¹³⁴, Radę Państwa¹³⁵ lub organ, który wydał zarządzenie¹³⁶. Cechami wspólnymi owych wykładni jest ich wydawanie na wniosek organu (lub w przypadku zarządzenia na wniosek obywatela¹³⁷) oraz ich moc obowiązująca równa aktom prawnym, których przepisy podlegały wykładni¹³⁸.

1.4.2. Inne źródła prawa

Autor pracy zdecydował się wyróżnić również „inne” źródła prawa, których jednak w związku z brakiem procesu legislacyjnego im towarzyszącemu nie można nazwać aktami normatywnymi. Do owej kategorii autor pracy zdecydował się zaliczyć tzw. *guiding cases*

¹²⁹ Dla pełnego katalogu ministerstw, komisji i innych organów uprawnionych do wydawania zarządzeń zob.

https://en.wikipedia.org/wiki/State_Council_of_the_People%27s_Republic_of_China#Organizational_structure

¹³⁰ Jak wskazuje Laney Zhang, jeśli tekst nie posiada swego rodzaju elementu go „ogłaszającego” lub ów element widnieje jako podpisany przez jednostkę organizacyjną organu konstytucyjnego (np. Centralę Rady Państwa) lub podmiot nie posiadający uprawnień do wydawania aktów prawnych powszechnie obowiązujących w formie zarządzeń lub przepisów administracyjnych, wówczas nie powinien on być uznawany jako powszechnie obowiązujący akt prawny, lecz tzw. dokument regulacyjny (*guifanxing wenjian*). Faktem jest jednak, że również i takie teksty bywają traktowane jak powszechnie obowiązujące akty prawne *vide* pierwsza Lista negatywna dot. inwestycji zagranicznych w PFTZ z 2015 r.

¹³¹ 地方性法规

¹³² Dla szerszego omówienia miejscowych źródeł prawa zob. J. Chen & Y. Li & J.M. Otto & M.V. Polak *Law-Making in the People's Republic of China*, Boston. 2000 r., Brill | Nijhoff, s. 5

¹³³ 解释

¹³⁴ Zgodnie z art. 67 pkt 1 i pkt 4 Konstytucji ChRL Stałemu Komitetowi przysługuje prawo do wykładni przepisów Konstytucji oraz ustaw.

¹³⁵ Zgodnie z art. 31 u.1 LL Radzie Państwa przysługuje prawo do wykładni aktów prawnych należących do kategorii przepisów administracyjnych

¹³⁶ art. 33 u.1 r. sp. z

¹³⁷ art. 46 LL, art. 32 r. sp. z., art. 35 r. sp. p. a.

¹³⁸ art. 50 LL, art. 31 u.3 r. sp. z. art. 33 u.3 r. sp. p. a.

Najwyższego Sądu Ludowego (*zhidaoxing anli*¹³⁹), interpretacje Najwyższego Sądu Ludowego oraz dokumenty stanowiące swego rodzaju dyrektywy postępowania skierowane do władz *pro futuro*. Prawo do wydawania tzw. *guiding cases* przez Najwyższy Sąd Ludowy przysługuje mu na podstawie art. 18 Ustawy organicznej o sądach ludowych ChRL¹⁴⁰. Owymi *guiding cases* określa się rozstrzygnięcia wyroków sądów wybrane przez Najwyższy Sąd Ludowy jako przykłady najważniejszych oraz najwyższych jakościowo orzeczeń, których waga jest istotna z punktu widzenia zachowywania jednolitego orzecznictwa¹⁴¹. Orzeczenia te nie są wiążące dla sądów, mają one jedynie wskazywać pewne kierunki interpretacji prawa dla sądów dla właściwego jego zastosowania¹⁴². Kolejnym rodzajem „innego” źródła prawa są interpretacje Najwyższego Sądu Ludowego (również *jieshi*¹⁴³, tak jak interpretacje organów), które na podstawie art. 37 u.2 wspomnianej wyżej ustawy, mogą być wydawane celem przedstawienia właściwego sposobu zastosowania prawa w skomplikowanych sprawach sądowych. Kwestia tego, czy są one wiążące dla sądów niższych szczebli, jest niejasna, wiadomo jednak, że Stały Komitet OZPL (jako organ, który również jest uprawniony do interpretacji ustaw) jest uprawniony do odwołania takiej interpretacji¹⁴⁴. Ostatnimi „innymi” źródłami prawa są różnego rodzaju „polityki” przyjmowane przez władze oraz tzw. opinie przewodnie (*yijian*¹⁴⁵) (z ang. *guiding opinions*). Przykładami takich polityk są np. 5 letnie plany wykorzystania kapitału zagranicznego, postanowienia zjazdu Komunistycznej Partii Chin (cyt. dalej jako KPCh), postanowienia zgromadzeń plenarnych Komitetu Centralnego KPCh oraz roczne plany legislacyjne¹⁴⁶. Polityki owe nie mają mocy prawnej same w sobie, wyznaczają jednak kierunki interpretacji aktów prawnych przez organy administracyjne i sądy. Opinie przewodnie pełnią taką samą funkcję jak owe „polityki”. Zdarzają się jednak również sytuacje, gdy są one bezpośrednio cytowane jako mające zastosowanie dla regulacji danej kwestii¹⁴⁷.

¹³⁹ 指导性案例

¹⁴⁰ 中华人民共和国人民法院组织法 Ustawa organiczna o sądach ludowych ChRL (Wydanie 6 Biuletynu SK OZPL z 2018 r., dekret Prezydenta nr 11, uchw. p. SK OZPL) ogłoszona 21 września 1954 r., 6sta zm. 26 października 2018 r.

¹⁴¹ I. Szpotakowski & Z. Kopania *Chinese Law Research Guide*, Łódź, Kraków, 2020 r., ArchaeGraph Wydawnictwo Naukowe, s. 41

¹⁴² *Ibidem*.

¹⁴³ 解释

¹⁴⁴ <https://usali.org/usali-perspectives-blog/why-i-research-chinas-supreme-peoples-court> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

¹⁴⁵ 意见

¹⁴⁶ <https://www.gov.pl/web/chiny/informator-ekonomiczny> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

¹⁴⁷ Tak jak np. w przypadku Opinii Przewodniej Rady Państwa dotyczącej programu pilotażowego dla udziałów (akcji) uprzywilejowanych 国务院关于开展优先股试点的指导意见. (Guo Fa nr 46 z 2013 r.) wydanej przez Radę Państwa 30 listopada 2013 r. (cyt. dalej jako Guiding Opinions ws. akcji uprzywilejowanych), do której odsyła przepis art. 4 Środków dotyczących zarządzania Pilotażowym Programem Udziałów Uprzywilejowanych 优先股试点管理办法 (Wydanie 24 Biuletynu Rady Państwa z 2021 r., dekret CSRC nr 184) uchwalonych przez CSRC 1 stycznia 2002 r., 2ga zm. 11 czerwca 2021 r (cyt. dalej jako Środki dot. akcji uprzywilejowanych), a więc aktu prawnego randzie przepisów administracyjnych.

1.4.3. Hierarchia źródeł prawa

Podobnie jak ma to miejsce w kontekście ukazywania bądź wyinterpretowywania źródeł prawa obowiązujących w danym państwie, tak również i sam model określania hierarchii źródeł prawa bywa uregulowany w różny sposób. Temat hierarchii źródeł prawa zawiera w sobie 2 zagadnienia problemowe. Pierwszym z nich jest problem wskazania najwyższego aktu prawnego i konsekwencji wynikających dla systemu z takiej jego pozycji w hierarchii aktów prawnych, drugim zaś kwestia wzajemnej relacji aktów prawnych o randze niższej niż akt rangi najwyższej.

W odniesieniu do zagadnienia pierwszego odwołać się można do regulacji polskiej, na podstawie, której wyróżnić można model tzw. kotwicy normatywnej (wypracowany przez orzecznictwo polskiego TK¹⁴⁸), polegający na bezpośrednim wskazaniu przez przepis danego aktu prawnego, że jest on najważniejszym aktem prawnym w danym państwie „korzystającym z pierwszeństwa obowiązywania i stosowania”¹⁴⁹. Ponadto, z uwagi na obowiązujący w Polsce model kontroli tzw. „konstytucyjności” ustaw, najwyższa moc obowiązująca Ustawy Zasadniczej nie ma zatem (przynajmniej w kontekście teorii) charakteru iluzorycznego. Z uwagi na brak sądownictwa konstytucyjnego w Chińskiej Republice Ludowej, brak możliwości powoływania się na prawa wymienione w Konstytucji na drodze podobnej do polskiej skargi konstytucyjnej, w kontekście uzależnienia uznania aktu prawnego za zgodny z aktem wyższym *de facto* od interpretacji organu wyższej rangi lub organu, który ów akt prawny wydał, system ochrony spójności porządku prawnego można ocenić jako stwarzający wiele zagrożeń¹⁵⁰.

Zauważyć należy, że zagadnienie pozycji polskiej Konstytucji jako aktu znajdującego się najwyżej w hierarchii aktów prawnych w przepisie zostało ujęte ogólnie, rozwinięte zaś zostało przez orzecznictwo. W kontekście najwyższej pozycji konstytucji jako aktu prawnego wymuszającego zgodność z nim wszystkich aktów niższej rangi ustawodawca chiński poszedł o krok dalej od polskiego i w art. 5 u.3 swojej konstytucji bezpośrednio stwierdził, że żadna ustawa, przepisy administracyjne (akt prawny w randze przepisów administracyjnych), ani przepisy prawa miejscowego nie mogą stać w sprzeczności z konstytucją. Tak przedstawiona

¹⁴⁸ Wyrok TK z 24.11.2010 r., K 32/09, OTK-A 2010, nr 9, poz. 108

¹⁴⁹ Wyrok TK z 11.05.2005 r., K 18/04, OTK-A 2005, nr 5, poz. 49

¹⁵⁰ Podczas konsultacji autora pracy z prof. Piotrem Tuleją będącym przedstawicielem doktryny prawa, profesor wskazał, że sądownictwo konstytucyjne nie jest absolutnie niezbędnym elementem systemu ochrony spójności porządku prawnego. Jako istotny czynnik mający wpływ na zachowanie tejże spójności pomimo braku mechanizmów kontrolnych zapewnianych przez sądownictwo konstytucyjne profesor wskazał poziom kultury prawnej danej legislacji, co odczytać można jako odesłanie do „dbałości” podmiotów stanowiących prawo. Jako przykład państwa, które utrzymuje spójność swojego prawa mimo braku sądownictwa konstytucyjnego profesor przywołał Wielką Brytanię (która *nota bene* nie posiada również konstytucji jako takiej, zob. <https://www.ucl.ac.uk/constitution-unit/explainers/what-uk-constitution>)

treść przepisu przynosi na myśl ograniczoną koncepcję „kotwicy normatywnej” opracowywanej przez OTK, według której to Konstytucja ma stanowić akt prawny posiadający pierwszeństwo względem każdego innego aktu prawnego. Jak zostało bowiem opisane w wcześniej w pracy katalog źródeł prawa stanowionego w ChRL nie kończy się na „ustawach”, „przepisach administracyjnych” oraz „przepisach miejscowych”. W tym kontekście nasuwa się pytanie o pozycję w hierarchii źródeł prawa takich aktów prawnych jak umowa międzynarodowa i zarządzenia. Odpowiedzi na pytanie dotyczącej pozycji umów międzynarodowych (zarówno bilateralnych jak i multilateralnych) w chińskim systemie prawnym nie można odszukać ani w Konstytucji, Ustawie o stanowieniu prawa ani Ustawie o procedurze zawierania traktatów¹⁵¹, jednak przyjmuje się, że umowy międzynarodowe zawierane między ministerstwami nie powinny być sprzeczne z ustawami i konstytucją, zaś te zawierane na szczeblu państwowym przez Radę Państwa nie powinny być sprzeczne z konstytucją lub ustawami, jednak możliwe jest podjęcie decyzji o zmianie konstytucji lub ustaw celem dostosowania ich brzmienia tak, aby było one spójne z zawieranymi umowami¹⁵². Jeśli zaś chodzi o pozycję zarządzeń administracyjnych w hierarchii chińskich źródeł prawa odpowiedzi na pytanie dotyczącej owej pozycji udzielają art. 3 wspomnianych już wcześniej Reguł procedury sporządzania zarządzeń oraz art. 87 Ustawy o stanowieniu prawa wskazujące, że muszą one być zgodne z konstytucją, ustawami, przepisami administracyjnymi i „innymi regulacjami wyższej rangi”¹⁵³. Kwestia wzajemnej relacji aktów prawnych względem siebie została za to uregulowana w akcie prawnym o randze ustawy. Właściwymi przepisami w tej kwestii są art. 87-91 wspomnianej już Ustawy o stanowieniu prawa¹⁵⁴. Zgodnie z zawartą tam regulacją najwyższą moc obowiązującą wśród źródeł prawa ma konstytucja, zaś wszystkie ustawy, akty prawne należące do kategorii przepisów administracyjnych, przepisy miejscowe oraz zarządzenia muszą być z nią zgodne. W stosunku do ustaw przepisy mówią o ich wyższej mocy obowiązującej względem aktów prawnych należących do kategorii przepisów administracyjnych, przepisów miejscowych oraz zarządzeń. Jeśli zaś chodzi o moc obowiązującą aktów prawnych należących do kategorii przepisów administracyjnych to jest ona wyższa od mocy obowiązującej przepisów miejscowych oraz aktów prawnych należących do kategorii zarządzeń. Przepisy mówią również o wyższej mocy obowiązującej przepisów miejscowych wydanych przez organy wyższego szczebla względem przepisów miejscowych

¹⁵¹ 中华人民共和国缔结条约程序法 Ustawa o procedurze zawierania traktatów ChRL (Wydanie 6 Biuletynu SK OZPL z 1990 r., dekret Prezydenta nr 37) ogłoszona 28 grudnia 1990 r.

¹⁵² H. Xue & Q. Jin, *International Treaties in the Chinese Domestic Legal System* [w:] *Chinese Journal of International Law*, wyd. 8, nr 2, Oxford, 2009 r., Oxford University Press, s. 302

¹⁵³ art. 3 r. sp. z.

¹⁵⁴ LL, op. cit.

wydanych przez organy niższego szczebla. Ustawa wskazuje również, że akty prawne wydawane przez organ prawodawczy właściwy dla terenu objętego Specjalną Strefą Ekonomiczną, tam, gdzie mogą się różnić względem ustaw, aktów prawnych należących do kategorii przepisów administracyjnych oraz przepisów miejscowych, mają one przed nimi pierwszeństwo stosowania. W związku z zawarciem owych zasad ustanawiających hierarchię źródeł prawa w akcie o randze ustawy, dla której nie są przewidziane wyższe większości kwalifikowane niż standardowa większość bezwzględna wynikająca z art. 64 u.2 Konstytucji ChRL naturalnym staje się pytanie o stabilność takiej hierarchii, która może być zmieniona łatwiej niż Konstytucja (dla której zmiany potrzeba 2/3 głosów około 3000 deputowanych). W przekonaniu autora pracy, który podziela w tej kwestii pogląd sędziego Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku Piotra Tulei taki model jednak jest względnie bezpieczny, jeśli funkcjonuje on w dostatecznie dojrzałej kulturze prawnej.

2. Kształt regulacji prawnej bezpośrednich inwestycji

zagranicznych w Chinach po 1 stycznia 2020 r.

2.1. Streszczenie historii rozwoju chińskiej regulacji prawnej dotyczącej zagranicznych inwestycji do momentu uchwalenia Ustawy o inwestycjach zagranicznych (FIL)

Wydarzeniem, które na dziesięciolecia zdefiniowało kierunek rozwoju legislacji chińskiej było przyjęcie w roku 1978 na Trzeciej Plenarnej Sesji 11stego Centralnego Komitetu Komunistycznej Partii Chin tzw. Polityki Reformy i Otwarcia Chin na Świat (*Gaige Kaifang*¹⁵⁵). To właśnie wówczas zdecydowano o tym, co Bogdan Góralczyk nazwał „przeniesieniem punktu ciężkości z dotychczasowej bezustannej walki politycznej na walkę o wzrost gospodarczy”¹⁵⁶. Początek historii chińskiej legislacji dotyczącej inwestycji zagranicznych datuje się na rok 1979, w związku z uchwaleniem ustawy Prawo o spółkach joint venture z kapitałem chińsko – zagranicznym ChRL¹⁵⁷. Rok później doszło do utworzenia w Chinach pierwszych czterech Specjalnych Stref Ekonomicznych (*Special Economic Zones – SEZs*), będących swego rodzaju „strefami eksperymentalnymi”, w których to później badano wpływ liberalniejszych rozwiązań gospodarczych na rozwój regionu. O wadze, jaką chińskie

¹⁵⁵ 改革开放

¹⁵⁶ B. Góralczyk *Wielki renesans: chińska transformacja i jej konsekwencje*. Warszawa, 2018 r., Wydawnictwo Akademickie „Dialog”, s. 71

¹⁵⁷ 中华人民共和国中外合资经营企业法 Prawo o spółkach joint venture z kapitałem chińsko – zagranicznym ChRL (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2016 r., dekret Prezydenta nr 51) ogłoszone 8 lipca 1979, uchylona 1 stycznia 2020, cyt. dalej jako Ustawa o EJW

władze od momentu przyjęcia polityki Reformy i Otwarcia Chin na Świat przykładały utworzeniu środowiska przyjaznego inwestorom zagranicznym, najbardziej świadczy fakt, że od samego początku funkcjonowania tejże polityki chińskie organy prawodawcze w pierwszej kolejności uchwały regulacje mające zastosowanie do przedsiębiorców zagranicznych, a dopiero później regulacje odnoszące się do przedsiębiorców krajowych. Ten swoisty dualizm regulacji prawnej¹⁵⁸ charakteryzuje w pewnym stopniu krajobraz chińskiego porządku prawnego do dziś, obecnie jednak w znacznie mniejszym stopniu niż w jak to miało miejsce wcześniej. Obok wspomnianej Ustawy o EJV chiński ustawodawca jeszcze w latach osiemdziesiątych uchwalił 2 inne ustawy dotyczące inwestycji zagranicznych (tzw. ustawę Prawo o przedsiębiorstwach z całościowym kapitałem zagranicznym ChRL¹⁵⁹ oraz ustawę Prawo o spółkach joint venture opartych na umowie stron chińskiej i zagranicznej ChRL¹⁶⁰), które wespół z pierwszą utworzyły trzon regulacji prawnej bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Chinach, zwany Trzema Ustawami o Inwestycjach Zagranicznych (*three foreign investment laws*), lub 3 Ustawami Bazowymi, który funkcjonował do 1 stycznia 2020 r. Jako datę graniczną dla kolejnego etapu rozwoju regulacji dotyczącej inwestycji zagranicznych autorzy wskazują podróż Deng Xiaopinga po miastach prowincji Guangdong, Specjalnych Strefach Ekonomicznych oraz innych miejscach na południowym wybrzeżu Chin, którą odbył w 1992 roku¹⁶¹. Efektem owej wizyty było podjęcie decyzji o kontynuowaniu i rozszerzeniu polityki Reformy i Otwarcia Chin na Świat, co poskutkowało wprowadzeniem zasad zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej znanych ze Specjalnych Stref Ekonomicznych do kolejnych 52 miast chińskich¹⁶², w tym do 18 z 31 miast będących stolicami prowincji¹⁶³. Wśród nowych aktów prawnych¹⁶⁴, które pojawiły się w tamtym okresie jeden z nich (którego nowe wersje były później wydawane wielokrotnie) wywarł największy wpływ na to, kto mógł rozpocząć swoją działalność w Chinach, jak również na to, że obecne wielkie przedsiębiorstwa chińskie pod względem kapitałowym stoją na równi z największymi

¹⁵⁸ Pojęcie dualizmu regulacji prawnej odnoszące się do reżimu prowadzenia działalności gospodarczej w Chinach wielokrotnie pojawia się w publikacji Y. Li, & C. Bian. *China's Foreign Investment Legal Regime: Progress and Limitations*, Londyn, 2022 r., Routledge

¹⁵⁹ 中华人民共和国外资企业法 Prawo o przedsiębiorstwach z całościowym kapitałem zagranicznym ChRL (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2016 r., dekret Prezydenta nr 51) ogłoszone 12 kwietnia 1986 r., uchylone 1 stycznia 2020, cyt. dalej jako Ustawa o WFOE

¹⁶⁰ 中华人民共和国中外合作经营企业法 Prawo o spółkach joint venture opartych na umowie stron chińskiej i zagranicznej ChRL (Wydanie 6 Biuletynu SK OZPL z 2017 r., dekret Prezydenta nr 81) ogłoszone 13 kwietnia 1988 r., uchylone 1 stycznia 2020, cyt. dalej jako Ustawa o CJV.

¹⁶¹ zob. Y. Li, & C. Bian, *China's Foreign Investment Legal Regime Progress and Limitations*. Londyn, 2022 r., Routledge, s. 16 oraz C. Chen *The liberalisation of FDI policies and the impacts of FDI on China's economic development [w:] 40 Years of Reform and Development: 1978–2018* pod. red. R. Garnaut, L. Song, & C. Fang, Canberra, 2018 r., ANU Press, s. 598

¹⁶² C. Chen, op. cit.

¹⁶³ Y. Li, & C. Bian, op. cit. s. 19

¹⁶⁴ Dla pełniejszej listy nowych aktów prawnych uchwalonych w tym okresie zob. C. Chen, op. cit., s. 598

przedsiębiorstwami świata. W roku 1995 Ministerstwo Handlu Zagranicznego oraz Współpracy Ekonomicznej ogłosiło pierwszy Katalog Branż dla Inwestycji Zagranicznych¹⁶⁵. Jak wskazano w literaturze celem wydawania owych Katalogów było „dostosowanie kierunku (*inwestowania – przyp. autor pracy*) przedsiębiorstw finansowanych z zagranicy do potrzeb chińskiego rozwoju gospodarczego”¹⁶⁶. Owe Katalogi składały się z trzech wewnętrznych części – katalogu branż, w których inwestycja zagraniczna była „promowana”, „ograniczona” oraz „zabroniona”. Rozpoczęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w branży, która znalazła się w jednej z wymienionych kategorii wiązało się z obowiązkiem spełnienia różnego rodzaju obowiązków stawianych przedsiębiorcy. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych w 1998 r. w Chinach pojawiła się możliwość skorzystania z nowej formy wejścia na rynek w formule BIZ – dzięki pojawieniu się Tymczasowych postanowień dotyczących wykorzystania zagranicznej inwestycji w restrukturyzacji kapitałowej przedsiębiorstw państwowych¹⁶⁷, możliwe stało się prowadzenie działalności za pośrednictwem przejętego w ramach transgranicznego przejęcia chińskiego przedsiębiorstwa państwowego. Kolejny etap w rozwoju chińskiej regulacji prawnej reżimu inwestycji zagranicznej rozpoczął się w roku 2000 wraz z przystąpieniem Chin do Światowej Organizacji Handlu. Wydarzenie to można postrzegać jak początek szerszego „umiędzynaradawiania się Chin”, w kontekście rozwoju unifikowania regulacji oraz rozwoju legislacji dotyczącej nowych form wejścia na chiński rynek. Wspomniany rozwój legislacji dotyczącej nowych form inwestowania znalazł swoje odbicie w ogłoszeniu w roku 2003 Tymczasowych postanowień dotyczących łączenia się i przejmowania przedsiębiorstw krajowych przez inwestorów zagranicznych¹⁶⁸, które obowiązują po dziś dzień. Unifikację źródeł prawa odzwierciedliło zaś wprowadzenie jednolitych zasad opodatkowania przedsiębiorstw krajowych i zagranicznych w ramach Ustawy o podatku dochodowym od przedsiębiorstw z 2007 roku¹⁶⁹. Drugą ustawą wydaną w duchu jednolitego reżimu prawnego było Prawo antymonopolowe¹⁷⁰, uchwalone ostatecznie po 13 latach prac legislacyjnych 5 miesięcy po ustawie podatkowej. Rok 2013 przyniósł pierwsze pojawienie się koncepcji tzw.

¹⁶⁵ 外商投资产业指导目录 Katalog Branż dla Inwestycji Zagranicznych (Wydanie 31 Biuletynu Rady Państwa z 2017 r., dekret NDRC i MOFCOM nr 4) ogłoszony w różnych brzmieniach w roku 1995, 1997, 2002, 2004, 2007, 2011, 2015, oraz 2017

¹⁶⁶ X. Zhang & B. P. Corrie *Investing in China and Chinese Investment Abroad*, Singapur, 2018 r., Springer, s. 18

¹⁶⁷ 关于国有企业利用外商投资进行资产重组的暂行规定 Tymczasowe postanowienia dotyczące wykorzystania zagranicznej inwestycji w restrukturyzacji kapitałowej przedsiębiorstw państwowych ((Guo Jing Mao Wai Jing [1998] nr 576), ogłoszone 14 października 1998 r.

¹⁶⁸ t. p. f. p., op. cit.

¹⁶⁹ 中华人民共和国企业所得税法 Ustawa o podatku dochodowym od przedsiębiorstw ChRL (Wydanie 1 Biuletynu SK OZPL z 2019 r., dekret Prezydenta nr 23) ogłoszona 16 marca 2007 r., 2ga zm. 29 grudnia 2018 r., cyt. dalej jako ch. ustawa o CIT

¹⁷⁰ 中华人民共和国反垄断法 Prawo antymonopolowe (Wydanie 4 Biuletynu SK OZPL, dekret Prezydenta nr 116) ogłoszone 30 sierpnia 2007, 1sza zm. 24 czerwca 2022, cyt. dalej jako AML

listy negatywnej dla inwestycji zagranicznych połączonej z systemem krajowego traktowania inwestorów zagranicznych, która miała zastąpić obowiązujący do tej pory system indywidualnego udzielania zgody na prowadzenie działalności gospodarczej. Pomysł ten pojawił się podczas chińsko-amerykańskich negocjacji dotyczących umowy o wzajemnym wspieraniu i ochronie inwestycji (tzw. *bilateral investment treaty*), jednak nie wszedł wówczas w życie w związku z niedojściem do porozumienia¹⁷¹. W związku z wyhamowaniem tempa wzrostu wartości bezpośredniej inwestycji zagranicznej spowodowanej wzrostem kosztów produkcji i nadal słabą ochroną praw autorskich¹⁷², chińskie władze zdecydowały się w 2013 r. na wprowadzenie zachęcających regulacji w ramach nowotworzonej szanghajskiej Pilotażowej Strefy Wolnego Handlu (*Pilot Free Trade Zone*, cyt. dalej jako PFTZ), będącej jednym z rodzajów Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Jedną z regulacji, która weszła w życie na terenie jurysdykcji władz Pilotażowej Strefy była pierwsza w historii Lista Negatywna, która zastąpiła obowiązujący wcześniej model indywidualnego uzyskiwania pozwolenia na prowadzenie działalności. Podążając za tendencją wprowadzania „zachęt” dla inwestorów zdecydowano się na utworzenie kolejnych 20 Pilotażowych Stref i na wprowadzenie w nich podobnych regulacji, w tym w ramach PFTZ utworzonej na terenie całej prowincji Hainan, którą w 2018 roku określono mianem Portem Wolnego Handlu Hainan (*Hainan Free Trade Port*)¹⁷³. Dwa lata po utworzeniu pierwszej PFTZ opracowany został pierwszy projekt obecnie obowiązującej Ustawy o inwestycjach zagranicznych, wspomniany już w pierwszym rozdziale pracy. Projekt ten składał się z 170 przepisów i przewidywał kompleksową regulację reżimu inwestycji zagranicznych prowadzonych w sposób bezpośredni jak i pośredni przewidując m. in system krajowego traktowania inwestorów zagranicznych, system listy negatywnej, system kontroli pod kątem bezpieczeństwa narodowego, obowiązki raportowania oraz zunifikowanie zasad dotyczących form prawno-organizacyjnej prowadzenia działalności gospodarczych, przesądzając o zastosowaniu w tej kwestii wobec przedsiębiorców zagranicznych chińskich ustaw Prawo spółek kapitałowych¹⁷⁴, Prawo spółek osobowych¹⁷⁵ oraz (co nieobecne w

¹⁷¹ Y. Li, & C. Bian, op. cit. s. 23

¹⁷² W. Shen W. & M. Vanhullebusch, *Where Is the Alchemy? The Experiment of the Shanghai Free Trade Zone in Freeing the Foreign Investment Regime in China* [w:] *European Business Organization Law Review*, Wydanie 16, Haga, 2015 r., Springer, s. 323

¹⁷³ Y. Li & C. Bian, op. cit. s. 26

¹⁷⁴ 中华人民共和国公司法 Prawo spółek kapitałowych ChRL (Wydanie 6 Biuletynu SK OZPL z 2018 r., dekret Prezydenta nr 15) ogłoszone 29 grudnia 1993 r., 5ta zm. 26 października 2018 r., cyt. dalej jako ch. p. sp. k.

¹⁷⁵ 中华人民共和国合伙企业法 Prawo spółek osobowych ChRL (Wydanie 29 Biuletynu SK OZPL z 2006 r., Dekret Prezydenta nr 55, uchw. p. SK OZPL) ogłoszone 23 lutego 1997 r., 1sza zm. 27 sierpnia 2006 r., cyt. dalej jako ch. p. sp. o.

ostatecznej wersji aktu prawnego) Ustawy o jednoosobowej działalności gospodarczej¹⁷⁶¹⁷⁷. Wiele z tych elementów reżimu prawnego znalazło swoje odbicie w ostatecznym tekście ustawy, jednak tylko dzięki przepisom odsyłającym. Projekt zawierał również szeroką, opartą na wielu kryteriach definicję „kontroli”¹⁷⁸, dzięki której określenie czy w stosunku do podmiotu o genezie krajowej należałoby stosować reżim nowej ustawy (w związku z kwalifikacją takiego podmiotu jako adresata pośredniej inwestycji zagranicznej) było dość proste. Projekt jednak nie wszedł w życie w związku ze „ścieraniem się ośrodków władzy, które chciały zapewnić sobie ochronę swoich interesów” w procesie kontroli inwestycji zagranicznych¹⁷⁹. Ostatnia wersja projektu w dużej mierze zawdzięcza swoje okrojone brzmienie okolicznościom jej powstania, a konkretnie toczącej się wówczas tzw. Wojnie Handlowej między Stanami Zjednoczonymi a Chinami. Okoliczności te wymogły bowiem konieczność przedstawienia stronie amerykańskiej czegoś na kształt „ręki na zgodę”, która miała symbolizować zwiększenie ochrony amerykańskich inwestycji w Chinach¹⁸⁰. 23 grudnia 2018 roku opublikowany został projekt Ustawy o inwestycjach zagranicznych przygotowany przez Radę Państwa¹⁸¹ (poprzedni przygotowany był MOFCOM). Chociaż pierwotnie projekt ten nie pojawił się na agendzie przedstawionej przez Stały Komitet dla sesji obrad OZPL mającej się odbyć w marcu 2019 roku¹⁸² Stały Komitet podjął w styczniu decyzję o nadzwyczajnym zebraniu się celem przeprowadzenia drugiego czytania projektu¹⁸³ po czym przygotował jego własną wersję¹⁸⁴ którą ostatecznie przedstawił OZPL. W odróżnieniu od 170 przepisów znajdujących się w pierwszym projekcie ostateczna wersja projektu przygotowana przez Stały Komitet OZPL zawiera jedynie 42 przepisy podzielone na 6 rozdziałów dotyczące odpowiednio zagadnień ogólnych, promocji inwestycji, ochrony inwestycji, zarządzania inwestycją, odpowiedzialności prawnej inwestora i przedsiębiorstwa finansowanego z zagranicy za naruszenie przepisów oraz odpowiedzialności urzędników państwowych względem owych podmiotów. Najważniejsze

¹⁷⁶ M. Liu, *The New Chinese Foreign Investment Law and Its Implication on Foreign Investors* [w:] *Northwestern Journal of International Law & Business*, Wydanie 38, nr 2, Chicago, 2018 r., Northwestern University School of Law, s. 285–306.

¹⁷⁷ 中华人民共和国个人独资企业法 Ustawa o jednoosobowej działalności gospodarczej ChRL (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 1999 r., dekret Prezydenta nr 20) ogłoszona OZPL 30 sierpnia 1999 r.

¹⁷⁸ Art. 18 Projektu Ustawy o zagranicznych inwestycjach

¹⁷⁹ X. Li, ‘The Durability of China’s Lawmaking Process under Xi Jinping: A Tale of Two Foreign Investment Laws’ [w:] *Issues & Studies: A Social Science Quarterly on China, Taiwan, and East Asian Affairs*, Wyd. 57 nr 1, Tajpej, 2021 r., s. 1–22.

¹⁸⁰ Y. Li & C. Bian, op. cit., s. 6

¹⁸¹ Na temat elementów, które przedstawiał projekt zob. <https://npcobserver.com/2018/12/16/npsc-session-watch-foreign-investment-patent-resource-tax-local-government-debt-more/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

¹⁸² <https://npcobserver.com/2018/12/30/npsc-takes-no-further-action-on-foreign-investment-law-for-now-adopts-two-tax-laws-codifies-civil-service-reform%ef%bb%bf/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

¹⁸³ <https://npcobserver.com/2019/01/16/npsc-adds-special-session-for-second-review-of-foreign-investment-law/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

¹⁸⁴ <https://npcobserver.com/2019/02/14/unofficial-second-draft-of-foreign-investment-law-a-summary-of-main-changes/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

elementy reżimu inwestycji zagranicznej, do których odwołują się przepisy Ustawy zostaną omówione w dalszej części pracy. W kontekście dalszej historii reżimu prawnego inwestycji zagranicznych warto jest również wspomnieć o roli chińskiego Kodeksu Cywilnego¹⁸⁵, który wszedł w życie uchwalony 1 stycznia 2021 r. jako pierwsza tak obszerna kodyfikacja gałęzi prawnej. Jego przepisy, co będzie można zaobserwować w dalszej części pracy, znajdują czasem posiłkowe zastosowanie do zagadnień, które prawo inwestycji zagranicznych jako gałęź prawa nie reguluje.

2.2. Źródła prawa obecnie regulujące zakładanie oraz prowadzenie działalności gospodarczej przez inwestorów zagranicznych w Chinach

2.2.1. Regulacje prawne dotyczące dostępu do rynku

Wśród obecnie obowiązujących źródeł prawa wyróżnić można akty prawne które znajdują zastosowanie do zagranicznych przedsiębiorców z uwagi na fakt, że nie są przedsiębiorstwami krajowymi oraz źródła prawa, które znajdują zastosowanie do wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Dla celów przejrzystości zostały one przedstawione w ramach tabeli.

Zagadnienie	Podstawa prawna
Akty prawne znajdujące zastosowanie tylko do zagranicznych przedsiębiorców	
Możliwość podjęcia działalności inwestycyjnej przez polskich przedsiębiorców w Chinach	Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji ¹⁸⁶
Ochrona inwestycji polskich przedsiębiorców na terenie Chin	
Ograniczenia i zakazy zw. z wejściem na rynek	Specjalny środek administracyjny dotyczący dostępu inwestycji zagranicznych do rynku – Lista negatywna ¹⁸⁷ Specjalny środek administracyjny dotyczący dostępu inwestycji zagranicznych do rynku w Pilotażowych

¹⁸⁵ 中华人民共和国民法典 Kodeks cywilny ChRL (Specjalne Wydanie Biuletynu SK OZPL z 2021 r. dedykowane Kodeksowi Cywilnemu, dekret Prezydenta nr 45) ogłoszony 28 maja 2020 r., cyt. dalej jako ch. k.c.

¹⁸⁶ Dz.U. z 1989 Nr 13 poz. 67, cyt. dalej jako polsko-chiński BIT

¹⁸⁷ Specjalny środek administracyjny dotyczący dostępu inwestycji zagranicznych do rynku – Lista negatywna (Wydanie 8 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., Dekret nr 47 NDRC i MOFCOM z 2021 r.), cyt. dalej jako Ogólnokrajowa lista negatywna dla inwestycji zagranicznych

	Strefach Wolnego Handlu – Lista negatywna ¹⁸⁸ Specjalny środek administracyjny dotyczący dostępu inwestycji zagranicznych do rynku w Hainan Free Trade Port ¹⁸⁹
Branże promowane dla podjęcia inwestycji zagranicznej	Katalog branż promowanych do prowadzenia w nich inwestycji zagranicznych (Edycja 2020) ¹⁹⁰
Kontrola pod kątem wpływu na bezpieczeństwo narodowe	Środki związane z kontrolą zagranicznej inwestycji pod kątem wpływu na bezpieczeństwo krajowe ¹⁹¹ Środki tymczasowe związane z kontrolą zagranicznej inwestycji w Pilotażowych Strefach Wolnego Handlu pod kątem wpływu na bezpieczeństwo krajowe ¹⁹²
Lista podmiotów “niegodnych zaufania”	Postanowienia dotyczące listy podmiotów „niegodnych zaufania” ¹⁹³
Lista środków przeciwnych względem zagranicznych sankcji	Ustawa antysankcyjna ¹⁹⁴
Wymogi dla dokonania łączenia się i przejęcia podmiotu krajowego przez zagranicznego inwestora	Postanowienia dotyczące łączenia się i przejmowania przedsiębiorstw krajowych przez inwestorów zagranicznych ¹⁹⁵ Prawo antymonopolowe ChRL ¹⁹⁶

¹⁸⁸ Specjalny środek administracyjny dotyczący dostępu inwestycji zagranicznych do rynku w Pilotażowych Strefach Wolnego Handlu – Lista negatywna (Wydanie 8 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., Dekret NDRC i MOFCOM nr 48 z 2021 r.), cyt. dalej jako Lista negatywna dla inwestycji zagranicznych w PFTZ

¹⁸⁹ 海南自由贸易港外商投资准入特别管理措施（负面清单）（2020年版） Specjalny środek administracyjny dotyczący dostępu inwestycji zagranicznych do rynku w Hainan Free Trade Port (Wydanie 6 Biuletynu Rady Państwa z 2021 r., dekret NDRC i MOFCOM nr 39 z 2020 r.) ogłoszona 31 grudnia 2020 r.

¹⁹⁰ 鼓励外商投资产业目录(2020年版) Katalog branż promowanych do prowadzenia w nich inwestycji zagranicznych (Edycja 2020) (Wydanie 5 Biuletynu Rady Państwa z 2021 r., dekret NDRC i MOFCOM nr 38 z 2020 r.) ogłoszony 27 grudnia 2020 r., utraci moc 1 stycznia 2023 r., cyt. dalej jako Katalog branż promowanych

¹⁹¹ 外商投资安全审查办法 Środki związane z kontrolą zagranicznej inwestycji pod kątem wpływu na bezpieczeństwo krajowe (Wydanie 3 Biuletynu Rady Państwa z 2021 r., dekret NDRC i MOFCOM nr 37 z 2020 r.) ogłoszone 19 grudnia 2020 r., cyt. dalej jako ś. k. bezp.

¹⁹² 自由贸易试验区外商投资国家安全审查试行办法 Środki tymczasowe związane z kontrolą zagranicznej inwestycji w Pilotażowych Strefach Wolnego Handlu pod kątem wpływu na bezpieczeństwo krajowe, (Guo Ban Fa z 2015 r., nr 24 z 2015 r), ogłoszone przez Centralę Rady Państwa 8 kwietnia 2015, zaaprobowane przez Radę Państwa, cyt. dalej jako ś. k. bezp. w PFTZ

¹⁹³ 不可靠实体清单规定 Postanowienia dotyczące listy podmiotów niegodnych zaufania (Wydanie 33 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret MOFCOM nr 4 z 2020 r.) ogłoszone 19 września 2020, cyt. dalej jako p. l. n. z.)

¹⁹⁴ 中华人民共和国反外国制裁法 Ustawa anty-sankcyjna ChRL (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2021 r, dekret Prezydenta nr 90) ogłoszona 10 czerwca 2021, cyt. dalej jako u. a. s.

¹⁹⁵ 关于外国投资者并购境内企业的规定 Postanowienia dotyczące łączenia się i przejmowania przedsiębiorstw krajowych przez inwestorów zagranicznych (Wydanie 25 Biuletynu Rady Państwa z 2009 r., dekret MOFCOM nr 6 z 2009) ogłoszone 22 czerwca 2009 r., cyt. dalej jako p. f. p.

¹⁹⁶ AML, op. cit.

<p>Wymogi dla utworzenia zagranicznej spółki inwestycyjnej (holdingu) dopuszczonej do inwestycji w spółki prywatne</p>	<p>Postanowienia MOFCOM dotyczące tworzenia spółek inwestycyjnych finansowanych z zagranicy¹⁹⁷</p> <p>Postanowienia dotyczące zarządzania spółkami inwestycyjnymi typu start-up finansowanymi z zagranicy¹⁹⁸</p> <p>Lokalne regulacje dopuszczające tworzenie prywatnego funduszu inwestycyjnego w ramach komandytowej spółki holdingowej z inwestorem zagranicznym jako Kwalifikowanym Zagranicznym Komandytariuszem¹⁹⁹</p>
<p>Wymogi dla prowadzenia inwestycji w chińskie spółki publiczne</p>	<p>Środki dotyczące zarządzania pierwszą ofertą publiczną i notowaniami giełdowymi²⁰⁰</p> <p>Środki dotyczące zarządzania emisją papierów wartościowych spółek publicznych²⁰¹</p> <p>Środki dotyczące zarządzania inwestycjami Kwalifikowanych Zagranicznych Inwestorów Instytucjonalnych oraz Kwalifikowanych Zagranicznych Inwestorów Instytucjonalnych inwestujących za pomocą RMB w krajowe papiery wartościowe i kontrakty terminowe futures²⁰²</p>

¹⁹⁷ 商务部关于外商投资举办投资性公司的规定 Postanowienia MOFCOM dotyczące tworzenia spółek inwestycyjnych finansowanych z zagranicy (Wydanie 2 Biuletynu Rady Państwa z 2016 r., dekret MOFCOM nr 2 z 2015) ogłoszone 4 kwietnia 1995 r., 4ta zm. 28 października 2015 r.

¹⁹⁸ 外商投资创业投资企业管理规定 Postanowienia dotyczące zarządzania spółkami inwestycyjnymi typu start-up finansowanymi z zagranicy (Wydanie 2 Biuletynu Rady Państwa z 2016 r., dekret MOFCOM nr 2 z 2015 r.) ogłoszone 30 stycznia 2003, 1sza zm. 28 października 2015

¹⁹⁹ Aktualnie formuła takiej działalności dopuszczalna jest w Szanghaju, Pekinie, Chongqing, Tianjin, Qingdao, Shenzhen, Guizhou, prowincji Fujian, Zhuhai, Guangzhou, Suzhou i w prowincji Hainan.

²⁰⁰ 首次公开发行股票并上市管理办法 Środki dotyczące zarządzania pierwszą ofertą publiczną i notowaniami giełdowymi (Wydanie 17 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., dekret CSRC nr 196) ogłoszone 17 maja 2006 r., 4ta zm. 8 kwietnia 2022 r., cyt. dalej jako IPO Measures

²⁰¹ 上市公司证券发行管理办法 Środki dotyczące zarządzania emisją papierów wartościowych spółek publicznych (Wydanie 13 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret CSRC nr 163) ogłoszone 6 maja 2006 r., 2ga zm. 14 lutego 2020 r., cyt. dalej jako Securities Issuance Measures

²⁰² 合格境外机构投资者和人民币合格境外机构投资者境内证券期货投资管理办法 Środki dotyczące zarządzania inwestycjami Kwalifikowanych Zagranicznych Inwestorów Instytucjonalnych oraz Kwalifikowanych Zagranicznych Inwestorów Instytucjonalnych inwestujących za pomocą RMB w krajowe papiery wartościowe i kontrakty terminowe futures (Wydanie 33 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret CSRC, PBC i State Administration of Foreign Exchange, cyt. dalej jako SAFE nr 176 z 2020 r.), ogłoszone 25 września 2020 r., cyt. dalej jako Środki dotyczące inwestycji QFIP

	Środki dotyczące zarządzania strategiczną inwestycją inwestora zagranicznego w spółki publiczne ²⁰³ Kilka regulacji dotyczących mechanizmu połączeń wzajemnych dla transakcji na giełdach w Chinach Kontynentalnych i w Hongkongu ²⁰⁴
Akty prawne znajdujące zastosowanie do wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą	
Licencje i zgody na prowadzenie działalności w danym sektorze	Lista Negatywna Dostępu do Rynku ²⁰⁵ Okólnik SAMR dotyczący dostosowania Katalogu Projektów Wymagających Udzielenia Zgody Przed Rejestracją Przedsiębiorstwa ²⁰⁶
Zakładanie podmiotu gospodarczego	Reguły dotyczące zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych ChRL ²⁰⁷ Szczegółowe zasady wykonawcze Reguł dotyczących zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych ChRL ²⁰⁸
Zgłaszanie planowanej fuzji przedsiębiorstw	Postanowienia Rady Państwa dotyczące progów uprzedniego zgłoszenia koncentracji przedsiębiorstw ²⁰⁹
Rejestracja projektu lub uzyskiwanie zgody na prowadzenie inwestycji w ramach zagranicznych projektów inwestycyjnych wymagających aprobaty	Środki dotyczące zatwierdzania i rejestrowania projektów związanych z inwestycjami zagranicznymi ²¹⁰

²⁰³ 外国投资者对上市公司战略投资管理办法 Środki dotyczące zarządzania strategiczną inwestycją inwestora zagranicznego w spółki publiczne (Wydanie 2 Biuletynu Rady Państwa z 2016 r., dekret MOFCOM nr 2 z 2015 r.) ogłoszone 28 października 2015 r., cyt. dalej jako Środki dotyczące inwestycji strategicznej

²⁰⁴ 内地与香港股票市场交易互联互通机制若干规定 Kilka regulacji dotyczących mechanizmu połączeń wzajemnych dla transakcji na giełdach w Chinach Kontynentalnych i w Hongkongu (Wydanie 23 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., dekret CSRC nr 200 z 2022 r.) ogłoszone 30 września 2016 r., 1sza zm. 10 czerwca 2022 r., cyt. dalej jako Regulacje dotyczące Stock-connect

²⁰⁵ 市场准入负面清单 Lista negatywna dostępu do rynku (Fa Gai Ti Gai Gui z 2022 r., nr 397) ogłoszona przez MOFCOM i NDRC 12 marca 2022 r., cyt. dalej jako Uniwersalna Lista Negatywna

²⁰⁶ 市场监管总局关于调整企业登记前置审批事项目录的通知 Okólnik SAMR dotyczący dostosowania Katalogu Projektów Wymagających Udzielenia Zgody Przed Rejestracją Przedsiębiorstwa (Guo Shi Jian Zhu Fa z 2021 r., nr 17) ogłoszony 30 marca 2021 r.

²⁰⁷ 中华人民共和国市场主体登记管理条例 Reguły dotyczące zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych ChRL (Wydanie 25 Biuletynu Rady Państwa z 2021 r., dekret Rady Państwa nr 746), ogłoszone 27 lipca 2021 r., cyt. dalej jako r. z. rej.

²⁰⁸ 中华人民共和国市场主体登记管理条例实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze Reguł dotyczących zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych ChRL (Wydanie 13 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., dekret SAMR nr 52 z 2022 r.), ogłoszone 1 marca 2022 r., cyt. dalej jako sz. z. z. rej.

²⁰⁹ 国务院关于经营者集中申报标准的规定 Postanowienia Rady Państwa dotyczące progów uprzedniego zgłoszenia koncentracji przedsiębiorstw (Wydanie 29 Biuletynu Rady Państwa z 2019 r., dekret Rady Państwa nr 703) ogłoszone 3 sierpnia 2008 r., 1sza zm. 18 września 2018 r., cyt. dalej jako Postanowienia dot. progów

²¹⁰ 外商投资项目核准和备案管理办法 Środki dotyczące zatwierdzania i rejestrowania projektów związanych z inwestycjami zagranicznymi (Wydanie 8 Biuletynu Rady Państwa z 2015 r., dekret NDRC nr 20 z 2014 r.) ogłoszone 17 maja 2014 r., 1 zm. 27 grudnia 2014 r.

	Katalog projektów inwestycyjnych podlegających zatwierdzeniu przez rząd ²¹¹ Okólnik NDRC w sprawie dalszego pogłębiania Reformy w odpowiedzi na epidemię i wykonywania dobrej pracy dotyczącej zagranicznych projektów inwestycyjnych ²¹²
Uzyskiwanie zgody na użytkowanie gruntu (tzw. <i>land use right</i>) w ramach konstrukcyjnego projektu inwestycyjnego	Ustawa o gospodarce gruntami ²¹³
Ocena oddziaływania projektów konstrukcyjnych na środowisko	Ustawa o ocenach oddziaływania na środowisko ²¹⁴
Zgoda na dane zagospodarowanie przestrzenne projektu konstrukcyjnego	Ustawa o planowaniu miejskim i wiejskim ²¹⁵

2.2.2. Regulacje prawne dotyczące weryfikacji wpływu bezpośredniej inwestycji zagranicznej na bezpieczeństwo narodowe

Obecna regulacja weryfikacji wpływu zagranicznej inwestycji bezpośredniej na bezpieczeństwo narodowe kształtuje się następująco:

Zagadnienie	Akt prawny
Ogólne zagadnienia zw. z bezpieczeństwem narodowym	Ustawa o bezpieczeństwie narodowym ChRL ²¹⁶
Inwestycje zagraniczne	Środki związane z kontrolą wpływu inwestycji zagranicznej na bezpieczeństwo narodowe ²¹⁷ Środki tymczasowe związane z kontrolą zagranicznej inwestycji w Pilotażowych Strefach Wolnego Handlu pod kątem wpływu na bezpieczeństwo krajowe ²¹⁸
Handel zagraniczny i inwestycje	Postanowienia dotyczące listy podmiotów „niegodnych zaufania” ²¹⁹

²¹¹ 政府核准的投资项目目录 (2016 年本) Katalog projektów inwestycyjnych podlegających zatwierdzeniu przez rząd (Guo Fa z 2016 r., nr 72) ogłoszony przez Radę Państwa 12 grudnia 2016

²¹² 国家发展改革委关于应对疫情进一步深化改革做好外资项目有关工作的通知 Okólnik NDRC w sprawie dalszego pogłębiania Reformy w odpowiedzi na epidemię i wykonywania dobrej pracy dotyczącej zagranicznych projektów inwestycyjnych (Fa Gai Wai Zi [2020], nr 343) ogłoszony 9 marca 2020 r.

²¹³ 中华人民共和国土地管理法 Ustawa o gospodarce gruntami (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2019 r., dekret Prezydenta nr 32) ogłoszona 25 czerwca 1986 r., 4ta zm. 26 sierpnia 2019

²¹⁴ 中华人民共和国环境影响评价法 Ustawa o ocenach oddziaływania na środowisko ChRL (Wydanie 1 Biuletynu SK OZPL z 2019 r., dekret Prezydenta nr 24) ogłoszona 28 października 2002 r., 2ga zm. 29 grudnia 2018 r.

²¹⁵ 中华人民共和国城乡规划法 Ustawa o planowaniu miejskim i wiejskim (Wydanie 3 Biuletynu SK OZPL z 2019, dekret Prezydenta nr 29) ogłoszona 28 października 2007 r., 2ga zm. 23 kwietnia 2019 r.

²¹⁶ 中华人民共和国国家安全法 Ustawa o bezpieczeństwie narodowym ChRL (Wydanie 4 Biuletynu SK OZPL, dekret Prezydenta nr 29) ogłoszona 22 lutego 1993 r., 2ga zm. 1 lipca 2015 r.

²¹⁷ ś. k. bezp., op. cit.

²¹⁸ ś. k. bezp. w PFTZ, op. cit.

²¹⁹ p. l. n. z., op. cit.

Przeciwdziałanie zagranicznym sankcjom	Ustawa antysankcyjna ChRL ²²⁰
--	--

2.2.3. Regulacje prawne dotyczące obowiązków i uprawnień inwestora w trakcie rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej

Zagadnienie	Podstawa prawna
Uprawnienia i obowiązki inwestora zagranicznego wynikające z Ustawy o inwestycjach zagranicznych	Reguły wykonawcze do Ustawy o inwestycjach zagranicznych ²²¹
Obowiązek uzyskania uprawnienia względem miejsca mającego pełnić funkcję siedziby spółki	Prawo spółek kapitałowych ChRL ²²² Lokalne regulacje dotyczące wymogów miejsca pełniącego funkcję siedziby
Obowiązki raportowania	Środki dotyczące raportowania informacji związanych z inwestycją zagraniczną ²²³ Tymczasowe Reguły dotyczące jawności informacji dotyczących przedsiębiorstw ²²⁴
Obowiązek rejestracji „walutowej” Obowiązek założenia Foreign Currency Capital Contribution Account Obowiązek założenia RMB Basic Account	Reguły dotyczące zarządzania walutą zagraniczną w kontekście bezpośredniej inwestycji krajowej inwestorów zagranicznych ²²⁵ Środki dotyczące zarządzania kontem rozrachunkowym w walucie RMB ²²⁶ Okólnik SAFE dotyczący dalszego uproszczenia i ulepszenia polityki zarządzania walutami zagranicznymi w kontekście inwestycji bezpośrednich ²²⁷
Obowiązek „ubezpieczeniowej” rejestracji pracowników	Prawo spółek kapitałowych ChRL ²²⁸

²²⁰ u. a. s., op. cit.

²²¹ 中华人民共和国外商投资法实施条例 Reguły wykonawcze do Ustawy o inwestycjach zagranicznych (Wydanie 2 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret Rady Państwa nr 732) ogłoszone 26 grudnia 2019 r., cyt. dalej jako r. w. do FIL

²²² ch. p. sp. k., op. cit.

²²³ 外商投资信息报告办法 Środki dotyczące raportowania informacji związanych z inwestycją zagraniczną (Wydanie 9 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret SAMR i MOFCOM nr 2) ogłoszone 30 grudnia 2019 r., cyt. dalej jako ś. dot. raport.

²²⁴ 企业信息公示暂行条例 Tymczasowe reguły dotyczące jawności informacji dotyczących przedsiębiorstw (Wydanie 25 Biuletynu Rady Państwa z 2014 r. dekret Rady Państwa nr 654) ogłoszone 7 sierpnia 2014 r., cyt. dalej jako t. r. dot. inf. przeds.

²²⁵ 外国投资者境内直接投资外汇管理规定 Reguły dotyczące zarządzania walutą zagraniczną w kontekście bezpośredniej inwestycji krajowej inwestorów zagranicznych (Hui Fa z 2013 r., nr 21) ogłoszone 11 maja 2013 r.

²²⁶ 人民币银行结算账户管理办法 Środki dotyczące zarządzania kontem rozrachunkowym w walucie RMB (Wydanie 27 Biuletynu Rady Państwa z 2003 r., dekret Banku Ludowego Chin nr 5) ogłoszone 10 kwietnia 2003 r.

²²⁷ 国家外汇管理局关于进一步简化和改进直接投资外汇管理政策的通知 Okólnik SAFE dotyczący dalszego uproszczenia i ulepszenia polityki zarządzania walutami zagranicznymi w kontekście inwestycji bezpośrednich (Hui Fa z 2015 r., nr 13) ogłoszony 28 lutego 2015 r.

²²⁸ ch. p. sp. k., op. cit.

<p>Obowiązki zapłaty składek ubezpieczeń społecznych i składek na Mieszkalny Fundusz Oszczędnościowy</p>	<p>Środki tymczasowe dotyczące uczestnictwa obcokrajowców zatrudnionych w Chinach w systemie ubezpieczeń społecznych²²⁹</p> <p>Ustawa o ubezpieczeniach społecznych ChRL²³⁰</p> <p>Tymczasowe reguły dotyczące zbierania i płacenia składek z tytułu ubezpieczenia społecznego²³¹</p> <p>Reguły dotyczące ubezpieczenia od wypadku przy pracy²³²</p> <p>Reguły dotyczące Mieszkalnego Funduszu Oszczędnościowego²³³</p> <p>Środki tymczasowe dotyczące ubezpieczenia na wypadek urodzenia dziecka pracowników przedsiębiorstw²³⁴</p> <p>Właściwe regulacje lokalne</p>
<p>Rejestracja nieruchomości innych niż pełniących funkcję siedziby i uzyskanie certyfikatów poświadczających własność lub posiadanie prawa użytkowania gruntu</p>	<p>Ustawa o gospodarce nieruchomościami miejskimi ChRL²³⁵</p>
<p>Legalizacja pobytu pracowników będących cudzoziemcami</p> <p>Obowiązki wynikające ze statusu pracodawcy</p>	<p>Postanowienia dotyczące zarządzania zatrudnianiem obcokrajowców w Chinach²³⁶</p>

²²⁹ 在中国境内就业的外国人参加社会保险暂行办法 Środki tymczasowe dotyczące uczestnictwa obcokrajowców zatrudnionych w Chinach w systemie ubezpieczeń społecznych (Wydanie 10 Biuletynu Rady Państwa z 2012 r., dekret Ministerstwa Zasobów Ludzkich i Ubezpieczeń Społecznych nr 16 z 2011 r.) ogłoszone 6 września 2011 r.

²³⁰ 中华人民共和国社会保险法 Ustawa o ubezpieczeniach społecznych ChRL (Wydanie 1 Biuletynu SK OZPL z 2019 r., dekret Prezydenta nr 25) ogłoszona 28 października 2010 r., 1sza zm. 29 grudnia 2018 r.

²³¹ 社会保险费征缴暂行条例 Tymczasowe reguły dotyczące zbierania i płacenia składek z tytułu ubezpieczenia społecznego (Wydanie 12 Biuletynu Rady Państwa z 2019 r., dekret Rady Państwa nr 710) ogłoszone 22 stycznia 1999 r., 1sza zm. 24 marca 2019 r.

²³² 工伤保险条例 Reguły dotyczące ubezpieczenia od wypadku przy pracy (Wydanie 1 Biuletynu Rady Państwa z 2011 r., dekret Rady Państwa nr 586) ogłoszone 27 kwietnia 2003 r., 1 zm. 20 grudnia 2010 r.

²³³ 住房公积金管理条例 Reguły dotyczące Mieszkalnego Funduszu Oszczędnościowego (Wydanie 12 Biuletynu Rady Państwa z 2019 r., dekret Rady Państwa nr 710) ogłoszone 3 kwietnia 1999 r., 2ga zm. 24 marca 2019 r.

²³⁴ 企业职工生育保险试行办法 Środki tymczasowe dotyczące ubezpieczenia na wypadek urodzenia dziecka pracowników przedsiębiorstw (Lao Bu Fa z 1994 r., nr 504) ogłoszone 14 grudnia 1994 r.

²³⁵ 中华人民共和国城市房地产管理法 Ustawa o gospodarce nieruchomościami miejskimi ChRL (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2019 r., dekret Prezydenta nr 32) ogłoszona 5 lipca 1994 r., 3cia zm. 26 sierpnia 2019 r.

²³⁶ 外国人在中国就业管理规定 Postanowienia dotyczące zarządzania zatrudnianiem obcokrajowców w Chinach (Wydanie 27 Biuletynu Rady Państwa z 2017 r., dekret Ministerstwa Zasobów Ludzkich i Ubezpieczeń Społecznych nr 32) ogłoszone 13 marca 2017 r.

	Ustawa o zarządzaniu wjazdami i wyjazdami z terytorium Chin ChRL ²³⁷ Prawo pracy ChRL ²³⁸ Ustawa o umowach o pracę ChRL ²³⁹
Obowiązki zapewnienia możliwości działania jednostki organizacyjnej związku zawodowego i jednostki Komunistycznej Partii Chin w spółce	Prawo spółek kapitałowych ChRL ²⁴⁰ Ustawa o związkach zawodowych ChRL ²⁴¹ Statut Komunistycznej Partii Chin ²⁴²
Obowiązki księgowe spółki – prowadzenie ksiąg rachunkowych, sporządzanie raportów finansowych i ich składanie do audytu	Prawo spółek kapitałowych ChRL ²⁴³ Ustawa o księgowości ChRL ²⁴⁴ Standardy księgowości przedsiębiorstw — standardy podstawowe ²⁴⁵
Rejestracja celna pozwalająca na import i eksport towarów (w razie potrzeby)	Prawo celne ChRL ²⁴⁶ Postanowienia dotyczące zarządzania rejestracją jednostek dokonujących deklaracji celnych ²⁴⁷
Prawo składania skarg przez przedsiębiorstwa finansowanych z zagranicy	Środki obsługi skarg przedsiębiorstw finansowanych z zagranicy ²⁴⁸ Wytyczne dotyczące rozpatrywania skarg

²³⁷ 中华人民共和国出境入境管理法 Ustawa o zarządzaniu wjazdami i wyjazdami z terytorium Chin ChRL (Wydanie 4 Biuletynu SK OZPL z 2012 r., dekret Prezydenta nr 57) ogłoszona 22 listopada 1985 r., 2ga zm., 30 czerwca 2012 r.

²³⁸ 中华人民共和国劳动法 Prawo pracy ChRL (Wydanie 1 Biuletynu SK OZPL z 2019 r., dekret Prezydenta nr 24) ogłoszone 5 lipca 1994 r., 2ga zm. 29 grudnia 2018 r.

²³⁹ 中华人民共和国劳动合同法 Ustawa o umowach o pracę ChRL (Wydanie 1 Biuletynu SK OZPL z 2013 r., dekret Prezydenta nr 73 z 2012 r.) ogłoszona 29 czerwca 2007 r., 1sza zm. 28 grudnia 2012 r.

²⁴⁰ ch. p. sp. k., op. cit.

²⁴¹ 中华人民共和国工会法 Ustawa o związkach zawodowych ChRL (Wydanie 1 Biuletynu SK OZPL z 2022 r., dekret Prezydenta nr 107) ogłoszona 29 czerwca 1960 r., 4ta zm. 24 grudnia 2021 r.

²⁴² 中国共产党章程 Statut Komunistycznej Partii Chin (niepub.) ogłoszony 6 września 1982 r., 8ma zm. 22 października 2022 r.

²⁴³ ch. p. sp. k., op. cit.

²⁴⁴ 中华人民共和国会计法 Ustawa o księgowości ChRL (Wydanie 6 Biuletynu SK OZPL z 2017 r., dekret Prezydenta nr 81), ogłoszona 21 stycznia 1985 r., 4ta zm. 4 listopada 2017 r.

²⁴⁵ 企业会计准则——基本准则 Standardy księgowości przedsiębiorstw — standardy podstawowe (Wydanie 31 Biuletynu Rady Państwa z 2014 r., dekret Ministerstwa Finansów nr 76) ogłoszone 15 lutego 2006 r., 1sza zm. 23 lipca 2014 r.

²⁴⁶ 中华人民共和国海关法 Prawo celne ChRL (Wydanie 4 Biuletynu SK OZPL z 2021 r., dekret Prezydenta nr 81) ogłoszone 21 stycznia 1987 r., 7dma zm. 29 kwietnia 2021 r.

²⁴⁷ 中华人民共和国海关报关单位备案管理规定 Postanowienia dotyczące zarządzania rejestracją jednostek dokonujących deklaracji celnych ChRL (Wydanie 3 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., dekret Głównej Administracji Celnej nr 253 z 2021 r.) ogłoszone 19 listopada 2021 r.

²⁴⁸ 外商投资企业投诉工作办法 Środki obsługi skarg przedsiębiorstw finansowanych z zagranicy (Wydanie 30 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret MOFCOM nr 3) ogłoszone 25 sierpnia 2020 r., cyt. dalej jako Środki obsługi skarg

	przez Krajowe Centrum obsługi Skarg FIEs ²⁴⁹
Prawo do emisji udziałów (akcji) uprzywilejowanych w spółkach akcyjnych z o.o.	Środki dotyczące zarządzania Pilotażowym Programem Udziałów Uprzywilejowanych ²⁵⁰ Środki dotyczące zarządzania i nadzoru nad nienotowanymi spółkami publicznymi ²⁵¹ Opinia Przewodnia Rady Państwa dotyczącej programu pilotażowego dla udziałów (akcji) uprzywilejowanych ²⁵²

2.2.4. Regulacje prawne dotyczące praw własności intelektualnej

Aktami prawnymi mającymi zastosowanie do regulacji praw własności intelektualnej polskich przedsiębiorców w Chinach są:

Odnośnie do prawa do znaków towarowych:

1. Protokół do Porozumienia madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków²⁵³
2. 中华人民共和国商标法 Prawo znaków towarowych ChRL²⁵⁴
3. 中华人民共和国商标法实施条例 Reguły wykonawcze do ustawy Prawo znaków towarowych ChRL²⁵⁵

Odnośnie do prawa patentu na wynalazek oraz prawa ochronnego na wzór użytkowy:

1. Układ o współpracy patentowej²⁵⁶

²⁴⁹ 全国外商投资企业投诉中心办事指南 Wytyczne dotyczące rozpatrywania skarg przez Krajowe Centrum obsługi Skarg Przedsiębiorstw Finansowanych z Zagranicy (niepub.) ogłoszone przez Departament Inwestycji Zagranicznych MOFCOM 30 września 2020 r.

²⁵⁰ Środki dot. akcji uprzywilejowanych, op. cit.

²⁵¹ 非上市公众公司监督管理办法 Środki dotyczące zarządzania i nadzoru nad nienotowanymi spółkami publicznymi Środki dotyczące zarządzania i nadzoru nad nienotowanymi spółkami publicznymi (Wydanie 2 Biuletynu Rady Państwa z 2022 r., dekret CSRC nr 190) ogłoszone września 2012, 3cia zm. 30 października 2021 r., cyt. dalej jako Środki dot. nienotowanych spółek publicznych

²⁵² Guiding Opinions ws. akcji uprzywilejowanych, op. cit.

²⁵³ Protokół do Porozumienia madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków (Dz. U. z 2003 r., Nr 13, poz. 129)

²⁵⁴ 中华人民共和国商标法 Prawo znaków towarowych ChRL (Wydanie 3 Biuletynu SK OZPL z 2019 r., dekret Prezydenta nr 29) ogłoszone 23 sierpnia 1982 r., 4ta zm. 23 kwietnia 2019 r.

²⁵⁵ 中华人民共和国商标法实施条例 Reguły wykonawcze do ustawy Prawo znaków towarowych ChRL (Wydanie 14 Biuletynu Rady Państwa z 2014 r., dekret Rady Państwa nr 651) ogłoszone 3 sierpnia 2002 r., 1sza zm. 29 kwietnia 2014 r.

²⁵⁶ Układ o współpracy patentowej (Dz. U. z 1991 r., Nr 70, poz. 303)

2. 中华人民共和国专利法 Prawo patentowe ChRL²⁵⁷

3. 中华人民共和国专利法实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze dotyczące Ustawy Prawo patentowe ChRL²⁵⁸

Odnosnie do wzorów przemysłowych:

1. Akt Genewski Porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych²⁵⁹

2. 中华人民共和国专利法 Prawo patentowe ChRL²⁶⁰

3. 中华人民共和国专利法实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze dotyczące Ustawy Prawo patentowe ChRL²⁶¹

Odnosnie do rejestracji strony internetowej:

互联网域名管理办法 Środki dotyczące zarządzania domenami internetowymi²⁶²

2.2.5. Regulacje prawne dotyczące formy prawno-organizacyjnej przedsiębiorstwa finansowanego z zagranicy

Spośród obecnie obowiązujących chińskich źródeł prawa wprowadzających formy organizacyjne w ramach, których przedsiębiorca może prowadzić działalność gospodarczą tylko część została wskazana jako określająca formy jej prowadzenia dostępne również dla inwestorów zagranicznych. Tak, na podst. art. 31 Ustawa o inwestycjach zagranicznych przesądziła, że aktami normatywnymi regulującymi kwestie form prowadzenia opisywanej działalności gospodarczej będą Ustawa Prawo spółek kapitałowych oraz Ustawa Prawo spółek

²⁵⁷ 中华人民共和国专利法 Prawo patentowe ChRL (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2020 r., dekret Prezydenta nr 55) ogłoszone 12 marca 1984 r., 4ta zm. 17 października 2020 r., cyt. dalej jako Prawo patentowe ChRL

²⁵⁸ 中华人民共和国专利法实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze dotyczące Ustawy Prawo patentowe ChRL (Wydanie 2 Biuletynu Rady Państwa z 2010 r., dekret Rady Państwa nr 569) ogłoszone 21 grudnia 1992 r., 3cia zm. 9 stycznia 2010 r., cyt. dalej jako sz. z. dot. Prawa patentowego ChRL

²⁵⁹ Akt Genewski Porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych (Dz. U. z 2009 r., Nr 198, poz. 1522)

²⁶⁰ Prawo patentowe ChRL, op. cit.

²⁶¹ sz. z. dot. Prawa patentowego ChRL, op. cit.

²⁶² 互联网域名管理办法 Środki dotyczące zarządzania domenami internetowymi (Wydanie 33 Biuletynu Rady Państwa z 2017 r., dekret Ministerstwa Przemysłu i Technologii Informatycznych nr 43) ogłoszone przez Ministerstwo Przemysłu i Technologii Informatycznych 28 sierpnia 2017 r.

osobowych²⁶³. Tak jak zostało wspomniane w pierwszym rozdziale pracy regulacja form prawno-organizacyjnych w ramach, których dopuszczalne jest prowadzenie działalności gospodarczej przez inwestorów zagranicznych jest obecnie w Chinach niepełna – wskazane przez Ustawę akty prawne nie regulują kwestii wspomnianej już struktury VIE. Wartym wspomnienia jest jednak, że owe akty prawne znajdują jednak zastosowanie dla określenia zasad funkcjonowania formy organizacyjnej inwestora zagranicznego, który zdecyduje się na prowadzenie działalności gospodarczej w ramach BIZ w formule spółki inwestycyjnej (holdingu).

Dla danej formy organizacyjnej prowadzenia działalności gospodarczej w Chinach właściwym aktem prawnym jest:

Dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjnej oraz oddziału zagranicznego przedsiębiorstwa:

公司法 Prawo spółek kapitałowych²⁶⁴

Dla spółki jawnej, spółki jawnej szczególnej oraz spółki komandytowej

中华人民共和国合伙企业法 Prawo spółek osobowych²⁶⁵

2.2.6. Regulacje prawne dotyczące obowiązków podatkowych przedsiębiorstwa inwestującego w formie FDI

Do kwestii podatkowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej przez polskich przedsiębiorców w Chinach odnosi się jedna z niewielu polsko-chińskich umów międzynarodowych, jaką jest umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania²⁶⁶ regulująca m. in. kwestie stawek podatku u źródła który zobowiązani są płacić przedsiębiorcy wypłacający zyski uzyskane przez kontrolowaną spółkę do podmiotu kontrolującego oraz metody uniknięcia podwójnego opodatkowania zysku osiągniętego przez spółki objęte nieograniczonym obowiązkiem podatkowym jako rezydenci. Pozostałe kwestie istotne dla przedsiębiorcy takie jak rejestracja podatkowa PFZZ, realizacja zobowiązań podatkowych oraz obowiązków

²⁶³ Art. 31 FIL, tak jak art. 44 Reguł wykonawczych do Ustawy FIL w kontekście formy organizacyjnych wskazuje co prawda jako właściwe akty również „inne”, jednak w praktyce na platformach internetowych prowadzonych przez lokalne oddziały Państwowej Administracji Regulacji Rynku (cyt. dalej jako SAMR) pozwalających na założenie spółki przez Internet jedynymi dostępnymi do wyboru formami są te wymienione przez wskazane imiennie przez przepis ustawy.

²⁶⁴ ch. p. sp. k., op. cit.

²⁶⁵ ch. p. sp. o., op. cit.

²⁶⁶ Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a rządem Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodów (Dz. U. 1989 nr 13 poz. 65)

związane z tzw. „nabywaniem” i wystawianiem faktur w związku z prowadzeniem działalności handlowej regulują takie akty prawne jak:

1. 中华人民共和国税收征收管理法 Ustawa o zarządzaniu ściąganiem podatków ChRL²⁶⁷
2. 中华人民共和国税收征收管理法实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze ustawy o zarządzaniu ściąganiem podatków ChRL²⁶⁸
3. 税务登记管理办法 Środki dotyczące zarządzania rejestracją podatkową²⁶⁹
4. 中华人民共和国发票管理办法 Środki dotyczące zarządzania fakturami²⁷⁰
5. 中华人民共和国发票管理办法实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze środków dotyczących zarządzania fakturami ChRL²⁷¹

Wśród najważniejszych²⁷² regulacji prawnych obecnie regulujących obowiązki podatkowe przedsiębiorstw inwestujących w Chinach wyróżnić można:

1. 中华人民共和国企业所得税法 Ustawę o podatku dochodowym od osób prawnych²⁷³
2. 中华人民共和国企业所得税法实施条例 Reguły wykonawcze do Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych²⁷⁴
3. 中华人民共和国增值税暂行条例 Reguły wykonawcze o podatku od towarów i usług²⁷⁵

²⁶⁷ 中华人民共和国税收征收管理法 Ustawa o zarządzaniu ściąganiem podatków ChRL (Wydanie 3 Biuletynu SK OZPL z 2015 r., dekret Prezydenta nr 23) ogłoszona 4 września 1992 r., 4ta zm. 24 kwietnia 2015 r.

²⁶⁸ 中华人民共和国税收征收管理法实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze ustawy o zarządzaniu ściąganiem podatków ChRL (Wydanie 8 Biuletynu Rady Państwa z 2016 r., dekret Rady Państwa nr 666) ogłoszone 4 sierpnia 1993 r., 4ta zm. 6 lutego 2016 r.

²⁶⁹ 税务登记管理办法 Środki dotyczące zarządzania rejestracją podatkową (Wydanie 31 Biuletynu Rady Państwa z 2019 r., dekret Państwowej Administracji Podatkowej nr 48) ogłoszone 22 maja 1998 r., 4ta zm. 24 lipca 2019 r.

²⁷⁰ 中华人民共和国发票管理办法 Środki dotyczące zarządzania fakturami (Wydanie 9 Biuletynu Rady Państwa z 2019 r., dekret Rady Państwa nr 709) ogłoszone 23 grudnia 1993 r., 2ga zm. 2 marca 2019 r.

²⁷¹ 中华人民共和国发票管理办法实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze środków dotyczących zarządzania fakturami ChRL (Brak publikacji w publikatorze, dekret Państwowej Administracji Podatkowej (STA) nr 48) ogłoszone 28 grudnia 1993 r., 4ta zm. 24 lipca 2019 r.

²⁷² Aktualnie w Chinach obowiązuje 18 rodzajów podatków. Ich listę podającą równocześnie podstawowe informacje na ich temat odnaleźć można na stronie State Administration of Taxation (STA) <http://www.chinatax.gov.cn/eng/c101270/c101272/c5157954/content.html> (ostatni dostęp: 29.11.2022) Dla szerszego omówienia niektórych z nich zob. F. Cao., *Consideration of Taxes Other than CIT* [w:] *Corporate Income Tax Law and Practice in the People's Republic of China*. Oxford, 2011 r. Oxford University Press

²⁷³ ch. Ustawa o CIT, op. cit.

²⁷⁴ 中华人民共和国企业所得税法实施条例 Reguły wykonawcze do Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Wydanie 13 Biuletynu Rady Państwa z 2019 r., dekret Rady Państwa nr 714) ogłoszone 6 grudnia 2007 r., 1sza zm. 23 kwietnia 2019 r.

²⁷⁵ 中华人民共和国增值税暂行条例 Reguły wykonawcze o podatku od towarów i usług (Wydanie 35 Biuletynu Rady Państwa z 2017 r., dekret Rady Państwa nr 691) ogłoszone 13 grudnia 1993 r., 3cia zm. 19 listopada 2017 r.

4. 中华人民共和国增值税暂行条例实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze do reguł tymczasowych o podatku od towarów i usług²⁷⁶
5. 中华人民共和国个人所得税法 Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych²⁷⁷
6. 中华人民共和国个人所得税法实施条例 Reguły wykonawcze do Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych²⁷⁸

3. Elementy składające się na model zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej w formie bezpośredniej inwestycji zagranicznej ukształtowany przez FIL

3.1. Wprowadzenie do nowego chińskiego reżimu prawnego bezpośrednich inwestycji zagranicznych

3.1.1. Chińskie rozumienie bezpośredniej inwestycji zagranicznej w kontekście definicji *National Bureau of Statistics of China* oraz współczesnych regulacji prawnych

Tak jak zostało wspomniane w pierwszym rozdziale pracy przedmiotem jej analizy jest rozpoczynanie i prowadzenie działalności gospodarczej w formie BIZ, a więc z pominięciem pośrednich sposobów prowadzenia takiej działalności. W tej części pracy szerszej analizie zostanie poddana definicja bezpośredniej inwestycji zagranicznej przedstawiona przez Krajowe Biuro Statystyczne Chin (z ang. *National Bureau of Statistics of China*), która zostanie skonfrontowana z obecnie obowiązującymi regulacjami prawnymi powiązаныmi z zagadnieniami zawartymi w definicji. Jej poprowadzenie, mające na celu dokonania wykładni pojęcia, znajduje uzasadnienie w związku z jego użyciem przez art. 2 u.2 FIL w odniesieniu do jednego ze sposobów prowadzenia inwestycji zagranicznej. Kwalifikacja danego sposobu inwestowania jako bezpośredniej inwestycji zagranicznej będzie oznaczała, iż podlega on wszystkim obowiązkom reżimu prawnego do którego nawiązuje Ustawa o inwestycjach zagranicznych. Dokonanie tejże analizy jest zatem szczególnie istotne dla inwestorów zagranicznych, którzy planują wejście na chiński rynek, z uwagi na konieczność realizacji tychże obowiązków przez spółkę, którą z uwagi na ów sposób prowadzenia inwestycji przez

²⁷⁶ 中华人民共和国增值税暂行条例实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze do reguł tymczasowych o podatku od towarów i usług (Wydanie 12 Biuletynu Rady Państwa z 2012 r., dekret Ministerstwa Finansów nr 65) ogłoszone 25 grudnia 1993 r., 2ga zm. 28 października 2011 r.

²⁷⁷ 中华人民共和国个人所得税法 Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2018 r., dekret Prezydenta nr 9) ogłoszona 10 września 1980 r., 7dma zm. 31 sierpnia 2018 r.

²⁷⁸ 中华人民共和国个人所得税法实施条例 Reguły wykonawcze do Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Wydanie 1 Biuletynu Rady Państwa z 2019 r., dekret Rady Państwa nr 707) ogłoszone 18 grudnia 2018 r.

inwestora, kwalifikować się będzie jako Przedsiębiorstwo Finansowane z Zagranicy (*Foreign-Funded Enterprise*) (cyt. dalej jako PFZZ lub FIE)

Tak jak zostało to już wspomniane we wcześniejszej części pracy, zgodnie z treścią definicji pojęcia bezpośredniej inwestycji zagranicznej, przedstawionej w Wyjaśnieniach dotyczących Głównych Wskaźników Statystycznych, jako takową rozumie się inwestycję dokonywaną przez inwestorów zagranicznych, inwestorów pochodzących z Hongkongu, Makau oraz Tajwanu w spółkę nie będącą przedmiotem notowań giełdowych (cyt. dalej jako „spółka prywatna”) lub inwestycję w spółkę będącą przedmiotem owych notowań (cyt. dalej jako „spółka publiczna”) polegającą na posiadaniu w niej przez zagranicznego inwestora przynajmniej 10%-owego udziału. Ową inwestycję można dokonywać za pomocą gotówki, dóbr materialnych, dóbr niematerialnych, wierzytelności i w inny sposób²⁷⁹.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, iż w treści wyjaśnienia pojęcia bezpośredniej inwestycji zagranicznej w stosunku do podmiotów prowadzących inwestycję zagraniczną ograniczono się do wyszczególnienia „z nazwy” jedynie inwestorów z Hong Kongu, Makau oraz Tajwanu, pomijając rozwinięcie pojęcia „inwestora zagranicznego”. W kontekście owego wyrażenia, z uwagi na jego przedstawienie w jednym rzędzie z inwestorami ze Specjalnych Stref Administracyjnych Hong Kongu i Makau oraz Tajwanu logicznym wydaje się przyjęcie, iż intencją kompilatorów Rocznika było odniesienie się za pomocą owego wyrażenia do podmiotów pochodzenia „nie-chińskiego” (czyli spoza Chin kontynentalnych, Hong Kongu oraz Makau), z pominięciem uznawania za inwestorów zagranicznych podmiotów krajowych dokonujących dalszych inwestycji, znajdujących się pod kontrolą podmiotów zagranicznych (tak jak czynił to pierwszy projekt Ustawy o inwestycjach zagranicznych). Odpowiedzi na pytanie o podmiot, który mógłby zaliczać się do katalogu inwestorów zagranicznych, udziela pośrednio wyjaśnienie szerszego pojęcia „inwestycji zagranicznej”, w którym to wskazano, iż może ona być prowadzona zarówno przez osoby fizyczne jak i prawne (a więc utworzone na podstawie obcego prawa) z zagranicy, Hong Kongu, Makau oraz Tajwanu²⁸⁰. Przyjęcie takie stanowi rozwinięcie katalogu „inwestorów zagranicznych” zawartego w art. 2 u.2 FIL.

W odniesieniu do Przedsiębiorstw Bezpośredniej Inwestycji, a więc podmiotów będących adresatami lokowania kapitału przez Inwestorów Bezpośrednich, Wyjaśnienia wymieniają

²⁷⁹ Wniosek o środkach mogących znaleźć zastosowanie do prowadzenia inwestycji został wyprowadzony z brzmienia definicji pojęcia szerszego, jakim jest „inwestycja zagraniczna” (również omówionego w *Explanatory Notes on Main Statistical Indicators* wspomnianego w przepisie powyżej), stanowiącego o możliwości jej prowadzenia właśnie za pomocą tychże aktywów.

²⁸⁰ *Ibidem*.

jedynie „spółki nie będące przedmiotem notowań giełdowych” (*feishangshi gongsi*²⁸¹) oraz „będące przedmiotem owych notowań” (*shangshi gongsi*²⁸²). W kontekście PBI oraz „spółek niebędących przedmiotem notowań giełdowych”, w stosunku do których definicja posługuje się wyrażeniem *gongsi* właściwego zgodnie z art. 2 ch. p. sp. k. dla spółek kapitałowych, z uwagi na dane prezentowane w Roczniku z 2020 roku zasadnym wydaje się jednak przyjęcie takiego rozumienia pojęcia „spółki niebędącej przedmiotem notowań giełdowych”, które wykracza poza zakres spółek kapitałowych, dla czego uzasadnienia dostarcza sam Rocznik. W podrozdziale 15 rozdziału 11 Rocznika z 2020 roku, posługującego się taką samą definicją BIZ jak ten pochodzący z roku 2021, odnaleźć można tabelę, w której dokonano przedstawienia danych dotyczących łącznej liczby zarejestrowanych w Chinach Przedsiębiorstw Finansowanych z Zagranicy (cyt. dalej jako PFZZ) z ich podziałem na ich formę organizacyjną²⁸³. W tabeli tej zaś, zatytułowanej w wersji angielskiej jako *Foreign Direct Investment by Form of Ownership*, wśród form prawno-organizacyjnych, w ramach których dopuszczalne było prowadzenie bezpośredniej inwestycji zagranicznej w Chinach obok spółek kapitałowych tworzonych na podstawie 3 Ustaw Bazowych (oraz spółki akcyjnej z o.o.) zbiorczo wyróżniono również spółki osobowe (wówczas w liczbie 90-ciu)²⁸⁴, co uzasadnia zaliczenie ich obok spółek kapitałowych do katalogu Przedsiębiorstw Bezpośredniej Inwestycji w formie „spółek niebędących przedmiotem notowań giełdowych”, zwanych dalej dla ich odróżnienia od tych notowanych na giełdzie „spółkami prywatnymi”. W kontekście drugiego rodzaju spółki będącej PBI, charakteryzującej się „jej notowaniem na giełdzie”, w omawianej tabeli form prawno-organizacyjnych prowadzenia BIZ jedyną formą przewidującą możliwość oferowania swoich praw udziałowych na rynku zorganizowanym jest spółka akcyjna z o.o., co oznacza, że do drugiego katalogu, tj. katalogu PBI w formule „spółek będących przedmiotem notowań giełdowych” zaliczyć można tylko spółki akcyjne z o.o. W ramach doprecyzowania, należy jednak w tym miejscu wspomnieć, iż nie każda chińska spółka akcyjna z o.o. musi działać na zasadach spółki publicznej, gdyż, podobnie jak ma to miejsce w Polsce, inwestorzy mogą działać w ramach tej formuły również na zasadach spółki prywatnej (i wówczas kwalifikować się jako działający w ramach BIZ przy wykorzystaniu spółki niebędącej

²⁸¹ 非上市公司

²⁸² 上市公司

²⁸³ Chiński Rocznik Statystyczny 2020, dla wersji angielskiej zob. <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2020/indexeh.htm> (ostatni dostęp: 29.11.2022), dla wersji chińskiej zob. <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2020/indexch.htm> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

²⁸⁴ *Ibidem*.

przedmiotem notowań giełdowych), co zostanie rozwinięte w dalszej części pracy dedykowanej tej formie prawno-organizacyjnej.

Chińska definicja BIZ prezentowana przez NBS różni się w zależności od charakteru PBI. Różnicę pod kątem traktowania danej działalności jako bezpośredniej inwestycji zagranicznej Krajowe Biuro Statystyczne Chin zdecydowało się oprzeć o kwestię wymogu posiadania przez inwestora spółki tzw. trwałego udziału w niej (odzwierciedlającego 1/10 praw własności spółki lub pozwalającego na kontrolę 10% możliwych do oddania w organie decyzyjnym spółki głosów), znajdującego zastosowanie, w odróżnieniu od definicji OECD, jedynie względem inwestorów spółek publicznych. Takie ukształtowanie rozumienia pojęcia BIZ względem spółek prywatnych wskazuje na uznawanie prowadzenia inwestycji przez inwestora zagranicznego w spółkę prywatną za działanie w ramach BIZ wymagające realizacji prawnych obowiązków niezależnie od „wielkości” dokonywanej inwestycji. Tego rodzaju rozumienie znajduje również swoje odzwierciedlenie w treści art. 2 u.2 pkt 1 FIL nieprzewidującej jakiegokolwiek progu kwalifikacyjnego dla uznania danej aktywności za będącą bezpośrednią inwestycją zagraniczną. W stosunku do spółki publicznej definicja Krajowego Biura Statystycznego Chin nie jest tak precyzyjna, jak względem spółki prywatnej. Stanowiąc o obowiązku posiadania przez inwestora takiej spółki trwałego udziału w niej (reprezentowanego przez jej prawa udziałowe – *guquan*²⁸⁵) posługuje się czasownikiem *zhan*²⁸⁶, przywołującego na myśl zgodnie z rozdziałem 20 chińskiego kodeksu cywilnego²⁸⁷ (cyt. dalej jako ch. k.c.) instytucję „posiadania”. Posiadanie w prawie chińskim jest rozumiane podobnie jak w polskiej doktrynie prawa cywilnego jako „faktyczne władanie rzeczą”²⁸⁸ (ruchomością jak i nieruchomością)²⁸⁹ niezależne od kwestii uprawnienia do jego wykonywania²⁹⁰ przysługujące jednak jako uprawnienie takim podmiotom jak właściciel, użytkownik, dzierżawca, zastawnik czy posiadacz w złej wierze²⁹¹. Zgodnie z poglądami chińskiej doktryny instytucja „uprawnienia do posiadania” nie jest prawem rzeczowym samym w sobie, lecz

²⁸⁵ 股权

²⁸⁶ 占

²⁸⁷ ch. k.c., op. cit.

²⁸⁸ O instytucji posiadania Simon Werthwein pisał w 2013 roku w kontekście przepisów obowiązującej wówczas chińskiej „Ustawy o prawach do rzeczy” (中华人民共和国物权法) (Real Rights Law of China), jednak rozwiązania te zachowują swą aktualność w związku z przeniesieniem brzmienia przepisów dotyczących posiadania do obecnie obowiązującego chińskiego kodeksu cywilnego. Zob. S. Werthwein *Possession: Concept and Types* [w:] *Chinese Civil Law* pod. red. Y. Bu, Londyn, 2013, Beck/Hart, s.195

²⁸⁹ art. 115 ch. k.c.

²⁹⁰ S. Werthwein *Possession...*, op. cit. s. 195

²⁹¹ zob. art. 240, 323, 331, 447 i 459 ch. k.c.

uprawnieniem przysługującym na jego podstawie²⁹², dlatego też nie może znaleźć zastosowania do niematerialnego prawa jakim jest prawo udziałowe²⁹³. W takim kontekście za właściwą formę interpretacji definicji (nie będącej z resztą definicją legalną) należy przyjąć taką, która odnosi się do posiadania prawa własności udziału, z uwagi kwestię możliwości wykonywania z niej prawa głosu tylko w przypadku posiadania jej w ten sposób²⁹⁴. Pominąć zaś zatem należy kwestię bycia uprawnionym względem akcji tytułem zabezpieczenia zastawu²⁹⁵. Zgodnie zatem z definicją przedstawioną przez NBS za formę prowadzenia BIZ w ramach inwestycji w spółkę publiczną uznaje się nabycie 10% jej udziałów. Takie rozumienie kłóci się jednak z treścią art. 2 u.2 pkt 2 FIL odnoszącego się do prowadzenia inwestycji na drodze nabywania praw udziałowych już istniejących podmiotów, który, podobnie jak art. 2 u.2 pkt 1 FIL nie przewiduje żadnych progów kwalifikacyjnych, dopiero po których przekroczeniu dana czynność mogłaby zostać uznana za czynność bezpośredniej inwestycji zagranicznej. Artykuł ów przewidując wspomniany sposób prowadzenia inwestycji odnosi się *lege non distinguente* zarówno do inwestowania w spółki prywatne jak i publiczne, w związku czym zasadnym wydaje się zatem przyjęcie w ramach ostatecznej definicji BIZ w spółkę publiczną, że jako takową rozumie się każdą takową inwestycję, niezależnie czy jest to inwestycja we wszystkie prawa udziałowe podmiotu (w związku z jego tworzeniem lub przejmowaniem) czy też tylko część.

Na koniec pozostaje kwestia chęci zapewnienia sobie znacznego stopnia wpływu na zarządzanie PBI oraz zapewnienia sobie trwałej korzyści z zainwestowanego w nią kapitału. Zerknięcie na treść definicji opracowanych przez NBS pozwala na dostrzeżenie, iż nie znajdują się w nich odesłania do tychże elementów pochodzących z koncepcji OECD. W opinii autora pracy zaś sygnały wysyłane przez kompilatorów Rocznika są w odniesieniu do tychże materii mieszane. Z jednej strony bowiem w treści definicji wyraźnie zrezygnowano dla PBI w formie spółek prywatnych z progowego wymogu kapitałowego, co mogłoby wskazywać na traktowanie działalności inwestycyjnej prowadzonej na drobnią skalę, nie gwarantującą

²⁹² Zob. S. Werthwein *Possession...*, op. cit., s. 195 i literaturę przywołaną w przypisach 88, 90 i przepisy podane w przypisie 89

²⁹³ Na zastosowanie przepisów dotyczących prawa rzeczowego (np. prawa zastawu) do rzeczy niematerialnej (np. prawa udziałowego z akcji) pod warunkiem przewidzenia takiej sytuacji przez przepis zezwala art. 115 ch. k.c.

²⁹⁴ Treść art. 103 ch. p. sp. k. w kontekście podstawy prawnej wykonywania prawa głosu z akcji przez akcjonariusza nie wskazuje bezpośrednio na prawo własności, posługując się niezdefiniowanym legalnie terminem „*chi*” (持), jednak na prawo własności jako podstawową formę uprawnienia względem akcji wskazuje Jiangyu Wang w J. Wang, op. cit. s. 8

²⁹⁵ Na podstawie art. 440 pkt 4 ch. k. c. ustanowienie zastawu na akcji jest dopuszczalne, (i jest to jedyny dostępny w Chinach sposób ustanowienia ograniczonego prawa rzeczowego na akcji), jednak pełni jedynie rolę „kompensacyjną” w razie niewykonania zobowiązania (na podst. odpowiedniego stosowania art. 425 u.1 ch. k.c.), nie przyznając zastawnikowi uprawnienia do wykonywania prawa głosu (co może czynić względem zastawnika akcja zarówno prywatnej jak i publicznej polskiej spółki w związku z uchyleniem 1 marca 2021 roku art. 340§3 k. s. h.).

posiadania wpływu na podejmowane decyzje, również jako bezpośrednią inwestycję zagraniczną. Z drugiej jednak strony dla spółek publicznych wymóg kapitałowy został w pewien sposób zastrzyżony dzięki wskazaniu, że jako BIZ traktowane będzie prowadzenie inwestycji jedynie w formie nabycia prawa własności 10% udziałów. Jak jednak zostało wskazane w akapicie poprzednim w intencji chińskiego ustawodawcy było umożliwienie inwestorowi zagranicznemu prowadzenia BIZ w ramach spółki publicznej również na drobnej skali. W kontekście posiadania określonej części udziałów przez inwestora i wpływu na decyzje podejmowane przez PBI dzięki owym udziałom warto zwrócić uwagę na regulację ch. p. sp. k., zgodnie z którą posiadanie już 3% udziałów (również wspólnie z innymi udziałowcami) pozwala inwestorowi na podejmowanie pewnych działań w spółce, a konkretnie na składanie pisemnych propozycji tematów rozmów prowadzonych na Zgromadzeniu Wspólników, które to, jeśli dotyczą spraw wpisujących się w zakres kompetencji decyzyjnych tego organu spółki, muszą zostać na spotkaniu wspólników poruszone²⁹⁶. Wobec takiej regulacji zasadnym wydaje się jednak przyjąć, że BIZ w rozumieniu chińskim nie uznaje jako swej konstrukcyjnej cechy obowiązku uzyskania takiego wpływu na PBI, który pozwalałby inwestorowi na znaczną kontrolę nad nim.

Podobnie jak w przypadku elementu definicji OECD omawianego powyżej, wobec braku informacji dotyczącej „chęci uzyskiwania trwałej korzyści z zainwestowanego kapitału” w wyjaśnieniu prezentowanym przez NBS odpowiedzi na pytanie dotyczące obecności tego elementu w chińskiej definicji BIZ udzielają pośrednio przepisy chińskiego prawa spółek kapitałowych. Zgodnie z regulacją dotyczącą zbywania udziałów spółki akcyjnej z o.o. udziały objęte przez założycieli spółki nie mogą zostać zbyte przed upływem roku od jej założenia²⁹⁷, jeśli zaś chodzi o udziały chińskiej spółki z o.o. to te mogą zostać zbyte przez założycieli w dowolnie wybranym przez siebie określonym przez statut spółki czasie²⁹⁸. Podobnie sytuacja ma się w przypadku spółek osobowych, w których udział może zostać zbyty w dowolnym czasie, jeśli taką możliwość dopuszcza umowa spółki (tak w spółce jawnej²⁹⁹ i spółce jawnej szczególnej³⁰⁰) lub po upływie terminu 30 dni od poinformowania pozostałych wspólników (tak w spółce komandytowej³⁰¹). To zróżnicowane podejście chińskiego ustawodawcy do ochrony stałości składu wspólników spółki pozwala na działanie inwestorowi, który nie jest

²⁹⁶ 102 u.2 ch. p. sp. k.

²⁹⁷ art. 141 u.1, art. 28 u.1 ch. p. sp. k.

²⁹⁸ art. 71 u.4 ch. p. sp. k.

²⁹⁹ art. 23 ch. p. sp. o.

³⁰⁰ art. 55 u.3 ch. p. sp. o.

³⁰¹ art. 73 ch. p. sp. o.

zainteresowany lokowaniem kapitału na czas dłuższy niż rok, a autorowi pracy na przesądzenie, iż „chęć uzyskiwania trwałej korzyści z zainwestowanego kapitału³⁰²” również nie jest elementem definicyjnym chińskiego pojęcia bezpośredniej inwestycji zagranicznej.

Zgodnie z definicją pomocniczą względem definicji BIZ, czyli definicją inwestycji zagranicznej przedstawioną przez NBS, katalog dóbr, za pomocą których możliwe jest sfinansowanie prowadzenia inwestycji jest otwarty. Ponieważ definicja ta nie udziela wiążącej odpowiedzi na pytanie dotyczące rzeczywistych przedmiotów mogących posłużyć do pokrycia kapitału PBI poszukać i odnaleźć ją można w regulacjach właściwych ustaw w przepisach wskazujących katalogi przedmiotów mogących posłużyć jako wkłady kapitałowe spółek, w ramach których inwestor zagraniczny może prowadzić BIZ. Zgodnie z art. 27 i art. 82 ch. p. sp. k. przedmiotem wkładu kapitałowego sp. z o.o. i spółki akcyjnej z o.o. mogą być środki pieniężne oraz aporty takie jak rzeczy ruchome, prawa własności intelektualnej, prawa użytkowania gruntu oraz inne prawa posiadające zdolność bilansową i aportową (a więc też np. dobra materialne). Ów katalog, na podstawie 13 u.3 sz. z. z. rej., zgodnie swoją drogą z brzmieniem definicji przedstawionej przez NBS, rozszerza się jeszcze o wierzytelność posiadaną względem spółki. Zgodnie z art. 16, art. 55 oraz art. 64 ch. p. sp. o. przedmiotem wkładu kapitałowego spółki jawnej, jawnej szczególnej oraz komandytowej mogą być te same przedmioty posiadające zdolność bilansową, które przewidują przepisy prawa spółek kapitałowych i szczegółowych zasad wykonawczych Reguł dotyczących zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych ChRL, z tą jednak różnicą, że regulacja dotycząca spółek osobowych w odniesieniu do „dóbr innych” będących przedmiotem wkładu nie wymaga ich zbywalności, co ma szczególne znaczenie w kontekście dokonanego równocześnie poszerzenia katalogu przedmiotów posiadających zdolność aportową o świadczenie pracy. W kontekście pokrywania udziałów spółek za pomocą środków pieniężnych warto jest wspomnieć o możliwości wykorzystania w tym celu tzw. wymienialnej waluty zagranicznej³⁰³, zaś sama waluta, za pomocą której wyrażona jest wysokość kapitału zakładowego może ulec zmianie³⁰⁴. Dla ustalenia desygnatów pojęcia wymienialnej waluty zagranicznej, mogącej posłużyć do wyznaczenia wysokości kapitału zakładowego, posłużyć się można informacjami oferowanymi przez elektroniczną platformę umożliwiającą zdalne przejście procesu rejestracji spółki w

³⁰² Kończąc wątek chińskiej definicji pojęcia BIZ należy w wspomnieniu w kontekście elementu „chęci uzyskiwania korzyści z zainwestowanego kapitału w sposób trwały” że definicja OECD nie precyzuje co uznaje co okres dostatecznie długi, aby uzyskiwanie korzyści w czasie jego trwania uznać za „trwale”.

³⁰³ art. 37 u.2 Reguły wykonawczych dla FIL, *ibidem*.

³⁰⁴ art. 13 u.2, 36 u.4,

Pekinie, zgodnie z którymi przy pokrywaniu kapitału zakładowego spółki posłużyć się można takimi walutami jak euro, amerykańskie dolary, czy nawet algierskie dinary³⁰⁵.

Zrzut ekranu prezentujący okno dialogowe pekińskiego serwisu e 窗通平台 umożliwiającego internetową rejestrację spółki, pozwalające na wybór waluty wkładu kapitałowego dokonywanego w formie środków pieniężnych. Zrzut ekranu został dokonany przez autora pracy w trakcie „próbnego” tworzenia przedsiębiorstwa finansowanego z zagranicy, mającego na celu praktyczną weryfikację omawianych w tejże pracy zagadnień.

Tak jak w kontekście rzeczy ruchomych, praw własności intelektualnej, wierzytelności względem spółki oraz innych praw posiadających zdolnością bilansową i aportową zidentyfikowanie ich desygnatów jest względnie proste również dla osoby niezaznajomionej z chińskim prawem (z wyjątkiem przedmiotów z kategorii ostatniej rozwijanej na gruncie orzecznictwa), tak niezupełnie takie jest względem praw użytkowania gruntu, zwanych w anglojęzycznej literaturze przedmiotu *land use rights*. Prawa użytkowania gruntu, będące kategorią praw rzeczowych, są w kontekście chińskiego prawa jedynymi prawami obok prawa służebności gruntowej, które mogą przysługiwać osobom prywatnym względem nieruchomości niebędących budynkami. Tego rodzaju ukształtowanie regulacji względem nieruchomości

³⁰⁵ Platforma pekińskiego serwisu umożliwiającego internetową rejestrację spółki dostępna jest pod linkiem <https://ect.scjgj.beijing.gov.cn/Index?redirect=%2FunionEntry%2FperOnlineHandle> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

gruntowych wynika z faktu, iż posiadać je na własność w Chinach może jedynie państwo (tak względem nieruchomości miejskich) lub tzw. kolektyw (tak względem nieruchomości „podmiejskich” oraz wiejskich)³⁰⁶. Stosownie do klasyfikacji przyjętej na gruncie chińskiego kodeksu cywilnego wśród rodzajów praw użytkowania gruntu wyróżnia się prawo użytkowania gruntu w celach podobnych dla polskiej umowy dzierżawy (celach jego użytkowania i pobierania z niego pożytków) (tzw. *tudi chengbao jingying quan*³⁰⁷), prawo jego użytkowania w celach konstrukcyjnych (m. in. w celu wzniesienia budynku i jego przynależności, będących zgodnie z domniemaniem własnością użytkownika gruntu³⁰⁸) (tzw. *jianshe yongdi shiyong quan*³⁰⁹) oraz prawo jego użytkowania w celu wzniesienia na nim domu mieszkalnego i innych przynależności (tzw. *zhai jidi shiyong quan*³¹⁰). Od momentu wydania w 1990 r. Tymczasowych postanowień o nabywaniu i zbywaniu praw użytkowania gruntu posiadanego przez państwo³¹¹ prawa użytkowania gruntu mogą być uzyskane przez inwestorów zagranicznych zarówno od samego państwa (na drodze nabycia lub przyznania³¹²) jak i na rynku wtórnym od dzięki ich zbyciu przez użytkowników (na drodze sprzedaży, wymiany lub darowizny³¹³), którzy uprzednio nabyli je od państwa, w związku z czym one również mogą im posłużyć jako przedmioty wkładu kapitałowego. Warto jest jednak w tym miejscu jeszcze wspomnieć o tym, iż nie są to prawa wieczne, a długość trwania uprawnienia do ich wykonywania jest uzależniona od sposobu jego uzyskania (brak limitu dla praw uzyskanych w drodze przyznania, limity dla praw uzyskanych w drodze nabycia od państwa i zbycia od użytkowników³¹⁴) oraz charakteru samego gruntu (np. maksimum 70 lat dla gruntu pod budowę domu mieszkalnego czy maksimum 40 lat dla gruntu wykorzystywanego w celach prowadzenia działalności gospodarczej³¹⁵).

Dokonując zatem pewnego zsyntetyzowania kwestii chińskiej definicję bezpośredniej inwestycji zagranicznej jako pojęcia, którym posługuje Ustawa o inwestycjach zagranicznych w odniesieniu do jednego ze sposobów prowadzenia działalności inwestycyjnej należy

³⁰⁶ S. Werthwein *Usufructuary Rights* [w:] *Chinese civil law*, pod red. Yuanshi Bu, Monachium, Oxford, Portland, 2013 r., C.H. Beck; Nomos; Hart, s. 225

³⁰⁷ 土地承包经营权, art. 331 ch. k.c.

³⁰⁸ Art. 352 ch. k.c.

³⁰⁹ 建设用地使用权, art. 344 ch. k.c.

³¹⁰ 宅基地使用权, art. 362 ch. k.c.

³¹¹ 中华人民共和国城镇国有土地使用权出让和转让暂行条例 Tymczasowe postanowieniami o nabywaniu i zbywaniu praw użytkowania gruntu posiadanego przez państwo (Wydanie 10 Biuletynu Rady Państwa z 1990 r., dekret Rady Państwa nr 55) ogłoszone 19 maja 1990 r., 1sza zm. 29 listopada 2020 r., cyt. dalej jako Tymczasowe postanowienia dot. Land Use Rights

³¹² Art. 8 u.1 Tymczasowych postanowień dot. Land Use Rights, art. 45 Tymczasowych postanowień dot. Land Use Rights

³¹³ Art. 19 u.1 Tymczasowych postanowień dot. Land Use Rights

³¹⁴ S. Werthwein, *Usufructuary...*, op. cit., s. 227

³¹⁵ Art. 12 Tymczasowych postanowień dot. Land Use Rights

stwierdzić, iż za takową winno się uznawać działalność gospodarczą prowadzoną zarówno przez osobę fizyczną jak i prawną pochodzenia nie-chińskiego w postaci nabycia prawa udziałowego w spółce prywatnej lub publicznej prawa chińskiego za środki pieniężne lub aporty w postaci rzeczy ruchomych, praw własności intelektualnej, wierzytelności względem spółki, praw użytkowania gruntu oraz wierzytelności względem spółki, niezależnie od wymiaru wielkości udziału oraz takich kwestii jak wola uzyskiwania kontroli jak podejmowanymi w spółce decyzjami oraz wola uzyskiwania ze spółki trwałej korzyści. Każde przedsiębiorstwo działające w Chinach, u którego inwestycja została dokonana w opisany wyżej sposób będzie musiało realizować te obowiązki, o których mówi ustawa. Na podstawie tak ukształtowanej definicji, dalsza analiza sposobów prowadzenia działalności gospodarczej wymienionych przez Ustawę o inwestycjach zagranicznych jest wyposażona w pełne oparcie teoretyczne.

3.1.2. Sposoby rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej w Chinach w ramach BIZ

Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 2 u.2 FIL za inwestycję zagraniczną (*waiguo touzi*³¹⁶) uważa się działalności inwestycyjne prowadzone na terenie ChRL w sposób bezpośredni lub pośredni przez podmiot należący do katalogu „inwestorów zagranicznych”, do których zalicza się „zagraniczne” osoby fizyczne, „przedsiębiorstwa” oraz „inne organizacje”. Stosownie do przyjętej systemowej wykładni pojęcia BIZ na gruncie definicji przedstawionych przez Krajowe Biuro Statystyk Chin w praktyce do grona owych inwestorów zaliczyć należy wymienione wcześniej osoby fizyczne oraz prawne utworzone na podstawie obcego prawa, pochodzące z Hong Kongu, Makau, Tajwanu oraz innych państw. Dla ukazania intencji prawodawcy odnośnie do tego co do jakich rodzajów działalności reżim inwestycji zagranicznych ma znajdować zastosowanie, ów ustęp przepisu wskazał w sposób otwarty, że są to m. in. takie okoliczności jak:

- 1) Tworzenie w Chinach przez inwestora zagranicznego samodzielnie lub wspólnie z innym inwestorem Przedsiębiorstwa Finansowanego z Zagranicy
- 2) Nabycie w Chinach udziałów w spółce akcyjnej z ograniczoną odpowiedzialnością, udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, udziałów w spółce osobowej lub innych praw o podobnych skutkach

³¹⁶ 外国投资

- 3) Samodzielna lub wspólna inwestycja inwestora zagranicznego w Chinach w „nowy projekt”
- 4) Inwestycja w każdy inny sposób określony przez ustawę, akt prawny o randze przepisów administracyjnych lub akt prawny wydany przez Radę Państwa

Sposób wskazany w punkcie pierwszym ustępu drugiego art. 2 wyraźnie spełnia definicję inwestycji w formie *greenfield* omówionej wcześniej w pracy. W ustępie trzecim owego artykułu odnaleźć można istotne z punktu widzenia tego sposobu prowadzenia działalności gospodarczej rozumienie pojęcia Przedsiębiorstwa Finansowanego z Zagranicy (od *foreign funded enterprise*, cyt. dalej również jako PFZZ) przyjęte na potrzeby ustawy, a więc de facto obecnie i całej gałęzi chińskiego prawa inwestycji zagranicznych. Odczytując wspomniany opis sposobu prowadzenia inwestycji w kontekście brzmienia ustępu trzeciego oraz wypracowanej na potrzeby tej pracy chińskiej definicji BIZ należy stwierdzić, iż sposób ten przewiduje możliwość rozpoczęcia działalności gospodarczej dzięki utworzeniu i zarejestrowaniu, w oparciu o przepisy chińskiego prawa, chińskiej spółki prywatnej oraz publicznej utworzonej i zarejestrowanej na terenie Chin. Tak ukształtowana definicja rozstrzyga jednocześnie dwie wątpliwości – przesądza o obowiązku posiadania przez spółkę, za pomocą której prowadzi się działalność gospodarczą siedziby na terenie Chin oraz o braku możliwości działania za pośrednictwem wehikułu prawnego zorganizowanego wewnątrz na podstawie prawa obcego³¹⁷. Odnośnie do kwestii form organizacyjno-prawnych w jakich inwestorzy zagraniczni mieliby mieć prawo utworzenia swojego PFZZ odpowiedzi udziela art. 31 FIL, wskazując, iż w stosunku do tej materii zastosowanie znajdują dwie ustawy – Ustawa Prawo spółek kapitałowych³¹⁸ oraz Ustawa Prawo spółek osobowych³¹⁹ (cyt. dalej łącznie jako Dwie Ustawy o Formach). Ustawy te, są jednymi z tych, które do momentu wejścia w życie FIL miały zastosowanie (w pełnym wymiarze³²⁰) tylko do podmiotów w całości własnościowo chińskich³²¹. Choć prowadzenie działalności gospodarczej w ramach dokładnie tych samych form prawno-organizacyjnych w ramach spółek osobowych było już dopuszczalne od marca 2010 w związku z wejściem w życie aktu prawnego implementującego art. 108 p. sp. o. w

³¹⁷ Wniosek ten w poprzednim stanie prawnym wysunąć można na podstawie praktyki przyjętej przez organ rejestracyjny od którego zgody uzależnione było utworzenie spółki, czyli Ministerstwa Handlu (MOFCOM)

³¹⁸ ch. p. sp. k., op. cit.

³¹⁹ ch. p. sp. o., op. cit.

³²⁰ Wspomnieć w tym miejscu należy, że tzw. 3 Ustawy Bazowe i akty je implementujące odwoływały się w swoich przepisach w kontekście dopuszczalnych form prawnych do formy spółki z o.o. (*expressis verbis*) oraz spółki akcyjnej z ograniczoną odpowiedzialnością (za pośrednictwem wyrażenia „inne formy dopuszczalne do przyjęcia po uzyskaniu zgody”) jednak przewidywały odmienności regulacyjne w zakresie tychże form w przypadku ich przybrania przez podmioty inwestorów zagranicznych.

³²¹ Chiński ustawodawca nie zdecydował się na udostępnienie inwestorom zagranicznym formy jednoosobowej działalności gospodarczej przewidzianej przez osobną ustawę tej formie dedykowanej

zakresie procesu rejestracji zagranicznych spółek osobowych, to w przypadku spółek kapitałowych ich wewnętrzna organizacja, była dzięki ukształtowaniu przez tzw. 3 Ustawy Bazowe w sposób odmienna względem tej dedykowanej podmiotom chińskim. Wprowadzenie w art. 31 FIL jak i w art. 44 reguł wykonawczych do tej ustawy³²² odwołania w kontekście form do Dwóch Ustaw o Formach, bez wprowadzania jakichkolwiek zastrzeżeń, w połączeniu z równoczesnym uchynieniem tzw. 3 Ustaw Bazowych na mocy art. 42 u.1 FIL oznacza zatem zerwanie z dwutorowością regulacyjną, jaka charakteryzowała w kontekście chińskie prawo inwestycji zagranicznych przez blisko 40 lat. Warto również zauważyć, że sposób pierwszy nie określa jako inwestycji zagranicznej tworzenia nowego podmiotu wyłącznie przez inwestorów zagranicznych, wskazując, iż jako takową, traktować się będzie również inwestycję wspólną z innym inwestorem, niezależnie od miejsca jego pochodzenia/utworzenia. W kontekście ujednolicenia regulacyjnego oraz omawianego sposobu prowadzenia inwestycji, istotną kwestią jest również ujednolicenie zasad procesu rejestracji nowotworzonych spółek dzięki Regulom dotyczącym zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych ChRL³²³ oraz uszczegóławiającym je Szczegółowym zasadom wykonawczym³²⁴, które to regulują kwestie związane z przebiegiem procesu rejestracji zarówno spółek kapitałowych jak i osobowych³²⁵ niezależnie od pochodzenia jej inwestorów³²⁶. Warta wspomnienia w tym miejscu jest również kwestia nałożenia mocą art. 42 u.2 FIL oraz art. 44 u.1 r. w. do FIL³²⁷ na już działające na chińskim rynku PFZZ obowiązku dostosowania do dnia 1 stycznia 2025 r. form prawno-organizacyjnych, w ramach których obecnie operują, do wymogów obecnych, pod rygorem ograniczenia działalności operacyjnej w postaci braku możliwości dokonania w spółce po upływie terminu jakichkolwiek innych zmian niż zmiana formy prawno-organizacyjnej oraz rygorem upublicznienia informacji o niedostosowaniu się do wymogów formy. Jako takie „unieważnienie rejestracji” lub „samorozwiązanie z mocy prawa” nie jest jednak (obecnie) przewidywane³²⁸. W definicję inwestowania na zasadach *greenfield* wpisuje się również tworzenie w Chinach spółek inwestycyjnych zwanych holdingami, których tworzenie podlega dodatkowo uregulowanym wymogom. Tematyka tychże spółek, z uwagi na wciąż niski udział polskich inwestorów w rynku chińskim kontrastujący z wysokimi wymogami utworzenia holdingu (m. in. utworzenie przez inwestora 10 PFZZ z wpłaconymi kapitałami zakładowymi

³²² r. w. do FIL, op. cit.

³²³ r. z. rej., op. cit.

³²⁴ sz. z. z. rej., op. cit.

³²⁵ Art. 2 pkt 1, art. 2 pkt 2 r. z. rej.

³²⁶ Art. 4 u.3 sz. z. z. rej.

³²⁷ r. w. do FIL, op. cit.

³²⁸ Y. Li, & C. Bian, op. cit. s. 43

przekraczającymi 30 milionów dolarów³²⁹) nie zostanie jednak w dalszej części pracy omówiona jako prawdopodobnie nie będąca w kręgu zainteresowań polskich inwestorów w Chinach przez jeszcze wiele lat³³⁰.

Sposób wskazany w punkcie drugim odwołuje się do prowadzenia bezpośredniej inwestycji zagranicznej w formie *brownfield*. Stosowanie do brzmienia przepisu za ten rodzaj inwestowania traktować się będzie nabywanie udziałów w spółce akcyjnej z ograniczoną odpowiedzialnością (*gufen*³³¹), udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (*guquan*³³²), udziałów w spółce osobowej (*caichan fen'e*³³³) lub innych praw o podobnych skutkach (*qita leisi quanyi*³³⁴). Tak było to wspomniane w kontekście chińskiej definicji BIZ punkt drugi ustępu drugiego art. 2 nie wprowadza żadnego minimalnego progu nabycia danych praw udziałowych w uprzednio założonej spółce, aby takowe nabycie mogłoby się kwalifikować jako sposób prowadzenia BIZ. Nie przewiduje on również wymogów odnośnie do uzyskania określonego stopnia wpływu na podejmowane przez spółkę decyzję ani minimalnego okresu na który dane prawa udziałowe miałyby zostać nabyte po których spełnieniu ich nabycie mogło być zostać stosownie zakwalifikowane. Przyjęcie tego rodzaju rozwiązania oznacza, że w przypadku zdecydowania się przez zagranicznego przedsiębiorcę na podjęcie próby osiągnięcia zysku, korzystając po części z już wypracowanych rozwiązań podmiotu uprzednio w Chinach założonego, wybranego przez niego PBI będzie podlegało obowiązkom przewidzianym przez Ustawę niezależnie od tego czy zdecyduje się on na inwestycję w skali niewielkiej czy też na przeprowadzenie procesu transgranicznego łączenia się spółek w formie przejścia istniejącego podmiotu lub formie utworzenia nowego w miejsce dwóch ulegających połączeniu się³³⁵. W przypadku inwestycji na mniejszą skalę w stosunku do kwestii nabywania praw udziałowych wymienionych w punkcie drugim ustępu drugiego art. 2, jeśli ich zbywcą będą spółki zarówno własnościowo wyłącznie chińskie, zagraniczne jak i mieszane, zastosowanie znajdą właściwe przepisy Dwóch Ustaw o Formach regulujące ich zbywanie przez spółkę³³⁶. W przypadku zaś inwestycji na skalę większą tj. w formie przejścia spółki lub łączenia się spółek, w przypadku gdy spółką przejmowaną, lub z którą planowane

³²⁹ Art. 3 u.1 pkt 1 cyfra 2 Postanowień MOFCOM dotyczących tworzenia spółek inwestycyjnych finansowanych z zagranicy

³³⁰ Dla omówienia tematyki holdingów finansowanych z zagranicy W. Wei *Foreign Investment Law* [w:] *Chinese business law* pod. red. Y. Bu, Londyn, 2013 r., Beck/Hart, s. 69-70 oraz Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 35-36

³³¹ 股份, zob. art. 125 u.2 ch. p. sp. k.

³³² 股权, zob. art. 71 u.1 ch. p. sp. k.

³³³ 财产份额, zob. art. 974 ch. k.c.

³³⁴ 其他类似权益

³³⁵ Art. 172 ch. p. sp. k.

³³⁶ Art. 137-145 ch. p. sp. k., art. 22, 23, 31 pkt 4, art. 73 ch. p. sp. o.

jest dokonanie połączenia się, jest PFZZ, zastosowanie będą miały przepisy Prawa spółek kapitałowych, zaś w przypadku gdy taką spółką jest spółka „czysto chińska”, przepisy wymienionych wcześniej w tabeli dotyczącej źródeł prawa Postanowień dotyczących fuzji i przejęć przedsiębiorstw krajowych przez inwestorów zagranicznych³³⁷. Niezależnie od pochodzenia spółki przejmowanej lub tej, z którą planowane jest połączenie się, zastosowanie znajdą również przepisy Postanowień dotyczących progów uprzedniego zgłoszenia koncentracji przedsiębiorstw³³⁸. Z uwagi na wymienienie wśród katalogu możliwych do nabycia praw udziałowych pojęcia udziału spółki akcyjnej z o.o., zasadnym staje się pytanie odnośnie do konieczności realizacji obowiązków wynikających z Ustawy przez chińskie spółki publiczne, z uwagi konieczność przyjęcia tejże formy prawno-organizacyjnej przez takie spółki³³⁹. Taki sposób inwestowania w Chinach był przed wejściem życie Ustawy dostępny dla inwestorów zagranicznych, jednakże podobnie jak w przypadku „prywatnych” spółek kapitałowych opierał się on tylko oddzielnych podstawach prawnych, specjalnie dedykowanych inwestorom zagranicznym przewidujących szczególne wymogi odnośnie do inwestora planującego inwestować na rynku chińskim w ten sposób³⁴⁰. Z uwagi na rozproszony akcjonariat spółek publicznych wydawać by się mogło, iż, nabycie jednego prawa udziałowego przez inwestora zagranicznego, nie przesądzałoby o uzyskania przez taką spółkę statusu Przedsiębiorstwa Finansowania Zagranicznego. Art. 2 u. 4 FIL nie dokonuje jednak pewnego „wyłączenia” spółek publicznych z katalogu PFZZ w przypadku nabycia w nich „małej” liczby akcji, stanowiąc, iż jako PFZZ kwalifikuje się każde przedsiębiorstwo, w którym całość lub część inwestycji została dokonana przez inwestora zagranicznego. Z uwagi jednak na szczególne zasady, którymi rządzą się spółki publiczne oraz brak danych ustalenie tego, czy nawet niewielka inwestycja w spółkę publiczną czyni ją PFZZ obowiązującą do realizacji obowiązków wynikających z FIL, nie jest na tym etapie możliwe.

Sposób przewidziany przez punkt trzeci artykułu drugiego stanowiący o sposobie prowadzenia inwestycji w formie samodzielnej lub wspólnej inwestycji inwestora zagranicznego w „nowy projekt” (*xinjian xiangmu*³⁴¹) z uwagi na swoją nieprecyzyjność budzi wątpliwości wśród badaczy³⁴². Pojęcie nowego projektu, w który angażować miały się inwestor zagraniczny, nie

³³⁷ p. f. p., op. cit.

³³⁸ Postanowienia dot. progów, op. cit.

³³⁹ Art. 120 ch. p. sp. k.

³⁴⁰ Akty prawne regulujące wymogi w stosunku inwestora zagranicznego planującego prowadzenie inwestycji w chińskie spółki publiczne zostały wymienione w Tabeli „Regulacji prawnych dotyczących dostępu do rynku” w rozdziale II pod kategorią „Wymogi dla prowadzenia inwestycji w chińskie spółki publiczne”

³⁴¹ 新建项目

³⁴² Zob. S. Zhang *Protection of Foreign Investment in China: The Foreign Investment Law and the Changing Landscape* [w:] *European Business Organization Law Review*, Haga, 2022 r., Springer International Publishing AG, s.16 oraz

jest terminem legalnym i nie zostało rozwinięte w ostatecznej wersji tekstu Ustawy. Wskazuje się, iż nie jest jasne czy pod pojęciem „nowego projektu” należy rozumieć każdy rodzaj „projektu inwestycyjnego”, w ramach którego inwestor zagraniczny nie tworzy nowego podmiotu lub nie nabywa praw udziałowych w już istniejących podmiotach (w związku z objęciem tychże sposobów przez punkt pierwszy i drugi artykułu) czy też odnosi się on do sposobu prowadzenia działalności nakierowanej na osiągnięcie zysku za pośrednictwem szczególnego rodzaju umowy zawieranej z chińskim podmiotem w związku z planowanym wspólnym wydobywaniem i eksploatacją surowców naturalnych³⁴³ bądź wspólną konstrukcją infrastruktury³⁴⁴. Za tą drugą interpretacją przemawiałoby, co jest poglądem podzielanym przez autorów takich jak Lyon Dong i Charles Stone, brzmienie pierwszej wersji projektu ustawy opublikowane w 2015 roku, które jako nowe projekty identyfikowało właśnie wskazane powyżej sposoby prowadzenia działalności wraz z jej prowadzeniem w ramach formuły BOT (*build-operate-transfer*) oraz formuły transgranicznego finansowania danego projektu w okresie dłuższym niż jeden rok³⁴⁵. Jak pośrednio wskazują Yuwen Li oraz Cheng Bian³⁴⁶, jeśli w istocie to właśnie te formy inwestowania kwalifikowane miały zostać jako wspomianej „nowe projekty”, których realizacja będzie podlegać obowiązkom wynikającym z Ustawy, wówczas przedsiębiorcy planujący podjęcia się działalności w ten sposób będą zobowiązani do uprzedniego przejścia procesu rejestracji takiego projektu (procesu, do którego wydają się odsyłać art. 29 FIL oraz powtarzający jego brzmienie art. 36 reguł wykonawczych do FIL) jako tzw. Zagranicznego (Regionalnego) Przedsiębiorstwa Zaangażowanego w Działalność Produkcyjną i Operacyjną (*Waiguo (ditu) qiye zai zhongguo jingnei congshi shengchan jingying huodong*³⁴⁷), którego zasady funkcjonowania regulują odrębne Środki opublikowane przez SAMR³⁴⁸. Ponieważ jednak zapisy te ostatecznie nie znalazły w tekście ustawy, przypuszcza się³⁴⁹, że ostatecznie kwestia tego jaki rodzaj działalności inwestorów

<https://www.chinalawinsight.com/2019/03/articles/foreign-investment/into-a-new-era-changes-and-challenges-in-the-foreign-investment-legal-regime-of-china/> (ostatni dostęp: 29.11.2022) i <https://thediplomat.com/2020/01/whats-missing-in-chinas-foreign-investment-law/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

³⁴³ O umowie tej wspomina art. 467 u.2 ch. k.c.

³⁴⁴ <https://www.chinalawinsight.com/2019/03/articles/foreign-investment/into-a-new-era-changes-and-challenges-in-the-foreign-investment-legal-regime-of-china/> (ostatni dostęp: 29.11.2022) i <https://thediplomat.com/2020/01/whats-missing-in-chinas-foreign-investment-law/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

³⁴⁵ <https://www.hk-lawyer.org/content/new-implementing-regulations-partially-clarify-china%E2%80%99s-foreign-investment-law> (ostatni dostęp 29.11.2022)

³⁴⁶ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 35.

³⁴⁷ 外国（地区）企业在中国境内从事生产经营活动

³⁴⁸ 外国（地区）企业在中国境内从事生产经营活动登记管理办法 Środki dotyczące zarządzania rejestracją zagranicznych przedsiębiorstw zaangażowanych w działalność produkcyjną i operacyjną w Chinach (Wydanie 34 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret SAMR nr 31, uchw. p. SAMR) uchwalone przez SAIC 15 sierpnia 1992 r., 1sza zm. 29 kwietnia 2016 r., 2ga zm. 27 października 2017, 3cia zm. 23 października 2020 r.

³⁴⁹ <https://www.hk-lawyer.org/content/new-implementing-regulations-partially-clarify-china%E2%80%99s-foreign-investment-law> (ostatni dostęp 29.11.2022)

zagranicznych będzie traktowany jako działanie w ramach „inwestowania w nowy projekt” zostanie przesądzona przez Najwyższy Sąd Ludowy na drodze wydawanych indywidualnych interpretacji.

Tak jak zostało to już wspomniane w pierwszym rozdziale pracy Ustawa przewiduje również sposób prowadzenia działalności inwestycyjnej, określany jako „inny” który najprawdopodobniej odnosi się do zawołowanego ujęcia inwestowania w sposób pośredni (np. w ramach wspomnianej wcześniej struktury Variable Interest Entity (VIE)), a więc niezajdujący się w obszarze badawczym tejże pracy. Ujęcie inwestowania w sposób pośredni w tej formie współgra z otwarciem katalogu w zdaniu pierwszym artykułu określającym go jako przykładowy. Ponieważ sposoby rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej w ramach formuł przewidzianych przez odpowiednio punkt trzeci i czwarty nadal charakteryzują się regulacyjną niepewnością, nie zostaną one, w odróżnieniu od sposobów określonych w punkcie pierwszym i drugim, omówione w dalszej części pracy.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym utworzenie nowego podmiotu gospodarczego w Chinach jest obecnie możliwe jedynie na podstawie obowiązujących ustaw, stąd, w następnej części pracy, scharakteryzowane zostaną te formy prawno-organizacyjne, które umożliwiają prowadzenie działalności gospodarczej w ramach sposobu określonego przez pkt 1 oraz 2 ustępu drugiego art. 2 FIL, a więc te przewidziane przez wspomniane już wcześniej Dwie Ustawy o Formach. Pominięte zaś zostaną te formy, które co prawda nadal w praktyce obrotu występują (WFOE, EJV, CJV) jednak nie są już dostępne do wyboru przez zagranicznego inwestora.

3.2. Formy prawno-organizacyjne dostępne dla zagranicznego przedsiębiorcy działającego na chińskim rynku

3.2.1. Spółki kapitałowe

3.2.1.1. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Limited Liability Company)

Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (*youxian zeren gongsi*³⁵⁰) (dalej też: spółkę z o.o.), jako formę prowadzenia działalności gospodarczej w formule spółki posiadającej odrębną od jej wspólników osobowość prawną, obok spółki akcyjnej z ograniczoną odpowiedzialnością (cyt. dalej również jako spółka akcyjna z o.o. lub sp. akcyjna z. o.o.), przewidują artykuły 2, 3 i 5 chińskiego Prawa spółek kapitałowych oraz art. 76 u.2 ch. k.c. Chińska spółka z o.o., jeśli

³⁵⁰ 有限责任公司, dosłowne tłumaczenie nazwy chińskiej pokrywa z nazwą polską

jest tworzona przez więcej niż jednego wspólnika, może przybrać formę spółki tzw. wieloosobowej³⁵¹, odznaczającej się przykładowo obowiązkiem utworzenia w ramach spółki odpowiednich organów lub w przypadku jej zakładania przez tylko jednego wspólnika-założyciela (którym może być również osoba prawna założona na podstawie obcego prawa³⁵²), formę jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością³⁵³, w stosunku do której wymóg utworzenia organów został odpowiednio zmodyfikowany – np. o brak obowiązku powołania Zgromadzenia Wspólników³⁵⁴. Aby utworzyć w Chinach spółkę z o.o. konieczne jest spełnienie następujących wymogów – posiadanie odpowiedniej liczby wspólników, objęcie udziałów składających się na kapitał zakładowy spółki, opracowanie statutu spółki wspólnie przez jej wspólników, posiadanie firmy oraz organizacyjnej struktury zgodnej z wymaganiami dla takiej spółki oraz posiadanie siedziby³⁵⁵. Art. 24 ch. p. sp. k. przewiduje, że wieloosobowa spółka z o.o. może zostać utworzona przez maksymalnie 50 wspólników (zarówno osób fizycznych jak i prawnych, niezależnie od „narodowości”³⁵⁶) co uzasadnia postawienie pytania odnośnie do dopuszczalnej liczby wspólników w okresie post-rejestracyjnym, jednakże Jiangyu Wang wskazuje, że liczbę 50 należy odczytywać jako liczbę dopuszczalnych wspólników tego typu spółki z o.o. w ogóle³⁵⁷. Na obecny model regulacji chińskiej sp. z o.o. największy wpływ miała znacząca nowelizacja chińskiego Prawa spółek kapitałowych z 2013 roku, na podstawie której w stosunku do sp. z o.o. (jak i do spółki akcyjnej z o.o.) zniesiono wymóg minimalnej wysokości kapitału zakładowego, który kiedyś wynosił dla niej 30 tysięcy RMB (ok. 15tys. zł.), a obecnie zupełnie nie występuje. W podobnym duchu minimalizacji kosztów utworzenia spółki³⁵⁸ w ramach wspomnianej nowelizacji zdecydowano się na przyjęcie dla spółki z o.o. systemu kapitału subskrybowanego (*subscription capital system*) w miejsce wcześniej obowiązującego systemu kapitału wpłaconego (*paid-in capital system*). System ten charakteryzuje się nałożeniem na wspólników obowiązku objęcia przed utworzeniem spółki całego jej kapitału zakładowego stosownie do udziałów (w doktrynie chińskiej: „wkładów

³⁵¹ Pojęcia spółki wieloosobowej dla odróżnienia tego podtypu spółki z o.o. od jednoosobowej spółki z o.o. użyli Ireneusz Weiss oraz Andrzej Szumański w W. Pyziół, A. Szumański & I. Weiss *Prawo spółek* (Wydanie 3), Warszawa, 2019 r., C. H. Beck, s. 272

³⁵² Art. 217 ch. p. sp. k., art. 2 u.2 FIL

³⁵³ Art. 57u.2 ch. p. sp. k.

³⁵⁴ Art. 61 ch. p. sp. k.

³⁵⁵ Art. 23 ch. p. sp. k.

³⁵⁶ Art. 217 ch. p. sp. k., art. 2 u.2 FIL. Dopuszczalność bycia założycielem spółki kapitałowej dla zarówno osób fizycznych jak i prawnych niezależnie od ich „narodowości” nie wynika bezpośrednio z regulacji prawnej, jest jednak powszechnie przyjmowana w ramach wykładni systemowej prawa opartej na zasadzie przewidującej domniemanie legalności do momentu obalenia – zob. J. Wang, op. cit. s. 115

³⁵⁷ J. Wang, op. cit. s. 51

³⁵⁸ X. Qiu & Z. Lin *Chinese Company Law*. [w:] *Perspectives on Chinese Business and Law* pod. red. Ł. Gołota, J. Hu, K. Van der Borcht, oraz S. Wang, Cambridge, Antwerpia, Chicago, 2018 r., Intersentia, s. 196

kapitałowych”, którym w praktyce odpowiadają udziały) łącznie na niego się składających³⁵⁹, bez ustawowo określonego terminu dla realizacji obowiązku dokonania pokrycia tego kapitału. Obowiązek objęcia swojego udziału, którego wysokość podobnie jak w przypadku kapitału zakładowego określa statut³⁶⁰ nałożony jest na wszystkich wspólników-założycieli spółki – nie jest zatem możliwe posiadanie statusu wspólnika chińskiej sp. z o.o. bez dokonania objęcia części kapitału zakładowego. Stosownie do brzmienia art. 29 ch. p. sp. k. warunkiem uzyskania możliwości rejestracji spółki w „organie rejestracyjnym”, którym obecnie w praktyce jest lokalny oddział Państwowej Administracji Regulacji Rynku (*State Administration of Market Regulation* – cyt. dalej jako SAMR), nie jest choćby częściowe pokrycie objętego kapitału zakładowego³⁶¹ a jedynie jego całkowite objęcie. Faktem jest, że art. 28 u.1 omawianego aktu prawnego przewiduje obowiązek pełnego pokrycia objętego przez siebie udziału, jednakże jego art. 25u.1 pkt 5 przewiduje, że termin przewidziany dla dokonania pokrycia jest określany na podstawie statutu, zaś Fang Cheng doprecyzowuje, iż owe określenie nie podlega terminowym ograniczeniom³⁶². Co więcej, ten sam wskazuje, że jeśli spółka, już po dokonaniu swojej rejestracji uzna, że potrzebuje ona więcej czasu na dokonanie pokrycia kapitału zakładowego, może za pośrednictwem osoby w spółce do tego uprawnionej wystąpić do organu rejestracyjnego o zmianę czasu zadeklarowanego jako potrzebnego dla dokonania pokrycia udziałów³⁶³, co w praktyce pozwala spółce na jej zarejestrowanie i późniejsze funkcjonowanie bez ostatecznego wpłacenia do niej jakichkolwiek środków. Co ciekawe, taka sytuacja nie musi wiązać się z brakiem możliwości wypłaty przez spółkę dywidendy, ponieważ jej należna wysokość jest co prawda domyślnie uzależniona od stopnia (procentu) dokonanego przez wspólnika pokrycia całego kapitału zakładowego spółki³⁶⁴, jednak może również zostać uzależniona od innych, ustalonych przez wszystkich wspólników przesłanek³⁶⁵. System

³⁵⁹ Art. 29 ch. p. sp. k.

³⁶⁰ Art. 25 ch. p. sp. k.

³⁶¹ Stosownie do brzmienia art. 26 u.1 ch. p. sp. k. sprzed 2013 r. taki wymóg był wcześniej obecny i stanowił o obowiązku pokrycia 20% wysokości kapitału zakładowego przed rejestracją spółki

³⁶² F. Chen *Essential Knowledge and Legal Practices for Establishing and Operating Companies in China*, Singapur, 2022 r., Springer., s. 67

³⁶³ F. Chen, op. cit. s. 67; Obowiązek deklaracji terminu, do którego spółka zobowiązuje się pokryć swój kapitał zakładowy nałożony jest na wszystkie jednostki należące katalogu „podmiotów rynkowych” przez art. 24 u.1 w zw. z art. 9 pkt 3 r. z. rej.

³⁶⁴ Art. 34 ch. p. sp. k.

³⁶⁵ Brzmienie przepisu art. 34 w zakresie sposobu decydowania przez spółkę o zasadach ustalania wysokości dywidendy w ramach planu podziału zysków jest dość enigmatyczne, ponieważ mówi o „wyrażeniu zgody (*yueding* – 约定) przez wszystkich wspólników”. Kwestia sposobu podziału zysku wypracowanego przez spółkę może zostać określona przez jej statut w przypadku przyjęcia rozumienia tej kwestii jako „zasady wewnętrznego funkcjonowania spółki”, o której mowa w punkcie 6 artykułu lub w przypadku uznania jej przez wspólników za „niezbędną do uregulowania przez statut” na podstawie jego punktu 8. W takiej sytuacji wydaje się, że brzmienie tego przepisu należałoby interpretować jako nakładającego na organ decyzyjny spółki zaostrzony wymóg odnośnie do wymaganej większości głosów oraz kwestii kworum potrzebnego dla zmiany statutu w stosunku względem większości 2/3 wszystkich wspólników przewidzianej dla „zwykłej” zmiany statutu przewidzianej przez art. 43 u.2. W przypadku nieokreślenia jej przez statut, stosownie do zapisu art. 37 u.1 pkt 6 zasady te mogą zostać ustalone w drodze „przeanalizowania i zaakceptowania (审议批准 *shenyi pizhun*)” planu podziału zysków opracowanego przez Radę Dyrektorów (art. 46 pkt 5). Wobec kwestii wyrażania zgody na wspomniany plan, regulujący

kapitału wpłaconego oraz próg minimalnej wysokości kapitału zakładowego został jednak utrzymany dla spółek z o.o. w tych sytuacjach, w których zastosowanie znajdują szczególne przepisy regulujące konkretne sposoby prowadzenia działalności gospodarczej³⁶⁶ zaś dla spółki akcyjnej z o.o. w takich sytuacjach jedynie ten pierwszy, czego konsekwencje zostaną opisane w następnym podrozdziale pracy. W tym miejscu warto jest rozważyć kwestię spełniania przez tak ukształtowany model kapitału zakładowego jego funkcji gwarancyjnej. Stosownie do art. 7 u.2 ch. p. sp. k. informacja o wysokości kapitału zakładowego spółek kapitałowych jest publikowana na dokumencie otrzymywanym od organu rejestracyjnego zwanym Licencją na Prowadzenie Działalności Gospodarczej (*yingye zhizhao*³⁶⁷, cyt. dalej jako Business License lub Licencja), którego data wydania jest równoznaczna z chwilą utworzenia spółki³⁶⁸, odpowiadającego polskiemu momentowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Dane publikowane na Business License spółki są publikowane również w Internecie w państwowym rejestrze o angielskiej nazwie National Enterprise Credit Publicity System³⁶⁹ odpowiadającym polskiemu systemowi eKRS pod względem dostępności informacji o spółce. Wspomniany art. 7 u.2 ch. p. sp. k. nie przewiduje jednak wymogu publikacji na Licencji informacji o tym czy kapitał zakładowy spółki został faktycznie pokryty. Jak się zatem w praktyce okazuje, zawierając umowy z kontrahentem, którym jest chińska spółka z o.o., należy mieć na uwadze fakt, iż zadeklarowana wysokość kapitału zakładowego spółki nie musi odpowiadać wysokości kapitału faktycznie przez spółkę posiadanego, przez co kwestią wątpliwą jest spełnianie funkcji gwarancyjnej przez taki kapitał zakładowy. Informacji dotyczących posiadania przez spółkę aktywów mogą jednak dostarczyć regularnie publikowane Coroczne Raporty o

wówczas zasady ustalania wysokości dywidendy, ustawa nie przewiduje *expressis verbis* obowiązku podjęcia uchwały, w odróżnieniu od innych spraw wymagających jej podjęcia wymienionych w katalogu art. 37 u.1. Zagadnienie formy podjęcia decyzji jest o tyle problematyczne, że z ustawy nie wynika bezpośrednio domniemanie formy uchwały (*jueyi*) dla decyzji podejmowanych przez Zgromadzenie Wspólników, a we wspomnianym przepisie mowa również o podejmowaniu przez spółkę „decyzji” (*jueding*) m. in w sprawie ustalania planów inwestycyjnych spółki (tak pkt 1). W przedmiocie decydowania o materii planu podziału zysku Jiangyu Wang w J. Wang, op. cit. (s. 294) wskazał jednak dla ustalenia w spółce omawianej kwestii na formę uchwały. Funkcjonalne rozróżnienie pojęć uchwały (*jueyi*) oraz decyzji (*jueding*) na gruncie ustępu pierwszego wydaje się jednak pozbawione sensu w kontekście brzmienia art. 22 ch. p. sp. k., które przewiduje możliwość zaskarżenia jedynie „uchwał”, co w kontekście pominięcia „decyzji” (wymienionych art. 37 w jednym szeregu z uchwałami) wydawałoby się oczywistą luką regulacyjną. W podobnym tonie należałoby również odczytać treść ustępu 2 artykułu 37, który pojęcia podjęcia decyzji (*jueding*) używa dla określenia formy ustalenia przez spółkę poza Zgromadzeniem Wspólników każdej z kwestii wymienionej w katalogu ustępu 1 na drodze zgodnych sporządzonych pisemnie oświadczeń woli.

³⁶⁶ Art. 26 u.2 ch. p. sp. k., dla wymienienia branż, w których zastosowanie znajdują wspomniane szczególne przepisy zob. F. Chen, op. cit. s. 69

³⁶⁷ 营业执照

³⁶⁸ Art. 78 ch. k. c., art. 7 u.1 ch. p. sp. k.

³⁶⁹ Zob. serwis 国家企业信用信息公示系统 *Guojia qiye xinyong xinxi gongshi xitong* dostępny pod <https://www.gsxt.gov.cn/> (Ostatni dostęp: 29.11.2022)

Przedsiębiorstwie (*qiye niandu baogao*³⁷⁰)³⁷¹ (cyt. dalej jako *annual reports* lub Coroczny Raport), w których spółka ma obowiązek o tego rodzaju kwestiach informować³⁷². Może ona jednak skorzystać z przysługującego jej prawa do utajnienia tych danych³⁷³ - w takiej sytuacji ową informację, którą po złożeniu Corocznego Raportu dysponuje jedynie spółka i organ rejestracyjny, otrzymać można jedynie od niej za jej zgodą³⁷⁴. Podobnie jednak jak to ma miejsce w regulacji polskiej pewien wymiar funkcji gwarancyjnej pełni firma spółki, która dzięki obowiązkowi zawarcia w niej wyrażen *youxian zeren gongsi* lub *youxian gongsi*³⁷⁵ informuje potencjalnego kontrahenta o ograniczonej odpowiedzialności podmiotu.

Tak jak było to już wspomniane we wcześniej części pracy udziały chińskiej spółki z o.o. mogą zostać pokryte za pomocą środków pieniężnych (również w walucie obcej podlegającej wymianie) lub aportów takich jak rzeczy ruchome, prawa własności intelektualnej, prawa użytkowania gruntu, inne prawa posiadające zdolność bilansową i aportową³⁷⁶ jak również wierzytelności względem spółki³⁷⁷. W związku ze wspomnianą wcześniej nowelizacją omawianej ustawy z 2013 r. nie przewiduje ona obecnie żadnych wymagań odnośnie do minimalnej obecności danego rodzaju wkładu kapitałowego³⁷⁸, nadal jednak przewiduje obowiązek dokonania wyceny niepieniężnych wkładów kapitałowych stosownie z wymaganiami właściwych przepisów³⁷⁹.

Za zobowiązania zaciągnięte przez spółkę odpowiedzialność ponosi ona sama całym swoim majątkiem³⁸⁰. Znany polskim realiom model konstrukcji ograniczonej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki, w związku z wynikającą z przepisów chińskiej ustawy możliwością wyłącznie „objęcia” swoich udziałów przed rejestracją spółki, naturalnie jest w pewien sposób zmodyfikowany. Stosownie do art. 3 u.2 ch. p. sp. k. odpowiedzialność wspólnika za zobowiązania spółki jest ograniczona wysokością objętego przez niego udziału. Taka regulacja implikuje konieczność rozpatrzenia dwóch scenariuszy – sytuacji, w której wspólnik w momencie wymagalności zobowiązania spółki dokonał on już pokrycia swojego

³⁷⁰ 企业年度报告

³⁷¹ Coroczne Raporty o Przedsiębiorstwie odnaleźć można m. in. wśród danych gromadzonych w serwisie <https://aiqicha.baidu.com/> (Ostatni dostęp: 29.11.2022)

³⁷² Art. 8 u.1, art. 9 u.1 pkt 7 r. t. dot. inf. przeds., art. 63 u.1 sz. z. z. rej.

³⁷³ Art. 9 u.2 r. t. dot. inf. przeds.

³⁷⁴ Art. 9 u.3 r. t. dot. inf. przeds.

³⁷⁵ Art. 8 u.1, 有限责任公司, 有限公司

³⁷⁶ Art. 27 u.1 ch. p. sp. k.

³⁷⁷ Prawo do konwersji wierzytelności na udziały spółki z o.o. (jak również sp. akcyjnej z o.o. i spółek osobowych) przewiduje obecnie art. 13 u.3 sz. z. z. rej, zob. więcej w tym temacie J. Wang, op. cit. s. 107

³⁷⁸ Art. 27 u.3 ch. p. sp. k. w jego brzmieniu sprzed 2013 roku przewidywał wymóg pokrycia kapitału zakładowego w co najmniej 30% za pomocą środków pieniężnych

³⁷⁹ Art. 27 u.2 ch. p. sp. k.

³⁸⁰ Art. 3 u. 1 ch. p. sp. k.

udziału i sytuacji, w której tego jeszcze nie uczynił, która to również dzieli się na sytuację niepokrycia *lege artis* oraz z naruszeniem terminu przewidzianego przez statut. Wskazuje się, że w przypadku dokonania pełnego pokrycia objętego przez wspólnika udziału odpowiedzialność za zobowiązania spółki, co do zasady, również w przypadku uznania spółki za upadłą w postępowaniu upadłościowym, nie przechodzi na wspólnika³⁸¹. Sytuacja taka, oparta wówczas na solidarnej i nieograniczonej odpowiedzialności wspólnika ze spółką, będzie miała jednak miejsce w przypadku uznania przez sąd, stosownie do brzmienia art. 20 u.3 ch. p. sp. k., że doszło do nadużycia przez niego odrębnej osobowości prawnej spółki/ograniczonej odpowiedzialności wspólnika w formie unikania wykonania zobowiązania, w związku z czym doszło do powstania poważnej szkody w interesie jej wierzyciela³⁸². Konstrukcja taka, nazywana w chińskiej doktrynie określeniem znanym również innym doktrynom „przebijania zasłony korporacyjnej” (z ang. *piercing the corporate veil*), pierwotnie sporadycznie stosowana przez chińskie sądy wyłącznie na gruncie wykładni wersji ustawy z 1993 r.³⁸³, została do chińskiego prawa wprowadzona do chińskiego prawa w 2005 r., co argumentowano potrzebą reakcji na nadużywanie konstrukcji ograniczonej odpowiedzialności, która w połączeniu z brakiem instrumentu prawnego umożliwiającego dochodzenie odpowiedzialności, pozwalała spółkom dokonującym oszustw na uniknięcie kar³⁸⁴. W nawiązaniu do omawianej wcześniej kapitału zakładowego spółki warto wspomnieć, iż chińska literatura przedmiotu jak i praktyka tamtejszych sądów wskazuje wspomniany przepis jako dopuszczalną podstawę walki z jej niedokapitalizowaniem³⁸⁵. Konstrukcja ta znana jest również doktrynie polskiej, w której bywa określana tytułem takim samym jak w Chinach (przebijania zasłony), „odpowiedzialności przebijającej” lub „pomijania osobowości prawnej” a wyprowadzana, w związku z brakiem podobnego chińskiemu szczególnego instrumentu prawnego, z wykładni art. 5 polskiego k.c.³⁸⁶. W kontekście chińskiego modelu odpowiedzialności przebijającej oraz możliwości tworzenia spółki z o.o. przez osoby prawne warto również wspomnieć, iż konstrukcja ta

³⁸¹ J. Wang, op. cit., s. 31. Podstawą braku odpowiedzialności wspólnika spółki za jej zobowiązania we wskazanej sytuacji będzie art. 3 u.2 ch. p. sp. k. jak również wykładnia przepisów art. 2, art. 7 u.2, art. 30, art. 107 oraz art. 120 Prawa upadłościowego przedsiębiorstw ChRL 中华人民共和国企业破产法 (Wydanie 7 Biuletynu SK OZPL z 2006 r., dekret Prezydenta nr 54) ogłoszonego 27 sierpnia 2006 r.

³⁸² O przesłankach odpowiedzialności tzw. przebijającej na podstawie art. 20 u.3 ch. p. sp. k. zob. J. Wang, op. cit. s. 81, 83 i wskazaną tam literaturę oraz S. Kuntner *China's foreign-invested limited partnership enterprise: an analysis of its legal personality limited liability and transferable ownership interest*. Cham, 2021 r., Springer, s. 257-259

³⁸³ J. Wang, op. cit. s. 80

³⁸⁴ *Ibidem*. s. 37

³⁸⁵ *Ibidem*. s. 81

³⁸⁶ O koncepcji przebijania zasłony korporacyjnej w prawie polskim zob. Zbiegień – Turzańska A. *Komentarz do art. 5 k.c. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*. Wyd. 30 pod. red. K. Osajdy (red. serii), pod. red. W. Borysiaka (red. tomu), Warszawa, 2022 r., C. H. Beck, nt. 105-108. Podstawę dla opisanego modelu odpowiedzialności przebijającej w chińskim prawie stanowi również uchwalony 15 lat po omawianej nowelizacji chińskiego prawa spółek) art. 83 u.2 i art. 132 chińskiego kodeksu cywilnego.

(najprawdopodobniej na drodze wykładni celowościowej) znajduje również zastosowanie w sytuacji, w której współnikami w spółce z o.o. będą podmioty, których odpowiedzialność ze swojej natury jest ograniczona, a więc spółki z o.o. lub chińskie spółki akcyjne z o.o. lub spółki komandytowe³⁸⁷. W kontekście odpowiedzialności przebijającej i spółek jednoosobowych należy również wspomnieć o szczególnej zasadzie ponoszenia odpowiedzialności przez owe spółki, którą w literaturze określa się „domnianiem winy” współnika³⁸⁸, stanowiącej o nałożeniu ciężaru dowodu na współnika spółki jednoosobowej z o.o., iż majątek posiadany przez jego spółkę jest majątkiem odrębnym od jego własnego pod rygorem potencjalnego ponoszenia solidarnej i nieograniczonej odpowiedzialności za jej zobowiązania³⁸⁹. W sytuacji drugiej, w której współnik w momencie wymagalności zobowiązania spółki nie naruszając zapisów statutu nie dokonał jeszcze pokrycia swojego udziału, stosownie do brzmienia omawianego przepisu, jest on odpowiedzialny za zobowiązania spółki do wysokości udziału, który objął. Wydaje się zatem zasadnym postawienie tezy, że wierzyciel, w przypadku niewpłacenia wkładu przez żadnego współnika, może zwrócić się bezpośrednio do każdego z nich, aby ten, do wysokości objętego przez siebie udziału, z posiadanego przez siebie majątku osobistego, spełnił względem niego świadczenie³⁹⁰³⁹¹. W przypadku zaś uprzedniego wpłacenia w omawianej sytuacji wkładu przez innych współników, stosownie do brzmienia art. 3 u.1 ch. p. sp. k., wydaje się, że to z ich wkładów, stanowiących przecież majątek spółki, dojdzie do spełnienia świadczenia względem wierzyciela. Jeśli zaś do niewpłacenia wkładu do spółki doszło z naruszeniem właściwych zapisów statutu, spółce (oraz ewentualnym współnikom,

³⁸⁷ Wątkiem, który wymaga dalszej analizy jest kwestia zasad odpowiedzialności współników spółki samej będącej współnikiem w chińskiej spółce z o.o. Zagadnieniem, które może być kluczowe w tej materii jest kwestia tego, które prawo zostałoby uznane za właściwe dla dokonania pominięcia osobowości prawnej współnika chińskiej spółki z o.o. będącego jednocześnie spółką obcego prawa. Jak wskazuje Stephan Kuntner nie ma w tym zakresie jednej odpowiedzi – w podobnej sytuacji doszło bowiem już do przyjęcia konstrukcji opartej na prawie chińskim jak również i konstrukcji opartej na prawie obcym, zob. S. Kuntner, op. cit. s. 256. W przypadku przyjęcia prawa chińskiego z uwagi na brzmienie art. 20 u.3 ch. p. sp. k. zasadnym wydaje się przyjęcie skorygowanie solidarnej odpowiedzialności współników spółki obcego prawa o okoliczności faktyczne takie jak np. decydujący wpływ danego współnika na decyzje podejmowane przez spółkę obcego prawa.

³⁸⁸ J. Wang, op. cit., s. 82

³⁸⁹ Art. 63 ch. p. sp. k.

³⁹⁰ W takim tonie wydaje się również wypowiadać Jiangyu Wang mówiąc o odpowiedzialności współnika z jego osobistego majątku w przypadku jego solidarnej odpowiedzialności ze spółką w kontekście stosowania modelu odpowiedzialności przebijającej, zob. J. Wang, op. cit. s. 37

³⁹¹ Nie jest za to jasna kwestia ewentualnych roszczeń regresowych, które mógłby mieć w stosunku do pozostałych współników spółki ten z nich, który w sytuacji zupełnego niepokrycia jej kapitału zakładowego spełniłby świadczenie jej wierzycielowi w wysokości większej niż przewiduje limit jego odpowiedzialności za zobowiązania spółki wyznaczony w ramach wysokości jego udziału statutem. W odróżnieniu do art. 40 Ustawy Prawo spółek osobowych ustawa dotycząca spółek kapitałowych nie zawiera regulacji odnośnie do tego typu roszczeń. Wydaje się zatem zasadnym przyjęcie, że zagadnienie to w pewien sposób można oprzeć na regulacji art. 20 u. 2 ustawy mówiącego o odpowiedzialności współnika względem pozostałych w związku z nadużyciem jego prawa jako współnika (do dowolnego wybrania momentu wpłacenia wkładu do spółki do momentu upłynięcia terminu statutowego), które doprowadziło do szkody w majątku pozostałych współników. Możliwe wydaje się również zastosowanie w tej sytuacji ogólnych przepisów o odpowiedzialności solidarnej i roszczeniach regresowych z chińskiego kodeksu cywilnego (art. 178 u.2 ch. k.c.). Sprawa ta mogłaby również oczywiście zostać uregulowana statutem w razie jej uznania za wspomnianą już wcześniej w jednym z przypisów pracy kwestię „niezbędną do uregulowania przez statut” na podstawie art. 25 pkt 8 ch. p. sp. k.

którzy dokonali wpłaty w terminie), która będzie zobowiązana do świadczenia wierzycielowi, względem wspólnika będzie przysługiwało roszczenie o dokonanie wpłaty³⁹² oraz o naprawienie na zasadach odpowiedzialności kontraktowej szkody powstałej w związku z naruszeniem statutu³⁹³. Nie jest za to definitywnie przesądzone czy do momentu wpłacenia przez „wspólnika w zwłoce” wkładu pozostali wspólnicy są solidarnie odpowiedzialni za dokonanie wyrównania wysokości kapitału zakładowego – tak jak ma to miejsce w przypadku sp. akcyjnej z o.o.³⁹⁴. Choć nie wynika to z tekstu ustawy, taką wykładnię przepisu art. 28 u.2 przyjął jednak Sąd Ludowy Wyższej Instancji w Pekinie, gwarantując w ten sposób wierzycielom spółki prawo do zwrócenia się do pozostałych jej wspólników z żądaniem wyrównania wysokości kapitału zakładowego oraz wiążąc przyjętą przez siebie wykładnią sądy niższej instancji miasta Pekinu³⁹⁵. Z uwagi na omówiony powyżej model odpowiedzialności wspólnika w ramach systemu kapitału subskrybowanego zasadnym jest postawienie pytania o ewentualną zawyżoną wysokość objętego kapitału w stosunku do kapitału faktycznie przez wspólnika posiadanego, z którego mógłby on dokonać jego pokrycia. Kwestia taka spotyka z komentarzem literatury wskazującym na potrzebę rozsądku u dokonującego objęcia w związku z potencjalnym dochodzeniem świadczenia ponad rzeczywiste możliwości³⁹⁶. Jak wskazują jednak dane liczbowe model odpowiedzialności przedsiębiorców w ramach spółki z o.o. został spośród modeli dostępnych dla inwestorów zagranicznych uznany za najbardziej atrakcyjny – według danych z 2020 spośród 25 055 456 wszystkich przedsiębiorstw działających na rynku chińskim ten sposób prowadzenia działalności był drugim, po jednoosobowej działalności gospodarczej (prawie 23 miliony), najpopularniejszym w Chinach sposobem jej prowadzenia (1 557 067 spółek), znacznie wyprzedzającym pod względem liczbowym sposób prowadzenia działalności w ramach spółki akcyjnej z o.o. (110 713 spółek) czy spółek osobowych (31 119 spółek)³⁹⁷.

Stosownie do wymagań organizacyjnych w chińskiej spółce z o.o. obowiązkowe jest powołanie odpowiednio trzech lub dwóch wewnętrznych organów w zależności od modelu przyjętej spółki z o.o. W przypadku spółki tzw. wieloosobowej konieczne jest ustanowienie w niej na

³⁹² Art. 28 u.2 ch. p. sp. k., Nie jest jednak przesądzone która z czynności (wpłata do spółki czy świadczenie spółki) w przypadku nie wpłacenia do spółki żadnego wkładu ma nastąpić jako pierwsza, co daje pole do dowolnej interpretacji przepisu w tym zakresie.

³⁹³ Art. 28 u.2 ch. p. sp. k

³⁹⁴ Art. 93 u.1 ch. p. sp. k.

³⁹⁵ O szczegółowych informacjach nt. wyroku zob. J. Wang, op. cit. s. 109

³⁹⁶ F. Chen, op. cit., s. 68

³⁹⁷ Chiński Rocznik Statystyczny 2021, Tabela 1-8 *Liczba przedsiębiorstw z podziałem na region i status rejestracji* (Number of Corporate Enterprises by Region and Status of Registration (2020), <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2021/indexeh.htm> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

podstawie statutu³⁹⁸ Zgromadzenia Wspólników³⁹⁹, Rady Dyrektorów⁴⁰⁰ i Rady Nadzorczej⁴⁰¹ wśród których działać będzie różna liczba członków organów w zależności od skali planowanej działalności lub liczby wspólników. Jeśli działalność ta będzie prowadzona przez „stosunkowo niewielką liczbę wspólników” (większą jednak niż jeden) lub będzie „o stosunkowo niewielkiej skali”⁴⁰² wówczas liczebność powoływanych członków będzie kształtować się odpowiednio w liczbie jednego Dyrektora Wykonawczego⁴⁰³ oraz jednego lub dwóch Nadzorców⁴⁰⁴. Jeśli zaś będzie o „większej skali” wówczas będzie wymagać powołania od 3 do 13 Dyrektorów⁴⁰⁵ oraz minimum 3 Nadzorców⁴⁰⁶. Jeśli zaś inwestor zagraniczny zdecyduje się działać w formule jednoosobowej spółki z o.o. wówczas delegowany przez niego reprezentant wykonuje obowiązki przewidziane dla Zgromadzenia Wspólników⁴⁰⁷ zaś funkcje organu wykonawczego oraz organu nadzorczego spółki wykonują jeden Dyrektor Wykonawczy⁴⁰⁸ oraz jeden lub dwóch Nadzorców⁴⁰⁹ - minimum dla uruchomienia takiej spółki stanowią zatem 3 osoby. Odnośnie kompetencji organów wewnętrznych spółki ustawa zasadniczo zdecydowała się na przyjęcie modelu „otwartego katalogu kompetencyjnego” wymieniającego uprawnienia bezwzględnie przypisane danemu organowi, „otwartego” zapisami pozwalającymi na przyznanie organowi dodatkowych kompetencji na podstawie statutu⁴¹⁰ – jedynie w stosunku do sytuacji, w której założyciele spółki zdecydują się na powołanie w niej Dyrektora Wykonawczego przepisy pozwalają na statutowe ukształtowanie kompetencji organu w sposób dowolny (nie nachodzący oczywiście na kompetencje innych organów)⁴¹¹. W obu z wymienionych modeli spółki z o.o. dopuszczalne jest również zatrudnianie w niej menadżera⁴¹²,

³⁹⁸ Art. 25 pkt 6 ch. p. sp. k.

³⁹⁹ Art. 23 pkt 4 w zw. z art. 36 ch. p. sp. k.

⁴⁰⁰ Art. 23 pkt 4 w zw. z art. 44

⁴⁰¹ Art. 24 pkt 4 w zw. z art. 51 u.1, w kontekście organu nadzorczego jakim jest Rada Nadzorcza lub Nadzorca ciekawy jest wątek art. 82 ch. k.c., który stanowi, że powołanie organu nadzorczego w „osobie prawnej nastawionej na zysk”, którą jest spółka handlowa nie jest konieczne. Z uwagi jednak na brzmienie art. 51 u.1 ch. p. sp. k. wydaje się jednak, że należy go traktować jako *lex specialis* w stosunku do normy przewidzianej przez chiński kodeks cywilny.

⁴⁰² Ustawa nie wskazuje wyznaczników „niewielkiej skali” prowadzenia działalności gospodarczej i „niewielkiej liczby” wspólników

⁴⁰³ Art. 50 u.1 ch. p. sp. k.

⁴⁰⁴ Art. 51 u.1 ch. p. sp. k.

⁴⁰⁵ Art. 44 u.1 ch. p. sp. k.

⁴⁰⁶ Art. 51 u. 1 ch. p. sp. k.

⁴⁰⁷ Art. 61 ch. p. sp. k.

⁴⁰⁸ Art. 57 u.1 w zw. z art. 50 u.1 ch. p. sp. k.

⁴⁰⁹ Art. 57 u.1 w zw. z art. 51 u.1 ch. p. sp. k.

⁴¹⁰ Wykładnie, że kompetencje wymienione w art. 37, art. 46 i art. 53 dla odpowiednio Zgromadzenia Wspólników, Rady Dyrektorów i Rady Nadzorczej są dla tych organów „zastrzeżone” wyprowadzić można z art. 37 pkt 11, art. 46 pkt 11 i art. 53 pkt 7 przewidujących uprawnienie spółek do określenia dla tychże organów dodatkowych kompetencji, nie zaś uprawnienie do odmiennego względem ustawy ich ukształtowania w drodze statutu. Za interpretacją przyjmującą domyślne „zastrzeżenie” tych kompetencji na rzecz wskazanych organów przemawia uregulowanie uprawnienia do odmiennego od ustawowego ukształtowania kompetencji organu spółki jedynie w ramach wyjątku – dla sytuacji, w której spółka posiada Dyrektora Wykonawczego.

⁴¹¹ *Ibidem*.

⁴¹² Art. 49 u.1 zd. 1 ch. p. sp. k.

vice menadżerów⁴¹³, osób odpowiedzialnych za finanse spółki (tzw. *chief financial officer*)⁴¹⁴ oraz innych osób przewidzianych statutem, co do których ustawa przewiduje określone wymagania i obowiązki posługując się zbiorczym, nieco mylącym określeniem „menadżerów wyższego stopnia”⁴¹⁵ (zwanych też *senior managers*) (w związku z brakiem „menadżerów niższego stopnia”). W stosunku do menadżera omawiana ustawa przewiduje szereg uprawnień takich jak np. zarządzanie „działalnością produkcyjną i biznesową spółki”, organizacja wykonania jej rocznego planu biznesowego i inwestycyjnego, przygotowywanie planów jej wewnętrznej organizacji i zasad funkcjonowania czy decydowanie o zatrudnianiu i zwalnianiu tych menadżerów o których zatrudnianiu nie decyduje Zgromadzenie Wspólników⁴¹⁶, dając podstawy do utożsamiania tej osoby z amerykańskim odpowiednikiem Dyrektora Zarządzającego (CEO)⁴¹⁷. Spółka, podobnie jak w przypadku Dyrektora Wykonawczego, ma jednak prawo do odmiennego ukształtowania jego kompetencji na podstawie statutu⁴¹⁸ - również jednak w taki sposób, który nie narusza kompetencji przewidzianych jako bezwzględnie przysługujące jej organom. W ramach wyjątku sytuacja „przejęcia kompetencji” organu spółki przez jej Menadżera może jednak stać się dopuszczalna. Stosownie do brzmienia art. 50 u.1 ch. p. sp. k. w spółce jednoosobowej lub posiadającej niewielką liczbę wspólników rolę jej Menadżera może objąć jej Dyrektor Wykonawczy – w takiej sytuacji wykonywałby on równocześnie kompetencje przewidziane dla obu tych podmiotów. Możliwa jest jednak również sytuacja, w której pozycje te w omawianej spółce są rozdzielone – wówczas z uwagi na możliwość dowolnego ukształtowania kompetencji Dyrektora Wykonawczego spółki jak i jej menadżera możliwe jest de facto przejęcie kompetencji organu spółki przez zatrudnionego przez nią pracownika. O obecności takowego menadżera w spółce decyduje Rada Dyrektorów (lub Dyrektor Wykonawczy), która mocą swojej uchwały może zdecydować o jego zatrudnieniu lub zwolnieniu⁴¹⁹.

Podobnie do polskiej spółki z o.o. jej chiński odpowiednik również zna instytucje kapitału zapasowego⁴²⁰ oraz kapitału rezerwowego⁴²¹. W spółce chińskiej (co charakteryzuje również chińską spółkę akcyjną z o.o.) utworzenie kapitału zapasowego jest jednak obowiązkowe w związku z nałożonym na nią obowiązkiem przelewania na niego 10% wypracowanego przez

⁴¹³ Art. 49 u.1 zd. 2 pkt 6 ch. p. sp. k.

⁴¹⁴ *Ibidem*.

⁴¹⁵ Art. 216 pkt 1 ch. p. sp. k., 高级管理人员 *gaoji guanli rennyaun*

⁴¹⁶ Art. 49 u.1 ch. p. sp. k.

⁴¹⁷ J. Wang, op. cit. s. 192

⁴¹⁸ Art. 49 u.2 ch. p. sp. k.

⁴¹⁹ Art. 49 u.1 ch. p. sp. k.

⁴²⁰ Art. 166 u.1 ch. p. sp. k.

⁴²¹ Art. 166 u.3 ch. p. sp. k.

spółkę w danym roku czystego zysku aż do momentu osiągnięcia przez niego wysokości połowy kapitału zakładowego⁴²². W pierwszej kolejności spółka jest jednak obowiązana do pokrycia powstałej w roku obrotowym ewentualnej straty – na jego pokrycie, w razie nieposiadania wystarczających środków w kapitale zapasowym, może zostać przeznaczone również wspomniane 10% zysku. Środki pozostałe w spółce po pokryciu jej strat oraz (ewentualnym) przeznaczeniu 1/10 czystego zysku na rzecz kapitału zapasowego mogą zostać przeznaczone przez nią na mocy uchwały Zgromadzenia Wspólników (lub decyzji Reprezentanta Wspólnika⁴²³) na rzecz kapitału rezerwowego. Mogą one również zostać w całości lub w części przeznaczone na rzecz wypłaty dywidendy stosownie do reguł ustalonych przez statut lub ustawę⁴²⁴. Tak, jak w spółce może istnieć tylko jeden kapitał zakładowy i zapasowy, tak praktyka wskazuje, iż na podstawie wspomnianej uchwały organu decyzyjnego możliwe jest utworzenie w niej więcej niż jednego, spełniającego ustalone przez wspólników funkcje, kapitału rezerwowego⁴²⁵. Od 2005 roku nie jest zaś już konieczne utworzenie w spółce odrębnego kapitału socjalnego przeznaczanego na ochronę pracowników⁴²⁶. Stosownie do brzmienia art. 26 u.1 ch. p. sp. k. na kapitał zakładowy spółki z o.o. składają się objęte przez jej wspólników udziały pokryte później za pomocą wymienionych wcześniej środków. Z uwagi na fakt braku regulacji instytucji dopłat wspólników do spółki wydaje się, iż pozostałe jej kapitały mogą zatem zostać tworzone wyłącznie z jej zysku – takie przyjęcie stałoby jednak w sprzeczności z prawem spółki do zawierania przez nią umów kredytu⁴²⁷. W kontekście wspomnianego braku regulacji instytucji dopłat wspólników do jej kapitału oraz przyjętej w Chinach zasady *omnia praesumuntur legitime facta, donec probetur in contrarium*⁴²⁸ zobowiązanie wspólników do ich uiszczania mocą statutu (na mocy wspomnianego już wcześniej w pracy art. 28 u.1 pkt 8) nie wydaje się być jednak niedopuszczalne. W kontekście kapitału zapasowego wątpliwości nasuwa kwestia lokowania w spółce nadwyżek uzyskanych w związku z objęciem udziałów powyżej ich wartości nominalnych – omawiana ustawa

⁴²² Art. 166 u.1 ch. p. sp. k.

⁴²³ Art. 61 ch. p. sp. k.

⁴²⁴ W tym miejscu warto również wspomnieć, że Prawo spółek kapitałowych nie przewiduje regulacji, która by zabraniała lub zezwalała na nabywanie udziałów własnych przez spółkę z o.o., stąd odpowiedź na pytanie o jego dopuszczalność jest, z uwagi nieporuszania tego wątku przez chińską literaturę, nieznana. Nabywanie udziałów własnych jest za to, po spełnieniu określonych warunków, dopuszczalne w sp. akcyjnej z o.o. (art. 142 ch. p. sp. k.), w której to w przypadku ich posiadania istnieje obowiązek odpowiedniego pomniejszenia kwoty dywidendy. Stąd na podstawie wykładni funkcjonalnej uzasadnione wydaje się przypuszczenie, iż, w przypadku ustanowienia prawa nabycia udziału sp. z o.o. w drodze statutu, wypłacana przez nią kwota dywidendy również musiałaby ulec stosownemu pomniejszeniu.

⁴²⁵ <https://m.64365.com/zs/1094784.aspx> (ostatni dostęp: 31.11.2022)

⁴²⁶ J. Wang, op. cit. s. 292, przypis 7

⁴²⁷ Na temat prawa zawierania przez spółkę umów kredytu jako sposobu dokapitalizowania spółki celem obrony przed wrogiem przejęciem zob. J. Wang, op. cit., s. 338

⁴²⁸ Na stosowanie tejże zasady wykładni przewidującej domniemanie legalności do momentu obalenia wskazuje Jiangyu Wang w J. Wang, op. cit., s. 245

bowiem zupełnie nie przewiduje wymogu określenia w statucie wartości nominalnej udziału ani tym bardziej prawa do dokonania objęcia udziału powyżej jej wysokości. Szczególnie zastanawiające jest to w kontekście faktu, iż wspomniany wymóg i uprawnienie ustawa przewiduje dla udziału spółki akcyjnej z o.o.⁴²⁹. Pomimo jednak tego, iż w kontekście brzmienia art. 167 ch. p. sp. k. ustanawiającego tylko względem tej drugiej spółki obowiązek utworzenia w niej „kapitału nadwyżkowego”⁴³⁰ dedykowanego właśnie nadwyżkom uzyskanym w ramach *agio*, sytuacja taka nie wydaje się być w kontekście wspomnianej wyżej zasady wykładni prawa w Chinach zabroniona, a przez to prawdopodobnie rozstrzygana na podstawie wewnętrznych zasad określonych statutem.

Ustawa podobnie jak również w przypadku powyższej kwestii nie określa czy udziały w spółce z o.o. dzielą się na równe i nierówne przesadzając jednocześnie o ich równości w spółce akcyjnej z o.o.⁴³¹. Odpowiedzi jednak w tym zakresie udziela literatura, wskazując, że (jak się można domyśleć w związku z brakiem ustalania wartości nominalnej udziałów) nie są one dzielone na równe, są za to określane w statucie np. za pomocą wskazania ich procentowego podziału⁴³², co jednocześnie rozwiązuje kwestie możliwości posiadania jednego lub kilku udziałów. Udział w spółce może nabyć (a więc dopiero po jej zarejestrowaniu) również sama spółka – podobnie jednak w Polsce z taką sytuacją wiąże się jednak podleganie konkretnym wymogom związanym z powodami dla dokonywania nabycia⁴³³, której towarzyszy ostateczny nakaz zbycia lub umorzenia udziałów własnych w maksymalnym terminie 3 lat od nabycia⁴³⁴. Stosunek posiadanych udziałów w spółce może zostać wskazany w ramach statutu jako wyznacznik dyktujący przeliczanie posiadanych w niej głosów – jest tak dlatego, że art. 42 ch. p. sp. k. domyślnie uzależniający sprzężenie stopnia pokrycia kapitału zakładowego (de facto „wysokości wpłaconego wkładu względem wysokości kapitału zakładowego”) z ilością posiadanych głosów na Zgromadzeniu pozwolił na odmienną regulację tej materii na łamach statutu. Spółka nie ma jednak prawa wykonywania prawa głosu z udziałów własnych⁴³⁵. W kontekście wykonywania prawa głosu na obradach Zgromadzenia Wspólnik trzeba wspomnieć również o decyzji ustawodawcy o przeniesieniu kompetencji do ustalania określonych kworum dla podjęcia uchwały na rzecz wspólników spółki – sama ustawa bowiem również dla takich

⁴²⁹ Odpowiednio art. 81 pkt 4 i art. 127 ch. p. sp. k.

⁴³⁰ Pojęcie kapitału nadwyżkowego jest autorskim określeniem autora pracy. Tłumaczenie angielskie (Capital Common Reserve) oraz wierne tłumaczenie z języka chińskiego (*ziben gongjijin* 资本公积金 – Rezerwa Kapitałowa) w opinii autora nie spełniałoby dostatecznie funkcji informacyjnej nazwy kapitału.

⁴³¹ Art. 125 u.1 ch. p. sp. k.

⁴³² J. Wang, op. cit. s. 51

⁴³³ Art. 142 u.1 ch. p. sp. k.

⁴³⁴ Art. 142 u.3 ch. p. sp. k.

⁴³⁵ Art. 103 u.1 ch. p. sp. k.

spraw jak zmiana statutu (o dowolnym charakterze) lub rozwiązanie spółki żadnego wymogu kworum nie przewiduje stanowiąc jedynie o wymogu podjęcia uchwały większością 2/3 obecnych wspólników⁴³⁶. Jeśli zaś chodzi o „rodzaje” obrad, podczas których Zgromadzenie Wspólników może podejmować swoje decyzje to dzielą się one jak w Polsce na „zwyczajne” oraz „nadzwyczajne”⁴³⁷ (*dingqi huiyi*⁴³⁸ oraz *linshi huiyi*⁴³⁹), (dosłownie: regularne i *ad hoc*), odbywające się odpowiednio do wymienionej kolejności zgodnie z regularnością określoną zapisami statutu oraz na żądanie m. in. wspólników reprezentujących 1/10 głosów⁴⁴⁰. Prawo udziału w takich obradach przysługuje tym wspólnikom, których status jako wspólnika został zarejestrowany w (obowiązkowym dla spółki) rejestrze wspólników⁴⁴¹.

Swoboda tworzenia kapitałów w spółce nie oznacza jednak braku pewnych ograniczeń z ich korzystania. Faktem jest, że spółka ma prawo względnej swobody korzystania ze swoich kapitałów, co w praktyce oznacza, że może ona wedle własnych potrzeb przeznaczać środki posiadane w ramach kapitału zakładowego, zapasowego i rezerwowego (zwanym łącznie kapitałami spółki – *gongsi de gongjijin*⁴⁴², w Polsce zaś podobnie kapitałami własnymi spółki⁴⁴³) na pokrycie jej strat oraz rozwoju jej działalności⁴⁴⁴. Ustawa arbitralnie przesądza jednak, że w celu pokrycia strat nie może ona jednak korzystać ze środków uzyskanych z *agio* znajdujących w jej kapitale nadwyżkowym⁴⁴⁵. Zezwala jednak na dokonywanie podwyższenia kapitału zakładowego z każdego z nich⁴⁴⁶ (jak również dzięki emisji nowych udziałów⁴⁴⁷) przewidując tylko ograniczenie pozostawienia w spółce po dokonaniu podwyższeniu kapitału zapasowego w wysokości co najmniej 25% kapitału zakładowego⁴⁴⁸.

Listę wymogów organizacyjnych spółki z o.o. zamyka obowiązek posiadania siedziby, nałożony na nią zarówno przez chińskie Prawo spółek kapitałowych jak i chiński Kodeks Cywilny z uwagi na jej osobowość prawną⁴⁴⁹. Zarówno pierwszy jak i drugi z aktów prawnych przewiduje obowiązek zarejestrowania głównego miejsca (planowanego) prowadzenia spraw

⁴³⁶ Art. 43 u.1 i u. 2, zob. też J. Wang, op. cit. s. 158

⁴³⁷ Art. 39 u.1 ch. p. sp. k.

⁴³⁸ 定期会议

⁴³⁹ 临时会议

⁴⁴⁰ Art. 39 u.2 ch. p. sp. k.

⁴⁴¹ Art. 32 u.1 i u.2 ch. p. sp. k.

⁴⁴² 公司的公积金

⁴⁴³ W. Pyziół, A. Szumański & I. Weiss, op. cit., s. 352

⁴⁴⁴ Art. 168 u.1 ch. p. sp. k.

⁴⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁴⁷ Art. 178 ch. p. sp. k. w zw. z art. 34 ch. p. sp. k.

⁴⁴⁸ Art. 128 u.2 ch. p. sp. k. W przypadku obniżenia się wysokości kapitału zapasowego do wysokości niższej niż 50% kapitału zakładowego naturalną konsekwencją będzie również „odżycie” obowiązku przelewania na jego rzecz 10% czystego zysku.

⁴⁴⁹ Art. 58 u.2 ch. p. sp. k.

(*zhuyao banshi jigou suozaiddi*⁴⁵⁰) jako siedziby swojej siedziby⁴⁵¹. Trafnie zwraca się jednak uwagę na brak regulacji kwestii przesłanek po których spełnieniu ustalenie „głównego” miejsca prowadzenia spraw spółki byłoby klarowne⁴⁵², co w kontekście przedsiębiorstw działających dzięki swoim spółkom zależnym na wielu rynkach stawia pytanie, o to które miejsce należałoby wskazać jako jej siedzibę. Problem ten, który określić można byłoby mianem wymykania się realiów globalnego rynku regulacjom prawnym jest dostrzegany również w Chinach⁴⁵³. Odpowiedzi satysfakcjonującej inwestora zagranicznego w tym zakresie udzielić może wspomniana już wcześniej definicja PFZZ jako podmiotu utworzonego i zarejestrowanego „w Chinach” oraz praktyka, która, niezależnie od ewentualnego faktycznego miejsca podejmowania decyzji odnośnie do działalności chińskiej spółki, dla spełnienia wymogu formalnego podaje organowi rejestracyjnemu adres podmiotu utworzonego na miejscu. Regulacja krajowa nie udziela wyczerpujących odpowiedzi odnośnie do wymogów jakie mają zastosowanie, do miejsca które mogłoby pełnić funkcję siedziby spółki – na podstawie brzmienia art. 11 u.3 r. z. rej. kwestie te mogą (i zazwyczaj są⁴⁵⁴) zostać określone w ramach lokalnych aktów prawnych. Na ich podstawie możliwe jest rozstrzygnięcie takich kwestii jak m. in. wymagany tytuł prawny do miejsca pełniącego funkcję siedziby, jej „charakter/przeznaczenie użytkowe” czy prawo do dzielenia jej z inną spółką⁴⁵⁵.

W odróżnieniu od regulacji polskiej stosownie do art. 9 ch. p. sp. k. chińska sp. z o.o. po spełnieniu ustawowo przewidzianych wymogów prawno-organizacyjnych może przekształcić się tylko w inną formę spółki kapitałowej, a więc spółkę akcyjną z o.o.⁴⁵⁶. Aby tego dokonać będzie potrzebowała podjęcia przez jej Zgromadzenie Wspólników⁴⁵⁷ uchwały większością co najmniej 2/3 głosów przy obecności wszystkich jej wspólników⁴⁵⁸, przy jednoczesnej możliwości zastrzeżenia na drodze statutu jeszcze wyższego wymogu większości⁴⁵⁹. Wartym wspomnienia w tym miejscu jest kwestia uprawnienia do dowolnego, bo na podstawie statutu (w odróżnieniu od regulacji sp. akcyjnej z o.o.) ustalania przysługujących wspólnikowi liczby

⁴⁵⁰ 主要办事机构所在地

⁴⁵¹ Art. 10 ch. p. sp. k., art. 63 ch. k.c.

⁴⁵² M. Chi *Subjects of Civil Relations* [w:] *Chinese civil law*, pod red. Y. Bu, Monachium, Oxford, Portland, 2013 r., C.H. Beck; Nomos; Hart, s. 255

⁴⁵³ Refleksje w tym przedmiocie w kontekście trudności ustalenia „narodowości” spółki poczynił Manjiao Chi w M. Chi. op. cit., s. 254, akapit 32

⁴⁵⁴ <https://www.china-briefing.com/news/domicile-registration-in-china-lifted-restrictions-in-shanghai-guangzhou-and-chongqing/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁴⁵⁵ *Ibidem*. O wymogach odnośnie do siedziby spółki więcej uwag zostanie poczynione w podrozdziale 1.1.1. rozdziału 4 tej pracy zatytułowanym *Obowiązki wymagane do spełnienia przed rozpoczęciem procesu rejestracji spółki*

⁴⁵⁶ Art. 9 ch. p. sp. k.

⁴⁵⁷ Art. 37 u.1 pkt 9 ch. p. sp. k.

⁴⁵⁸ Art. 43 u.2 ch. p. sp. k.

⁴⁵⁹ J. Wang, op. cit. s. 331-332

głosów na Zgromadzeniu Wspólników⁴⁶⁰, na podstawie którego może dojść do zastąpienia ustawowych zasad nakazujących sprzężenie liczby przysługujących głosów ze stosunkiem wysokości objętego udziału do wysokości kapitału zakładowego⁴⁶¹.

Na zakończenie omawiania tej formy prawno-organizacyjnej warto wspomnieć o osobie Przedstawiciela Prawnego spółki kapitałowej (*fafding daibiao ren*, z ang. legal representative) pełniącego funkcję zbliżoną polskiemu członkowi zarządu uprawnionemu do jej reprezentacji. Z uwagi na obecność osoby Przedstawiciela Prawnego (cyt. dalej też jako Przedstawiciel) w każdym z rodzajów „osób prawnych” przewidzianych przez chiński Kodeks Cywilny⁴⁶² nie jest możliwe określenie go mianem elementu konstrukcyjnego *stricte* spółki. W związku z dokonaniem we wspomnianym Kodeksie wymienieniem organów obligatoryjnych dla spółek⁴⁶³ przewidującym jej organ „decyzyjny”, „wykonawczy” oraz „nadzorujący”, niewłaściwym byłoby określenie go również tytułem organu spółki. Do jego scharakteryzowania właściwszym wydaje się określenie go jako osoby upoważnionej z mocy prawa⁴⁶⁴ oraz statutu⁴⁶⁵ do reprezentacji spółki w wykonywaniu przez nią obowiązków, uprawnionej równocześnie do wiązania jej zaciąganych przez nią zobowiązaniami⁴⁶⁶. Przyjmuje się, że choć spółka może posiadać tylko jednego Przedstawiciela Prawnego to może on udzielać dalszego pełnomocnictwa do wykonywania swych obowiązków⁴⁶⁷⁴⁶⁸. Uprawnienia Przedstawiciela (i *lege non distinguente* osób upoważnionych przez niego) mogą zostać względem Przedstawiciela wewnętrznie przez statut lub uchwałę Zgromadzenia Wspólników ograniczone, co jednak nie wpływa na kwestię wiązania spółki umowami zawartymi z działającymi w dobrej wierze osobami trzecimi⁴⁶⁹. Podobnie należy odczytywać również przypadek jego działania bez uprawnienia, jeśli tylko pozostawał on wpisany na Business License gwarantującą domniemanie umocowania⁴⁷⁰. „Jedność” czynności Przedstawiciela Prawnego oraz

⁴⁶⁰ Art. 42 ch. p. sp. k.

⁴⁶¹ *Ibidem*.

⁴⁶² Do „rodzajów” chińskich osób prawnych kodeks zalicza osoby prawne utworzone w celu generowania i dystrybuowania zysku (*for profit legal persons*) (art. 76 u.1 ch. k.c.), utworzone w celach charytatywnych wyłączających dystrybucję zysku (*non-profit legal persons*) (art. 87 u.1 ch. k.c.) oraz szczególne osoby prawne do których zalicza się m. in organy władzy państwowej (*special legal persons*) (art. 96 ch. p. sp. k.)

⁴⁶³ W rzeczywistości art. 80-82 ch. k.c. wymieniają organy obligatoryjne dla tzw. „osób prawnych nastawionych na zysk” (*for profit legal persons*), do których to właśnie zalicza się spółki z o.o. i akcyjne z o.o. (art. 76 u.2 ch. k.c.)

⁴⁶⁴ Art. 61 u.1 ch. k.c.

⁴⁶⁵ Art. 25 u.1 pkt 6 ch. p. sp. k.

⁴⁶⁶ Art. 61 u.2 ch. k.c.

⁴⁶⁷ J. Wang, op. cit., s. 76

⁴⁶⁸ Na podstawie regulacji aktów prawnych regulujących działalność spółek kapitałowych oraz proces ich rejestracji trudno jest wysunąć wniosek, iż istnieją kompetencje Przedstawiciela Prawnego zastrzeżone tylko dla niego samego, podobnie jak ma to miejsce w przypadku „zastrzeżonych” kompetencji organów spółki. Stąd racjonalnym wydaje się przyjęcie w myśl wspomnianej już w pracy zasady *omnia praesumuntur legitime facta, donec probetur in contrarium*, iż możliwe jest umocowanie przez Przedstawiciela Prawnego osoby trzeciej do wykonywania każdej przypisanej mu kompetencji.

⁴⁶⁹ Art. 61 u.3 ch. k.c.

⁴⁷⁰ Art. 65 ch. k.c.

reprezentowanej przez niego spółki wyraża się również faktem ponoszenia przez spółkę odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną osobom trzecim przez jej Przedstawiciela (do wysokości objętego kapitału), względem, którego spółce przysługują jednak następnie roszczenia o naprawienie szkody na zasadach odpowiedzialności deliktowej⁴⁷¹. Wydaje się, że taki model możliwości dochodzenia odpowiedzialności (spółki względem Przedstawiciela) mógłby znaleźć również zastosowanie w pewnej zmodyfikowanej, uzupełnionej o solidarną i nieograniczoną odpowiedzialność wspólników wraz ze spółką względem wierzyciela, postaci w przypadku ponoszenia przez spółkę odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną wierzycielowi przez jej Przedstawiciela w formie opisanej przesłankami ustępu 3 artykułu 20⁴⁷², jak również sytuacji, w której do wyrządzenia szkody spółce doszłoby z winy osoby upoważnionej do reprezentacji spółki przez Przedstawiciela Prawnego⁴⁷³. Funkcję Przedstawiciela spółki obecnie może pełnić wskazana jej statutem osoba fizyczna na stanowisku przewodniczącego Rady Dyrektorów, Dyrektora Wykonawczego lub Menadżera⁴⁷⁴, co stanowi swego rodzaju liberalizację w stosunku do poprzedniego obowiązku pełnienia tej funkcji przez przewodniczącego Rady Dyrektorów⁴⁷⁵. W stosunku do tej osoby na podst. art. 12 reguł dotyczących zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych⁴⁷⁶ przewiduje się również określone wymagania – poza oczywistymi takimi jak pełna zdolność do czynności prawnych warto wspomnieć o takich jak uprzednia niekaralność za przestępstwo „zakłócenia porządku socjalistycznej gospodarki rynkowej” czy upływanie co najmniej 3 lat od ukończenia procesu likwidacji spółki lub odebrania jej Licencji, jeśli w takowej pełnił funkcję Przedstawiciela,

⁴⁷¹ Art 62 u.1 i u.2 ch. k.c.

⁴⁷² Stosownie do brzmienia art. 62 u.1 ch. k.c. za szkodę wyrządzoną osobom trzecim przez spółkę przez jej Przedstawiciela Prawnego odpowiada spółka, a dopiero później na podstawie roszczenia spółki Przedstawiciel. Model odpowiedzialności przebijającej oparty na art. 20 u.3 ch. p. sp. k. wymaga wyrządzenia szkody wierzycielowi przez wspólnika spółki, co oznaczałoby, że wyrządzenie takiej szkody przez Przedstawiciela Prawnego wiązałoby się z ograniczeniem odpowiedzialności spółki tylko do wysokości objętego w niej kapitału. Rozwiązanie takie według koncepcji autora pracy, wydaje się rozsądnym uzupełnieniem koncepcji „przebijania zasłony korporacyjnej” na gruncie art. 20 u.3 ch. p. sp. k. Na dopuszczalność takiego rozwiązania przewidującego nieograniczoną i solidarną odpowiedzialność wspólników ze spółką względem wierzyciela w takiej sytuacji wskazywać mogłaby również wykładnia wspomnianego artykułu, która termin „wspólnika spółki” *gongsi gudong* (公司股东), który nadużył swojej ograniczonej odpowiedzialności odczytałaby w liczbie mnogiej jako „wspólnicy spółki” którzy nadużyli swojej ograniczonej odpowiedzialności, w związku z tożsamym brzmieniem wyrazu wspólnik i wspólnicy w języku chińskim (w obu przypadkach *gudong*).

⁴⁷³ Regulacja chińskiego prawa spółek kapitałowych jak i art. 62 ch. k.c. nie udziela odpowiedzi na to pytanie. W związku z brakiem regulacji dotyczącej odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej przez umocowanego przez Przedstawiciela Prawnego rozsądnym wydaje się zatem przyjęcie, iż w opisywanej sytuacji w pierwszej kolejności spółka dochodziłaby odpowiedzialności od niego, zaś następnie ten dochodziłby jej od swojego pełnomocnika na podstawie niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających ze stosunku pełnomocnictwa (art. 164 u.1 ch. p. sp. k.). Możliwe jest jednak również opowiedzenie się w tym miejscu za poglądem, który uzasadniałby przyjęcie modelu odpowiedzialności solidarnej (art. 167 ch. k.c.) Przedstawiciela wraz z przez niego umocowanym, co jednak wymagałoby dalszego rozważania na temat realizacji przesłanki „nielegalności działania umocowanego” (*daliliren dailing shixiang weifa* – 代理人代理事项违法) przewidzianej przez art. 167 ch. k.c. (w ramach działania z pokrzywdzeniem wierzyciela spółki o którym mowa w art. 20 u.3 ch. p. sp. k.) umożliwiającej przyjęcie owego modelu odpowiedzialności.

⁴⁷⁴ Art. 13 ch. p. sp. k.

⁴⁷⁵ J. Wang, op. cit., s. 77

⁴⁷⁶ r. z. rej., op. cit.

Dyrektora lub Menażera i był osobiście odpowiedzialny za doprowadzenie do tych zdarzeń. W pełnieniu tej funkcji nie stoi zaś na przeszkodzie fakt bycia obcokrajowcem, osobą nie posiadającą miejsca zamieszkania na terenie Chin lub osobą pełniącą już funkcję Przedstawiciela Prawnego w innej spółce⁴⁷⁷. W kontekście braku podobnych wymogów w stosunku do osób upoważnionych przez Przedstawiciela Prawnego do wykonywania jego obowiązków racjonalne wydaje się przyjęcie dopuszczalności takiej sytuacji.

3.2.1.2. Spółka akcyjna z ograniczoną odpowiedzialnością (Joint Stock Limited Company)

Omówienie formy prawno-organizacyjnej jaką jest chińska spółka akcyjna z ograniczoną odpowiedzialnością (*gufen youxian gongsi*⁴⁷⁸, z ang. *joint stock limited company (JSLC)* lub *company limited by shares (CLS)*, z niem. *Aktiengesellschaft mit beschränkter Haftung (AGmbH)*) (cyt. dalej jako spółka akcyjna z o.o., sp. akcyjna z o.o. lub JSLC) (dosłownie: spółka ograniczona udziałami) w dużej mierze może czerpać z dokonanego powyżej omówienia chińskiej sp. z o.o., stąd dla celów jej omówienia autor skupi się na uwypukleniu różnic między tymi spółkami z jednoczesnym wskazaniem zagadnień, które w stosunku do sp. akcyjnej z o.o. zostały uregulowane w sposób taki sam (lub zbliżony) jak dla spółki z o.o.

Tak samo jak spółka z o.o., chińska spółka akcyjna z o.o. jest niezależną od jej wspólników osobą prawną, czego podstawą są dokładnie te same jak dla sp. z o.o. przepisy. Materia minimalnej wysokości kapitału zakładowego również została uregulowana w ten sam sposób (brak minimalnej wysokości, chyba że szczególne przepisy stanowią inaczej⁴⁷⁹). Inaczej jednak ukształtowane zostało zagadnienie jej kapitału zakładowego, co najlepiej obrazuje rozróżnienie JSLC na jej model spółki „prywatnej” oraz „publicznej”. Podobnie bowiem jak sp. z o.o., spółka ta może przyjąć jeden z dwóch modeli organizacyjnych, jednak nie model „wieloosobowy” i „jednoosobowy”, a dzielący się na 2 podtypy model spółki „prywatnej” oraz charakteryzujący się notowaniem jej praw udziałowych (reprezentowanych przez akcje⁴⁸⁰) na jednej z chińskich giełd papierów wartościowych model spółki publicznej⁴⁸¹. Rozróżnienia na dwa wskazane modele dokonać można na podstawie opisanych w ustawie sposobów zawiązania takowych spółek oraz ich wykładni. Stosownie do brzmienia art. 77 u.1 ch. p. sp. k. JSLC może zostać „utworzona” na dwa sposoby – „inicjacji” oraz „za pomocą zbierania

⁴⁷⁷ <http://shutianlaw.cn/serviceInfo.aspx?ContentID=1639> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁴⁷⁸ 股份有限公司

⁴⁷⁹ Art. 80 u.3 ch. p. sp. k.

⁴⁸⁰ Art. 125 u.2 ch. p. sp. k.

⁴⁸¹ Art. 120 ch. p. sp. k.

funduszy” (*faqī sheli de fangshi*⁴⁸² oraz *muji sheli de fangshi*⁴⁸³). W rzeczywistości jednak sposób drugi, w ramach ustępu trzeciego owego artykułu, dzieli się również na dwa oddzielne – „publicznego pokrywania pozostałych udziałów” oraz „pokrywania pozostałych udziałów przez konkretne osoby trzecie” (*xiang shehui gongkai muji*⁴⁸⁴ oraz *xiang teding duixiang muji*⁴⁸⁵), co w praktyce oznacza, że sposoby utworzenia JSCL są trzy. Stosując tego rodzaju podział wyróżnić można prywatne spółki akcyjne z o.o., które mogą zostać utworzone dzięki „inicjacji” oraz „pokrywaniu pozostałych udziałów przez konkretne osoby trzecie” oraz spółki publiczne, tworzone dzięki „publicznemu pokrywaniu pozostałych udziałów”. Modelowi „inicjacji” najbliższy jest do modelu tzw. zawiązania łącznego jednoczesnego, w związku z obecnym w nim obowiązkiem objęcia udziałów składających się na kapitał zakładowy spółki tylko przez jej założycieli. Modelowi „pokrywania pozostałych udziałów przez konkretne osoby trzecie”, w związku z objęciem części udziałów przez założycieli spółki i „pokrywaniem” (de facto – oferowaniem i jednoczesnym wymaganiem pokrycia) pozostałych udziałów przez wybranych przez założycieli spółki inwestorów (zwanym dalej za doktryną polską akcjonariuszami pierwotnymi⁴⁸⁶), najbliższy do sposobu tworzenia spółki w ramach tzw. zawiązania łącznego niejednoczesnego przy wykorzystaniu czegoś na kształt umowy objęcia akcji⁴⁸⁷, zaś modelowi „publicznego oferowania pozostałych akcji”, w związku z obejmowaniem części udziałów przez założycieli spółki i oferowania pozostałych osobom trzecim, za pomocą możliwości zapisywania się na nie w ramach pierwszej oferty publicznej. (tzw. *IPO* od *initial public offering*) najbliższy do znanego polskiej doktrynie przedwojennej modelu zawiązania sukcesywnego⁴⁸⁸. W tym miejscu należy jednak dokonać pewnego

⁴⁸² 发起设立的方式

⁴⁸³ 募集设立的方式

⁴⁸⁴ 向社会公开募集

⁴⁸⁵ 向特定对象募集

⁴⁸⁶ W. Pyziół, A. Szumański & I. Weiss., op. cit., s. 689, Nb 1707

⁴⁸⁷ Model „pokrywania pozostałych udziałów przez konkretne osoby trzecie” nie został uregulowany w chińskim prawie tak wyczerpująco w jak model zawiązania łącznego niejednoczesnego w polskim kodeksie spółek handlowych. Pominięta została tematyka formy umowy zawieranej między założycielami a „akcjonariuszami pierwotnymi”, kwestia obowiązku złożenia takowej umowy organowi rejestrowemu czy ewentualna kwalifikacja takiej umowy jako nazwanej „umowy objęcia akcji”. Z treści art. 77 u.3 ch. p. sp. k. nie wynika również czy możliwe jest takie ukształtowanie umowy, które przewidywałoby prawo jednego z akcjonariuszy pierwotnych do samodzielnej deklaracji odnośnie do liczby obejmowanych udziałów w granicach czegoś na kształt kapitału docelowego – przepisów stanowi tylko o wymogu doprowadzenia do objęcia pozostałych akcji (wszystkich). Z uwagi na występujące w chińskim prawie utożsamianie pojęcia statutu spółki kapitałowej z jej umową wraz z brakiem wyróżniania jej „elementów składowych” takich jak właśnie np. owa umowa, wydaje się, że istocie nie musi ona zostać organowi złożona. Znajduje to potwierdzenie w fakcie zastąpienia weryfikacji informacji o objęciu wszystkich udziałów w kapitale zakładowym w opisany powyżej sposób obowiązkiem złożenia w organie rejestracyjnym tzw. zaświadczenia o wpłaceniu kapitału zakładowego (*yanzi zhengming* – 验资证明, art. 26u.2 r. z. rej.), które to stanowi wydane przez właściwy organ potwierdzenie objęcia i pokrycia kapitału zakładowego w spółce objętej systemem kapitału wpłaconego.

⁴⁸⁸ Opisany w pracy model „publicznego oferowania pozostałych akcji” tym różni się on od tego znanego na gruncie art. 316 polskiego Kodeksu Handlowego z 1934 r., że na gruncie polskiej regulacji przedwojennej oferowanie udziałów (akcji) nieobjętych przez założycieli spółki tworzonej w ten sposób dopuszczalne było w ramach zapisów na akcje w formie

zastrzeżenia – chociaż przepis przewiduje możliwość „utworzenia” spółki akcyjnej z o.o. w formie objęcia części udziałów przez jej założycieli oraz „publicznego pokrycia pozostałych” (w ramach IPO), z uwagi na szczególne przepisy dotyczące pierwszej oferty publicznej, dotyczące m. in. obowiązku działania JSLC przez minimum 3 lata przed możliwością zawnioskowania o uzyskanie prawa do „wejścia na giełdę”⁴⁸⁹, nie jest to w praktyce możliwe. Możliwe jest za to „utworzenie” spółki w taki sposób w ramach przekształcenia się w nią przez spółkę z o.o. istniejącą co najmniej od 3 lat⁴⁹⁰. W kontekście wykorzystywania „pokrywania części udziałów przez konkretne osoby trzecie” warto wspomnieć również, iż jest to mechanizm mogący znaleźć zastosowanie nie tylko wyłącznie przy tworzeniu prywatnej spółki akcyjnej z o.o., ale również przy dokapitalizowywaniu się spółki publicznej, z pominięciem przepisów o ofercie publicznej⁴⁹¹, na zasadach podobnych subskrypcji prywatnej. W odróżnieniu od regulacji polskiej, chińska definicja legalna spółki publicznej nie określa minimalnej liczby akcji (w Chinach – udziałów reprezentowanych przez akcje), która musi zostać dopuszczona do obrotu na rynku regulowanym, aby spółka ta mogła być uznana za publiczną – przepis art. 120 ch. p. sp. k. mówi tylko ogólnie o niej jako o „spółce akcyjnej z o.o., której akcje są notowane na giełdzie papierów wartościowych”. Informacji odnośnie „wymogu liczby akcji (udziałów) spółki publicznej notowanych na rynku regulowanym” udzielić może przepis regulujący kwestię minimalnej proporcji objęcia kapitału zakładowego przez wspólników-założycieli spółki tworzonej w ten sposób, przesadzający o obowiązku objęcia przez nich co najmniej 35% wszystkich jej udziałów⁴⁹². Wymóg ten znajduje również zastosowanie względem modelu spółki prywatnej tworzonej dzięki zawiązaniu łącznemu niejednoczesnemu⁴⁹³. Stosownie do wspomnianego wcześniej w pracy art. 125 u.1 ch. p. sp. k. udziały w chińskiej spółce akcyjnej z o.o. są równe. Z uwagi na rozróżnienie pojęcia udziału oraz akcji spółki akcyjnej z o.o. oraz brak regulacji w tym zakresie, pojawiają się wątpliwości odnośnie do tego czy akcja może reprezentować więcej niż jeden udział, co na gruncie praktyki rozstrzyga się jednak pozytywnie – stosownie do wymagań giełdy w Szanghaju oraz Shenzhen notowana tam akcja musi reprezentować co najmniej 100 udziałów, zaś w przypadku giełdy w Hongkongu liczba udziałów przypadających na akcję może zostać określona dowolnie⁴⁹⁴. Tak określone realia udzielają pośrednio odpowiedzi na pytanie dotyczące wymogu liczby akcji

pisemnych oświadczeń woli składanych uprawnionym do tego bankom (art. 319-320 K.H.) (tzw. subskrypcji prywatnej), z pominięciem zaś działającej wówczas w Warszawie Giełdzie Pieniężnej.

⁴⁸⁹ Art. 9 u.1 IPO Measures

⁴⁹⁰ Art. 9 u.2 IPO Measures

⁴⁹¹ Art. 36-39 Securities Issuance Measures

⁴⁹² Art. 84 ch. p. sp. k.

⁴⁹³ *Ibidem*.

⁴⁹⁴ <http://mail.wen-sheng.com/zs/mq2qp07.html> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

(udziałów) spółki akcyjnej z o.o. będących przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, po którego spełnieniu można ją uznać za publiczną. W odróżnieniu od regulacji polskiej jedynie ta chińska forma prawno-organizacyjna pozwala inwestorom na oferowanie swoich praw udziałowych na rynku regulowanym⁴⁹⁵. Z uwagi na rygorystyczne wymogi w stosunku do tworzenia spółek publicznych (będące przyczyną niewielkiego udziału kapitału zagranicznego w chińskich giełdach papierów wartościowych (zaledwie 2,66% w 2017 r.⁴⁹⁶) w ramach dalszej części pracy autor głównie skupi się na analizie prywatnej spółki akcyjnej z o.o., zaś tematyka wewnętrznej organizacji chińskiej spółki publicznej oraz jej funkcjonowania omówiona zostanie jedynie częściowo dla wskazania najważniejszych różnic między modelami.

Chińską spółkę akcyjną z o.o. założyć może minimum 2-óch a maksimum 200 wspólników, wśród których co najmniej połowa musi posiadać swoje miejsce zamieszkania lub siedzibę w Chinach⁴⁹⁷. W kontekście owego wymogu naturalnie pojawia się pytanie o kwalifikację uprzednio założonego w Chinach PFZZ jako potencjalnego wspólnika-założyciela spółki akcyjnej z o.o. w charakterze „wspólnika chińskiego”. W tym miejscu aktualna pozostaje wykładnia systemowa pozwalająca na bycie wspólnikiem-założycielem spółki niezależnie od „narodowości” kapitału, mająca zastosowanie również na gruncie spółki z o.o.⁴⁹⁸. Racjonalnym wydaje się również zastosowanie w tym kontekście, w ramach wykładni, treści art. 41 u.2 Ustawy o ogólnych zasadach prawa cywilnego ChRL⁴⁹⁹, w jej brzmieniu obowiązującym do nowelizacji z 2017 r., przewidującym, iż spółki utworzone i zarejestrowane w Chinach przez inwestorów zagranicznych mają status chińskiej osoby prawnej (zobowiązanej, jak wspomniano wcześniej, do posiadania siedziby na terenie Chin)⁵⁰⁰. W kontekście takich spółek jako „chińskich wspólników JSLC” obecnie obowiązujące przepisy nie przewidują żadnych wymogów dla uzyskania prawa do stania się wspólnikiem spółki akcyjnej z o.o., warto jednak wspomnieć o tym, że jeszcze do 2006 roku uzyskanie prawa do bycia założycielem omawianej spółki z obowiązkiem spełnienia określonych wymogów przez PFZZ się wiązało⁵⁰¹. W kontekście tak ukształtowanej regulacji odnośnie do ilości wspólników-założycieli

⁴⁹⁵ Art. 8 IPO Measures

⁴⁹⁶ <https://www.oecd.org/corporate/OECD-Survey-Corporate-Governance-Frameworks-Asia.pdf> (ostatni dostęp: 29.11.2022), s. 5

⁴⁹⁷ Art. 78 ch. p. sp. k.

⁴⁹⁸ Zob. przypis 356

⁴⁹⁹ 中华人民共和国民法总则 Ustawa o ogólnych zasadach prawa cywilnego ChRL (Wydanie 2 Biuletynu SK OZPL z 2017 r., dekret Prezydenta nr 66, uchw. p. OZPL) ogłoszona 12 kwietnia 1986 r., uchylona 1.01.2021 r.

⁵⁰⁰ Na opisane rozumienie wymogu „chińskiego wspólnika” wskazuje również w kontekście „narodowości” utworzonego w Chinach PFZZ Manjiao Chi w M. Chi., op. cit., s. 254, akapit 34

⁵⁰¹ Art. 3 Kilku postanowień o zarządzaniu rejestracją przedsiębiorstw finansowanych z zagranicy jako wspólników-założycieli spółki z o.o. lub akcyjnej z o.o. 关于外商投资企业成为公司股东或发起人登记管理的若干规定 (Okólnik SAIC nr 260 z 1995 r.) uchwalonych 10 października 1995 r., uchylonych 23 czerwca 2006 r.

przyjmuje się⁵⁰² brak limitu liczby wspólników sp. akcyjnej z o.o. po jej utworzeniu, co ma szczególne znaczenie w kontekście późniejszych ewentualnych podwyższeń kapitału zakładowego, pozwalających na uzyskanie statusu wspólnika takiej spółki dzięki nabyciu oferowanych wówczas udziałów. Co ciekawe, w związku z brakiem regulacji przewidującej rozwiązanie się spółki z mocy prawa w sytuacji potencjalnego pozostawania w spółce po jej utworzeniu tylko jednego chińskiego wspólnika, uznaje się w literaturze chińskiej dalsze funkcjonowanie takiej spółki za dopuszczalne⁵⁰³. Podobnie jak ma to miejsce w przypadku spółki z o.o., prywatną sp. akcyjną z o.o. utworzoną na drodze zawiązania łącznego jednoczesnego charakteryzuje system kapitału subskrybowanego⁵⁰⁴ z ograniczeniem odpowiedzialności wspólników-założycieli do wysokości objętych przez siebie udziałów⁵⁰⁵, co czyni tę spółkę pod tym kątem podobną do tej pierwszej, dzięki czemu aktualność zachowują przedstawione w kontekście chińskiej sp. z o.o. rozważania, wśród których najważniejszym jest to dotyczące możliwości rejestracji spółki, której kapitał został jedynie objęty przez założycieli, nie zaś pokryty⁵⁰⁶. W odniesieniu jednak do drugiego modelu spółki prywatnej, charakteryzującego się oferowaniem części udziałów akcjonariuszom pierwotnym, jak również w odniesieniu do modelu spółki publicznej wprowadzony został system kapitału wpłaconego⁵⁰⁷, który zdecydowano się połączyć z modelem ograniczonej odpowiedzialności wspólników (których można z uwagi na ucieleśnienie ich praw udziałowych w akcjach nazywać akcjonariuszami) za zobowiązania spółki do wysokości objętych przez siebie udziałów⁵⁰⁸. Stosownie do wymogów systemu kapitału wpłaconego, warunkiem zarejestrowania spółki jest uprzednie pokrycie wszystkich jej udziałów – zarówno tych obejmowanych przez wspólników-założycieli, jak i tych, które zostały zaoferowane do nabycia w ramach oferty składanej konkretnym inwestorom zewnętrznym lub w ramach pierwszej oferty publicznej. W odróżnieniu jednak od regulacji odnoszącej się do wspomnianej wyżej spółki zawiązywanej łącznie i jednocześnie, dla której przepis wyraźnie wskazał na konieczność spełnienia obowiązku objęcia wszystkich akcji przed uzyskaniem uprawnienia do rejestracji spółki, regulacja odnosząca się do obowiązków „pre-rejestacyjnych” spółek publicznych i tych tworzonych dzięki zawiązaniu niejednoczesnemu, związana z pokrywaniem udziałów spółki,

⁵⁰² J. Wang, op. cit. s. 51

⁵⁰³ S. Werthwein, *Corporations and Partnerships* [w:] *Chinese business law* pod. red. Y. Bu, Oxford, 2010 r., Hart, s. 31

⁵⁰⁴ Art. 80 u.1 ch. p. sp. k.

⁵⁰⁵ Art. 3 u.2 ch. p. sp. k.

⁵⁰⁶ Art. 83 u.3 ch. p. sp. k.

⁵⁰⁷ Art. 80 u.2 ch. p. sp. k.

⁵⁰⁸ Art. 3 u.2 ch. p. sp. k.

została dokonana w sposób wysoce nieoczywisty⁵⁰⁹. W kontekście wymogu uprzedniego pokrycia kapitału zakładowego przed rejestracją spółki w przypadku tych spółek, które takim wymogiem są objęte zasadne jest zatem stwierdzenie o faktycznym pełnieniu funkcji gwarancyjnej przez ów kapitał – niestety jednak w związku z brakiem obowiązku publikacji informacji na temat sposobu zawiązania spółki na jej *business license* lub w ramach jej Corocznych Raportów nadal nie jest możliwe jej spełnianie w takiej formie, jaka jest ona znana polskim praktykom i teoretykom (spółka zawiązania łącznie i jednocześnie mogłaby bowiem i tak nie mieć wpłaconego do siebie żadnego kapitału). Z uwagi na przyjęcie ograniczonego modelu odpowiedzialności za zobowiązania spółki, podobnie jak ma to miejsce na gruncie chińskiej sp. z o.o. w przypadku braku możliwości zaspokojenia się wierzycieli z jej własnych środków, po spełnieniu przesłanek przewidzianych przepisem art. 20 u.3 ch. p. sp. k., możliwe będzie zastosowanie modelu odpowiedzialności przebijającej, który to umożliwi zwrócenie się do realizujących przesłanki przepisu wspólników-akcjonariuszy z żądaniem świadczenia na zasadach odpowiedzialności subsydiarnej, solidarnej i nieograniczonej. W sytuacji, w której zastosowanie modelu odpowiedzialności przebijającej nie będzie jednak możliwe, odpowiedzialność wspólników względem spółki podobnie jak w przypadku sp. z o.o. będzie subsydiarna, lecz ograniczona jednak nie wysokością objętych a wniesionych wkładów, z

⁵⁰⁹ Kwestia tego, że udziały (akcje) subskrybentów, którzy dokonali ich objęcia w ramach pierwszej oferty publicznej muszą zostać przed rejestracją spółki pokryte nie ulega wątpliwości, ponieważ wynika bezpośrednio ze związku przepisu art. 89 u.1 z art. 92 ch. p. sp. k. Takie przyjęcie w kontekście udziałów obejmowanych przez założycieli spółki publicznej lub założycieli spółki tworzonej w ramach zawiązania łącznego niejednoczesnego oraz jej akcjonariuszy pierwotnych nie wynika jednak bezpośrednio z brzmienia ustawy. Względem założycieli drugiego modelu spółki prywatnej, a więc tworzonej na drodze zawiązania łącznego jednoczesnego wykładnia art. 83 u.3 ch. p. sp. k. mająca na uwadze dowolną możliwość określenia terminu pokrycia udziałów na gruncie spółki z o.o., wyraźnie wskazuje, że dla zgłoszenia takiej JSLC do rejestracji wystarczające jest objęcie jej udziałów przez założycieli spółki. Omawiana ustawa nie przewiduje wyraźnego wskazania, które to stanowiłyby o obowiązku pokrycia udziałów założycieli spółki publicznej jak i założycieli spółki tworzonej dzięki zawiązaniu łącznemu niejednoczesnemu oraz jej akcjonariuszy pierwotnych, bowiem podaje informację o prawie zwołania pierwszego Zgromadzenia Akcjonariuszy (i po jego odbyciu prawie do zgłoszenia spółki do rejestracji(art.92)) dopiero po pokryciu „udziałów”, ale w przepisie dotyczącym ich oferowania w ramach pierwszej oferty publicznej, co uzasadniałoby interpretację, iż przepis nakłada wyłącznie wymóg pokrycia „publicznie oferowanych” udziałów, a co za tym idzie, że pozwala on na rejestrację spółki, której kapitał zakładowy byłby pokryty tylko w części odpowiadającej akcjom oferowanym „publicznie”, w pozostałej zaś byłby jedynie objęty (w przypadku spółki tworzonej dzięki zawiązaniu niejednoczesnemu mógłby zatem być w ogóle nie pokryty). W kontekście art. 80 u.2 ch. p. sp. k. stanowiącego o tym, że w spółkach tworzonych dzięki „zbieraniu funduszy” wysokością ich kapitału zakładowego jest suma pokrytych jej udziałów oznaczałoby to, że wysokość kapitału zakładowego nie odpowiadałby wysokości, do której spółka zdolna byłaby do ponoszenia odpowiedzialności za swoje długi, gdyż byłaby ona zaniżona o wartość udziałów objętych przez założycieli (obu omawianych tu spółek) i jej akcjonariuszy pierwotnych. Przyjęto zatem taką wykładnię, w ramach której obowiązek pokrycia udziałów przez założycieli przed ich oferowaniem inwestorom, nałożony na spółkę utworzoną dzięki zawiązaniu łącznemu jednoczesnemu przez art. 80 u.1, odnosi się również do założycieli spółki publicznej oraz tworzonej dzięki zawiązaniu niejednoczesnemu (Zob. X. Qiu & Z. Lin, op. cit., s. 205.) Nadal nie ma jednak bezpośredniej podstawy obowiązku pokrycia udziałów objętych przez akcjonariuszy pierwotnych. Dla zachowania swego rodzaju spójności między rozwiązaniem bezpośrednio przewidzianym przez ustawę dla spółki publicznej (wymagającym pokrycia akcji oferowanych w ramach IPO przed rejestracją spółki) racjonalnym wydaje się przyjęcie, iż podstawą dla obowiązku dokonania pokrycia takich udziałów przez akcjonariuszy pierwotnych mógłby być art. 89 u.1, z uwagi na jego literalne brzmienie mówiące o obowiązku pokrycia wszystkich udziałów (*gu kuan jiao zu* – 股款缴足) przed zwołaniem Zgromadzenia Wspólników, nie zaś tylko tych emitowanych w ramach IPO (*faxing gufen de gu kuan jiao zu* – 发行股份的股款缴足), do czego nawiązuje przepis. Przyjęcie takiego poglądu oznaczałoby, że przepis ten mógłby również stanowić uzupełniającą podstawę dla obowiązku pokrycia akcji dla założycieli obu omawianych spółek.

brakiem możliwości sięgania do ich osobistych majątków również w przypadku poddania się przez niewypłacalną spółkę postępowaniu upadłościowemu zakończonego uznaniem spółki za upadłą⁵¹⁰. Podobnie jak w przypadku sp. z o.o., w przypadku podjęcia decyzji wyrządzającej szkodę jej wierzycielom przez jej Przedstawiciela Prawnego lub osobę uprawnioną przez niego do reprezentowania spółki, racjonalne również na gruncie sp. akcyjnej z o.o. wydaje się przyjęcie konstrukcji pozwalającej wierzycielowi na zwrócenie się z żądaniem świadczenia do dowolnego ze wspólników spółki odpowiadających ze spółką solidarnie i w sposób nieograniczony, zaś wspólnikom-akcjonariuszom na późniejsze dochodzenie roszczeń kompensacyjnych od Przedstawiciela. Tak ukształtowany model odpowiedzialności, choć w pewien sposób różni się od znanego na gruncie polskiego prawa modelu subsydiarnej, solidarnej i nieograniczonej odpowiedzialności członków zarządu spółki, pozwala jednak na ostateczne zaspokojenie się wierzycielom spółki.

Tak jak zostało wspomniane wcześniej udziały (*gufen*⁵¹¹) w JSLC w odróżnieniu od sp. z o.o. są reprezentowane przez akcje (*gupiao*⁵¹²). Podział akcji chińskiej spółki na ich „rodzaje” pod kątem regulacyjnym jest taki sam jaki był w Polsce przed przymusową dematerializacją akcji – zgodnie z art. 129 ch. p. sp. k. dzielą się one na akcje imienne (*jiming gupiao*) (dosłownie: z zarejestrowanym imieniem) oraz akcje na okaziciela (*wujiming gupiao*) (dosłownie: bez zarejestrowanego imienia, anonimowe). Jeśli zaś chodzi o kwestie praktyczne, podział taki traci swój sens w przypadku tych akcji spółek publicznych, które są oferowane w ramach oferty publicznej, gdyż w związku z obowiązkiem podawania swoich prawdziwych danych osobowych przez subskrybenta wszystkie stają się one de facto imienne⁵¹³. Zachowuje on jednak swój sens w przypadku akcji spółek prywatnych oraz tych akcji spółek publicznych, które nie są oferowane w ramach oferty publicznej – nie są one bowiem objęte przymusową dematerializacją. Funkcjonowanie akcji na okaziciela mogących wystąpić w formie papierowej, odnośnie do których jedyną posiadaną przez spółkę informacją jest ta dotycząca ich ilości, numerów seryjnych i dat emisji⁵¹⁴, zbywanych w drodze przeniesienia ich posiadania⁵¹⁵, mogących przecież być wykorzystanymi do przestępstwa prania brudnych pieniędzy, może dziwić w państwie tak ściśle kontrolującym swoich obywateli jak Chiny, jest jednak, pomimo wskazywania na czynniki kryminogenne przez literaturę⁵¹⁶, faktem. Uprawnienie do emisji

⁵¹⁰ Zob. przypis 381

⁵¹¹ 股份

⁵¹² 股票

⁵¹³ J. Wang, op. cit. s. 241

⁵¹⁴ Art. 130 u.2 ch. p. sp. k.

⁵¹⁵ Art. 140 ch. p. sp. k.

⁵¹⁶ J. Wang, op. cit. s. 139

akcji w formie papierowej lub „innej”⁵¹⁷, wyraźnie wynika z treści art. 128 u.l. ch. p. sp. k. W przypadku udziałów posiadanych przez założycieli spółki lub akcjonariuszy będących osobami prawnymi muszą być one reprezentowane przez akcje imienne⁵¹⁸, brak jest zaś określonych wymogów odnośnie do akcji pozostałych – mogą być one zatem imienne lub na okaziciela. W związku z tak ukształtowanym charakterem akcji założycieli na każdą spółkę akcyjną z o.o. nałożony jest zatem obowiązek prowadzenia rejestru akcjonariuszy⁵¹⁹, który pełni w spółce również istotną rolę wyznaczania katalog osób uprawnionych do wykonywania praw akcjonariuszy na ich Zgromadzeniu, co wynika z zakazu zbycia akcji na 20 dni przed odbyciem się posiedzenia tego organu (spod którego wyjęte na drodze innego aktu prawnego mogą zostać jednak spółki publiczne)⁵²⁰. Ciekawym wątkiem kwestia dopuszczalności emisji udziałów (akcji) uprzywilejowanych w spółce. Do roku 2012 r. emitowanie takich akcji w spółkach innych niż Skarbu Państwa było w praktyce niemożliwe⁵²¹. Dopiero w tym roku na podstawie art. 131 ch. p. sp. k., którego treść przewiduje delegację kwestii uprawnienia spółki do emisji udziałów „innych niż te, na które wskazuje treść ustawy” do odrębnych aktów prawnych wydanych przez Radę Państwa, został wydany 12 Plan Pięcioletni Rozwoju i Reformy Sektora Finansowego który wprowadził taką możliwość (niebędący aktem prawnym, co jednak w żaden sposób wprowadzeniu możliwości nie przeszkodziło). Stosownie do obecnego stanu prawnego udziały uprzywilejowane mogą być emitowane tylko przez spółki publiczne oraz te spółki akcyjne z o.o., które nie są notowane na giełdzie, lecz dzięki emisji nowych akcji posiadają (lub będą posiadać) ponad 200 różnych akcjonariuszy⁵²²⁵²³ (tzw. nienotowane spółki publiczne – *feishangshi gongzhong gongsi*⁵²⁴). Akcje uprzywilejowane charakteryzować się muszą nadaniem pierwszeństwa ich posiadaczom pod kątem dystrybucji dywidendy i masy likwidacyjnej, oraz wyłączeniem prawa do wykonywania z nich głosu na Zgromadzeniu Akcjonariuszy z wyjątkiem poszczególnych sytuacji⁵²⁵. Przepisy nie przewidują dla JSLC nie działającej w szczególnej branży wymogu minimalnej wartości nominalnej dla akcji zwykłej, co prawdopodobnie uzasadnione jest obowiązującym wówczas brakiem

⁵¹⁷ Dokładnie: „innej przewidzianej przez podmiot uprawniony do regulacji materii związanej z papierami wartościowymi podległy Radzie Państwa”, a więc przez CSRC

⁵¹⁸ Art. 129 ch. p. sp. k.

⁵¹⁹ Art. 130 ch. p. sp. k.

⁵²⁰ Art. 139 u.2 ch. p. sp. k.

⁵²¹ W. Cai, *Use of Preference Shares in Chinese Companies as a Viable Investment/Financing Tool* [w:] *Capital Markets Law Journal* wyd. 11, Numer 2, Oxford, 2016 r., Oxford University Press, s. 322, 326

⁵²² Art. 3 Środków dot. akcji uprzywilejowanych oraz art. 2 Środków dot. nienotowanych spółek publicznych

⁵²³ Dla porównania rodzajów uprawnień z chińskich uprzywilejowanych akcji z innymi tego typu akcjami na świecie zob. <https://www.oecd.org/corporate/OECD-Corporate-Governance-Factbook.pdf> (ostatni dostęp: 29.11.2022), s. 97

⁵²⁴ 非上市公司

⁵²⁵ Część I, Punkt 5 Guiding Opinions ws. akcji uprzywilejowanych

minimalnej wysokości kapitału zakładowego⁵²⁶. W przypadku akcji uprzywilejowanych muszą one być jednak o wartości minimum 100 yuanów⁵²⁷ (około 50 zł). W kontekście różnego rodzaju akcji warto wspomnieć o charakterystycznym dla Chin podziale akcji na typy A, B, H, N, L oraz S które to odzwierciedlają akcje oferowane inwestorom krajowym oraz zagranicznym jak i te oferowane na danych giełdach (od pierwszych liter – w Hong Kongu, Nowym Jorku, Londynie oraz w Singapurze)⁵²⁸.

Zamykając wątek różnic między spółką z o.o. a spółką akcyjną z o.o. wspomnieć należy o odrębnym uregulowaniu materii wykonywania prawa głosu na obradach Zgromadzenia Akcjonariuszy – w odróżnieniu od regulacji pierwszej z wymienionych spółek, pozwalającej na dowolne ukształtowanie zasad przeliczania przysługujących praw głosu, dla spółki akcyjnej z o.o. ustawa przesądziła o posiadaniu jednego prawa głosu z jednego udziału, wyłączając równocześnie prawo ich wykonywania względem udziałów własnych spółki⁵²⁹. Nie jest również możliwa sytuacja uprzywilejowania określonych akcji pod względem liczby głosów. W stosunku do głosowań w sprawach personalnych ustawa zezwoliła również na przyjęcie w ramach statutu lub uchwały Zgromadzenia Akcjonariuszy ich uprawnienia do głosowania w ramach systemu „głosu kumulatywnego” (w kontrze do systemu głosowania *jeden udział – jeden głos*), polegającego na multiplikacji liczby głosów z każdego udziału o liczbę stanowisk podlegających obsadzeniu w ramach danego głosowania⁵³⁰, co miało za zadanie zwiększyć szanse mniejszościowych akcjonariuszy na wprowadzenie do Rady Dyrektorów lub Rada Nadzorczej reprezentantów swoich interesów⁵³¹. Tak samo jednak jak w przypadku sp. z o.o. ustawa nie przewiduje żadnych wymogów kworum dla podjęcia uchwał. Kwesta tak może jednak zostać ustalona w odrębny, przewidziany statutem sposób⁵³². Wyłączona jest jednak możliwość dowolnego ustalania terminów odbywania zwyczajnych obrad Zgromadzenia Akcjonariuszy w ramach statutu – zgodnie z regulacją muszą się one odbyć raz roku⁵³³, co jednak jest rekompensowane prawem do dowolnego ustalenia w jego ramach przesłanek zwoływania obrad nadzwyczajnych⁵³⁴.

⁵²⁶ Minimalne wysokości kapitału zakładowego zostały na podstawie art. 80 u.3 przewidziane dla podmiotów, które chcą prowadzić działalność gospodarczą w takich branżach jak np. komercyjna bankowość czy działalność ubezpieczeniowa. Zob. listę <https://www.64365.com/zs/631061.aspx> (ostatni dostęp: 16.11.2022)

⁵²⁷ Art. 32 Środków dot. akcji uprzywilejowanych

⁵²⁸ J. Wang, op. cit. s. 241-245

⁵²⁹ Art. 103 u.1 ch. p. sp. k.

⁵³⁰ Art. 105 u.1 i u.2 ch. p. sp. k.

⁵³¹ J. Wang, op. cit. s. 160

⁵³² J. Wang, op. cit. s. 158

⁵³³ Art. 100 ch. p. sp. k.

⁵³⁴ *Ibidem*.

Wśród zagadnień uregulowanych w sposób tożsamy względem spółki z o.o. odnaleźć można materię dotyczącą środków mogących posłużyć do pokrycia kapitału zakładowego (na podstawie odesłania⁵³⁵), materię dotyczącą obowiązków powiązanych z posiadaniem i właściwym korzystaniem z określonych kapitałów własnych w spółce (na podstawie wyszczególnienia tych zagadnień w osobnych rozdziale w ramach przepisów wspólnych⁵³⁶⁵³⁷) jak i dotyczącą kompetencji organów spółki⁵³⁸ oraz prawa do posiadania przez spółkę menadżera⁵³⁹ i obowiązku posiadania Przedstawiciela Prawnego⁵⁴⁰. Podobnie do spółki z o.o., spółka akcyjna z o.o. może dokonać przekształcenia tylko w spółkę z o.o., co wiąże się z wymogiem ówczesnego spełnienia wymogów organizacyjnych przewidzianych dla tego rodzaju spółki⁵⁴¹. Pewne różnice między spółkami kapitałowymi istnieją jednak na gruncie składów osobowych ich wewnętrznych organów. JSLC podobnie jak spółka z o.o. ma obowiązek powołania w niej na podstawie statutu organów takich jak Rada Dyrektorów⁵⁴² oraz Rada Nadzorcza⁵⁴³. Stosując terminologię chińskiego kodeksu cywilnego odnośnie „organu wykonawczego” oraz „organu nadzorczego” spółki wprowadzono kwoty ich liczebności, określając, że w ramach pierwszego z nich działać może od 5 do 19 Dyrektorów⁵⁴⁴, zaś w ramach drugiego minimum 3 Nadzorców⁵⁴⁵. Wyłączona za to została możliwość zastąpienia tychże organów jednym Dyrektorem Wykonawczym lub jednym lub dwoma Nadzorcami, tak jak miało to miejsce w przypadku jednoosobowej sp. z o.o. W stosunku do składów personalnych tychże organów ustawodawca zdecydował się również na wprowadzenie przepisów stanowiących podstawy dla, odpowiednio względem Rady Dyrektorów uprawnienia⁵⁴⁶ oraz względem Rady Nadzorczej obowiązku⁵⁴⁷, pełnienia funkcji Dyrektora (dowolna ilość) oraz pełnienia funkcji Nadzorcy (co najmniej 1/3 członków Rady) przez reprezentanta bądź reprezentantów pracowników. Obok wymienionych powyżej organów w

⁵³⁵ Art. 82 ch. p. sp. k.

⁵³⁶ Art. 166-168 ch. p. sp. k.

⁵³⁷ Zastanawiające jest brzmienie art. 136 ch. p. sp. k., które można interpretować na 2 sposoby, co wynika z możliwości przetłumaczenia znaku *zu* (足) jako przymiotnik „wystarczający” lub „pełny”. W przypadku przyjęcia tłumaczenia drugiego oznaczałoby to, że spółka akcyjna z o.o. ma prawo zgłoszenia się do organu rejestracyjnego celem zmiany wysokości kapitału zakładowego dopiero po zebraniu całości funduszy z oferowanych akcji. W przypadku jednak przyjęcia brzmienia pierwszego uzasadnione byłoby wnioskowanie o dopuszczalności prowadzenia podwyższania kapitału zakładowego przez JSLC (spółkę z o.o. zaś nie) na zasadnych podobnych podwyższaniu w granicach kapitału docelowego. Z uwagi na brak informacji na ten temat u autora pracy udzielenie odpowiedzi na to pytanie obecnie nie jest możliwe.

⁵³⁸ Art. 99 dla Zgromadzenia Akcjonariuszy, art. 108 u.4 dla Rady Dyrektorów oraz art. 118 u.1 dla Rady Nadzorczej

⁵³⁹ Art. 113 u.1 ch. p. sp. k.

⁵⁴⁰ Z uwagi na posiadany status osoby prawnej.

⁵⁴¹ Art. 9 u.1 ch. p. sp. k.

⁵⁴² Art. 108 u.1 ch. p. sp. k.

⁵⁴³ Art. 117 u.1 ch. p. sp. k.

⁵⁴⁴ Art. 108 u.1 ch. p. sp. k.

⁵⁴⁵ Art. 117 u.1 ch. p. sp. k.

⁵⁴⁶ Art. 108 u.2 ch. p. sp. k.

⁵⁴⁷ Art. 117 u.2 ch. p. sp. k.

ramach spółki publicznej mogą działać również Niezależni Dyrektorzy, których pozycja w spółce jest określana przez odrębne przepisy⁵⁴⁸ oraz Sekretarze Rady Dyrektorów, do których stosuje się przepisy o starszych menadżerach⁵⁴⁹.

3.2.2. Spółki osobowe

3.2.2.1. Spółka jawna (General Partnership Enterprise)

Chińska spółka jawna (zwana w dosłownym tłumaczeniu spółką „zwykłą” *putong hehuo qiye*⁵⁵⁰) jest jedną ze spółek osobowych, które przewiduje prawo chińskie na podstawie drugiej z Dwoch Ustaw o Formach, czyli chińskie Prawo spółek osobowych⁵⁵¹. Spółki te cechują się znacznie mniejszym stopniem skomplikowania. W wewnętrznej organizacji chińskich spółek osobowych odnaleźć można wiele podobieństw do spółek polskich – jest tak dlatego, że ich kształt został w pewnych miejscach oparty na dorobku doktryny niemieckiej⁵⁵², z której to również w wielu miejscach czerpało polskie prawo spółek. Niektóre z elementów organizacyjnych są również podobne względem regulacji spółek kapitałowych.

Podstawowym podobieństwem między polskimi a chińskimi spółkami osobowymi jest faktem ich tożsamej kwalifikacji prawnej jako jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej⁵⁵³. Drugim z nich jest kwestia oparcia regulacji spółek osobowych innych niż jawna na odpowiednim stosowaniu przepisów o spółce jawnej w przypadku braku zastrzeżenia odmienności regulacyjnych⁵⁵⁴. Chińska spółka jawna podobnie do jej polskiego odpowiednika charakteryzuje się możliwością utworzenia przez minimum dwóch wspólników o pełnej zdolności do czynności prawnych⁵⁵⁵, którymi mogą być również osoby prawne utworzone na podstawie obcego prawa⁵⁵⁶ – w takiej sytuacji wspólnik zobowiązany jest do wyznaczenia swojego reprezentanta, który mógłby mieć prawo prowadzenia spraw spółki⁵⁵⁷.

⁵⁴⁸ Art. 122 ch. p. sp. k.

⁵⁴⁹ Art. 216 pkt 1 ch. p. sp. k.

⁵⁵⁰ 普通合伙企业, w odróżnieniu od terminologii polskiej, terminologia chińska w stosunku do spółek kapitałowych (*gongsi*) i osobowych (*hehuoqiye*) używa innych określeń. W literaturze anglojęzycznej różnica ta uchwycona jest dzięki stosowaniu określeń *company* oraz *partnership* (tak np. czyni to Jiangyu Wang). Z uwagi jednak na stosowanie w literaturze polskiej terminu „spółka” w odniesieniu zarówno do spółek kapitałowych jak i osobowych tłumaczenie autora pracy nazw form prawno-organizacyjnych z języka chińskiego, dla przejrzystości terminologicznej, będzie odwzorowywać terminologię polską.

⁵⁵¹ p. sp. o. op. cit.

⁵⁵² S. Kuntner, op. cit., s. 23-24

⁵⁵³ Art. 102 u.2 ch. k.c.

⁵⁵⁴ Art. 55 u.3 ch. p. sp. o, art. 60 ch. p. sp. o.

⁵⁵⁵ Art. 14 pkt 1 ch. p. sp. o.

⁵⁵⁶ Wykładnia Art. 2 u.1 ch. p. sp. o *lege non distinguente*

⁵⁵⁷ Art. 26 u.3 ch. p. sp. o.; też <https://www.bakermckenzie.com/-/media/files/insight/guides/2022/doing-business-in-china-guide-2022.pdf> (ostatni dostęp: 29.11.2022), s. 6

Mogą nimi zostać również inne „organizacje” (*zuzhi*⁵⁵⁸), a więc stosownie do terminologii przyjętej przez chiński kodeks cywilny jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, do których to zalicza się spółki osobowe⁵⁵⁹. Posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych przez osobę planującą być współnikiem spółki jawnej jest o tyle istotne, iż w przypadku utraty tejże zdolności (lub jej ograniczenia) pozostali współnicy są zobowiązani do podjęcia decyzji w przedmiocie ewentualnego przekształcenia się spółki w spółkę komandytową z tymże współnikiem jako komandytariuszem lub decyzji o usunięciu takiego współnika ze spółki⁵⁶⁰ (co mogłoby potencjalnie doprowadzić do rozwiązania się spółki z mocy prawa⁵⁶¹). Umowa spółki może jednak samodzielnie określać wymogi potrzebne do bycia jej współnikiem, które, jeśli nie zostaną spełnione (lub przestaną być spełniane) będą odpowiednio uniemożliwiały wstąpienie do spółki⁵⁶² lub stanowiły podstawę do uznania współnika za usuniętego z niej z mocy umowy⁵⁶³. Jedyne ograniczenie ustawowe, które mogłoby znaleźć zastosowanie względem inwestora zagranicznego w kontekście tworzenia spółki jawnej to zakaz bycia współnikiem tej spółki nałożony na spółkę publiczną⁵⁶⁴. Ustawa nie przewiduje górnego limitu współników zatem *de lege lata* możliwe jest przyjęcie dopuszczalności utworzenia tej spółki przez „nieskończoną” ilość współników. Wspólnicy spółki jawnej są tak jak w modelach spółki z o.o. oraz spółki akcyjnej z o.o. związanej łącznie jednocześnie zobowiązani do wniesienia do spółki wkładów kapitałowych na pokrycie objętych przez siebie umową spółki (a nie statutu, jak w spółkach kapitałowych⁵⁶⁵) udziałów przed upływem wyznaczonego przez siebie w ramach statutu terminu⁵⁶⁶. Również zatem i w tym miejscu aktualne pozostaną rozważania poczynione na temat systemu kapitału subskrybowanego na gruncie podobnej tematyki w ramach spółki z o.o. Podobnie do regulacji polskiej wspólnicy są odpowiedzialni za zobowiązania spółki w sposób względem jej subsydiarny, solidarny oraz nieograniczony⁵⁶⁷. Ich odpowiedzialność za zobowiązania spółki w przypadku dochodzenia świadczenia z majątków osobistych współników jest jednak w ten sposób „ograniczona”, że w przypadku spełnienia przez współnika świadczenia, które wysokością przekraczało wysokość objętego przez niego udziału spółki może on domagać się w ramach roszczeń regresowych

⁵⁵⁸ 组织

⁵⁵⁹ Art. 102 u.2 ch. p. sp. o.

⁵⁶⁰ Art. 48 u.2 ch. p. sp. o.

⁵⁶¹ art. 14 pkt 1 ch. p. sp. o. w zw. z. 85 pkt 4

⁵⁶² Również jako potencjalny spadkobierca współnika – art. 50 u.2 pkt 2

⁵⁶³ Art. 48 pkt 4 ch. p. sp. o.

⁵⁶⁴ Art. 3 p. sp. o.

⁵⁶⁵ Prawo spółek osobowych posługuje się pojęciem „umowy spółki osobowej” (*hehuo xieyi* – 合伙协议), nie zaś pojęciem „statutu” (*zhangzheng* – 章程)

⁵⁶⁶ Art. 17 u.1 ch. p. sp. o.

⁵⁶⁷ Art. 2 ch. p. sp. o., art. 38-39 ch. p. sp. o.

zwrotu nadwyżki wysokości świadczenia względem wysokości objętego udziału⁵⁶⁸, stosownie do ustalonych w spółce zasad ponoszenia strat przez wspólników⁵⁶⁹, jak również, że wierzyciel zwróci się o spełnienie świadczenia z jego majątku dopiero w przypadku bezskutecznego zaspokojenia się z majątku spółki⁵⁷⁰. Odpowiedzialność nieograniczoną za zobowiązania spółki jawnej w związku z dopuszczalnością bycia jej wspólnikiem przez osoby prawne mogą ponieść również jej wspólnicy będący podmiotami, których odpowiedzialność za zobowiązania jej z natury rzeczy ograniczona (tzw. *corporate general partners*), a więc np. będący spółkami z o.o., akcyjnymi z o.o. lub spółkami komandytowymi, co wyraźnie podkreśla się na łamach łącznej wykładni art. 2 ch. p. sp. o. z art. 15 ch. p. sp. k.⁵⁷¹. Z uwagi na fakt ich „skrywania się” pod „zasłoną korporacyjną” w stosunku do takich wspólników również zastosowanie konstrukcja odpowiedzialności przebijającej – wobec spółek kapitałowych na podst. art. 20 u.3 ch. p. sp. k. zaś osobowych na podstawie wykładni systemowej tegoż przepisu, bez wyraźnej podstawy prawnej⁵⁷². Zasady podziału zysków i strat w omawianej spółce mogą zostać ustalone przez wspólników w ramach statutu lub podjętej później w ramach funkcjonowania spółki uchwały, zakazane jest jednak takie ukształtowanie tego zagadnienia, które odpowiadałoby zasadom funkcjonowania tzw. spółki lwiej⁵⁷³. Jeśli jednak wspólnicy nie dojdą w tym przedmiocie do porozumienia, zastosowanie znajdą ogólne zasady ponoszenia odpowiedzialności przewidujące podział zysków i strat wspólników, stosownie do stosunku wysokości wniesionego wkładu do wysokości całego kapitału spółki⁵⁷⁴. Odnośnie do ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki warto jeszcze wspomnieć o tym, że wspólnik, który zdecyduje się ze spółki wystąpić, dalej będzie odpowiedzialny za zobowiązania zaciągnięte w jej imieniu w okresie, w którym był jej wspólnikiem⁵⁷⁵, jednak wysokość jego odpowiedzialności zostanie wytyczona na podstawie wartości środków, które zostaną mu wypłacone w ramach spłaty lub umorzenia jego udziału po ich uprzednim wycenieniu stosownie do zasad ustalonych umową spółki⁵⁷⁶. Wspólnik wstępujący zaś automatycznie staje się w ten sposób odpowiedzialny za zobowiązania zaciągnięte przed jego wstąpieniem⁵⁷⁷ i nie zwolni się z nich również po

⁵⁶⁸ Art. 40 ch. p. sp. o.

⁵⁶⁹ Art. 33 u.1

⁵⁷⁰ Art. 38-39 ch. p. sp. o.

⁵⁷¹ J. Wang, op. cit., s. 75

⁵⁷² S. Kuntner., op. cit., s. 254-255

⁵⁷³ Art. 33 u.2 ch. p. sp. o.

⁵⁷⁴ Art. 33 u.1 ch. p. sp. o.

⁵⁷⁵ Art. 53 ch. p. sp. o.

⁵⁷⁶ Art. 51 u.1 ch. p. sp. o. w zw. z art. 52 ch. p. sp. o. Wartość owego udziału może zostać pomniejszona o wysokość szkody wyrządzonej spółce na zasadach podobnych dalej w pracy opisanych dotyczących usuwania wspólnika ze spółki. Wspomnieć należy również, że Ustawa prawo spółek osobowych tak jak Ustawa prawo spółek kapitałowych nie reguluje co się dzieje z udziałem spółki po jej umorzeniu zmuszając w ten sposób spółkę do samodzielnego uregulowania tej kwestii w ramach swojej umowy spółki.

⁵⁷⁷ Art. 44 u.2 ch. p. sp. o.

wystąpieniu z niej, nawet jeśli zostały one zaciągnięte zanim dołączył do spółki. Spółki jawne mają również tak jak spółki kapitałowe obowiązek informować o sposobie ponoszenia przez nie odpowiedzialności dzięki zawarciu wyrażenia *putong hehuo*⁵⁷⁸ w swojej firmie⁵⁷⁹.

Odnosnie do zagadnienia kapitału spółki jawnej, tak jak w spółce z o.o. oraz akcyjnej z o.o. nieprowadzącej działalności w szczególnej branży, nie został przewidziany jakikolwiek próg minimalnej wysokości kapitału przez nią posiadanego. Funkcję wkładów kapitałowych do spółek osobowych mogą pełnić tożsame kategorie przedmiotów wymienione w omówieniu spółki z o.o., z dodatkowym jednak prawem dokonania pokrycia udziału za pomocą świadczenia pracy⁵⁸⁰, które musi jednak zostać w ustalony statutem sposób wycenione⁵⁸¹. Obok wkładów kapitałowych do spółki stosownie do brzmienia art. 20 ch. p. sp. o. na jej majątek składają się uzyskanie w jej imieniu zyski oraz nabyte w jej imieniu rzeczy materialne i niematerialne (*caichan*⁵⁸²). Prawo prowadzenia spraw spółki z mocy ustawy przysługuje wszystkim jej wspólnikom⁵⁸³, może podlegać jednak dowolnym ograniczeniom na podstawie zawartej przez wspólników umowy⁵⁸⁴. W przypadku odebrania danemu wspólnikowi tego uprawnienia przysługiwać mu będzie wówczas z mocy ustawy prawo do kontroli czynności podejmowanych przez wspólnika wykonującego do uprawnienie⁵⁸⁵, prawo do regularnego uzyskiwania informacji o stanie finansowym spółki i sposobie prowadzenia jej spraw⁵⁸⁶ jak również prawo do wyrażenia nań sprzeciwu, wymuszające podjęcie w danej sprawie decyzji na ogólnych zasadach ich podejmowania ustalonych przez spółkę⁵⁸⁷. Zasady te wspólnicy mogą kształtować dowolnie w ramach umowy spółki⁵⁸⁸ (również dla spraw, dla których ustawa domyślnie przewiduje wymóg jednomyślności⁵⁸⁹), mogą jednak również zdecydować się na pozostanie przy domyślnym modelu przewidującym zasadę 1 wspólnik 1 głos i wymóg większości zwykłej dla podjęcia uchwały⁵⁹⁰. W kontekście prowadzenia spraw spółki

⁵⁷⁸ 普通合伙

⁵⁷⁹ Art. 15 ch. p. sp. o.

⁵⁸⁰ Art. 16 u.1 ch. p. o.

⁵⁸¹ Art. 16 u.3 ch. p. sp. o.

⁵⁸² 财产, Termin *caichan* nie jest terminem legalnym wiernie oddającym pojęcie rzeczy w rozumieniu doktryny polskiej, jego funkcję bowiem pełni zawarty w art. 115 ch. k.c. *wu* (物) odnoszący się zarówno do ruchomości jak nieruchomości. W rozumieniu chińskim bliżej temu pojęciu jest do pojęcia *własności*, czyli prawa. Z uwagi jednak na fakt, iż własność w prawie chińskim może być prawem zarówno do *rzeczy* materialnej i niematerialnej (co wnioskować można właśnie z art. 115 ch. k.c.), zasadnym w pojęciu autora jest użycie w tekście pojęcia rzeczy.

⁵⁸³ Art. 26 u.1 ch. p. sp. o.

⁵⁸⁴ Art. 26 u.2 ch. p. sp. o. Prawo spółek osobowych nie stanowi o „prawie i obowiązku” wspólników do prowadzenia jej spraw wskazując, że jest to prawo wspólnika. Oczywiście jest jednak obowiązek posiadania w spółce co najmniej jednego wspólnika, który miałby obowiązek prowadzenia jej spraw.

⁵⁸⁵ Art. 27 u.2 ch. p. sp. o.

⁵⁸⁶ Art. 28 u.1 ch. p. sp. o.

⁵⁸⁷ Art. 29 u.1 ch. p. sp. o. w zw. z art. 30 u.1 ch. p. sp. o.

⁵⁸⁸ Art. 30 u.1 ch. p. sp. o.

⁵⁸⁹ Art. 31 ch. p. sp. o.

⁵⁹⁰ Art. 30 u.1 ch. p. sp. o.

wspomnieć należy, iż podobnie jak zostało to opisane w kontekście osoby podającej się za Przedstawiciela Prawnego, umowa zawarta przez wspólnika nie posiadającego uprawnienia do prowadzenia spraw spółki, wiąże spółkę, jeśli osoba trzecia działała w dobrej wierze⁵⁹¹. Podobnie jednak jak w przypadku spółek kapitałowych, w przypadku wyrządzenia szkody spółce, możliwe jest pociągnięcie za to takiego wspólnika do odpowiedzialności⁵⁹², które może się zakończyć również usunięciem go ze spółki⁵⁹³ wraz z potrąceniem wysokości wyrządzonej szkody z wypłacanym mu, w związku z jego usuwaniem ze spółki, udziałem stosownie do jego wysokości obliczonej na podstawie zasad określonych przez umowę spółki lub podjętą uchwałę⁵⁹⁴. W ograniczonym zakresie pełnomocnictwa obszarze sprawy spółki prowadzić może również zatrudniony przez nią *business manager* (*jingying guanli ren*⁵⁹⁵), względem, którego również spółce przysługiwać będzie roszczenie w przypadku wyrządzenia jej szkody lub w przypadku jego działania poza zakresem udzielonego pełnomocnictwa⁵⁹⁶.

Spółka jawna, tak jak i spółki kapitałowe są zobowiązane do posiadania „siedziby”⁵⁹⁷, którą na gruncie wszystkich spółek osobowych (w związku z odpowiednim stosowaniem przepisów o spółce jawnej) określa się terminem „miejsca prowadzenia działalności produkcyjnej i biznesowej” (*shengchang jingying changsuo*⁵⁹⁸)⁵⁹⁹. Prawo spółek osobowych (w odróżnieniu od Prawa spółek kapitałowych) stanowi, że umowa spółki może przewidywać czas, na który spółka została utworzona, po którego upływie ulegnie samorozwiązaniu, jak i jej cel, po którego osiągnięciu dojdzie do tego samego skutku⁶⁰⁰. Takie elementy wewnętrznej organizacji spółki mogą jednak najprawdopodobniej również zostać ustalone w ramach statutów spółek kapitałowych, w związku ze wspomnianym już otwarciem katalogu spraw, które wspólnicy mogą uregulować w ramach statutu⁶⁰¹. Za moment powstania spółki jawnej tak jak przypadku spółek kapitałowych uznaje się moment uzyskania przez nich ich *business license*⁶⁰².

Jedną z korzyści jaką gwarantuje prowadzenie działalności w ramach spółki osobowej jest fakt niepodlegania opodatkowaniu podatkiem CIT – do spełniania zobowiązań podatkowych

⁵⁹¹ Art. 37 ch. p. sp. o.; zob. również <https://www.china-briefing.com/news/third-road-china-foreign-invested-partnerships/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁵⁹² Art. 37 ch. p. sp. o. *a contratio*

⁵⁹³ Art. 49 u.1 pkt 2 i 3 ch. p. sp. o.

⁵⁹⁴ art. 51 u.1 ch. p. sp. o. w zw. z art. 52 ch. p. sp. o.

⁵⁹⁵ 经营管理人员

⁵⁹⁶ Art. 35 u.1 i u.2 ch. p. sp. o.

⁵⁹⁷ Aktualne pozostają rozważania o obowiązku posiadania siedziby na terenie Chin poczynione wcześniej w pracy na gruncie art. 2 u.3 FIL

⁵⁹⁸ 生产经营场所

⁵⁹⁹ Art. 14 pkt 4 ch. p. sp. o.

⁶⁰⁰ Art. 85 pkt 1 i pkt 5 ch. p. sp. o.

⁶⁰¹ Art. 25 pkt 8 ch. p. sp. k., Art. 81 pkt 12 ch. p. sp. k.

⁶⁰² Art. 11 u.1 ch. p. sp. o.

obowiązani są tylko sami wspólnicy, co eliminuje problem podwójnego opodatkowania zysków wypracowanych przez spółkę (raz jako zysk spółki i drugi raz jako dywidenda)⁶⁰³. Spółka osobowa (jako osobny podmiot) nie musi również płacić podatku VAT oraz opłat celnych⁶⁰⁴. Praktyka wskazuje jednak, że formy prawne oferowane przez chińskie spółki osobowe (najprawdopodobniej w związku z nieatrakcyjnym modelem nieograniczonej odpowiedzialności) są rzadziej wykorzystywane przez inwestorów zagranicznych⁶⁰⁵.

3.2.2.2. Spółka jawna szczególna (Special General Partnership Enterprise)

Chińska spółka jawna szczególna (*telie putong hehuo qiye*⁶⁰⁶) (cyt. dalej również jako sp. j. szczególna) jest formą spółki jawnej wprowadzoną do chińskiego porządku prawnego obok spółki komandytowej w ramach nowelizacji chińskiego Prawa spółek osobowych z 2007 r. mającą na celu poszerzenie katalogu form prawno-organizacyjnych dostępnych przedsiębiorcom⁶⁰⁷. Koncepcja sposobu funkcjonowania tejże spółki w pewien sposób przypomina działanie polskiej spółki partnerskiej. Więcej podobieństw do niej odnaleźć można jednak do powstałego we wczesnych latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku amerykańskiego modelu *limited liability partnership* (LLP), który to był pierwszym tego typu⁶⁰⁸.

Zasadniczą różnicą między spółką jawną a spółką jawną szczególną jest sposób ponoszenia odpowiedzialności przez jej wspólników. Stosownie do brzmienia art. 57 ch. p. sp. o. wspólnicy tego rodzaju spółki za jej „zwykłe” zobowiązania powstałe w trakcie prowadzenia działalności odpowiadają tak jak wspólnicy spółki jawnej, a więc w sposób subsydiarny, solidarny oraz nieograniczony. W przypadku jednak sytuacji, w której do zaciągnięcia zobowiązania przez spółkę doszło w wyniku działania (lub zaniechania) danego wspólnika/wspólników charakteryzującego się umyślnością lub niedbalstwem (*zhongyin guyi*⁶⁰⁹ lub *chongda guoshi*⁶¹⁰) (z ang. *intentional act* lub *gross negligence*) odpowiedzialność pozostałych wspólników jest względem spółki solidarna i subsydiarna, ale ograniczona do wysokości objętych przez nich

⁶⁰³ <https://www.china-briefing.com/news/third-road-china-foreign-invested-partnerships/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁶⁰⁴ *Ibidem*.

⁶⁰⁵ <https://www.bakermckenzie.com/-/media/files/insight/guides/2022/doing-business-in-china-guide-2022.pdf> s. 6 (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁶⁰⁶ 特列普通企业

⁶⁰⁷ Lin L. *The limited liability partnership in China: a long way ahead*. [w:] *International Company and Commercial Law Review*, Wyd. 21, Londyn, Oxford, 2010 r., Sweet & Maxwell, ESC Publications, s. 259

⁶⁰⁸ *Ibidem*. s. 259

⁶⁰⁹ 中因故意

⁶¹⁰ 重大过失

udziałów⁶¹¹. Konstrukcja taka przywodzi na myśl tą dotyczącą „błędu w sztuce” znaną polskiej doktrynie. Odczytując przepis w kontekście regulacji polskiej dostrzec można zatem iż jego chińska „wersja” udziela ochrony pozostałym współnikom w mniejszym zakresie zawężając ją tylko do niektórych sytuacji. Brzmienie przepisu rodzi również pytania odnośnie do wykładni tychże pojęć oraz kwestii ciężaru dowodu, w przedmiocie tego czy działalność danego współnika realizowała przesłankę ograniczenia odpowiedzialności pozostałych. Odnośnie do pytania pierwszego niestety regulacja prawna ustawy nie udzieliła choćby częściowej odpowiedzi, co nałożyło obowiązek udzielenia ich przez chińskie orzecznictwo lub doktrynę. Dokonując rozróżnienia tychże pojęć Xu Xianfeng wprowadza systematykę znaną również polskiemu prawu karnemu – kwalifikuje on działanie umyślne jako świadome, któremu towarzyszy chęć wyrządzenia szkody lub godzenie się na jej wyrządzenie (a więc działanie w ramach konstrukcji zamiaru bezpośredniego lub ewentualnego) zaś działanie w ramach niedbalstwa jako świadomość możliwości wystąpienia szkody, której towarzyszy brak chęci i godzenia się na jej wystąpienie (a więc tzw. świadoma nieumyślność) naruszająca pewne reguły starannego postępowania⁶¹²⁶¹³⁶¹⁴. Z uwagi zaś na brak szczególnej regulacji odnośnie do zagadnienia ciężaru dowodu w opisywanym doktryna chińska wskazuje na zastosowanie ogólnej zasady ciężaru dowodzenia faktów przez tych, którzy wywodzą z nich dla siebie skutki prawne wywodzącej się z Ustawy o postępowaniu cywilnym⁶¹⁵ co jednocześnie kontruje się postulatem zmiany tejże sytuacji, aby przenieść ciężar dowodu na lepiej poinformowanego w tym zakresie samego zainteresowanego współnika⁶¹⁶. W kontekście zakresu przedmiotowego odpowiedzialności współnika podkreśla się również, że ostateczne brzmienie ustawy ukształtowało się w sposób odmienny od pierwotnego, które to w praktyce nakładało na współników obowiązek wzajemnej kontroli czynności podejmowanych przez pozostałych współników, w związku z zawarciem w ramach katalogu potencjalnych sytuacji stanowiących podstawę odpowiedzialności również sytuacji świadomego dopuszczenia do wyrządzenia szkody przez innego współnika w opisanej przez przepis formie. Ową lukę doktryna próbuje

⁶¹¹ Art. 57 u.1 ch. p. sp. o.

⁶¹² <https://mip.64365.com/zs/730896.aspx> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁶¹³ Tak ujęte postacie umyślności i niedbalstwa odpowiadają również definicjom tychże pojęć na gruncie chińskiego prawa karnego wywodzonym z art. 14 u.1 i 15 u.1 Ustawy karnej ChRL (中华人民共和国刑法) (Wydanie 1 Biuletynu SK OZPL z 2021 r., dekret Prezydenta nr 66) ogłoszonej 6 lipca 1979 r., 14ta zm. 26 czerwca 2020 r.

⁶¹⁴ W obszarze owych reguł postępowania racjonalne wydaje się postulowanie stosowania względem współnika podwyższonego standardu staranności. Co jednak ciekawe chiński kodeks cywilny nie przewiduje ogólnego przepisu mogącego stanowić podstawę tak wytyczonej odpowiedzialności, przewiduje ją jednak w art. 1242 ch. k.c. dla odpowiedzialności właściciela przedmiotu niebezpiecznego za szkody wyrządzone w związku z jego niedostatecznie starannym przechowywaniem, które umożliwiło jego uzyskanie niezgodnie z prawem.

⁶¹⁵ Art. 67 u.1 Ustawy o postępowaniu cywilnym (中华人民共和国民事诉讼法) (Wydanie 1 Biuletynu SK OZPL z 2022 r., Dekret Prezydenta nr 106) ogłoszonej 8 marca 1982 r., 5ta zm. 24 grudnia 2021 r.

⁶¹⁶ L. Lin, op. cit., s. 262

zapewnić sugerując, że dopuszczenie się takiej sytuacji winno konstytuować odpowiedzialność „świadomego” wspólnika w ramach jego „umyślności” lub „niedbalstwa”⁶¹⁷. W kontekście powyższego wątku, propozycji wykładni przepisu oraz regulacji polskiej warto jest również zwrócić uwagę, iż tego rodzaju milczenie ustawy daje powody do zastanowienia nad propozycją przyjęcia wskazanej powyżej wykładni jako potencjalnej podstawy odpowiedzialności wspólnika za działania podjęte przez osoby znajdujące się pod jego nadzorem. W kontekście odpowiedzialności wspólników występujących ze spółki oraz do niej wstępujących aktualnie pozostają rozważania poczynione na gruncie spółki jawnej. Kończąc wątek odpowiedzialności warto jest również wspomnieć o braku wyraźnego wskazywania przez firmę spółki możliwości ograniczenia swojej odpowiedzialności przez jej wspólników, co jednak przez legislatorów było uzasadniane koniecznością odróżnienia tejże spółki od drugiej równocześnie wprowadzanej, czyli komandytowej, której chińska nazwa dosłownie brzmi „spółka ograniczona” (wskazując zatem właśnie na potencjalne ograniczenie odpowiedzialności spółki)⁶¹⁸. Choć z perspektywy amerykańskiej lub brytyjskiej może się to faktycznie jawić jako problem, jednak z perspektywy polskiej przyzwyczajonej do braku konieczności każdorazowego literalnego wskazywania sposobu ponoszenia odpowiedzialności przez spółkę kwestia ta raczej tak bardzo razić nie powinna.

Cechą charakterystyczną polskiej spółki partnerskiej jest jej zaadresowanie do konkretnych grup zawodowych, zwanych wolnymi zawodami. W odróżnieniu jednak od polskiego modelu wyliczającego w jednym z przepisów tzw. wolne zawody, których przedstawiciele mogą się organizować w spółki partnerskie, ustawodawca chiński wskazał tylko że jest to forma prawno-organizacyjna w ramach której działać mogą „świadczący płatne profesjonalne usługi swoim klientom dzięki posiadanej profesjonalnej wiedzy i szczególnych umiejętnościach”⁶¹⁹. Tą ogólnobrzmiącą treść przepisu art. 55 u.1 uzupełnia zaoferowanie prowadzenia działalności gospodarczej w przedstawianej formule względem określonych branż dokonane za pomocą przyjęcia osobnych aktów prawnych (dedykowanych kancelariom prawnym oraz biurom rachunkowym), których przepisy miały w zamyśle zachęcić do przyjęcia takiej formy prawno-organizacyjnej, jednak w rzeczywistości z uwagi na trudne do spełnienia warunki utworzenia przesądziły o dostępności tej formy raczej tylko dla już istniejących podmiotów⁶²⁰.

⁶¹⁷ *Ibidem*.

⁶¹⁸ *Ibidem*. s. 262

⁶¹⁹ Art. 55 u.1 ch. p. sp. o.

⁶²⁰ Przykładowo warunkiem utworzenia kancelarii prawnej w formule spółki jawnej szczególnej jest posiadanie co najmniej 20 wspólników-założycieli oraz kapitału w wysokości minimum 10 milionów juanów (ok. 5 mln złotych), L. Lin, op. cit. s. 260

Rozwiązanie takie jest zatem bliższe polskiemu niż np. brytyjskie, które przyznaje dostępność tejże formy każdemu rodzajowi prowadzonej działalności⁶²¹.

Cechami charakterystycznymi sp. j. szczególnej są również obowiązki utworzenia w niej tzw. „funduszu ryzyka operacyjnego” (*zhiye fengxian jijin*⁶²², z ang. *occupational risk fund*) oraz nabycia „profesjonalnego ubezpieczenia” (*zhiye baoxian*⁶²³, z ang. *professional insurance*)⁶²⁴. Zaczynając od tego drugiego należy powiedzieć, iż obowiązek nabycia takowego ubezpieczenia nie jest chińskim pomysłem autorskim a zaczerpnięciem z rozwiązań przyjętych dla tego modelu spółki w niektórych stanach USA⁶²⁵. W odróżnieniu jednak od wymogów przewidzianych przez te jurysdykcje model chiński nie wprowadza jednak ani minimalnego progu kwotowego wykupienia ubezpieczenia ani nie wskazuje okresu na jaki owe ubezpieczenie ma zostać wykupione⁶²⁶. Wskazuje się również, iż chińskie prawo ubezpieczeniowe nie przewiduje osobnej kategorii „profesjonalnego ubezpieczenia spółki jawnej szczególnej” co wymusza skorzystanie z innych ofert ubezpieczenia oferowanych przez świadczących takie usługi, które mogłyby spełniać rolę gwarancyjną dla potencjalnego wierzyciela dochodzącego odpowiedzialności od wspólnika jako jedyne go zmuszonego do ponoszenia jej w sposób nieograniczony. Problemem dla takiego wspólnika jest fakt, iż oferty oferowane na rynku chińskim obejmują tylko ubezpieczenie na wypadek wyrządzenia szkody w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej w ramach niedbalstwa, co prowadzi do ograniczenia możliwości zaspokojenia wierzyciela, który dochodzi naprawienia szkody wyrządzonej przez działanie umyślne wspólnika⁶²⁷. Odnosnie zaś kwestii „funduszu ryzyka operacyjnego” regulacja ustawy zdecydowała się na wskazanie, że konkretne Środki regulujące tą tematykę zostaną wydane przez Radę Państwa. W podobnej koncepcji jak w przypadku „dedykowania” tejże formy prawno-organizacyjnej określonym branżom ustawodawca zdecydował się na „dedykowanie” regulacji dotyczącej tego zagadnienia również w ten sposób, jednak w stosunku do jeszcze mniejszego grona podmiotów, bo tylko w stosunku do biur rachunkowych, zapominając najwyraźniej o kancelariach prawnych⁶²⁸. Z owego aktu prawnego

⁶²¹ L. Lin., op. cit., s. 261

⁶²² 执业风险基金

⁶²³ 职业保险

⁶²⁴ Art. 59 u.1 ch. p. sp. o.

⁶²⁵ Lin Lin podaje, iż obowiązek nabycia wspomnianego profesjonalnego ubezpieczenia obowiązuje m. in. w Teksasie, Kalifornii, Connecticut, Nowym Meksyku czy stanie Waszyngton, zob. Lin L, op. cit. s. 262

⁶²⁶ *Ibidem*.

⁶²⁷ L. Lin, op. cit., s. 263

⁶²⁸ Aktem prawnym dedykowanym biurom rachunkowym są Środki dotyczące zarządzania funduszem ryzyka operacyjnego w biurach rachunkowych (会计师事务所职业风险基金管理办法) (cyt. Dalej jako Środki dot. f. r. o.). „Branżowy” akt prawny jakim są Środki dotyczące zarządzania kancelariami (律师事务所管理办法) wspomina w art. 52 o obowiązku

oraz ubogiej regulacji art. 59 u.2 ch. p. sp. o. dowiedzieć się można iż na ów fundusz spółka ma przeznaczać co najmniej 5% wypracowanego w danym roku zysku ustalonego dzięki przeprowadzeniu audytu, może ona używać środków zgromadzonych na funduszu do świadczenia swoim wierzycielom oraz że owe środki mają się znajdować na osobnym koncie bankowym, z którego w trakcie trwania spółki wspólnicy nie mogą korzystać w innych celach niż dla spełniania świadczeń względem wierzycieli oraz opłacania właściwych kosztów prawnych⁶²⁹. W kontekście funduszu, ubezpieczenia i przecież jeszcze kapitału własnego spółki oraz majątków osobistych wspólników nadal nie wiadomo jednak w jakiej kolejności zaspokojenia się dochodzić może wierzyciel – z którego „majątku” (ubezpieczenia, funduszu czy kapitału własnego) środki mają zostać przeznaczone na poczet świadczenia jako pierwsze.

Z uwagi na wskazane powyżej powody, jak i na fakt zawarcia przepisów umożliwiających przekształcenie się istniejących już spółek w spółki jawne szczególne jedynie w „dedykowanych” aktach prawnych⁶³⁰, większość przedsiębiorców świadczących profesjonalne usługi pozostało jednak przy swoich poprzednich formach prawno-organizacyjnych⁶³¹.

3.2.2.3. Spółka komandytowa (Limited Partnership Enterprise)

Ostatnią z chińskich form prawno-organizacyjnych spółek osobowych (również w kolejności regulacji aktu prawnego) jest spółka komandytowa (*youxian hehuo qiye*⁶³², dosłownie „spółka ograniczona”), która jest równie podobna w swej naturze do jej polskiego odpowiednika jak spółka jawna. Podobnie jak w spółce polskiej spółkę taką utworzyć mogą wspólnicy dzielący się na tych ponoszących subsydiarną, solidarną i nieograniczoną odpowiedzialność za zobowiązania spółki (tzw. wspólnicy zwykli – *putong hehuo ren*⁶³³) oraz wspólnicy, których odpowiedzialność jest ograniczona wysokością kwoty deklarowanej w ramach umowy (tzw. wspólnicy ograniczeni – *youxian hehuo ren*⁶³⁴). Pomimo wyraźnego nawiązania do terminologii anglojęzycznej (*general partner* oraz *limited partner*) z uwagi na ukształtowanie modelu ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki w sposób tożsamy z polskim w pełni uzasadnione wydaje się używanie w stosunku do tychże wspólników określeń komplementariusza oraz komandytariusza, zaś do spółki terminu spółki komandytowej. W

utworzenia funduszu, jednak szerzej tego zagadnienia nie komentuje. Brak jest innego aktu prawnego regulującego tą tematykę, który mógłby znaleźć zastosowanie w stosunku do kancelarii prawnych.

⁶²⁹ Art. 3, 6 oraz 9 Środków dot. f. r. o.

⁶³⁰ L. Lin., op. cit. s. 264

⁶³¹ J. Wang, op. cit. s. 66

⁶³² 有限合伙企业

⁶³³ 普通合伙人

⁶³⁴ 有限合伙人

odróżnieniu od regulacji spółki jawnej oraz jawnej szczególnej dla tejże spółki zdecydowano się wprowadzić ograniczenia ilościowe pod kątem jej potencjalnych wspólników – w jej ramach działać może tyle samo wspólników ile w chińskiej sp. z o.o., a więc minimum dwóch a maksimum 50, z tym jednak zastrzeżeniem, że co najmniej jeden wspólnik musi pełnić w niej funkcję komplementariusza⁶³⁵ pod rygorem uznania spółki za rozwiązaną z mocy prawa w przypadku nie uzupełnienia braku formalnego w terminie 30 dni od jego wystąpienia⁶³⁶. Sankcji takiej nie przewiduje się dla wystąpienia ze spółki wszystkich komandytariuszy przesądzając wówczas o przekształceniu się spółki z mocy prawa w spółkę jawną⁶³⁷. W ramach przypomnienia warto wskazać, iż funkcję komandytariusza owej spółki może pełnić osoba nieposiadająca pełnej zdolności do czynności prawnych i jej utrata nie stanowi o obowiązku rozwiązania spółki, tak jak w spółce jawnej lub o obowiązku wystąpienia takiego wspólnika ze spółki⁶³⁸. Tak jak w przypadku pozostałych spółek osobowych w związku z działaniem systemu kapitału subskrybowanego jej utworzenie nie wymaga wniesienia do niej jakiegokolwiek kapitału⁶³⁹ (z zastrzeżeniem oczywiście wyjątkowej sytuacji sp. j. szczególnej i jej funduszu ryzyka operacyjnego), jednak w przypadku ewentualnego podjęcia decyzji o jego wnoszeniu może on pokryty za pomocą tych samych środków jak dla spółki jawnej, z tym jednak zastrzeżeniem iż pokrycia swojego udziału na drodze świadczenia pracy dokonać nie może komandytariusz⁶⁴⁰. Odnośnie tematyki ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki przez jej wspólników aktualne pozostają rozważania poczynione na gruncie spółki z o.o. oraz spółki jawnej – zarówno w stosunku do komplementariusza będącego podmiotem o ograniczonej odpowiedzialności jak i komandytariusza ponoszącego z natury rzeczy ograniczoną odpowiedzialność za zobowiązania spółki na podstawie wyżej opisanych przesłanek może dojść do zastosowania mechanizmu odpowiedzialności przebijającej pozwalającego na ostateczne sięgnięcie do osobistych majątków, również w przypadku ich ewentualnego późniejszego wystąpienia ze spółki⁶⁴¹. Kluczowe rozróżnienie między komplementariuszami a komandytariuszami chińskiej spółki komandytowej dotyczy kwestii możliwości prowadzenia spraw tejże spółki. „Ceną” jaką płaci komandytariusz za ograniczenie jego odpowiedzialności do wysokości kwoty zadeklarowanej w ramach umowy spółki (będącej odpowiednikiem polskiej sumy komandytowej) jest brak możliwości prowadzenia spraw tejże

⁶³⁵ Art. 61 u.1 ch. p. sp. o.

⁶³⁶ Art. 75 ch. p. sp. o. w zw. z art. 85 pkt 4 ch. p. sp. o.

⁶³⁷ Art. 75 ch. p. sp. o. Oczywiście taka sytuacja wiąże się z obowiązkiem zgłoszenia zmiany formy prawno-organizacyjnej do organu rejestrowego jakim jest lokalny oddział SAMR na podst. art. 6 pkt 1 sz. z. z. rej. w zw. z art. 31 u.1 sz. z. z. rej.

⁶³⁸ Art. 79 ch. p. sp. o.

⁶³⁹ Art. 60 ch. p. sp. o. w zw. z art. 14 pkt 3 ch. p. sp. o.; art. 65 ch. p. sp. o.

⁶⁴⁰ Art. 64 u.1 i u.2 ch. p. sp. o.

⁶⁴¹ Art. 53 ch. p. sp. o. w zw. z 60 ch. p. sp. o. oraz art. 81 ch. p. sp. o.

spółki⁶⁴², co de facto oznacza, iż jest to model dedykowany bardziej tym inwestorom, którzy są zainteresowani udziałem w zyskach możliwe jak najmniejszym kosztem organizacyjnym. Sytuacja posiadania większego wpływu na spółkę i korzystania z ograniczonej odpowiedzialności komandytariusza jest jednak możliwa w ramach działania jako tzw. *active limited partner* posiadający większość udziałów w spółce osobowej, dzięki temu, iż wykonywanie podstawowych uprawnień wspólnika spółki takich jak głosowanie nad przewidzianymi przez umowę spółki sprawami nie jest o uznawane za prowadzenie jej spraw⁶⁴³⁶⁴⁴. Komandytariusz chińskiej spółki komandytowej może zostać pociągnięty do nieograniczonej i solidarnej odpowiedzialności nie tylko w przypadku odpowiadania na zasadach odpowiedzialności przebijającej, ale również, jeśli naruszy on zakaz prowadzenia spraw spółki poprzez działanie sprzeczne zasadami jej prowadzenia ustalonymi przez umowę spółki lub upoważnienie udzielone mu przez komplementariusza⁶⁴⁵ lub jeśli zawrze on umowę w imieniu spółki z działającą w dobrej wierze osobą trzecią⁶⁴⁶. Taka sama sytuacja będzie miała miejsce, jeśli komandytariusz dokona przekształcenia w komplementariusza lub jeśli osoba trzecia wstąpi do uprzednio utworzonej spółki we wspomniany wyżej drugi sposób – nieograniczony model odpowiedzialności znajdzie wówczas dla niego zastosowanie również wobec zobowiązań spółki zaciągniętych przed jego przekształceniem lub przystąpieniem do spółki⁶⁴⁷. Odpowiedzialność komandytariusza pozostanie jednak ograniczona, jeśli wystąpi on ze spółki bez dokonywania przekształcenia i jeśli nie znajdzie wobec niego zastosowania mechanizm odpowiedzialności przebijającej. W takiej sytuacji granica ponoszenia przez niego odpowiedzialności tak jak w spółce jawnej zostanie wytyczona przez odpowiednio wycenioną wartość środków, które otrzyma w ramach spłaty lub umorzenia jego udziału⁶⁴⁸. Jeśli zaś to komplementariusz dokona przekształcenia w komandytariusza to nadal za zobowiązania zaciągnięte przez spółkę w czasie, gdy odpowiadał on za nie w sposób nieograniczony będzie odpowiadał w ten sposób⁶⁴⁹. Rozważania o ponoszeniu odpowiedzialności przez wspólników spółki komandytowej zakończyć może fakt, iż z uwagi subsydiarny charakter

⁶⁴² Art. 67 ch. p. sp. o., Art. 68 u.1 ch. p. sp. o.

⁶⁴³ S. Kuntner, op. cit., s. 261, 265-266

⁶⁴⁴ Zasady podejmowania uchwał przez spółkę w określonych sprawach ustalić można bowiem w ramach umowy spółki na podst. art. 30 u.1 ch. p. sp. o. Na brak możliwości ograniczenia wykonywania podstawowego uprawnienia wspólnika do głosowania w spółce, na drodze takiej wykładni art. 68 u.2 ch. p. sp. o., która zakładałaby, że brak wymienienia tej kompetencji wspólnika w katalogu czynności nie uznawanych za prowadzenie spraw spółki, wskazuje Stephan Kuntner. Zob. S. Kuntner, op. cit., s. 261. Na fakt wykorzystywania tego uprawnienia w chińskich spółkach komandytowych wskazuje ten sam, pisząc o zastrzeganiu sobie (w ramach umowy spółki) przez komandytariuszy prawa głosu w sprawach dotyczących inwestycji dokonywanych przez spółkę, zob. S. Kuntner, op. cit. s. 260

⁶⁴⁵ Na taką wykładnię art. 68 u.2 ch. p. sp. o. oraz art. 76 wskazuje Stephan Kuntner w S. Kuntner, op. cit., s. 262-265.

⁶⁴⁶ Art. 76 u.1 ch. p. sp. o.

⁶⁴⁷ Art. 83 ch. p. sp. o.; Art. 44 u.2 ch. p. sp. o. w zw. z 60 ch. p. sp. o.

⁶⁴⁸ Art. 51 u.1 ch. p. sp. o. w zw. z art. 52 ch. p. sp. o. w zw. z art. 60 ch. p. sp. o. oraz art. 83 ch. p. sp. k.

⁶⁴⁹ Art. 84 ch. p. sp. o.

odpowiedzialności wspólników spółek osobowych (tak jak i kapitałowych) względem zobowiązań spółki w stosunku do osoby komandytariusza aktualna pozostaje zasada zwolnienia się z odpowiedzialności za „zwykłe” zobowiązania spółki (nie wpisujące się w przesłanki odpowiedzialności przebijającej) w przypadku dokonania pokrycia objętego przez siebie udziału. W ramach rozróżnienia chińskiej spółki jawnej oraz komandytowej warto również wspomnieć o tym, że w odróżnieniu od sytuacji spółki jawnej⁶⁵⁰ w ramach tej drugiej dopuszczalne jest takie ukształtowanie w ramach umowy spółki⁶⁵¹ (art.) zasad czerpania zysków i ponoszenia strat w spółce, które będzie się charakteryzowało czerpania zysków tylko przez część wspólników wraz z ponoszeniem strat przez ich wszystkich⁶⁵².

3.2.3. Oddział zagranicznego przedsiębiorstwa, Oddział spółki oraz Spółka zależna

Dla domknięcia analizy dostępnych form prawno-organizacyjnych dla inwestorów zagranicznych na podstawie regulacji Dwoch Ustawy o Formach pokrótce omówić należy również kwestie oddziału zagranicznego przedsiębiorstwa (*waiguo gongsi de fenzhi jigou*⁶⁵³), oddziału spółki (kapitałowej oraz osobowej) (*fengongsi*⁶⁵⁴ oraz *fenzhi jigou*⁶⁵⁵) oraz spółki zależnej (*zi gongsi*⁶⁵⁶). Tematyka oddziału „zagranicznego przedsiębiorstwa”, rozumianego jako chińskiego oddziału spółki kapitałowej utworzonej poza granicami Chin na podstawie obcego prawa⁶⁵⁷ została uregulowana w sposób odrębny względem oddziałów spółek krajowych, co szczególnie widoczne jest w kontekście odrębnych zasad rejestracji tychże oddziałów. Tego rodzaju oddzielnie uregulowanie oddziałów spółek zagranicznych oraz oddziałów spółek krajowych jest w pewien sposób podobne do sytuacji w Polsce w związku z uregulowaniem zakładania oddziałów tzw. „przedsiębiorców zagranicznych” w odrębnej ustawie⁶⁵⁸ i dopuszczeniem ich zakładania dla spółek krajowych na podstawie umowy spółki⁶⁵⁹. Chińską regulację oddziałów zagranicznych przedsiębiorstw, podobnie jak polską, cechuje dość niewielka liczba przepisów, wśród których praktycznie nie ma norm dotyczących

⁶⁵⁰ Art. 33 u.2 ch. p. sp. o.

⁶⁵¹ Art. 18 pkt 5 ch. p. sp. o. w zw. z art. 60 ch. p. sp. o.

⁶⁵² Art. 69 ch. p. sp. o.

⁶⁵³ 外国公司的分支机构

⁶⁵⁴ 分公司

⁶⁵⁵ 分支机构

⁶⁵⁶ 子公司

⁶⁵⁷ Art. 191 ch. p. sp. k.

⁶⁵⁸ Art. 14 u.1 Ustawy o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2018 poz. 649)

⁶⁵⁹ Do dokumentów stanowiących łącznie umowę spółki tzw. internetowego podtypu spółki z o.o. zalicza się również załącznik o ustanowieniu oddziału (załącznik nr 19) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 stycznia 2015 r. w sprawie określenia wzorców dotyczących spółki z ograniczoną odpowiedzialnością udostępnionych w systemie teleinformatycznym (Dz.U. 2015 poz. 69)

wewnętrznej organizacji oddziału. Ustawodawca zdecydował się ograniczyć do regulacji takich kwestii jak obowiązek przejścia przez procedurę rejestracji zakończoną uzyskaniem *business license* przez oddział⁶⁶⁰, zawarcia „narodowości” spółki obcego prawa i sposobu ponoszenia przez nią odpowiedzialności w firmie spółki⁶⁶¹, przechowywania kopii statutu spółki obcego prawa w siedzibie oddziału⁶⁶² oraz odpowiedniego dokapitalizowania oddziału umożliwiającego mu podejmowanie działalności przeznaczanej mu przez spółkę⁶⁶³. Obowiązkiem nałożonym na spółkę zagraniczną tworzącą oddział w Chinach, znanym w podobnej formie również w Polsce, jest obok obowiązku posiadania siedziby również kwestia konieczności powołania w ramach oddziału jej przedstawiciela znajdującego się na terytorium Chin, który „byłby za nią odpowiedzialny”⁶⁶⁴. Podobnie jak w Polsce oddział spółki obcego prawa nie posiada własnej osobowości prawnej w związku z czym całą odpowiedzialność za zobowiązania przez niego zaciągnięte ponosi spółka, którą go utworzyła⁶⁶⁵. Szerszych informacji odnośnie do wewnętrznej organizacji takich oddziałów w zamyśle ustawodawcy udzielić miały oddzielnie wydane przez Radę Państwa akty prawne, ostatecznie jednak uchwalone zostały jedynie „Szczegółowe zasady wykonawcze do reguł” znajdujące zastosowanie dla oddziałów zagranicznych banków⁶⁶⁶, uniemożliwiając de facto prowadzenie działalności w ramach takich oddziałów w branżach innego typu. Warto jednak wspomnieć iż Reguły dotyczące zarządzania rejestracją podmiotów rynkowych, które weszły w życie 1 marca 2022 r. objęły swym zakresem również i oddziały zagranicznych przedsiębiorstw⁶⁶⁷, co może wskazywać na fakt, iż nie jest to forma prawno-organizacyjna zupełnie zapomniana przez chińskiego ustawodawcę, w związku z czym możliwe, że w przyszłości pojawi się akt prawny regulujący wewnętrzną organizację oddziałów spółek obcego prawa niezależnie od branży, której miałyby ów oddział działać.

Dwie Ustawy o Formach również zawierają inne przepisy dotyczące tworzenia oddziałów spółek. W odróżnieniu od sytuacji oddziałów spółek osobowych, odnośnie których kwestia

⁶⁶⁰ Art. 192 u.1 ch. p. sp. k.

⁶⁶¹ Art. 194 u.1 ch. p. sp. k.

⁶⁶² Art. 194 u.2 ch. p. sp. k.

⁶⁶³ Art. 193 u.1 ch. p. sp. k. Brak jest jednak informacji czy owe środki muszą być środkami pieniężnymi, czy nie oraz jeśli tak, to czy muszą zostać ulokowane w banku i być otrzymane na drodze przelewu czy też uzyskane mogą być również w gotówce

⁶⁶⁴ Art. 193 u.1 ch. p. sp. k. W Polsce zagraniczna spółka ma obowiązek powołania swojego przedstawiciela w ramach oddziału, nie zaś przedstawiciela samego oddziału, jednakże w praktyce prawdopodobnie funkcje pełnione przez te podmioty są w większości tożsame

⁶⁶⁵ Art. 195 u.2 ch. p. sp. k.

⁶⁶⁶ 中华人民共和国外资银行管理条例实施细则 Szczegółowe zasady wykonawcze do reguł dotyczących zarządzania bankami o zagranicznym kapitale (Wydanie 8 Biuletynu Rady Państwa z 2020 r., dekret Chińskiej Komisji Nadzoru Bankowości i Ubezpieczeń (China Banking and Insurance Regulatory Commission) nr 6 z 2019 r.) ogłoszone 24 listopada 2006 r., 2ga zm. 18 grudnia 2019 r.

⁶⁶⁷ art. 2 pkt 5 r. z. rej.

podstawy prawnej ich tworzenia jest w związku z brakiem regulacji dedykowanej zagranicznym inwestorom klarowna, sytuacja oddziałów spółek kapitałowych już taka nie jest – w związku jednak z powszechnym stosowaniem wykładni w ramach zasady *lex specialis derogat legi generali* należałoby przesądzić iż w istocie względem oddziałów spółek kapitałowych zastosowanie znalazłyby odrębne regulacje w zależności od tego czy spółką tworzącą oddział byłaby spółka obcego prawa w rozumieniu art. 191 ch. p. sp. k. czy też PFZZ w rozumieniu art. 2 u.4 FIL. W kontekście oddziałów spółek kapitałowych oraz osobowych tworzonych jako oddziały spółek posiadanych siedzibę w Chinach, jak i spółek zależnych należy dokonać zastrzeżenia, iż nie wpisują się one w definicję BIZ w formule *greenfield* tak jak czyniłby to oddział zagranicznego przedsiębiorstwa – utworzenie oddziału spółki lub spółki zależnej wymaga bowiem uprzedniego założenia samej spółki. Z uwagi na zbliżone zasady funkcjonowania oddziałów spółek prawa chińskiego do zasad dotyczących oddziałów spółek prawa obcego i wpisywanie się zarówno oddziałów jak i spółek zależnych w tematykę pracy, która odnosi się nie tylko do „zakładania” ale i „prowadzenia” działalności gospodarczej, jak również kwestię zawierania się wszystkich tych form w katalogu form prawno-organizacyjnych dostępnych inwestorowi zagranicznemu na podstawie art. 31 ustawy FIL (będącej osią centralną tej pracy) oraz krótką regulację ich omówienie wydaje się być w opinii autora uzasadnione. Regulacja oddziału chińskiej spółki kapitałowej podobnie do regulacji oddziału spółki prawa obcego, a nawet jeszcze bardziej ubogo odnosi się do tematyki ich wewnętrznej organizacji – chińskie Prawo spółek kapitałowych nie przewiduje w tej materii zupełnie żadnych zasad. Ustawa podobnie jak dla oddziałów spółek obcego prawa przesądza jedynie o braku posiadania przez nie osobowości prawnej, przewidując równocześnie (tak jak dla oddziałów spółek zagranicznych), iż nie ponoszą one samodzielnej odpowiedzialności za zaciągnięte przez siebie zobowiązania⁶⁶⁸. Podobnie jak dla oddziału spółki obcego prawa stanowi również o obowiązku wystąpienia przez spółkę do organu rejestracyjnego z wnioskiem o rejestrację oddziału celem uzyskania dla niego *business license*⁶⁶⁹. W odróżnieniu jednak od regulacji oddziałów zagranicznych spółek kapitałowych norma stanowiąca o braku ponoszenia samodzielnej odpowiedzialności przez oddział, wynikająca z ustawy gałęziowej, w pewien sposób została jednak zmodyfikowana i na drodze art. 74 u.2 ch. k.c. obecnie stanowi, że odpowiedzialność za zobowiązania zaciągnięte przez oddział w istocie ponosi osoba prawna, która tenże oddział utworzyła, jednakże wierzyciel oddziału spółki w pierwszej kolejności powinien zwrócić się z żądaniem świadczenia do samego oddziału i dopiero po ustaleniu braku

⁶⁶⁸ Art. 14 u.1 ch. p. sp. k.

⁶⁶⁹ *Ibidem*.

możliwości zaspokojenia się z jego środków zwrócić się z tymże żądaniem do spółki⁶⁷⁰. Regulacja oddziału spółki osobowej również jest równie uboga co dotycząca spółki kapitałowej, ponieważ także stanowi jedynie jeden artykuł, który w odniesieniu do oddziałów spółek osobowych stanowi jedynie o obowiązku spółki dotyczącym wystąpienia o rejestrację oddziału celem uzyskania dla niego *business license*⁶⁷¹. Niewątpliwą zaletą najnowszej legislacji chińskiej dotyczącej oddziałów spółek osobowych i kapitałowych prawa chińskiego jest jednak w pełni przejrzysta regulacja procesu ich rejestracji w związku z faktem, iż one również, podobnie jak oddziały zagranicznych przedsiębiorstw, znalazły się w zakresie przedmiotowym wspomnianych powyżej Reguł⁶⁷². Kompetencję tworzenia spółek zależnych chiński ustawodawca przyznał jedynie w stosunku do spółek kapitałowych⁶⁷³. W stosunku do spółek zależnych ustawa przewiduje, iż są one podtypem osoby prawnej tego samego rodzaju co spółki kapitałowe, z związku czym wyprowadzić można konkluzję o możliwości przyjęcia przez nie formy spółki z o.o. (zarówno spółki wieloosobowej jak jednoosobowej) lub akcyjnej z o.o., na co również wskazuje Jiangyu Wang⁶⁷⁴, w związku z czym względem takich spółek zależnych aktualne pozostają rozważania poczynione w tej pracy na gruncie wspomnianych spółek. Za Jiangyu Wang wskazać jednak należy, iż posiadanie w swoim „portfelu inwestycyjnym” utworzonej przez spółkę drugiej spółki nie zwalnia jej z obowiązku poszanowania praw potencjalnych innych udziałowców (w przypadku przyjęcia wieloosobowego modelu spółki)⁶⁷⁵.

3.3. Pozostałe elementy reżimu prawa inwestycji zagranicznych na podstawie Ustawy o inwestycjach zagranicznych

3.3.1. System tzw. list negatywnych dla inwestycji zagranicznych (*Negative List for Foreign Investment*) oraz tzw. krajowego traktowania inwestorów zagranicznych na etapie pre-rejestracyjnym (*Pre-Establishment National Treatment*)

Ustawa o inwestycjach zagranicznych obok dokonania częściowego ujednolicenia zasad prowadzenia działalności gospodarczej przez inwestorów krajowych i zagranicznych dzięki zunifikowaniu form prawno-organizacyjnych wehikułów biznesowych utrzymała jednak w mocy pewne elementy reżimu inwestycji zagranicznych, które różnicują inwestorów krajowych od zagranicznych. W związku z tym, iż ich utrzymanie znalazło swoje „potwierdzenie” w (*de*

⁶⁷⁰ Takie łączne rozumienie dwóch przepisów wyprowadzić można na gruncie wykładni *lex posteriori derogat legi priori* w związku z uchwaleniem chińskiego Kodeksu Cywilnego (2020) po Prawie spółek kapitałowych (ostatnia zmiana w 2018 r.).

⁶⁷¹ Art. 12 ch. p. sp. o.

⁶⁷² Art. 2 pkt 1 oraz pkt 2 r. z. rej.

⁶⁷³ Jedynym przepisem przewidującym możliwość utworzenia spółki zależnej jest art. 15 ch. p. sp. k. W Ustawie Prawo spółek osobowych brak jest podobnego przepisu.

⁶⁷⁴ J. Wang, op. cit., s. 57

⁶⁷⁵ *Ibidem*.

facto informacyjnych) przepisach Ustawy o inwestycjach zagranicznych elementy te stanowią integralną część zagadnienia stanowiącego temat tejże pracy, co uzasadniania dokonanie ich omówienia w dalszej jej części.

Podstawowym elementem cechującym chiński reżim prawny inwestycji zagranicznych jest obecnie, będący reliktem odchodzącego stopniowo w pełni do przeszłości modelu dwutorowej regulacji, system tzw. list negatywnych (*fumian qingdan*⁶⁷⁶) dla inwestycji zagranicznych (dalej jako system zagranicznych list negatywnych), do którego odwołuje się art. 4 u.1 FIL. System ten, będący sukcesorem politycznego środka Katalogu Branż dla Inwestycji Zagranicznych (z ang. *Catalogue of Industries Guiding Foreign Investment*), za pomocą którego władze chińskie odpowiednio „ukierunkowywały” wektor inwestycji zagranicznych, spełnia podobną względem owego Katalogu funkcję ochronną względem interesów państwa chińskiego i chińskiego kapitału, dzięki „wyłączaniu” i „ograniczaniu” dostępności określonych branż działalności gospodarczej dla inwestorów zagranicznych, jak również dzięki wprowadzaniu ułatwień względem części z nich.. W nawiązaniu do systemu zagranicznych list negatywnych należy wspomnieć również o liście mającej zastosowanie do wszystkich inwestorów, bez rozróżnienia na ich pochodzenie, zwanej Listą Negatywną Dostępu do Rynku⁶⁷⁷ (*Negative List for Market Access*). Jest ona systemem, który (choć nie można powiedzieć, iż należy do reżimu „inwestycji zagranicznych) również powinien być uwzględniany w związku z planami wejścia na chiński rynek, z uwagi na bycie swego rodzaju zbiorczym wymiennikiem branż, odnośnie do których chiński ustawodawca zdecydował się na ich wyłączenie z katalogu dostępnych inwestorom prywatnym lub na wprowadzenie względem nich dodatkowych wymogów, od których spełnienia uzależniona jest możliwość prowadzenia działalności gospodarczej. Kształt systemu zagranicznych list negatywnych od momentu wyodrębnienia pierwszej ogólnokrajowej Listy Negatywnej w ramach ostatniego Katalogu Branż dla Inwestycji Zagranicznych w roku 2017 tworzą nowelizowane co jakiś czas trzy listy – lista ogólnokrajowa, lista mająca zastosowanie w Pilotażowanych Strefach Wolnego Handlu oraz lista dedykowana specjalnej strefie ekonomicznej prowincji Hajnan. Każda z list oparta jest na terminologii używanej w klasyfikacji ustandaryzowanych określeń sposobów prowadzenia działalności gospodarczej opracowanej przez NDRC⁶⁷⁸ (podobnej do Polskiej Klasyfikacji Działalności), służącej również do określania zakresu prowadzonej działalności (tzw. *business scope*).

⁶⁷⁶ 负面清单

⁶⁷⁷ Uniwersalna Lista Negatywna, op. cit.

⁶⁷⁸ 经营范围规范表述目录 Katalog ustandaryzowanych określeń zakresu działalności gospodarczej, zob. najnowsza wersja z 2021 r.: <https://www.samr.gov.cn/hd/zjdc/202103/P020210316361615430877.pdf> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

Obecnie w ramach listy ogólnokrajowej 21 branż uznanych za newralgiczne pozostaje dla inwestorów zagranicznych branżami wyłączonymi (najwięcej z nich (7) dotyczy kategorii „kultura, sport i przemysł rozrywkowy”), zaś na pozostałe 10 zostały nałożone różne ograniczenia, m. in. dotyczące posiadania kontrolnego pakietu udziałów przez stronę chińską, formy prawno-organizacyjnej podmiotu czy narodowości kadry kierowniczej⁶⁷⁹. Listy odnoszące się do PFTZ oraz prowincji Hajnan obecnie dotyczą takiej samej liczby 27 branż, wśród których część branż pozostaje zakazana, część zamiast być zakazaną jest branżą dostępną po spełnieniu określonych wymogów (np. branża „sondażowa”) zaś część stała się zupełnie dostępną, dzięki ich zupełnym usunięciu z listy (np. branża *manufacturingu*). Różnice zaobserwować można również między listami dotyczącymi PFTZ oraz prowincji Hajnan – część z branż, które pozostają ograniczonymi w PFTZ jest zupełnie dostępna w prowincji Hajnan (np. branża drukarska)⁶⁸⁰. W kontekście kolejno ogłaszanych list warto wspomnieć o fakcie sukcesywnego ich „skracania” – w przeciągu ostatnich 5 lat, każda nowa lista przewidywała ograniczenia lub wyłączenia dla coraz mniejszej liczby branż⁶⁸¹. Warto jest również wspomnieć o deklaracji złożonej w ramach art. 4 u.4 FIL, stanowiącej, że jeśli jakakolwiek umowa międzynarodowa której stroną jest Chińska Republika Ludowa przewiduje bardziej korzystne zasady odnośnie do dostępności rynku dla inwestorów zagranicznych (niż te określone przez zagraniczne listy negatywne), przepisy tejże umowy znajdą wówczas zastosowanie. Obecnie żadne tego typu postanowienia w polsko-chińskich umowach międzynarodowych jeszcze się jednak nie znalazły.

Wprowadzenie systemów list negatywnych znacznie przyspieszyło proces uruchamiania swojej działalności gospodarczej w związku ze zdjęciem z organu rejestracyjnego obowiązku każdorazowego wyrażania zgody na rozpoczęcie działalności przez inwestora zagranicznego, który został zastąpiony systemem ewentualnej późniejszej interwencji organu w przypadku wykrycia określonych nieprawidłowości. Stosownie do wymogów mających zastosowanie względem inwestora w trakcie przechodzenia przez niego przez proces tworzenia podmiotu ma on obowiązek na etapie składania właściwych dokumentów rejestracyjnych poinformować organ, czy branże, w których zamierza ona prowadzić swoją działalność gospodarczą, są tymi

⁶⁷⁹ Dla pełnego wymienienia branż objętych zakazami i ograniczeniami wejścia na rynek zob. <https://www.china-briefing.com/news/chinas-foreign-investment-negative-list-2021-edition-english-version/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁶⁸⁰ Dla pełnego wskazania różnic między listami negatywnymi zob. <https://www.china-briefing.com/news/hainans-negative-list-creates-business-opportunities-for-foreign-investors/> (ostatni dostęp: 29.11.2022) oraz <https://www.china-briefing.com/news/2021-china-negative-lists-update-widen-market-access-for-foreign-investment/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁶⁸¹ <https://www.china-briefing.com/news/2021-china-negative-lists-update-widen-market-access-for-foreign-investment/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

w stosunku do których zostały przewidziane określone wymagania i zadeklarować, że sposób w jaki przygotował się on do uruchomienia swojej działalności spełnia owe wymagania⁶⁸² pod rygorem najprawdopodobniej ponoszenia odpowiedzialności za poświadczenie nieprawdy.

Względem systemu zagranicznych list negatywnych systemem komplementarnym jest tzw. system krajowego traktowania inwestorów zagranicznych, który ma swój wymiar „etapu pre-rejestracyjnego” oraz „etapu po-rejestracyjnego”. Zasadą definicyjną systemu krajowego traktowania inwestorów zagranicznych jest traktowanie przedsiębiorców z państw trzecich na równi z pochodzącymi w Chin pod kątem takich aspektów jak obowiązki związane z rejestracją podmioty czy możliwości korzystania z preferencyjnych polityk dotyczących działalności w określonych branżach. System krajowego traktowania na etapie pre-rejestracyjnym, do którego nawiązuje art. 4 u.2 FIL, w zamyśle ustawodawcy gwarantować ma inwestorom zagranicznym planującym działalność w branżach innych niż wymienione w zagranicznych listach negatywnych traktowanie nie mniej korzystne niż przyznane przedsiębiorcom krajowym⁶⁸³. Deklaracja takiego traktowania inwestorów zagranicznych zawarta w Ustawie w praktyce dla przedsiębiorców polskich nie jest czymś nowym, ponieważ w związku z brzmieniem art. 3 u.2 polsko-chińskiego *Bilateral Investment Treaty* przyznającego inwestorom obu państw traktowanie oparte na klauzuli największego uprzywilejowania (*most favoured nation clause*), tego rodzaju traktowanie zostało im przyznane już w 2017 r. dzięki zastrzeżeniu klauzuli *pre-establishment national treatment* w BIT zawartym między Chinami a Hong Kongiem⁶⁸⁴. Sytuacja jest podobna w wymiarze „po-rejestracyjnym” traktowania krajowego, polegającego m. in. na obejmowaniu zasięgiem ogłaszanych preferencyjnych polityk inwestorów zagranicznych⁶⁸⁵, które polscy przedsiębiorcy otrzymali już w 1994 r. w związku z przyznaniem tego rodzaju krajowego traktowania inwestorom bułgarskim⁶⁸⁶. Ustawa o inwestycjach zagranicznych oraz jej reguły wykonawcze w odniesieniu do po-rejestracyjnego traktowania krajowego przewidują, iż rząd oraz jego właściwe departamenty mają obowiązek traktowania inwestorów zagranicznych na równi z krajowymi pod kątem takich zagadnień jak zwolnienia z podatków, wymogi odnośnie do nabywania określonych pozwoleń/licencji czy zasady uzyskiwania finansowania (np. w kontekście pożyczek na prowadzenie działalności)⁶⁸⁷.

⁶⁸² Część I pkt 1 Okólnika SAMR dotyczącego wdrażania Ustawy o inwestycjach zagranicznych i rejestracji przedsiębiorstw finansowanych z zagranicy 市场监管总局关于贯彻落实《外商投资法》做好外商投资企业登记注册工作的通知 (Guo Shi Jian Zhu z 2019 r., nr 247) ogłoszonego 6 stycznia 2020 r., cyt. dalej jako Okólnik dot. wdrażania FIL

⁶⁸³ Art. 4 u.2 FIL

⁶⁸⁴ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 59

⁶⁸⁵ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 65

⁶⁸⁶ W. Hu *The EU-China Comprehensive Agreement on Investment: an in-depth reading* [w:] *CEPS Policy Insights* wyd. 7, Bruksela, 2021 r., Centre for European Policy Studies., s. 25

⁶⁸⁷ Art. 6 u.1 r. w. do FIL, art. 35 u.1 r. w. do FIL

Względem inwestorów zagranicznych oraz krajowych zastosowanie mają znaleźć również te same standardy⁶⁸⁸, w których tworzeniu inwestorzy zagraniczni mają mieć udział⁶⁸⁹, co ma zapobiegać stawianiem wyższych wymagań przedsiębiorstwom finansowanym z zagranicy w procesie ich wchodzenia w daną branżę. Doktryna wskazuje jednak, iż tego rodzaju zapisy są trudne do egzekwowania na poziomie krajowym i w rzeczywistości faktyczne realia, w których swoją działalność prowadzą PFZZ kształtują władze lokalne, które to często, pomimo innych zamierzeń władz państwowych, w swych działaniach kierują się lokalnym protekcjonizmem⁶⁹⁰. System zagranicznych list negatywnych oraz krajowego traktowania inwestorów zagranicznych jest jednak z pewnością elementem, który pozostanie w ramach reżimu inwestycji zagranicznych jeszcze przez jakiś czas zanim zupełnie ustąpi miejsca równym zasadom prowadzenia działalności gospodarczej przez inwestorów krajowych i zagranicznych, dlatego tym drugim pozostaje się jedynie do niego dostosować.

3.3.2. System branż „promowanych” do prowadzenia w nich inwestycji zagranicznych (*Industries Encouraged For Foreign Investment*)

Po przeciwnej stronie opisanego powyżej systemu zagranicznych list negatywnych znajduje się system branż „promowanych” do prowadzenia w nich inwestycji zagranicznych, w ramach którego władze państwowe decydują się na wprowadzanie określonych zachęt i ułatwień względem inwestorów zagranicznych, którzy zdecydują się na prowadzenie działalności w tych gałęziach gospodarki, w których władze państwowe Chin uznają, że potrzebują rozwoju finansowanego oraz zarządzanego z zagranicy. System branż promowanych jako samodzielny byt, podobnie jak system zagranicznych list negatywnych, jest ideowym kontynuatorem systemu opartego na publikowanych do roku 2017 *Katalogach Branż dla Inwestycji Zagranicznych*. W odróżnieniu jednak od systemu zagranicznych list negatywnych wyodrębnił się on dopiero w 2019 r., kiedy to ostatecznie uchylono pozostającą jeszcze w mocy część ostatniego Katalogu Branż dla Inwestycji Zagranicznych dedykowaną branżom promowanym. O możliwości przewidywania uprzywilejowanych zasad prowadzenia działalności gospodarczej względem inwestorów inwestujących w określonych branżach stanowi art. 14 FIL oraz art. 12 u.1 r. w. do FIL. Artykuł 11 r. w. do FIL bezpośrednio zaś odwołuje się do podstawy normatywnej tego systemu którym jest Katalog branż promowanych do prowadzenia w nich inwestycji zagranicznych⁶⁹¹ dzielący się na część dotyczącą branż promowanych na terenie

⁶⁸⁸ Art. 14 r. w. do FIL

⁶⁸⁹ Art. 13 u.1 r. w. FIL

⁶⁹⁰ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 65-66

⁶⁹¹ Katalog branż promowanych, op. cit.

całych Chin i część dotyczącą branż promowanych na terenie jej wymienionych centralnych, zachodnich i północnowschodnich prowincji. W odróżnieniu od systemu zagranicznych list negatywnych wprowadzających ograniczenia dla stosunkowo niewielkiej liczby branż obecny Katalog branż promowanych przewiduje ułatwienia dla prowadzenia działalności w 480 branżach w odniesieniu do całego kraju i 755 branżach w odniesieniu do wspomnianych powyżej regionów. Aktualnie obowiązujący katalog zostanie jednak od 1 stycznia 2023 r. zastąpiony nowym, który to będzie przewidywał ułatwienia dla jeszcze większej ilości branż (odpowiednio 519 oraz 955)⁶⁹². Podstawowy wymiar uprzywilejowania działalności w określonych branżach opiera się uchwalaniu odrębnych, lecz nawiązujących do Katalogu branż promowanych, aktów prawnych przewidujących preferencyjne stawki podatkowe podatku CIT (15% stawki w miejsce stawki 25%), ale również takie ułatwienia jak zwolnienia z obowiązków płacenia ceł z tytułu wwozu niektórych towarów importowanych czy dostępność preferencyjnych cen nieruchomości gruntowych⁶⁹³. Branże wymienione w Katalogu branż promowanych tak samo jak te wymienione w zagranicznych listach negatywnych są nazwane zgodnie z terminologią określającą sposoby prowadzenia działalności gospodarczej przyjętą w Katalogu ustandaryzowanych określeń zakresu działalności gospodarczej. W kontekście preferencyjnych zasad prowadzenia działalności gospodarczej warto również napomknąć o wspominanych wcześniej Pilotażowych Strefach Wolnego Handlu, co do których również można powiedzieć, iż takie zasady oferują, jednak nie tylko w stosunku do inwestorów zagranicznych, ale również krajowych.

3.3.3. Kontrola inwestycji zagranicznej pod kątem jej wpływu na bezpieczeństwo narodowe (*National Security Review*) oraz pod kątem jej wpływu na konkurencję na rynku (*Anti-Monopoly Review*)

Kolejnymi dwoma elementem reżimu inwestycji zagranicznych, do którego bezpośrednio w swojej regulacji odniosła się Ustawa o inwestycjach zagranicznych⁶⁹⁴ są kwestie kontroli inwestycji zagranicznej pod kątem jej wpływu na bezpieczeństwo narodowe (cyt. dalej jako *national security review*) oraz kontroli pod kątem jej wpływu na konkurencję na rynku (*anti-monopoly review*). Ich wspólne omówienie ma swoje uzasadnienie historyczne, ponieważ to właśnie w aktach prawnych dotyczących łączenia się spółek krajowych z zagranicznymi i ich

⁶⁹² Dla zapoznania się z najważniejszymi zmianami wprowadzanymi przez nowy Katalog branż promowanych zob. <https://www.china-briefing.com/news/china-2022-encouraged-catalogue-updated-implementation-from-january-1-2023/> (ostatni dostęp: 29.11.2022) oraz <https://www.china-briefing.com/news/scholz-german-business-delegation-looking-to-understand-china-opportunities/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁶⁹³ *Ibidem*.

⁶⁹⁴ Art. 35 FIL oraz art. 33 FIL

przejmowania przez spółki zagraniczne⁶⁹⁵ po raz pierwszy wprowadzono mechanizm kontroli potencjalnego wpływu zagranicznej inwestycji na bezpieczeństwo narodowe, w tym kontekście w związku z dokonywaniem fuzji przedsiębiorstw⁶⁹⁶. Obecną podstawę dla procedury *national security review* stanowią dwa akty prawne, spośród których jeden znajduje zastosowanie względem inwestorów zagranicznych działających w PFTZ⁶⁹⁷ zaś drugi względem wszystkich pozostałych inwestorów nie-chińskich⁶⁹⁸. Stosownie do wymogów aktu prawnego regulującego omawianą materię dla działania w PFTZ kontroli podlegać mają inwestycje dokonywane przez inwestora zagranicznego w newralgicznych dziedzinach takich jak np. przemysł zbrojeniowy lub inny powiązany z obronnością, „kluczowa” infrastruktura i „kluczowa” technologia, jeśli podmiot przez niego tworzony miały być pod jego faktyczną kontrolą⁶⁹⁹. Przepisy tychże środków nie przewidują jednak samej procedury kontrolnej, odsyłając w tym zakresie do wydanego wcześniej właściwego okólnika⁷⁰⁰. Szerszą regulację przewiduje akt prawny mający zastosowanie dla pozostałych regionów Chin, który w odniesieniu do sposobów prowadzenia działalności wskazuje te same branże co ten dotyczący PFTZ⁷⁰¹ jak również autonomicznie wprowadza zasady procesu dokonywanej kontroli, na którą składać się ma etap złożenia właściwego zawiadomienia o podpadaniu pod zakres kontroli do dedykowanego temu celowi organu⁷⁰², etap weryfikacji zawiadomienia⁷⁰³ oraz etap wydania decyzji aprobowanej⁷⁰⁴ lub o skierowaniu sprawy do specjalnego trybu w związku z wykryciem potencjalnego zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego⁷⁰⁵. Inwestycja uznana za potencjalnie zagrażającą bezpieczeństwu narodowemu może zostać zabroniona lub po spełnieniu określonych przez weryfikacyjny organ warunków dopuszczona⁷⁰⁶.

Swego rodzaju podobne motywy stoją za procedurą *anti-monopoly review*, którą to przeprowadza się w związku ze spełnieniem przesłanek uzasadniających podejrzenie wystąpienia szkodliwych dla chińskiego rynku skutków. Na podleganie obowiązkowi weryfikacji inwestycji zagranicznych procedurze kontroli antymonopolowej wskazuje związek

⁶⁹⁵ p. f. p., op. cit. oraz AML, op. cit.

⁶⁹⁶ National security review in China: overview [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-004-6604?originationContext=knowHow&transitionType=KnowHowItem&contextData=\(sc.RelatedInfo\)&comp=pluk](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-004-6604?originationContext=knowHow&transitionType=KnowHowItem&contextData=(sc.RelatedInfo)&comp=pluk) (ostatni dostęp: 29.11.2022). Obecną podstawę dla równoczesnego dokonywania *national security review* oraz *anti-monopoly review* stanowi art. 38 AML

⁶⁹⁷ §. k. bezp. w PFTZ, op. cit.

⁶⁹⁸ §. k. bezp., op. cit.

⁶⁹⁹ Część I pkt 1 i 2 §. k. bezp. w PFTZ

⁷⁰⁰ Część III pkt 2 §. k. bezp. w PFTZ

⁷⁰¹ Art. 4 §. k. bezp.

⁷⁰² *Ibidem*.

⁷⁰³ Art. 7 u.1 §. k. bezp.

⁷⁰⁴ Art. 8 u.2 §. k. bezp.

⁷⁰⁵ Art. 9 u.1 §. k. bezp.

⁷⁰⁶ Art. 9 u.1 pkt 2 §. k. bezp.

przepisu art. 2 u.2 pkt 2 FIL zezwalającego na prowadzenie inwestycji w drodze nabywania praw udziałowych przedsiębiorstwa działającego w Chinach i art. 33 FIL wskazującego na podleganie obowiązkowi dokonania kontroli antymonopolowej w przypadku tzw. „koncentracji przedsiębiorstw” na drodze łączenia się lub przejęcia spółki. Brzmienie art. 33 FIL w kontekście właściwych przepisów chińskiego Prawa antymonopolowego jest w pewien sposób nieprecyzyjne – procedurze *anti-monopoly review* nie podlegają bowiem wszystkie fuzje dokonywane przez zagranicznych inwestorów, a jedynie te, w stosunku do których dojdzie do spełnienia się przesłanki przekroczeniu progu koncentracji przedsiębiorstw⁷⁰⁷ lub przesłanki istnienia dowodu potencjalnego ograniczenia lub wyeliminowania konkurencji na rynku mimo jego nieprzekroczenia⁷⁰⁸⁷⁰⁹. Progi koncentracji przedsiębiorstw, po których potencjalnym przekroczeniu uzyskanie zgody na sfinalizowanie fuzji jest obowiązkowe obecnie wynoszą 10 miliardów juanów globalnego obrotu w ostatnim roku obrotowym wszystkich podmiotów zaangażowanych w fuzję (około 5 miliardów złotych), wśród których co najmniej 400 milionów juanów obrotu zostało wypracowane przez co najmniej 2 podmioty w Chinach oraz 2 miliardy juanów obrotu w Chinach w ostatnim roku obrotowym wszystkich podmiotów zaangażowanych w fuzję, wśród których również co najmniej 400 milionów obrotu zostało wypracowane przez co najmniej 2 podmioty w Chinach⁷¹⁰⁷¹¹. Organ podejmujący decyzję w przedmiocie dopuszczenia do finalizacji danej koncentracji (de facto Anti-Monopoly Bureau w ramach SAMR) rozstrzygając sprawę musi uwzględnić szereg czynników wskazujących na możliwość ograniczenia lub wyeliminowania przez podmiot konkurencji na rynku⁷¹² i postanowić o dopuszczeniu koncentracji (również na zasadzie fikcji wyrażenia zgody po braku reakcji organu⁷¹³), zakazaniu jej lub dopuszczeniu po spełnieniu określonych wymogów⁷¹⁴. Dla oddania realiów chińskiego reżimu prawa antymonopolowego warto przytoczyć dane dotyczące podejmowanych przez organ decyzji – wedle stanu z 20

⁷⁰⁷ Art. 26 u.1 AML

⁷⁰⁸ Art. 26 u.2 AML

⁷⁰⁹ Wprowadzenie przesłanki uzasadniającej dokonanie kontroli pomimo nieprzekroczenia progu koncentracji jest efektem nowelizacji Prawa antymonopolowego dokonanego w 2022 r. Jako *ratio legis* rozszerzenia potencjalnych podstaw kontrolnych praktycy wskazują kasus przejęcia chińskiego oddziału przedsiębiorstwa Uber przez Didi Chuxing, które pomimo tego, iż nie doprowadziło do przekroczenia progu koncentracji przedsiębiorstw, znacznie ograniczyło konkurencję na rynku usług o charakterze przewozu pasażerskiego. Zob. <https://www.china-briefing.com/news/what-has-changed-in-chinas-amended-anti-monopoly-law/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁷¹⁰ Art. 3 u.1 pkt 1 oraz 2 Postanowień dot. progów

⁷¹¹ Progi te ulegną jednak w niedalekiej przyszłości zmianie w związku z tym, iż opublikowano projekt nowych Postanowień, które mają te progi podwyższyć, do 12 mld oraz 4 mld juanów, zob. <https://www.china-briefing.com/news/what-has-changed-in-chinas-amended-anti-monopoly-law/> (ostatni dostęp: 29.11.2022) oraz

https://www.samr.gov.cn/jzxts/tzgg/zqvj/202206/t20220625_348150.html?mc_cid=b5541ba295&mc_eid=627c47469b (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁷¹² Art. 33 AML

⁷¹³ Art. 30 u.2 AML

⁷¹⁴ Art. 34 AML, Art. 35 AML

października 2022 r. tylko trzy fuzje zostały zablokowane, w stosunku do 56 nałożono dodatkowe wymagania zaś względem 4358 zezwolono na koncentrację bez nakładania jakichkolwiek warunków⁷¹⁵. W kontekście przeprowadzania *anit-monopoly review* wspomnieć należy również, iż tego rodzaju kontrola nie jest kontrolą tożsamą względem tej, która jest obowiązkowa dla inwestorów zagranicznych dokonujących inwestycji w Chinach w ramach *brownfield*. Stosownie do wymogów Postanowień dotyczących łączenia się i przejęć przedsiębiorstw krajowych przez inwestorów zagranicznych⁷¹⁶ inwestycja *brownfield* w spółki kapitałowe podlega obowiązkowi uzyskania odrębnej zgody w ramach osobnej procedury, niezależnie od jej wysokości⁷¹⁷.

W kontekście pewnego rodzaju ograniczeń w dostępie do rynku uzasadnionych względami bezpieczeństwa należy również wspomnieć o aktach prawnych ogłoszonych w Chinach w związku z nałożeniem sankcji na chińskie podmioty oraz przedstawiciele chińskich władz na podstawie oskarżeń o kradzież tajemnic handlowych⁷¹⁸ oraz naruszeń praw człowieka w prowincji Xinjiang⁷¹⁹. Akty prawne takie jak Postanowienia dotyczące podmiotów niegodnych zaufania⁷²¹, czy Ustawa antysankcyjna⁷²² pozwalające na zakazanie prowadzenia działalności gospodarczej inwestorom zagranicznym oraz przebywania na terytorium Chin mogą zostać użyte jako podstawy dla przeciwności wymierzonych na zasadzie „wzajemności i adekwatności” w inwestorów z zagranicznych państw, jeśli władze tychże, np. w związku z sytuacją polityczną, zdecydują się na nałożenie określonych ograniczeń na podmioty chińskie. Obecnie jednak nie zostały one jeszcze użyte w praktyce⁷²³.

3.3.4. System składania skarg przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą oraz ich obsługi

Ostatnim z systemów obowiązujących w Chinach jeszcze przed wejściem w życie Ustawy o inwestycjach zagranicznych, do którego się ona odwołuje w jednym ze swych przepisów⁷²⁴ jest system obsługi skarg składanych przez inwestorów zagranicznych. System ten, obecny w Chinach już od 2006 r., dedykowany jest tym inwestorom, których prawa i interesy mające

⁷¹⁵ https://zhuanlan.zhihu.com/p/51033675?utm_source=wechat_timeline (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁷¹⁶ p. f. p., op. cit.

⁷¹⁷ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 80

⁷¹⁸ <https://www.justice.gov/opa/pr/chinese-telecommunications-conglomerate-huawei-and-subsidiaries-charged-racketeering> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁷¹⁹ <https://www.euronews.com/my-europe/2021/03/22/eu-foreign-ministers-to-discuss-sanctions-on-china-and-myanmar> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁷²⁰ Na bezpośredni związek ogłoszenia tychże aktów prawnych z nałożeniem zagranicznych sankcji na Chiny wskazują Yuwen Li oraz Cheng Bian w Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 7-8

⁷²¹ p. l. n. z., op. cit.

⁷²² u. a. s. op. cit.

⁷²³ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 57

⁷²⁴ Art. 26 FIL

oparcie w prawie zostały naruszone przez organy administracyjne jak i tym, którzy pragną złożyć „ogólną skargę lub sugestię” dotyczącą środowiska biznesowego, w którym prowadzą swoją działalność⁷²⁵. System ten na szczeblu lokalnym charakteryzuje się zaangażowaniem do obsługi omawianych skarg właściwych departamentów lokalnych rządów ludowych oraz wyłączeniem z „tradycyjnej” administracyjnej drogi, której przejście nie jest warunkiem dochodzenia swoich praw w jego ramach. Na szczeblu krajowym jest on zaś reprezentowany przez „System Międzyresortowych Wspólnych Spotkań” reprezentantów MOFCOM oraz innych departamentów Rady Państwa odpowiedzialny za koordynację, promocję i kierownictwo systemu na szczeblach lokalnych⁷²⁶ oraz Krajowe Centrum Skarg Przedsiębiorstw Finansowanych z Zagranicy zajmujące się obsługą skarg, których adresatem są departamenty Rady Państwa lub rządy lokalne na szczeblu prowincjonalnym lub równym⁷²⁷. Dedykowanie inwestorom zagranicznym osobnej drogi obsługi ich skarg nie oznacza odebrania im możliwości skorzystania z „tradycyjnej drogi” zaskarżania decyzji administracyjnych – stosownie do brzmienia art. 26 u.3 FIL w przypadku uznania przez inwestora, iż jego prawa lub interesy zostały naruszone za pomocą administracyjnego środka lub działania pracownika organu administracyjnego, może się on również skierować na oficjalną drogę administracyjną, której zasady przewiduje Ustawa o ponownym rozpoznaniu w administracji⁷²⁸ lub drogą sądową zgodnie z zasadami Ustawy o postępowaniu administracyjnym⁷²⁹. Inwestor, który zdecyduje się na złożenie skargi ma obowiązek otrzymać informację zwrotną o jej ewentualnej akceptacji do dalszego prowadzenia w terminie 7 dni od złożenia⁷³⁰, zaś decyzję w przedmiocie skargi i ewentualnych dalszych czynności w terminie 60 dni⁷³¹. Z uwagi brak dostatecznych danych dotychczasową skuteczność działania owego systemu jako alternatywy dla oficjalnej ścieżki sporów na linii podmiot prywatny – organ administracyjny trudno jest ocenić. Jednoznacznie pozytywnie zaś praktyka ocenia funkcjonowanie systemu umożliwiającego bezpośrednio przekazywanie organom uwag i sugestii odnośnie do zmian w środowisku biznesowym w związku z „dokładaniem cegiełki” do rynku otwartego na inwestorów zagranicznych⁷³².

⁷²⁵ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 42

⁷²⁶ Art. 5 Środków obsługi skarg

⁷²⁷ Art. 6 u.2 Środków obsługi skarg w zw. z art. 6 u.1 pkt 1 Środków obsługi skarg

⁷²⁸ 中华人民共和国行政复议法 Ustawa o ponownym rozpoznaniu w administracji (Wydanie 5 Biuletynu SK OZPL z 2017 r., dekret Prezydenta nr 76) ogłoszona 29 kwietnia 1999 r., 2ga zm. 1 września 2017 r.

⁷²⁹ 中华人民共和国行政诉讼法 Ustawa o postępowaniu administracyjnym (Wydanie 4 Biuletynu SK OZPL z 2017 r., dekret Prezydenta nr 71) ogłoszona 4 kwietnia 1989 r., 2ga zm. 27 czerwca 2017 r.

⁷³⁰ Art. 15 Środków obsługi skarg

⁷³¹ Art. 19 Środków obsługi skarg

⁷³² <https://www.china-briefing.com/news/china-new-mechanism-to-handle-complaints-by-foreign-invested-entities/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

3.3.5. Raportowanie informacji dotyczących inwestycji zagranicznych

Faktyczną nowością wprowadzoną do reżimu inwestycji zagranicznych przez FIL na mocy przepisu odsyłającego⁷³³ do właściwych Środków⁷³⁴ jest ustanowienie obowiązku składania przez inwestorów zagranicznych tzw. wstępnych, modyfikacyjnych oraz corocznych raportów dotyczących informacji inwestycyjnych (*chushi baogao*⁷³⁵, *biangeng bagao*⁷³⁶ oraz *niandu baogao*⁷³⁷) (z ang. *Initial* oraz *Annual Report*). Jak wskazywać może nazwa, raport wstępny powinien zostać złożony przez inwestora w ramach samego procesu rejestracji jego działalności gospodarczej⁷³⁸. Sytuacjami, w których do złożenia owego raportu musi dojść jest ta powiązana z tworzeniem przez inwestora nowego podmiotu oraz sytuacja będąca pewną postacią inwestycji na zasadach *brownfield*, a konkretnie inwestycją w postaci nabycia praw udziałowych spółki krajowej za przysługującą względem niej wierzycelność⁷³⁹. Obowiązek składania raportu modyfikacyjnego aktualizuje się zaś względem inwestorów zagranicznych w momencie nastąpienia zmiany w kwestiach, o których należy poinformować organ w ramach raportu wstępnego⁷⁴⁰. Raport roczny natomiast, *nomen omen*, musi być składany każdego roku, w terminie od 1 stycznia do 30 czerwca⁷⁴¹. Obowiązek składania tego raportu należy odróżnić od znanego już wcześniej na gruncie Tymczasowych reguł dotyczących jawności informacji dotyczących przedsiębiorstw⁷⁴² obowiązku składania *Corocznego Raportu o Przedsiębiorstwie*. Stosownie do brzmienia art. 34 FIL oraz art. 39 r. w. do FIL informacje, do których przekazywania został zobowiązany inwestor zagraniczny ustalone zostały przez właściwy departament Rady Państwa (MOFCOM) kierując się zasadami „konieczności” (minimalnego obciążenia), „efektywności” oraz „wygody” dla przedsiębiorcy. W myśl tychże zasad FIL zabroniła również organom lokalnym nakładania na inwestorów obowiązku ponownego przekazania tych informacji, które owe organy mogą uzyskać same na drodze międzyinstytucjonalnej wymiany informacji⁷⁴³. Wśród rubryk informacji, do których ujawniania zobowiązany jest inwestor, obok „podstawowych”, dedykowanych informacjom umożliwiającym identyfikację inwestora odnaleźć można te dotyczące m. in. liczby

⁷³³ Art. 34 u.1 FIL

⁷³⁴ §. dot. raport., op. cit.

⁷³⁵ 初始报告

⁷³⁶ 变更报告

⁷³⁷ 年度报告

⁷³⁸ Art. 9 u.1 §. dot. raport. Jak wskazuje jednak Część II pkt 3 Okólnika dot. wdrażania FIL złożenie raportu informacyjnego nie jest warunkiem niezbędnym dla dokonania skutecznej rejestracji działalności gospodarczej, co otwiera pole do możliwości jego złożenia w czasie późniejszym, po wezwaniu do uczynienia tego w terminie 20 dni od doręczenia wezwania (art. 25 u.1 §. dot. raport.)

⁷³⁹ Art. 9 u.1 i u.2 §. dot. raport.

⁷⁴⁰ Art. 11 u.1 §. dot. raport.

⁷⁴¹ Art. 14 u.1 §. dot. raport.

⁷⁴² t. r. dot. inf. przeds.

⁷⁴³ Art. 34 u.2 FIL

pracowników (w tym zagranicznych) oraz ich wykształcenia, wysokości całego wypracowanego zysku (w tym czystego zysku) czy wysokości zaciągniętych pożyczek⁷⁴⁴. Ujawnić należy również informacje dotyczące całości posiadanych aktywów oraz ciężących zobowiązań⁷⁴⁵. Co ciekawe, wśród rubryk informacyjnych znajduje się również jedna dotycząca wysokości pokrytego kapitału⁷⁴⁶, co oznacza, że informację dotyczącą tejże kwestii inwestor musi ujawniać 2 razy. Podobnie jednak jak w przypadku *Corocznych Raportów o Przedsiębiorstwie* spółka nie ma obowiązku publicznego ujawniania tej (jak i niektórych innych) informacji, może jednak zdecydować się na ujawnienie całego raportu⁷⁴⁷. System przekazywania raportów wypełnianych przez inwestora zagranicznego oparty jest na dwóch platformach (o których wspomina art. 38 r. w. do FIL), za pośrednictwem których należy dokonywać przesyłania wymaganych informacji – tych zawartych w ramach raportu wstępnego za pomocą platformy *Qiye Dengji Xitong*⁷⁴⁸ (z ang. *Enterprise Registration System*), zaś tych składających się na raport roczny za pomocą platformy *Guojia Qiye Xinyong Xinxì Gongshì Xitong*⁷⁴⁹ (z ang. *National Enterprise Credit Information Publicity System*). Z uwagi na pełne z informatyzowanie tychże systemów przekazywanie omawianych raportów odbywać się może tylko drogą elektroniczną.

3.3.6. Ochrona praw własności intelektualnej i zwalczanie procederu wymuszania przekazywania technologii (*Forced Transfer of Technology*)

Listę elementów konstrukcyjnych reżimu inwestycji zagranicznych znajdujących swe odbicie w przepisach *Foreign Investment Law* zamyka kwestia ochrony praw własności intelektualnej oraz zwalczania procederu wymuszania przekazywania technologii (*forced transfer of technology, FTT*), będącego, zgodnie z ustaleniami raportów rządu Stanów Zjednoczonych oraz Światowej Organizacji Handlu, największą bolączką zagranicznych przedsiębiorców działających w Chinach⁷⁵⁰. Zawarcie w art. 22 u.1 oraz u.2 FIL regulacji stanowiących, iż prawa własności intelektualnej inwestorów zagranicznych oraz PFZZ podlegają ochronie umożliwiającej dochodzenie swoich praw oraz stanowiących, że państwo chińskie wspiera „technologiczną kooperację na zasadach dobrowolności” oraz zabrania wykorzystywania

⁷⁴⁴ Zob. wzory formularzy opublikowane przez MOFCOM: <http://wzs.mofcom.gov.cn/article/n/201912/20191202927046.shtml> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁷⁴⁵ Ibidem.

⁷⁴⁶ Ibidem.

⁷⁴⁷ Art. 18 § dot. raport.

⁷⁴⁸ 企业登记系统, dostępny pod linkiem: <https://wzxxbs.mofcom.gov.cn/wzXxbg/serviceMatters/typeSelect> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁷⁴⁹ 国家企业信用信息公示系统, dostępny pod linkiem: <https://www.gsxt.gov.cn/index.html> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

⁷⁵⁰ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 137

środków administracyjnych do przekazywania technologii, w kontekście wspomnianych już wcześniej w pracy „szybkich” okoliczności uchwalania Ustawy o inwestycjach zagranicznych, odczytuje się przede wszystkim jako oficjalną deklarację nie mającą w praktyce faktycznej mocy sprawczej (bądź co bądź jednak pozytywną)⁷⁵¹. Jak się wskazuje, przepisy te nie mogą stanowić rzeczywistej podstawy ochrony praw IP i faktycznej ochrony przed takimi działaniami jak zawłaszczanie znaków towarów, podrabianie towarów oraz piractwo należałoby upatrywać w osobnych, dedykowanych tej materii aktach prawnych oraz w systemowej zmianie sądownictwa uprzedzonego względem inwestorów zagranicznych w sprawach własności intelektualnej⁷⁵². Podobnie jako wymagające szukania ochrony w innym miejscu, ocenia się sytuacje, w których uzyskanie pozwoleń potrzebnych dla prowadzenia działalności gospodarczej uzależnione jest od zbycia lub udzielenia licencji do wynalazków, wzorów użytkowych oraz przemysłowych⁷⁵³. Na obecne realia ochrony praw własności intelektualnej spojrzeć można z dwóch stron. Faktem jest, iż funkcjonowanie systemu zagranicznych list negatywnych, przewidującego co raz to mniejszą liczbę branż objętych restrykcjami, wespół z systemem krajowego traktowania inwestorów zagranicznych zmniejsza potencjalną liczbę okazji, podczas których organ administracyjny mógłby wymusić przekazanie technologii. W podobnym tonie wskazuje się również na pozytywne skutki zrównania form prawno-organizacyjnych chińskich i zagranicznych spółek, które to, z uwagi na zniesienie wymogów działania z chińskim partnerem w takich formułach jak Equity Joint Venture lub Contractual Joint Venture, nie wymagają dzielenia się z nim swoimi tajemnicami handlowymi⁷⁵⁴. Podstawy do potencjalnego stosowania procederu FTT nadal jednak występują – względem inwestora zagranicznego mogą się pojawić oczekiwania związane z przekazywaniem informacji w związku z udzielaniem pozwolenia na działanie w branży objętej Listą Negatywną dostępu do rynku mającą zastosowanie względem wszystkich przedsiębiorców jak i w związku z uznaniem, iż planowana inwestycja musi zostać skontrolowana w procedurze *national security review*. Nie ulega zatem wątpliwości, iż planując działanie na rynku chińskim zagraniczny przedsiębiorca musi być niestety przygotowany na potencjalne mniej przewidywalne warunki biznesowe. Pewnego rodzaju remedium na pojawiające się w tym kontekście problemy stanowić może jednak dedykowany inwestorom zagranicznym mechanizm skarg składanych właściwym departamentom lokalnych rządów ludowych.

⁷⁵¹ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 136

⁷⁵² *Ibidem*.

⁷⁵³ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 136-137

⁷⁵⁴ Y. Li, & C. Bian, op. cit., s. 146

Rozważając tematykę praw własności intelektualnej inwestorów zagranicznych wspomnieć należy również o tym, iż mechanizmy znajdujące swoje oparcie w chińskim prawie nie muszą być tymi jedynymi, z których skorzystać może polski przedsiębiorca. Zarówno Polska jak Chiny są stronami trzech konwencji międzynarodowych ustanawiających procedury ochronne dla tych praw własności intelektualnej, które zostały zarejestrowane w systemie międzynarodowym organizowanym przez Światową Organizację Własności Intelektualnej (*World Intellectual Property Organization – WIPO*)⁷⁵⁵. W sytuacji wnioskowania o tzw. rejestrację międzynarodową danego prawa IP za pośrednictwem Urzędu Patentowego RP należy mieć jednak na względzie fakt, iż, na gruncie międzynarodowym i chińskim mogą występować pewne różnice, z związku z czym w przypadku chęci uzyskania ochrony dla danego prawa w ramach „ścieżki międzynarodowej” i tak należy się zorientować odnośnie do potencjalnych dodatkowych wymogów przewidzianych w wewnętrznym prawie chińskim⁷⁵⁶.

⁷⁵⁵ Owymi konwencjami międzynarodowymi są wspomniane już rozdziale 2 pracy w kontekście źródeł prawa dotyczących ochrony praw własności intelektualnej: Protokół do Porozumienia madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków, Układ o współpracy patentowej oraz Akt Genewski Porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych

⁷⁵⁶ O konsekwencjach niedopatrzenia wymogów rejestracyjnych w kontekście jej znaku towarowego wynikających z wewnętrznego prawa chińskiego przekonała się spółka Indykpol S.A., zob. <https://www.chinskiraport.pl/blog/znak-towarowy-w-chinach/> (ostatni dostęp: 29.11.2022)

ZAKOŃCZENIE

Treść pracy dowodzi, że chiński porządek prawny regulujący kwestie prowadzenia działalności gospodarczej nie wykazuje odmienności o zasadniczym charakterze w stosunku do polskiego porządku prawnego. Analiza wątków przedstawianych w poszczególnych rozdziałach pozwoliła na konstatację, że prowadzenie bezpośredniej inwestycji zagranicznej w Chinach jest możliwe za pomocą spółek, których odpowiedniki odnaleźć można – w bardziej lub mniej zbliżonej formie – w prawie polskim. Należą do nich – spółka z o.o., spółka akcyjnej z o.o., spółka jawna, spółka jawna szczególna oraz spółka komandytowa.

Uwagi pracy pozwalają na wyprowadzenie wniosku, że zasady funkcjonowania tychże spółek są w wielu aspektach zbliżone do regulacji polskich. Wewnętrzna organizacja chińskich spółek kapitałowych również zasadza się bowiem na wyodrębnieniu organu decyzyjnego, wykonawczego oraz nadzorczego. Chińskie prawo – podobnie do polskiego – przewiduje duży stopień autonomii przedsiębiorców chcących ukształtować spółkę zgodnie z ich potrzebami – m. in. w kontekście ustalania przez nich zasad podejmowania w spółce uchwał. Wykazano także, że w spółkach prawa chińskiego istnieje znaczna swoboda kształtowania ich kapitałów. Analogiczne rozwiązania prawne odnaleźć można również w odniesieniu do obowiązku przelewania części czystego zysku na kapitał zapasowy do momentu uzyskania przez niego wysokości określonego ułamka kapitału zakładowego czy możliwości ostatecznego doprowadzenia do przełamania ograniczonej odpowiedzialności wspólników spółki. Sposoby związania chińskiej spółki akcyjnej z o.o. wprost odpowiadają zaś modelom znanymi doktrynie polskiej, w części również tej przedwojennej. Podobny jest również katalog przedmiotów mogących posłużyć do pokrycia udziałów spółki obejmujący takie elementy jak środki pieniężne, ruchomości, wierzytelności czy odpowiednio wycenione prawa własności intelektualnej lub inne przedmioty o zdolności bilansowej i aportowej. Dzięki ustalonym modelowi nieograniczonej odpowiedzialności wspólników spółki jawnej oraz modelowi ograniczonej odpowiedzialności komandytariusza spółki komandytowej szczególnie zbliżone do polskich są również zasady funkcjonowania wspomnianych chińskich spółek osobowych.

Wszystko to pozwala stwierdzić, że instrumentarium prawne prowadzenia działalności gospodarczej, w odniesieniu do kwestii form organizacyjnych pozwalających na działalność w formule BIZ, nie różni się w istotny sposób od znajdującego zastosowanie w warunkach polskich.

BIBLIOGRAFIA:

- Cai W. *Use of Preference Shares in Chinese Companies as a Viable Investment/Financing Tool* [w:] *Capital Markets Law Journal* wyd. 11, Oxford, 2016 r., Oxford University Press
- Chen C. *The liberalisation of FDI policies and the impacts of FDI on China's economic development* [w:] *40 Years of Reform and Development: 1978–2018* pod. red. R. Garnaut, L. Song, & C. Fang, Canberra, 2018 r., ANU Press, s. 598
- Chen F. *Essential Knowledge and Legal Practices for Establishing and Operating Companies in China*, Singapur, 2022 r., Springer
- Chi. M. *Subjects of Civil Relations* [w:] *Chinese civil law*, pod red. Y. Bu, Monachium, Oxford, Portland, 2013 r., C.H. Beck; Nomos; Hart
- Góralczyk B. *Wielki renesans: chińska transformacja i jej konsekwencje*, Warszawa, 2018 r., Wydawnictwo Akademickie "Dialog"
- Hu W. *The EU-China Comprehensive Agreement on Investment: an in-depth reading* [w:] *CEPS Policy Insights* wyd. 7, Bruksela, 2021 r., Centre for European Policy Studies
- Kacperska E. & Kraciuk J. & Gomółka K. & Wojtaszek M. *Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne. Świat – Europa – Kaukaz – Polska*. Warszawa, 2020 r., Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
- Karaszewski W. *Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 1990-1999*. Toruń, 2001 r., Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
- Kuntner S. *China's Foreign-Invested Limited Partnership Enterprise an Analysis of its Legal Personality, Limited Liability and Transferable Ownership Interest*, Cham, 2021 r., Springer
- Li Y. & Bian C. *China's Foreign Investment Legal Regime: Progress and Limitations*, Londyn, 2022 r., Routledge
- Li X. 'The Durability of China's Lawmaking Process under Xi Jinping: A Tale of Two Foreign Investment Laws' [w:] *Issues & Studies: A Social Science Quarterly on China, Taiwan, and East Asian Affairs*, Wyd. 57 nr 1, Tajpej, 2021 r., s. 1–22.
- Linka J. *Aktywność inwestycyjna polskich firm na rozwijającym się rynku chińskim* [w:] *Poland-China Business Magazine* nr 1, Warszawa, 2014 r., Polsko-Chińska Rada Biznesu
- Lin L. *The limited liability partnership in China: a long way ahead*. [w:] *International Company and Commercial Law Review*, Wyd. 21, Londyn, Oxford, 2010 r., Sweet & Maxwell, ESC Publications
- Liu. M. *The New Chinese Foreign Investment Law and Its Implication on Foreign Investors* [w:] *Northwestern Journal of International Law & Business*, Wydanie 38, nr 2, Chicago, 2018 r., Northwestern University School of Law
- Niesiobędzki Z. *Obecność polskich spółek gamingowych na rynku chińskim. Czy wykorzystujemy szansę, jaką daje rynek gier w Chinach?* Warszawa, 2021 r., Polsko-Chińska Rada Biznesu

- Patterson N. K. & Montanjees M. & Motala J. & Cardillo C. *Foreign direct investment: Trends, data availability, concepts, and recording practices*. Waszyngton D.C, 2004 r., International Monetary Fund
- Pyziół W., Szumański A. & Weiss I. *Prawo spółek* (Wydanie 3), Warszawa, 2019 r., C. H. Beck
- Qiu X. & Lin Z. *Chinese Company Law*. [w:] *Perspectives on Chinese Business and Law* pod red. Ł. Gołota, J. Hu, K. Van der Borcht, oraz S. Wang, Cambridge, Antwerpia, Chicago, 2018 r., Intersentia
- Radomska E. *Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne w relacjach gospodarczych Polski i Chin – uwarunkowania, bariery i wyzwania* [w:] *Prawne i gospodarcze aspekty współpracy z Chińską Republiką Ludową* pod red. Emilie Sz wajnoch i Macieja Zuziaka, Katowice, 2020 r., Wydawnictwo Ius Publicum
- Rowiński J & W. Jakóbiec W. *System konstytucyjny Chińskiej Republiki Ludowej*, Warszawa, 2006 r., Wydawnictwo Sejmowe
- Różański J. *Przedsiębiorstwa zagraniczne w Polsce. Rozwój, finansowanie, ocena*. Warszawa, 2010 r., PWE
- Sarek Ł. *Polsko-chińskie stosunki gospodarcze w 2017 r. w ujęciu porównawczym*, Warszawa, 2018 r., Ośrodek Badań Azji Centrum Badań nad Bezpieczeństwem Akademii Sztuki Wojennej
- Shen W. & Vanhullebusch M., *‘Where Is the Alchemy? The Experiment of the Shanghai Free Trade Zone in Freeing the Foreign Investment Regime in China* [w:] *European Business Organization Law Review*, Wydanie 16, Haga, 2015 r., Springer
- Szpotakowski I. & Kopania Z. *Chinese Law Research Guide*, Łódź, Kraków, 2020 r., ArchaeGraph Wydawnictwo Naukowe
- Wei W. *Foreign Investment Law* [w:] *Chinese business law* pod red. Y. Bu, Londyn, 2013 r., Beck/Hart
- Werthwein S. *Usufructuary Rights* [w:] *Chinese civil law*, pod red. Y. Bu, Monachium, Oxford, Portland, 2013 r., C.H. Beck; Nomos; Hart
- Werthwein S. *Corporations and Partnerships* [w:] *Chinese business law* pod red. Y. Bu, Oxford, 2010 r., Hart
- Werthwein. S. *Possession: Concept and Types* [w:] *Chinese civil law* pod red. Y. Bu, Londyn, 2013 r., Beck/Hart
- Xue H. & Jin Q. *International Treaties in the Chinese Domestic Legal System* [w:] *Chinese Journal of International Law*, wyd. 8, nr 2, Oxford, 2009 r., Oxford University Press
- Zbiegień – Turzańska A. *Komentarz do art. 5 k.c.* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*. Wyd. 30 pod red. K. Osajdy (red. serii), pod red. W. Borysiaka (red. tomu), Warszawa, 2022 r., C. H. Beck

Zhang S. *Protection of Foreign Investment in China: The Foreign Investment Law and the Changing Landscape* [w:] *European Business Organization Law Review*, Haga, 2022 r., Springer International Publishing AG

Zhang X. & Corrie B. P. *Investing in China and Chinese Investment Abroad*, Singapur, 2018 r., Springer

ŹRÓDŁA INTERNETOWE:

Źródła anglojęzyczne:

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2020/indexeh.htm>

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2021/indexeh.htm>

<https://harrisbricken.com/chinalawblog/chinas-new-foreign-investment-law-does-not-resuscitate-vies/>

<https://harrisbricken.com/chinalawblog/china-vies-what-me-worry/>

<https://www.chinalawinsight.com/2019/03/articles/foreign-investment/into-a-new-era-changes-and-challenges-in-the-foreign-investment-legal-regime-of-china/>

<https://www.chinalawinsight.com/2019/03/articles/investment-management/china-vies-alive-and-well/>

<https://thediplomat.com/2020/01/whats-missing-in-chinas-foreign-investment-law/>

<https://www.euronews.com/my-europe/2021/03/22/eu-foreign-ministers-to-discuss-sanctions-on-china-and-myanmar>

<https://www.justice.gov/opa/pr/chinese-telecommunications-conglomerate-huawei-and-subsidiaries-charged-racketeering>

<https://www.hk-lawyer.org/content/new-implementing-regulations-partially-clarify-china%E2%80%99s-foreign-investment-law>

<https://www.bakermckenzie.com/-/media/files/insight/guides/2022/doing-business-in-china-guide-2022.pdf>

<https://www.oecd.org/corporate/OECD-Survey-Corporate-Governance-Frameworks-Asia.pdf>

<https://www.oecd.org/corporate/OECD-Corporate-Governance-Factbook.pdf>

<https://www.china-briefing.com/news/domicile-registration-in-china-lifted-restrictions-in-shanghai-guangzhou-and-chongqing/>

<https://www.china-briefing.com/news/third-road-china-foreign-invested-partnerships/>

<https://www.china-briefing.com/news/chinas-foreign-investment-negative-list-2021-edition-english-version/>

<https://www.china-briefing.com/news/hainans-negative-list-creates-business-opportunities-for-foreign-investors/>

<https://www.china-briefing.com/news/2021-china-negative-lists-update-widen-market-access-for-foreign-investment/>

<https://www.china-briefing.com/news/china-2022-encouraged-catalogue-updated-implementation-from-january-1-2023/>

<https://www.china-briefing.com/news/scholzs-german-business-delegation-looking-to-understand-china-opportunities/>

<https://www.china-briefing.com/news/china-germany-relations-opportunities-emerge-investment-ties-grow/>

<https://www.china-briefing.com/news/what-has-changed-in-chinas-amended-anti-monopoly-law/>

<https://www.china-briefing.com/news/china-new-mechanism-to-handle-complaints-by-foreign-invested-entities/>

[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-004-6604?originationContext=knowHow&transitionType=KnowHowItem&contextData=\(sc.RelatedInfo\)&comp=pluk](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-004-6604?originationContext=knowHow&transitionType=KnowHowItem&contextData=(sc.RelatedInfo)&comp=pluk)

<https://npcobserver.com/2018/12/16/npsc-session-watch-foreign-investment-patent-resource-tax-local-government-debt-more/>

<https://npcobserver.com/2018/12/30/npsc-takes-no-further-action-on-foreign-investment-law-for-now-adopts-two-tax-laws-codifies-civil-service-reform%ef%bb%bf/>

<https://npcobserver.com/2019/01/16/npsc-adds-special-session-for-second-review-of-foreign-investment-law/>

<https://npcobserver.com/2019/02/14/unofficial-second-draft-of-foreign-investment-law-a-summary-of-main-changes/>

<https://blogs.loc.gov/law/2014/04/a-guide-to-chinese-legal-research-administrative-regulations-and-departmental-rules/?loclr=bloglaw>

<https://usali.org/usali-perspectives-blog/why-i-research-chinas-supreme-peoples-court>

Źródła polskojęzyczne:

<https://www.chinskiraport.pl/blog/znak-towarowy-w-chinach/>

<https://www.gospodarkamorska.pl/chipolbrok-chinsko-polskie-towarzystwo-okretowe-s-a-c475>

<http://pchr.pl/raport-pchr-branza-game-development-lipiec-2021/>

https://www.paih.gov.pl/rynki_zagraniczne/Chiny

https://publikacje.paih.gov.pl/rynki_zagraniczne/CHN_-_Rynki_Zagraniczne/

<https://www.gov.pl/attachment/5fb7def8-1550-41cb-9a71-c006ea3067dc>

<https://pism.pl/upload/images/artykuly/legacy/files/14594.pdf>

<https://www.prezydent.pl/aktualnosci/biuro-polityki-miedzynarodowej/aktualnosci/prezydent-rp-uda-sie-do-pekinu-na-otwarcie-igrzysk-olimpijskich,48227>

<https://www.gov.pl/web/chiny/rozmowa-telefoniczna-andrzeja-dudy-z-xi-jinpingiem>

Źródła chińskojęzyczne:

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/nds/2020/indexch.htm>

<http://shutianlaw.cn/serviceInfo.aspx?ContentID=1639>

<http://mail.wen-sheng.com/zs/mq2qp07.html>

<https://m.64365.com/zs/1094784.aspx>

<https://m.64365.com/zs/1094784.aspx>

<https://www.64365.com/zs/631061.aspx>

<https://mip.64365.com/zs/730896.aspx>

https://zhuanlan.zhihu.com/p/51033675?utm_source=wechat_timeline

https://aiqicha.baidu.com/company_detail_27131252162120

https://aiqicha.baidu.com/company_detail_76192240992487

https://aiqicha.baidu.com/company_detail_23043186657663

https://aiqicha.baidu.com/company_detail_35050676646812

https://aiqicha.baidu.com/company_detail_39017223834959